

Univerza v Ljubljani
Fakulteta za socialno delo

Jerca Kopač

**UPORABA SINTETIČNIH DROG NA OBMOČJU
OBČINE IDRIJA**

Diplomsko delo

Ljubljana, 2018

Univerza v Ljubljani
Fakulteta za socialno delo

Jerca Kopač

**UPORABA SINTETIČNIH DROG NA OBMOČJU
OBČINE IDRIJA**

Diplomsko delo

Mentor: doc. dr. Vera Grebenc

Ljubljana, 2018

ZAHVALA

Doc. dr. Veri Grebenc se zahvaljujem za mentorstvo in njeno strokovno pomoč.

Posebno zahvalo namenjam staršem, ki so mi omogočili študij in s tem dokončanje dodiplomskega študija na Fakulteti za socialno delo, in prijateljem za podporo in spodbudo pri pisanju diplomske naloge.

Največja zahvala gre vsem mojih sogovornikom, brez katerih diplomske naloge ne bi bilo.

Hvala pa tudi vsem ostalim, ki ste mi kakor koli pomagali pri tem, da sem uspešno dokončala dodiplomski študij na Fakulteti za socialno delo.

PODATKI O DIPLOMSKI NALOGI

Ime in priimek: Jerca Kopač

Naslov diplomske naloge: Uporaba sintetičnih drog na območju Občine Idrija

Mentorica: doc. dr. Vera Grebenc

Kraj: Žiri

Leto: 2018

Število strani: 167

Število prilog: 4

Število tabel: 1

Ključne besede: droge, sintetične droge, uživalci drog, lokalna scena uživanja drog, kariere uživalcev, tveganja pri uživanju drog, rekreativna uporaba drog, Idrija.

POVZETEK

V diplomskem delu raziskujem uživanje sintetičnih drog med mladimi v Občini Idrija. V teoretičnem uvodu na kratko predstavim življenje mladih danes, opredelim sintetične droge in rekreativno uporabo drog. Posvetim pa se tudi zmanjševanju škode, varovalnim dejavnikom in dejavnikom tveganja, terenskemu delu ter preventivi.

Naloga prikazuje lokalno sceno uživanja sintetičnih drog v Občini Idrija, kariere uživalcev, zdravstvena in socialna tveganja, s katerimi se srečujejo, tveganja pri uživanju drog in želje ter načrte uživalcev za prihodnost.

V nalogi izvemo, katere droge so na voljo v Občini Idrija, katere so najbolj priljubljene, razloge za njihovo uživanje oz. neuživanje. Na kratko se posvetim tudi cenam, nabavi in prodaji drog. Raziščem kdaj so uživalci prvič prišli v stik s sintetično drogo, kako pogosto jo uživajo in ob katerih priložnostih. Uživanje drog je v tesni povezavi s prireditvami z elektronsko glasbo. Osredotočim se tudi na prihodnost in od sogovornikov izvem, da bi v prihodnosti vsi radi zmanjšali uživanje drog, nekateri pa tudi prenehali.

Title: Use of synthetic drugs in municipality of Idrija

Key words: drugs, synthetic drugs, drug users, local scene of drug use, drug users careers, drug use risks, recreational drug use

Graduation Thesis Abstract

In my research I explore the use of synthetic drugs in municipality of Idrija. In the theoretical introduction I shortly present the lives of young people nowadays, I define synthetic drugs and recreational drug use. I also pay attention to harm reduction, protective and high-risk factors, field work and prevention.

The work shows local scene of synthetic drug use in municipality of Idrija, drug users careers, health and social risks they encounter, drug use risks and their wishes and plans for the future.

We learn which drugs are available in municipality of Idrija, which ones are the most popular or frequently used, reasons for using or not using. In short I dedicate to prices, purchasing and selling drugs.

I explore when the users came in first contact with the synthetic drug, how often do they use it and at what occasions. Drug use is in close connection with events with electronic music.

I also focus on the future. From our interlocutors I find out that somewhere in the future everyone would like to reduce their drug use and some of them would even like to stop.

Kazalo vsebine

1.	Teoretični uvod.....	1
1.1.	Mladi danes	1
1.2.	Droge	2
1.2.1.	Sintetične droge	2
1.2.2.	Rekreativna uporaba drog.....	3
1.2.2.1.	Normalizacija rekreativne uporabe drog.....	4
1.3.	Varovalni dejavniki in dejavniki tveganja	5
1.4.	Uživanje drog.....	8
1.4.1.	Slogi/tipi uživanja drog	9
1.5.	Socialno delo na področju zasvojenosti	11
1.5.1.	Zmanjševanje škode na področju drog.....	11
1.5.1.1.	Izhodišča pristopa zmanjševanja škode	16
1.5.1.2.	Področja škode	17
1.5.2.	Terensko delo	18
1.5.3.	Preventiva.....	20
2.	Problem	24
3.	Metodologija	25
3.1.	Vrsta raziskave.....	25
3.2.	Raziskovalni instrumenti in viri podatkov	25
3.3.	Populacija in vzorčenje	25
3.4.	Zbiranje podatkov.....	25
3.5.	Obdelava in analiza podatkov	26
4.	Rezultati.....	27
4.1.	LOKALNA SCENA UŽIVANJA DROG	27
4.2.	KARIERA UŽIVALCA	33
4.3.	SOCIALNE POSLEDICE UŽIVANJA DROG.....	36
4.4.	ZDRAVSTVENE POSLEDICE UŽIVANJA DROG	39
4.5.	TVEGANO VEDENJE	40
4.6.	ŽELJE IN NAČRTI ZA PRIHODNOST	42
4.7.	POMOČ UŽIVALCEM DROG	43
5.	Razprava in sklepi	44
6.	Predlogi	53
7.	Uporabljena literatura.....	55
8.	Priloge	59

Priloga 1: Vprašalnik	59
Priloga 2: Zapisi intervjujev z uporabniki sintetičnih drog in določitev enot kodiranja	60
Priloga 3: Odprto kodiranje	91
Priloga 4: Osno kodiranje	152

1. Teoretični uvod

1.1. Mladi danes

Svet, v katerem danes odrasčajo mladi, je merljivo drugačen od sveta, v katerem so odrasčale generacije pred njimi. Prehod od otroštva prek adolescence do odraslosti je bistveno daljši, kompleksnejši in bolj negotov. Mladi odrasčajo v času, ko se razmeroma hitro spreminjajo tehnologija, kultura in družba, pot v odraslost pa si utirajo po »postmodernem« terenu, ki je precej drugačen od generacij njihovih prednikov. Spreminjajo pa se tudi njihova mnenja, vedenje, preživljanje prostega časa, strategije spoprijemanja s težavami, vrednotenje njihovega uspeha in ocene tveganja. (Sande, 2004)

Mladost je danes obravnavana kot osrednja in strateška faza v življenjskem poteku, z njo pa se povezujejo termini, kot so individualizacija, tveganje in negotovost (Ule in Kuhar, 2002).

Od mladih se zaradi vse večje kompleksnosti sodobne družbe zahteva, da iščejo načine, kako odgovoriti na izzive družbe tveganja (Šabić, 2016). Te probleme poskušajo reševati z oblikovanjem skupnega življenjskega sveta vrstniških skupin (Ule, 2008). Odgovore na protislovja družbe tveganja lahko prepoznamo v oblikovanju subkultur mladih, v katerih mladi eksperimentirajo z družbenimi odnosi, pa tudi z lastnim telesom in življenjem (Šabić, 2016).

Mladi se danes srečujejo z mnogimi možnostmi izbire med individualnimi stili, tveganji, spolnimi preferencami, načini preživljanja prostega časa, stopnjo omreženosti itd. Poleg tega pa v obdobju adolescence in postadolescence občutijo mnoge pritiske, od katerih je lahko odvisna njihova biografija. Že npr. zbiranje točk na maturi in vpis na fakulteto lahko bistveno vplivata na uspeh ali obup in na izbire ali omejitve v »družbi tveganj«. Biografije tako pišejo mladi sami v svetu navideznih izbir, ki pa so dejansko stratificirane na vsakem področju življenja mladih. (Sande, 2004)

Družba mlade danes nagovarja kot ustvarjalne uresničevalce lastnih sanj, hkrati pa jih potiska v kalup zahtev po racionalnem in odgovornem ravnanju (Šabić, 2016). V kontekstu razvoja v smeri refleksivnega obvladovanja tveganja so mladi hkrati videti kot sposobni in nesposobni nadzora, kot odgovorni in neodgovorni (Jarvinger in Room, 2007).

Mladost se na eni strani prikazuje kot obdobje brezskrbnosti, vznemirljive živahnosti, kreativnosti, fantazije, izvirnosti itd., na drugi strani pa kot obdobje neodgovornosti, nezrelosti, lahkomiselnosti itd. Taki dualistični prikazi ustvarjajo konfliktno in nejasno podobo mladosti, saj mlade na eni strani preko različnih množičnih medijev vabijo k užitku in zabavi, na drugi strani pa jih svarijo pred lastnim ogrožajočim življenjskim slogom. Še večjo nejasnost glede položaja mladih povzroča individualizacija, ki hkrati prinaša svobodo eksperimentiranja in spopadanje s posledicami te svobode. S podobnim dualizmom se srečamo pri individualizaciji tveganj in tveganem življenjskem slogu. Tveganje je nekaj, čemur se mladi ne morejo izogniti, hkrati pa jih družbena konstrukcija sili k temu, da se mu izogibajo. Mladi so tako postavljeni v negotov in nejasen položaj. (Šabić, 2016)

1.2. Droge

Tako kot pravi Flaker (2002a), so droge tema, o kateri imajo ljudje veliko povedati in o kateri radi berejo, pojavlja se v časopisih in na televiziji, v filmih in leposlovnih knjigah pa poskrbijo za marsikateri dramski zaplet.

Droge so snovi, ki zaradi svojevrstne kemične sestave povzročajo spremenjeno delovanje telesa ali naše duševnosti. Vplivajo na naše mišljenje, čustvovanje in vedenje. (Kastelic in Mikulan, 1999)

1.2.1. Sintetične droge

Sintetične droge so droge, ki jih človek umetno ustvari v laboratorijih in ne vsebujejo naravnih sestavin (Foundation for a drug-free world, b. d.). Tako kot navaja Sande (2002), se je v zadnjih tridesetih letih 20. stoletja povečala proizvodnja sintetičnih drog. Mislim, da so na to vplivale tudi potrebe uživalcev drog.

V zadnjih letih se pojavljajo nove sintetične droge. Teh naj bi bilo preko petdeset. Imenujemo jih tudi »dizajnerske droge«. Proizvedene so v ilegalnih laboratorijih, hitro in poceni. Za njihovo izdelavo ne potrebujemo naravnih sestavin, njihova kemična sestava pa se hitro spreminja, zaradi česar slabo poznamo njihove učinke in nevarnosti. Težko pa jih tudi prepoznamo in testiramo, saj jih ni možno testirati s hitrimi testi na droge v slini in urinu. Za testiranje je potreben klinični laboratorij. Na trgu so le kratek čas, posnemajo pa

učinke že poznanih drog. Mednje spadajo sintetični kanabinoidi, sintetični kationi, fenetilamini, triptamini in sintetični halucinogeni. (Šinko, 2017)

1.2.2. Rekreativna uporaba drog

Rekreativna uporaba drog se nanaša na občasno uporabo ponavadi manjše količine drog z namenom zabave. Izraz rekreativna droga pomeni substanco, ki spreminja zavest in je zaužita z namenom sprostitve, zabave, povečanja intenzivnosti občutkov in ugodja. (Sande, 2006)

V Slovarju slovenskega knjižnega jezika beseda rekreacija pomeni dejavnost, s katero se človek telesno, duševno sprosti in okrepi. Izraz »rekreativna uporaba drog« se bolj kot na opisano razlago navezuje na rekreativnost kot občasnost, »neprofesionalnost« in zahtevnost (Sande, 2004). Tem pojmom lahko ustrezajo npr. uporaba drog ob koncu tedna, ob posebnih priložnostih, uporaba, ki je posamezniku predvsem v užitek in zadovoljstvo in ga »rekreira«, torej ponovno »usposobi« oz. »obnovi« za naslednji teden. Isti izraz se praviloma nanaša na značilen šopek plesnih (dizajnerskih ali sintetičnih) drog, med katere štejejo zlasti marihuano, LSD, amfetamine, ekstazi, halucinogene gobe in še druge t. i. »pametne«, farmacevtske in »naravne« droge. Tisto, kar pa vse te droge družijo, ni v prvi vrsti njihova kemična struktura ali farmakološko delovanje, temveč bolj način in vzorec njihove uporabe ter specifični kulturni kontekst, ki jih osmišlja. (Dekleva, 1999) Rekreativni uporabnik drog lahko razvije tudi sekundarni namen za uporabo drog. Ta je izogibanje simptomom odvisnosti in negativnim učinkom, ki so povezani z odtegnitvijo in abstinenco. Tudi rekreativna uporaba drog lahko povzroči odvisnost. (Jonas, 1997)

Rekreativna uporaba drog se najpogosteje dogaja ob koncu delovnega tedna, kar omogoča čas za regeneracijo po uporabi in razmeroma neboleč prehod v naslednji delovni teden (Sande, 2004). Prav to razmerje med »vikendom užitka« in delovnim/šolskim tednom definira »rekreativno« življenje mladih (Calafat idr., 1999). Zabava in iskanje svobode sta definirana kot nujni del življenja mladih, ki to do neke mere upoštevajo, ko se posvetijo užitku, ki ga prinaša vikend. Vendar konci tedna za njih pomenijo tudi priložnost, da pobegnejo kontrolnim mehanizmom odraslih. Mladi torej uporabljajo vikend in »rekreativno sfero« za ustvarjanje lastnih izkušenj in osmišljanje svojega življenja. (Calafat idr., 1998)

1.2.2.1. Normalizacija rekreativne uporabe drog

Ko govorimo o normalizaciji uporabe rekreativnih drog, gre običajno za normalizacijo uporabe tistih drog, ki jim mladi pripisujejo manj škodljive posledice, npr. alkohol, marihuana. Izraz ne pomeni, da je normalno, da mladi uporabljajo droge, ampak se nanaša predvsem na dostopnost drog med mladimi, na njihovo seznanjenost z drogami, na tehtanje med koristmi in posledicami uporabe, na visoko stopnjo prevalence uporabe drog med mladimi, na individualno odločanje o tem, ali bodo uporabili določeno drogo ali ne, in na sprejemanje tveganj. (Sande 2006) Pomeni pa tudi premik dela prej odklonskih aktivnosti z roba mladinske kulture v njen center, kjer se pridružijo drugim prilagojenim aktivnostim, kot so npr. popivanje, redno kajenje cigaret in menjavanje spolnih partnerjev (Parker, Aldridge in Measham, 1998). Čeprav govorimo o prehodu odklonskosti z roba v center mladinske kulture, to še ne pomeni, da večina mladih odobrava npr. popivanje čez vikend. Pomeni, da je večina (90 %) mladih že poskusila cigarete ali alkohol in da je od teh samo manjšina kadilcev ali pivcev in da je tovrstno početje med vrstniki sprejeto samo v določenih okoljih, npr. na zabavah in v določenih okoliščinah. (Sande, 2004)

Do takšnih ugotovitev je prišel tudi Parker (1998) v svoji raziskavi »The North-West Longitudinal Study«. V njej ugotavlja, da je bila do starosti 15 let že večina mladostnikov v njegovem vzorcu v situaciji, ko bi lahko poizkusili ali kupili droge. Rezultati raziskave kažejo tudi na povečanje prevalence uporabe drog med mladimi. Danes ne velja več, da uporablja droge več fantov kot deklet in več tistih iz slabših socialno-ekonomskih okolij. Te meje so vse bolj zabrisane. Z drogami niso seznanjeni samo uporabniki drog, ampak večinski del mladih, saj se srečanju z drogo ali uporabniki drog ni mogoče izogniti. Parker svojo tezo o normalizaciji rekreativne uporabe drog utemelji na šestih predpostavkah: dostopnosti drog, tehtanju med koristmi in posledicami uporabe, povečani prevalenci uporabe, uporabi drog v prihodnosti, seznanjenosti z drogami in kulturni akomodaciji prepovedanega. Dostopnost drog postavlja kot osnovno tezo o normalizaciji rekreativne uporabe drog, dopolnjuje pa jo s tezo o rekreativni uporabi drog, ki se je raztegnila iz adolescence v obdobje mlajše odraslosti. V svojem vzorcu je odkril nagnjenje oz. odprtost za uporabo drog v prihodnosti. Tezo zaokrožuje s kulturno akomodacijo prepovedanega, saj brisanje meja med prepovedanim in dovoljenim ocenjuje kot pomemben vidik normalizacije. Podlaga za kulturno akomodacijo sta povečana dostopnost drog in povečana prevalenca, kjer gre za akomodacijo prej odklonskih aktivnosti v širšo družbeno ureditev.

1.3. Varovalni dejavniki in dejavniki tveganja

Razvojno obdobje, v katerem se najpogosteje začne uporaba drog, je prav adolescenca, natančneje prehod med zgodnjo adolescenco (12-14 let) in srednjo adolescenco (14-17 let) (Polšak-Škraban, 2002). Ta prehod zaznamuje tudi prehod med osnovno in srednjo šolo, kar je eden izmed razlogov, da so evropske epidemiološke raziskave o uporabi drog med mladimi osredotočene predvsem na prvi letnik srednje šole. Adolescenca je pogosto obdobje, v katerem mladi preizkušajo nove pristope, vedenja in vloge. (Sande, 2004) Nekateri mladostniki izberejo tudi tvegano vedenje. Za nekatere je to samo prehodna eksperimentatorska ali rekreativna faza, za druge pa začetek težav, ki jih bodo spremljale do odraslosti. (Pergamit, Huang in Lane, 2001)

Ker je adolescenca obdobje preizkušanja meja, mladi razmeroma pogosto eksperimentirajo na področju drog. Poleg preizkušanja meja sta pomembna še igranje življenjskih vlog in utrditev identitete. Skozi igro otroci že od zgodnjega otroštva vadijo odrasle vloge. Adolescenca pa je čas, ko mladostniki od igre preidejo k dejanjem in mnogim mladostnikom dovoljene in prepovedane droge pomenijo normalno stvar v procesu odraščanja in prevzemanju odraslih vlog. (Hird idr., 1997) Eksperimentiranje z drogami in rekreativna uporaba sta lahko le prehodni obdobji in pri večini mladostnikov za seboj ne pustita večjih posledic, v nekaterih primerih pa se lahko uporaba zavleče v odraslo obdobje in za seboj pusti fizične in psihične posledice (Sande, 2004).

Coleman (1980) premakne fokus z obdobja adolescence kot generatorja problematičnega vedenja na druge dejavnike, npr. na problematične vrstnike ali slabe odnose v družini. Probleme upornišтва, nagnjenosti k nasprotovanju, revolucionarnosti, zavračanja norm in nasilja pripisuje manjšemu delu mladostnikov in jih ne pojmuje kot posledico razvojnega obdobja adolescence. Coleman in Hendry (1990) adolescenco opisujeta kot posebej občutljivo obdobje razvoja osebnosti, v katerem se neprilagojeno vedenje pojavi takrat, ko obrambni mehanizmi ne morejo več razreševati notranjih konfliktov in napetosti. Fokus se tako premakne s posameznika na družbene in socialne razmere in težave v družini, kar naj bi vplivalo na stopnjo problematičnega vedenja, kamor uvrščamo tudi uporabo drog (Sande, 2004).

Tomori (1998) kot posebej ogrožajoče tvegano vedenje definira tisto vedenje, ki:

- se začne zgodaj v procesu razvoja,

- je kontinuirano in ni omejeno le ne posamezne priložnosti ali izolirane dogodke,
- poteka v krogu vrstnikov, ki to vedenje spodbujajo, odobravajo in občudujejo,
- je povezano z življenjskim slogom, ki je za mladostnika neustrezen in povzroča težave pri konstruktivnih dejavnostih (jih onemogoča ali otežuje),
- med seboj povezuje in dopolnjuje več oblik tveganega vedenja.

Kljub temu da lahko tvegano vedenje razumemo kot nekaj negativnega, je v njihovi subjektivni percepciji pogosto pozitivno vrednoteno, saj nudi sprostitev, vznemirjenje, ugodje in odpravlja dolgčas (Tomori, 1998a). Vse tisto, kar statistično poveča možnost, da mladi zaidejo v tvegano vedenje, imenujemo dejavniki tveganja. Vse tisto, kar pa kljub prisotnosti dejavnikov tveganja zmanjša statistično verjetnost, imenujemo varovalni dejavniki. Oboji so najpogostejše prisotni na individualnem, družinskem in šolskem/skupnostnem področju. (Sande, 2004)

V večini klasifikacij lahko dejavnike tveganja razdelimo na štiri področja oz. podskupine: družinsko, šolsko, vrstniško in individualno področje. Podrobneje pa lahko dejavnike tveganja razdelimo v pet podskupin (Sande, 2004):

- individualni dejavniki tveganja* pomenijo osebne in interpersonalne ter vedenjske dejavnike, kot so npr: asocialno vedenje, depresija, odtujenost, uporništvo, impulzivnost, večja osebna ranljivost;
- družinski dejavniki tveganja* so posebej pomembni v obdobju otroštva in zgodnje adolescence, saj lahko spodbudijo razmeroma zgodnjo uporabo drog. Med družinske dejavnike spadajo: uporaba drog pri starših ali sorojencih, slabši nadzor nad otroki, nejasna pravila v družini, oddaljeni starši, negativna komunikacija, poslabšanje družinskih vezi itd.;
- vrstniški dejavniki tveganja* se lahko pojavijo znotraj vrstniške skupine, ti pa so lahko npr. zgodnja iniciacija v uporabo drog s strani vrstnikov, primerjava med vrstniki, uporaba drog v vrstniški skupini itd.;
- šolski dejavniki tveganja* označujejo učno (ne)uspešnost in odnos, ki ga mladostnik razvije do šole. Med tovrstne dejavnike tveganja sodijo: šolska neuspešnost, negativen odnos do šole, obdobje ob prehodu iz osnovne v srednjo šolo, pomanjkanje možnosti za konstruktivno uveljavitev;
- skupnostni dejavniki tveganja* pomenijo (ne)uspešnost socializacije in možnost za potrditev »odraslosti« mladostnikov. Pomanjkanje formalnih obredov in pravil za

vstop med odrasle je problem, ki je še posebej opazen. Tako lahko obredni pomen in status odraslosti zapolnijo določene droge oz. njihova uporaba. Pod skupnostne dejavnike tveganja lahko uvrstimo: dostopnost drog, nezmožnost uveljavljanja svoje odraslosti na legitimen način, nejasnost prehoda v odraslost, slab socialno-ekonomski status itd.

Nekateri avtorji (Kumpfer, Williams in Baxley, 1997) dodajajo še *demografske dejavnike tveganja*: starost, spol, etničnost in raso, socioekonomski status, izobrazbo, zaposlitev, kraj bivanja in gostoto naselitve določenega območja.

Čeprav je mladostnik izpostavljen enemu ali več dejavnikom tveganja, to še ne pomeni, da bo tudi uporabljal droge. Pri njem je samo statistično gledano večja verjetnost za uporabo drog kot pri njegovih vrstnikih, ki niso izpostavljeni tem dejavnikom. (Sande, 2004)

Med varovalne dejavnike pa lahko glede na rezultate Stergar (1998) uvrstimo:

- izoblikovano prepričanje, da je izogibanje uporabi drog pomembno za ohranjanje zdravja,
- zdrav življenjski slog,
- optimističen odnos do prihodnosti,
- stabilno družino, v kateri lahko pri starših in prijateljih najdemo čustveno oporo.

Na podlagi ugotovitev raziskave Tomori in Stergar (1998b, 1998) podajata naslednja priporočila za razvijanje varovalnih dejavnikov:

- funkcionalna družina z zadostno čustveno oporo in smiselnim nadzorovanjem mladostnika,
- zdrava in dejavna socialna mreža,
- spodbujanje mladih k ustreznemu načinu dejavnega reševanja problemov in obvladovanju stresov, oblikovanje samospoštovanja in spodbujanje zdrave komunikativnosti,
- oblikovanje zdravju naklonjene politike do drog,
- usmerjanje preventive v spodbujanje dobrih medsebojnih odnosov, upoštevanje čustvovanja, spodbujanje izražanja problemov, odkrito komunikacijo ter učinkovito in neškodljivo reševanje stisk.

1.4. Uživanje drog

Iz poročila ESPAD za leto 2015 je razvidno, da je 26 % mladih (tistih, ki so v letu zbiranja podatkov dopolnili 16 let) v Sloveniji vsaj enkrat v življenju poizkusilo katerokoli prepovedano drogo, kar je višje od evropskega povprečja, ki je 18 %. Razlike med spoloma so zelo majhne. Pri uporabi marihuane je razlika samo 2 % (fantje 26 %, dekleta 24 %), pri uporabi ekstazija, amfetaminov in metamfetaminov pa je sploh ni. Zadnje tri prepovedane droge je enkrat v življenju uporabilo samo 1-2 % mladih. Da je že uporabilo nove psihotropne snovi (snovi, ki posnemajo učinke prepovedanih drog), je odgovorilo okoli 3 % mladih. Število pa je veliko večje pri uporabi hlapil. S 14 % (povprečje je 7 %) je Slovenija na tretjem mestu, takoj za Hrvaško in Latvijo. (ESPAD, 2016)

Flaker (2002a) v knjigi *Živeti s heroinom* I. navaja, da so njihovi sogovorniki kot najpogostejši razlog, zakaj so poskusili drogo, navedli radovednost. Ker so droge nekaj, o čemer se veliko govori, je popolnoma razumljivo, da zbudijo radovednost in da si jih nekateri tudi želijo poskusiti in s tem spoznati nekaj novega, si širiti izkušnje. Eden od razlogov oz. spodbuda za začetek uživanja je tudi dolgčas. Po mnenju sogovornikov so začetki spontani, kombinacije radovednosti in dolgčasa. Kot razlog so mnogi navedli tudi uveljavitev v vrstniški skupini in socialno mobilnost. Uživanje drog uživalcu omogoči stike z ljudmi iz drugih slojev, ljudem z vasi pa prehod v bolj urbane kroge. Kot razlog lahko zraven štejemo tudi zgled. Ljudje hočejo z uživanjem drog postati čim bolj podobni svojim idolom, partnerjem, najpogosteje pa vrstnikom.

Mladi so razmeroma dobro poučeni o posledicah, ki spremljajo uživanje drog. Hujše od posledic, vidnih na duševnem zdravju, se jim zdijo psihične in socialne posledice, npr. negativni občutki, razdražljivost, asocialnost, poslabšanje odnosov v družini, utesnjenost, agresivnost, iracionalnost in halucinacije. (Sande, 2006)

Socialne posledice uporabe prepovedanih drog so odvisne od uporabnika, pa tudi od družbe kot celote. Ker v naši družbi tovrstni življenjski slog ni sprejemljiv, so uporabniki nedovoljenih drog običajno že v osnovi izključeni iz družbe. Zaradi svojega nezakonitega početja se tako oddaljujejo od ostalih in s tem izgubljajo socialne stike, kar pripelje do tega, da nimajo ustvarjene socialne mreže zunaj kroga uporabnikov prepovedanih drog. Določene socialne posledice povzroča tudi način uporabe, ki je povezan s slogom in okoliščinami uporabe prepovedanih drog. Stalna uporaba drog lahko privede tudi do psihotičnih motenj, droga pa postane osrednja točka življenja uporabnika. Spremenijo se tudi življenjske

okolščine posameznika, saj se začnejo pojavljati težave z odnosi in komunikacijo v družini ter ostalimi ljudmi izven kroga uporabnikov prepovedanih drog, težave z neustreznim prehranjevanjem, posledično pa se zaradi tega pojavijo tudi težave glede bivanja. (Čopi, 2012, str. 102)

Vsaka uporaba drog je povezana s tveganjem. Seveda pa obstajajo preverjeni ukrepi za zmanjšanje tveganja, o katerih mlade že od leta 1999 informira predvsem društvo DrogArt. Mladi poznajo kar precej ukrepov za zmanjševanje tveganja, manj pa je takih, ki jih zares uporabljajo. Ponavadi se jih začnejo posluževati šele, ko doživijo negativno izkušnjo uživanja drog. Za nekatere te negativne izkušnje delujejo kot streznitev in jih silijo, da ponovno premislijo, če se uživanje drog še splača. Drugi se odločijo za nadaljnjo uporabo, zmanjšajo pogostost uporabe in količino uporabljenih drog, tretji prenehajo z uporabo tiste droge, ki jim je prinesla slabo izkušnjo, četrti pa prenehajo uporabljati vse droge. (Sande, 2006)

Po Beckerju je uživanje drog psihosocialen proces, saj se mora uživalec naučiti uživati drogo, to pa lahko stori le tako, da se vključi v skupino uživalcev in njeno kulturo. Od uživalcev tako dobiva nasvete, interpretacije posameznih dogodkov, izkušenj, občutij in pomoč pri uživanju. Hkrati izkušene uživalce posnema in jih jemlje za vzor. Po eni strani se uči s tem, da je vključen v skupino, po drugi strani pa s tem, da je izpostavljen javnim, pogosto negativnim podobam. (Flaker, 1999)

1.4.1. Slogi/tipi uživanja drog

Ljudje droge uživajo na različne načine, kljub temu pa lahko prepoznamo nekatere skupne značilnosti posameznih načinov. V literaturi se najde več različnih tipologij, ki upoštevajo različne načine uporabe drog. Nekateri avtorji bodo več pozornosti posvečali intenzivnosti uživanja drog in farmakološkim značilnostim uživanja, drugi pa socialnemu in družbenemu kontekstu uživanja. (Grebenc, 2003)

Kušević (1987) razlikuje med eksperimentatorji, uživalci, ki drogo poskusijo, vendar z njo ne nadaljujejo, čeprav se zgodi, da poskus v določenih okoliščinah spet ponovijo; rekreativnimi uživalci, ki drogo uživajo občasno ali celo redno v določenih časovnih razmikih; funkcionalnimi odvisniki, ki uživajo določeno drogo in so od nje odvisni, vendar v družbi normalno funkcionirajo; disfunkcionalnimi odvisniki, ki so od droge odvisni in ne

funkcionirajo več normalno, v njihovem življenju je droga osrednjega pomena; družbeno tradicionalnimi uživalci, ki jih najdemo v kulturah, v katerih je uživanje drog del vsakdana (npr. koka v Andih); terapevtskimi uživalci, ki drogo uživajo kot zdravila, ter nekonformisti, katerih uživanje drog je povezano z uporom proti obstoječim vrednotam (npr. hipiji). Prvi štirje tipi so povezani s količino zaužite droge, zadnji trije pa nimajo značaja stopnjevanja užite droge, od ostalih tipov jih loči družbena konstrukcija uživanja. (Flaker, 2002a)

Sengers (1989) razlikuje med uživanjem, odvisnostjo in »džankizacijo« kot različnimi fenomeni uživanja drog, pri čemer upošteva razlike glede posledic, ki so povezane z vsakim tipom uživanja in jih deli na telesne, psihološke in socialne.

Flaker (2002a) se nasloni predvsem na Kuševičevo klasifikacijo, saj poleg napredovanja v uživanju omenja še druge tipe uživanja, ki se ne vključujejo v razvojno, karierno shemo. Predlaga tipologijo, ki bi bila natančnejša glede identitete uživalca, izdelal pa jo predvsem za potrebe analize kariernih okoliščin. Ob tem upošteva stopnjevanje količine uživane droge in prevzemanje vloge uživalca. Loči neuživalce, kamor sodijo vsi, ki še nikoli niso poskusili nobene droge, in tiste, ki je trenutno ne uživajo; priložnostne uživalce, med katere štejemo tiste, ki droge uživajo občasno ali eksperimentalno, in tiste, ki drogo uživajo takrat, ko se ponudi priložnost; redne uživalce, to so tisti, ki redno uživajo drogo, vendar ne razvijejo odvisnosti ali zasvojenosti; odvisne uživalce, ki so odvisni od droge, pa tega ne vidijo kot zasvojenost; zasvojene uživalce, tiste, ki prepoznajo abstinenčne težave, vendar se jim zaradi uživanja drog ni poslabšal socialni status, in džankije, ki jim droga postane najbolj pomembna stvar na svetu. (Flaker, 1999)

To hierarhično tipologijo lahko razumemo tudi dinamično, saj so mogoči prehodi iz enega tipa v drugega. Če je mogoče napredovati od neuživanja do vloge džankija, lahko domnevamo, da se kariera kdaj tudi ustavi na kakšni fazi in da je mogoče tudi nazadovati oz. se premakniti v zgodnejšo fazo. Povratnik na zgodnejšo stopnjo se seveda kvalitativno razlikuje od uživalcev na tisti stopnji, ki še niso ali sploh ne bodo napredovali. Prehodi so mogoči med večino stopenj, vprašljiv je le prehod iz džankizacije ali zasvojenosti v odvisnost, saj ta tip uživanja ni definiran tako kot drugi s kakšno posebno vlogo in je le vmesni tip med rednim uživanjem in zasvojenostjo. (Flaker, 2002a)

1.5. Socialno delo na področju zasvojenosti

Gabi Čacinovič Vogrinčič (2006, str. 9) pravi: »Šele ko sem smela raziskati zase in izbrati tisto, kar je uresničljivo zame kot prvi korak na poti k znanju, je ponujena pomoč dobila smisel. To je zame soustvarjanje procesa učenja.« Čopi (2012) vidi prispevek strokovnih delavcev na področju dela z uporabniki prepovedanih drog v:

- vzpostavljanju stika in dobrega medsebojnega odnosa s posameznikom,
- ugotavljanju, kaj se z njim dogaja, in pomoči pri izražanju svojih problemov in težav (instrumentalna definicija problema),
- podpori tam, kjer uporabnik vidi svoje možnosti (krepitev moči),
- iskanje možnosti skupaj s posameznikom za razreševanje težav in mu pomagati pri usmerjanju (soustvarjanje rešitev),
- povezovanju med posameznikom in okoljem (biti njegov zagovornik in z vsem naštetim večati kakovost življenja posameznika).

Škerjanc (2010) trdi, da oblikovanje pomoči uporabniku v praksi socialnega dela poteka tako, da ima uporabnik malo vpliva na prejeto storitev ali pa ga sploh nima. Zato se ne gre čuditi, da uporabniki svoj položaj dojemajo drugače kot socialni delavci. Imeti moč pomeni, da uporabnik sam interpretira svojo situacijo, svojo resničnost in oblikuje svojo resnično besedo. (ibid.)

1.5.1. Zmanjševanje škode na področju drog

Začetke pristopa zmanjševanja škode lahko vidimo v doktrini obravnave uporabnikov drog že konec 19. in v začetku 20. stoletja. Takrat so bili poskusi nadzora nad drogo usmerjeni bolj v zagotavljanje kakovosti, čistosti in varnih količinskih odmerkov kakor pa v prepovedovanje uporabe drog. Sodobni pojem zmanjševanja škode pa povezujemo z nizozemsko politiko do drog. Konceptualni okvir pristopa je na Nizozemskem, v Švici in Angliji obstajal že pred koncem sedemdesetih let, ukrepanje pa je še pospešila nevarnost epidemije aidsa med intravenoznimi uživalci drog. V mestih, kot so Amsterdam, Zurich in Liverpool, so se začele prve iniciative s smeri sprememb obravnave fenomena drog. Do največjega razmaha na tem področju je prišlo v času epidemije aidsa, ko so različne

mednarodne organizacije postavile preprečevanje širjenja aidsa pred preprečevanje uporabe drog, tudi Svetovna zdravstvena organizacija. (Fojan, 2005)

Področje zmanjševanja škode na področju uporabe drog ima v Sloveniji svojo zgodovino že od leta 1991, ko se je na področju problematike injicirajočih uporabnikov drog vzpostavil prvi program (Društvo Stigma) zamenjave igel, terenskega dela in svetovanja (Kocmur, 2012).

V Sloveniji se je na področju drog dokaj hitro vzpostavil sistem lokalno akcijskih skupin (LAS), ki so v svojem delu združevale in povezovalе različne institucije (Center za socialno delo-CSD, policija, šola, zdravstvo) predvsem s cilji preprečevanja širjenja pojava. LAS je lahko odlična ideja v povezovanju in načrtovanju potrebnih odgovorov, žal pa je bila v tem okviru dimenzija zmanjševanja škode največkrat spregledana. Vpeljava lokalnih raziskav (hitre ocene stanja) je osnova tudi za načrtovanje intervencij zmanjševanja škode, kar bi omogočilo relevantno izhodišče tudi za načrtovanje lokalnih projektov terenskega dela in s tem spodbudo za razvoj nizkopražnih programov na lokalni ravni. V devetdesetih letih je bila žal ta možnost zamujena. Na lokalnih ravneh se je pojav širjenja uporabe drog sicer evidentiral in s tem »priznal«, namesto pragmatične reakcije v smeri zmanjševanja škodljivih posledic pa se je največkrat odzval z ideološkim odgovorom o potrebi ozaveščanja in spodbujanja zdravega življenjskega sloga. (Kocmur, 2012)

Koncept zmanjševanja škode je osnovni princip javnozdravstvene paradigme na področju prepovedanih drog. Uveljavil se je tako v politiki na področju prepovedanih drog kakor tudi v praksi. Evropska agencija za spremljanje drog in zasvojenosti ga ocenjuje kot enega najbolj učinkovitih odzivov, ki na eni strani zmanjšuje zdravstvene in socialne posledice uporabe prepovedanih drog, ki vplivajo na normalizacijo vsakdanjega življenja uporabnikov prepovedanih drog in njihovih socialnih mrež, na drugi strani pa zmanjšuje kriminal povezan z uporabo prepovedanih drog. Udejanjanje koncepta poteka tako, da se na potrebe uporabnikov prepovedanih drog in njihovih svojcev odzivamo tukaj in zdaj, kar pa zahteva da so strokovni in laični delavci, ki delujejo na tem področju, podkovani s širokim spektrom strokovnih kompetenc. (Kvaternik, 2012)

Zmanjševanje škode upošteva in vsebuje ukrepe na vseh ravneh: od ravni posamičnih, konkretnih dogodkov do ravni socialne, zdravstvene, ekonomske in kazenske politike. Ravno v tem je zmanjševanje škode zasnovano kot celostna strategija, ki ne more biti uspešna samo na eni ravni, če ne upošteva drugih. (Flaker, 2002b)

Zmanjševanje škode izhaja iz dejstva, da so določeni vidiki uporabe drog nekaj, kar je skupno človeški izkušnji v vseh civilizacijah in zgodovinskih obdobjih. Brez udobja, ki ga droge prinašajo, jih ne bi uporabljali in tolerirali tveganja, ki ga uporaba drog prinaša. S perspektive družbe je izboljšanje in obvladovanje stanja v smeri zmanjšanja škode dejansko pragmatično in izvedljivo, popolna ukinitvev drog pa seveda ni izvedljiva in ostaja le zamisel, ki v resnici ni mogoča. (Kocmur, 2012) Zmanjševanje škode upošteva, da uživanje drog vključuje različne stopnje tveganja. Postavljena je na nekatere statistike opirajoča se trditev, da bo v nekem življenjskem obdobju verjetno vsaj polovica mladih ljudi poskusila droge, od teh jih bo vsaj ena petina postala redni uživalec (drogo bodo uživali vsaj enkrat na mesec), od njih pa jih bo razmeroma majhno število dnevno uživalo droge. (Grebenc, 2003)

Zmanjševanje škode pomeni zmanjševanje negativnih socialnih in zdravstvenih posledic uporabe drog. V programu je poleg zamenjave pribora, informiranja in izobraževanja uporabnikov drog o varnejših načinih uporabe prepovedanih drog zajeto tudi sodelovanje in vključevanje uporabnika v proces socialnega vključevanja in krepitev njegove moči. Gre za informiranje uporabnikov drog o tveganem načinu življenja in oblikovanje programov pomoči, da bi zmanjšali nevarnosti zase in okolico. (Čopi, 2012) Nudijo tudi svetovanje in vrstniško pomoč. Sem pa sodijo tudi programi, ki poleg izmenjav igel vključujejo tudi terensko delo, vzpostavitev varnih sob, substitucijski vzdrževalni program in vzpostavitev dnevnih centrov za uporabnike drog. (Kvaternik, 2016) Kdor se odloči za delovanje na področju zmanjševanja škode za uporabnike prepovedanih drog, mora že v osnovi sprejemati uporabnike take, kot so, in si ob tem dodatno širiti znanja s področja zasvojenosti. Abstinenco mora jemati le kot možnost, ki za posameznika obstaja, ne pa kot nujnost, da se zanjo tudi odloči. (Čopi, 2012)

Poudarek je na škodljivih posledicah. V obravnavi posameznika je uporaba drog sekundarno pomembna glede na tveganje škodljivih posledic, ki jih prinaša uporaba drog. Prva prioriteta je zmanjšati negativne posledice uporabe drog s spremembo načina ali z zmanjšanjem stopnje uporabe. Najbolj učinkovit vidik zmanjševanja škode je sicer popolna opustitev drog. Vendar pa je to le ena od možnih izbir posameznika, zaradi česar abstinenca ne more biti zahtevan cilj kot predpogoj za vključitev v programe zmanjševanja škode. (Kocmur, 2012)

Ciljna skupina programov zmanjševanja škode so predvsem:

- aktivni uživalci prepovedanih drog, ki se ne vključujejo v druge programe pomoči,
- osebe, ki želijo vzpostaviti abstinenco od prepovedanih drog,

- osebe, ki abstininirajo od uživanja nedovoljenih drog in želijo pri tem vztrajati,
- osebe, vključene v metadonski program,
- uporabniki marihuane, alkohola in tablet,
- uporabniki z dvojnimi diagnozami (uživanje drog, psihične bolezni),
- osebe, ki eksperimentirajo z nedovoljenimi drogami in niso opremljene z informacijami o tveganjih in posledicah uživanja prepovedanih drog,
- mladi z območja Republike Slovenije, stari od 15 do 30 let, ki običajno obiščejo prireditve elektronske glasbe in uporabljajo plesne droge v večjem deležu od splošne populacije,
- matere oz. družine, ki se znajdejo v stiski v poporodnem obdobju, nosečnice, matere odvisnice, matere z diagnozami psihičnih bolezni,
- (bivši) obsojenci/-ke, ki so (bili) na prestajanju kazni zapora zaradi kaznivih dejanj, povezanih s prepovedanimi drogami oz. so jih uživali. (Ferlan Istinič, 2012)

Obravnava uporabnikov drog v okviru koncepta zmanjševanja škode je v svojem bistvu delo z uporabniki drog, ki izhaja iz upoštevanja njihovih interesov in potreb. Gre za ustvarjanje pogojev in spodbudo uporabnikom drog, da se pri uporabi drog odločajo za tiste izbire, s katerimi se izogibajo neželenim posledicam uživanja drog in s tem povzročajo čim manjšo škodo njim samim in ljudem v njihovi okolici. (Kocmur, 2012a)

Značilnost zmanjševanja škode je, da ne naseda stereotipom in se ob tem izogiba vsakršnim poenostavitvam in predsodkom. Prav tako tukaj ni mesta za pokroviteljski pristop v smislu: »vem, kdo si in kaj si« (register slabšalnih stereotipov) in »kaj je zate najbolj prav«. Avtoriteta strokovnih delavcev na področju zmanjševanja škode torej ne izvira iz klasične institucionalne sheme, kjer se nekdo opira na model pooblastil in register sankcioniranja, temveč na konsistentnost dialoške prakse, nudenje opore in iskanje skupne rešitve. (ibid., str. 138)

Vlogo zaposlenih v programih zmanjševanja škode na področju prepovedanih drog Čopijeva (2012) vidi kot:

- pomoč in podporo pri vključevanju v lokalno in širše socialno okolje, iskanju zaposlitve, samostojnosti, preživljanju, širjenju socialne mreže, razumevanju in razvijanju zdravega in kakovostnega načina življenja,
- podporo in spodbudo k razvijanju pozitivnih osebnostnih lastnosti, sposobnosti, spretnosti in veščin ter tudi učenju novih,

- spodbujanje k sprejemanju, soočanju in reševanju težav.

V Sloveniji potekajo številni programi zmanjševanja škode zaradi uporabe drog, po mnenju strokovnjakov pa je treba mrežo nizkopražnih programov okrepiti in razširiti tudi na območja, kjer tovrstnih programov še ni. Zadnje zlasti velja za srednje velika in manjša slovenska mesta, kjer je oblika pomoči zelo omejena in marsikateri uporabnik drog iz teh okolij pride v mesto, kjer tovrstni programi že obstajajo. Razvijati je treba mrežo nizkopražnih programov, ki bo pokrivala vso Slovenijo. V večjih mestih obstaja potreba po programih za brezdomne uporabnike drog, predvsem potreba po vzpostavitvi nočnih zavetišč. V zadnjem času pa še posebej narašča potreba po specializiranih zavetiščih za starejše brezdomne uporabnike drog. (Kvaternik, 2016)

Na področju zmanjševanja je treba zagotoviti sledeče ukrepe:

- razvijanje in nadgradnja mreže različnih programov zmanjševanja škode, vključno za uporabnike konoplje,
- lažji dostop do programov zmanjševanja škode in informativnega gradiva,
- več različnih programov in kakovostnejše terensko delo z uporabniki drog,
- program izmenjave igel v lekarnah, v okoljih, kjer ni tovrstnih programov, pa z iglomati,
- vzpostavljati mreže varnih sob ter razvoj nočnih in dnevnih zavetišč za uporabnike drog z ulice,
- zagotovitev brezplačnega cepljenja proti nalezljivim boleznim za osebe, odvisne od drog,
- uvedba javnih del oz. drugih oblik zaposlovanja za uporabnike drog,
- razvoj novih programov in pristopov na področju zmanjševanja škode vključno s programi zmanjševanja škodljivih posledic uporabe sintetičnih in stimulativnih drog,
- vzpostavitev sistema za testiranje omejene količine vzorcev drog, v katerem bi lahko uporabniki anonimno posredovali vzorce v brezplačno ali plačljivo testiranje drog,
- zaposlitev zdravstvenih delavcev v programih zmanjševanja škode,
- nadaljevanje izobraževalnega programa za zaposlene v programih in uporabnike programov,
- zagotovitev mreže programov, ki se izvajajo na terenu s pomočjo kombijev,
- spodbujanje posebnih programov za socialno vključene uporabnike drog. Programi naj bodo sestavljeni iz pristopov zmanjševanja škode in terapevtsko-svetovalnih

programov za uporabnike, ki imajo težave zaradi uživanja stimulatívnih drog. (Nacionalni program na področju prepovedanih drog 2013-2020)

V letu 2014 je v Sloveniji delovalo 10 programov zmanjševanja škode zaradi uporabe drog. Ti so izvajali dejavnost zamenjave sterilnega pribora za injiciranje. Od tega je terensko delo zamenjava sterilnega pribora izvajalo 7 programov: 5 z mobilnimi enotami in 2 s programi terenske izmenjave igel. Programi so izvajali terensko delo v 61 krajih, na 101 lokaciji. (ibid.)

1.5.1.1. Izhodišča pristopa zmanjševanja škode

V smislu prevajanja koncepta zmanjševanja škode v prakso lahko izpostavimo naslednja izhodišča (Grebenc, 2003):

- a) Droga je postala normalen del vsakdanjika ljudi. To ne pomeni, da vsi mladi uživajo drogo, pomeni pa, da večina mladih, ki živijo v mestnih središčih, pozna uživalce drog oz. so med uživalci tudi njihovi prijatelji. Manjša skupina med njimi bo tudi uživala droge iz radovednosti ali rekreatívno, zato morajo imeti dostop do korektnih informacij o uporabi drog in ne bi smeli dovoliti, da jih doletijo posledice, ki so rezultat pomanjkanja informacij in znanja o postopkih varnega uživanja.
- b) Osebe, ki uživajo drogo, lahko postavljajo racionalnejše odločitve zaradi informacij, ki so na voljo o uživanju drog in o posledicah uživanja. Pri tem se odločitve, ki zmanjšajo ali preprečijo škodo, obrestujejo v prihodnosti.
- c) Koncept zmanjševanja škode omogoča postopne korake in ne obremenjuje ljudi z visokimi cilji po abstinenci. Upošteva njihove razmere, osebni stil, njihov vsakdanjik in njihovo pripravljenost na spremembo.
- d) Skozi zmanjševanje škode lahko razvijemo delovni odnos, ki temelji na enakopravnosti ljudi, ki uživajo drogo, in ljudi, ki delajo z njimi, saj uživalci kot uporabniki storitev zmanjševanja škode obdržijo nadzor nad dogajanjem in se sami odločajo o ciljih. Vloga delavca ni, da izbere tip pomoči, ki se zdi najustreznejši, temveč da stoji ob strani človeku, ki mu pomaga, medtem ko ta preizkuša možnosti za spremembo, mu omogoča dostop do čimveč informacij in pomaga pri odločanju.
- e) Zmanjševanje škode je pristop, ki lahko daje moč delavcem v splošnih službah (npr. socialnim delavcem, učiteljem, zdravstvenemu osebju), da sami pomagajo

uporabnikom in jih ne pošiljajo avtomatično k specialistom za področje drog. Delavci so bolj pripravljeni slediti realističnim in stvarnim pričakovanjem, ki jih imajo uporabniki in oni sami, ko sprejmejo zmanjševanje škode kot metodo dela. Na tak način tudi zmanjšajo pritisk nase in na uporabnike, saj skupno dogovorjeni cilji niso nujno veliki in doseženi. Pomembni so že manjši koraki in majhne spremembe. Zato ta pristop ne pomeni le zmanjševanja škode za uporabnike, pač pa tudi za delavce.

- f) Zmanjševanje škode omogoča delavcem, da pri delu z uživalci uporabijo znanja, ki niso specifična. Večina stisk, ki jih uživalci doživljajo, so take, kot jih doživljajo tisti, ki drog ne uživajo (npr. problemi s starši, v šoli, v ljubezni). Droga jih le poudari ali neupravičeno zamegli.
- g) Zmanjševanje škode je praksa, ki se odvija v vsakdanjem okolju, v vsakdanjih situacijah in pri vsakdanjih ravnanjih ljudi, ki uživajo drogo, ne pa za zaprtimi vrati pisarn ali v posebnih prostorih, namenjenih obravnavi uživalcev drog. Vzpostavljanje stika med uporabnikom in delavcem poteka v kontekstu vsakdanjih neformalnih interakcij, ki se lahko zgodijo običajnim ljudem. Pristop vedno vključuje delo na terenu.

1.5.1.2. Področja škode

Sprva se zdi cilj zmanjševanja škode jasen. Težava nastane, ko poskušamo dobiti jasno sliko, kaj dejansko je škoda in komu je povzročena. Strokovna literatura navaja v tem kontekstu škodo, ki je večinoma povezana neposredno z vrsto drog in načinom uživanja, pa tudi škodo, ki je posledica represivne politike do drog. Kljub temu pa je v praksi težko odgovoriti v kakšnem razmerju sta škoda in korist uživanja, kdo jo utrpi, katerim zmanjševanjem škode je treba dati prednost in kdaj. Ena od značilnosti pristopov zmanjševanja škode je, da so usmerjeni v zaznavanje, merjenje in zmanjševanje neželenih posledic uživanja drog na različnih nivojih. V tem kontekstu se uporabljata termina škoda in tveganje. Tveganje pomeni verjetnost, da bo zaradi uživanja drog prišlo do nekega števila posledic, škoda pa je določena negativna posledica. Oba termina se uporabljata za opisovanje posledic, ki so lahko ali pozitivne ali negativne. (Grebenc, 2003)

Vrste škod lahko razdelimo na tri glavna področja:

a) Socialna in osebna škoda

V družbi so uporabniki drog stigmatizirani in podvrženi negativnemu stereotipiziranju. To vodi v nizko samopodobo uporabnikov drog, hkrati pa tudi v zavračanje uživalcev v širši skupnosti:

- medosebni odnosi z bližnjimi so lahko okrnjeni ali izgubljeni, vsekakor pa so zaradi uživanja drog obremenjeni,
- možnosti zaposlitve in drugi karierni načrti so zaradi policijskih in zaporniških kartotek ter neizpolnjevanja delovnih ali šolskih obveznosti preprečeni,
- okrnjena ali prekinjena sta lahko tudi delo in izobraževalni proces,
- tisti, ki so v skupnosti poznani kot uporabniki drog, imajo omejen dostop do pravic, ki so v skupnosti na voljo ljudem, ki ne uživajo drog (npr. ne smejo se vključiti v prostočasne organizacije, ne dobijo mesta v materinskem domu).

b) Pravno-formalna škoda

Ker je posest že manjših količin droge prekršek, nabava in prodaja pa sta kaznivi, so ljudje tudi zaradi lastne uporabe drog zabeleženi v policijskih kartotekah. Opravka imajo s sodiščem, nekateri daljši ali krajši čas preživijo v priporu ali zaporu. Zmanjševanje pravne škode je zelo težko, pri čemer ne gre brez dogovarjanj s policijo, ki pa jo je treba obvestiti o vseh aktivnostih, ki se jih v okviru zmanjševanja škode izvaja na nekem področju.

c) Škoda za zdravje

Nepoznavanje drog in načinov uživanja drog lahko vodi v vrsto škodljivih posledic za zdravje. Te posledice so rezultat souporabe pribora, nepoznavanja drog, precenjevanja lastnih zmožnosti, napačnih predstav o uživanju itd. Zaradi intenzivnega uživanja drog ljudje slabše skrbijo za prehrano, niso pozorni na bolezni in se ne zdravijo, pogosto pa imajo tudi neurejeno zdravstveno zavarovanje, s čimer so jim zaprte poti do zdravniške oskrbe.

(ibid.)

1.5.2. Terensko delo

Terensko delo na področju drog je dejavnost v skupnosti, katere najpomembnejši cilj je zmanjšanje škodljivih posledic, omogočanje izboljšanja zdravja ter zmanjševanje tveganja

širjenja okužb. Namenjena je posameznikom in skupinam, ki jih obstoječe službe ne morejo učinkovito doseči. (Kocmur, 2012b) Uporabniki drog se na te službe (CSD, zdravstveni dom) obračajo šele po nekaj letih uporabe drog (Flaker, 2002b). Mnogi se sramujejo svoje uporabe drog, se ne želijo izpostavljati ali pa verjamejo, da so zmožni sami rešiti težavo ali pa teh težav še ne zaznajo. Eden od glavnih namenov terenskega dela je zato doseganje skritih skupin, posredovanje relevantnih informacij in spodbujanje ter motiviranje uporabnikov k manj tveganemu vedenju. Za vključitev v program terenskega dela ni posebnih vstopnih pogojev, zato kot tak omogoča dostop do največjega števila uporabnikov drog. (Bah, 2012)

Ključne točke terenskega dela poleg doseganja posameznikov, ki nimajo stikov z obstoječimi službami, so: terensko delo ponuja zaščitna sredstva in spodbuja spremembe vedenja; terensko delo z napotitvijo spodbuja iskanje pomoči v različnih ustanovah in drugih službah. Terensko delo poznamo v treh temeljnih sklopih: poulično, na domu in v okviru drugih služb (zapor). V našem prostoru prevladuje prvi, obiski na domu so izjemne narave, delo v zaporih pa pri nas bolj pojmuje kot obliko skupnostnega sodelovanja, ker tudi vloga terenskih delavcev v tem okviru izhaja iz precej formalnih dogovorov med obema službama. (Kocmur, 2012b)

Terensko delo je eden od pristopov, ki ga obravnavamo kot dopolnilo že obstoječim socialnovarstvenim in zdravstvenim programom. Kot zelo pomemben program se je izkazal na področjih, kjer je programov, namenjenih uporabnikom drog, premalo ali pa jih sploh ni. Osnovni princip programa je v tem, da namesto čakanja na uporabnika drog le-te kontaktirajo terenski delavci in z njimi vzpostavijo stik ter podlago za kontinuirano sodelovanje. S tem, ko se storitev nudi v okolju, kjer uporabnik drog živi in se druži, se zagotovi, da lahko uporabniki drog pridejo do ustrezne pomoči takoj, ko jo potrebujejo. Poudarek je na »uporabnikom drog prijazni službi«, mobilnem servisu, ki ima za prioriteto nalogo preventivo proti vsem vidikom škode, ki nastajajo zaradi uporabe drog. (Bah, 2012)

Uporabnikom se v okviru terenskega dela nudijo različne storitve: motiviranje k pozitivnim spremembam v življenju, svetovanje in informiranje s področja socialnega varstva ter praktična pomoč pri urejanju stanovanjske problematike in zaposlitve, spremljanje in zagovorništvo v različnih službah in institucijah. Omogočen jim je tudi dostop do različnih informacij o storitvah in vstopnih pogojih različnih služb ter pravicah uporabnikov. V

zdravstvenem smislu pa gre bolj za informiranje in svetovanje o tveganjih, povezanih z uporabo drog, o varnejših načinih uporabe ter dostop do sterilnega pribora. (ibid.)

Terenski delavci morajo biti seznanjeni z vzroki, ki vplivajo na povečanje tveganega vedenja in pri tem uporabnike drog spodbujati k premagovanju ovir na poti k spremembam vedenja. Potrebno je raziskati, ali posamezniki uporabljajo vso razpoložljivo zaščito in kako ter kakšne so ovire. (Kocmur, 2012b)

Nujen pogoj za dobro terensko delo je, da terenski delavec ne le razume problem uživanja nedovoljenih drog in značilnosti terenskega dela, ampak da je sposoben empatičnega razumevanja vsakega uživalca posebej. Navezovanje stika je proces in ne dogodek, ki pa lahko traja različno dolgo (Tratnik, 1999).

1.5.3. Preventiva

Preventiva predstavlja vse aktivnosti, katerih (vsaj delni) namen je preprečevanje ali zmanjšanje uporabe drog in/ali njenih negativnih posledic v splošni populaciji ali posameznih skupinah. Sem sodijo tudi aktivnosti, katerih namen je preprečevanje ali preprečevanje prve uporabe drog, spodbujanje prenehanja uporabe, preprečevanje prehoda na tvegano ali škodljivo uporabo, zmanjševanje pogostosti in/ali obsega uporabe in preprečevanje ali zmanjševanje negativnih posledic uporabe. (Preventivna platforma, b. d.)

Preventivni programi so v slovenskem prostoru zelo razširjeni, potekajo pa na lokalni in državni ravni. Največji delež preventivnih programov je namenjen otrokom in mladostnikom na lokalni ravni, v vzgojno-izobraževalnih ustanovah, del pa tudi zunaj njih. Poleg pedagogov in strokovnjakov iz drugih javnih institucij imajo pomembno vlogo pri izvajanju preventivnih dejavnosti tudi predstavniki nevladnih organizacij in lokalne akcijske skupine. Tako kot druge evropske države se tudi v Sloveniji srečujemo s težavo, da preventivni programi niso evalvirani, zato njihovi realni učinki niso znani. (Rezolucija o nacionalnem programu na področju drog 2014-2020)

Ramovš (2007) deli preventivo na primarno in sekundarno. Kot primarno opisuje preventivo, ki je usmerjena na celotno prebivalstvo z namenom, da se določena psihosocialna patologija sploh ne bi pojavila. Kot sekundarno preventivo pa navaja nek konkreten program za posameznike ali skupino, ki so ogroženi za določeno socialno patologijo.

Evropski center za spremljanje drog in zasvojenosti (EMCDDA) pa priporoča delitev preventive na okoljsko, univerzalno, selektivno in indicirano. Te ravni si praviloma ne nasprotujejo, temveč se dopolnjujejo. *Okoljska preventiva* je usmerjena na spreminjanje okolja. Njen cilj je spreminjanje neposrednega socialnega, kulturnega, fizičnega in gospodarskega okolja, v katerem se ljudje na podlagi različnih okoliščin odločajo o lastni uporabi oz. neuporabi droge. *Univerzalna preventiva* je namenjena splošni populaciji ali veliki populacijski skupini ljudi in je široko usmerjena. S programi in sporočili želi preprečiti ali odložiti uporabo drog. Prednost univerzalne preventive je, da zajame veliko ljudi. (Resolucija o nacionalnem programu na področju drog 2014-2010) Ker pa je usmerjena predvsem na otroke in mladostnike, mora temeljiti na preverjeni teoriji in evalvacijskih orodjih, saj lahko vedenje, ki ga želimo v osnovi preprečiti, z neprimernimi pristopi spodbudimo (EMCDDA 2006). *Selektivna preventiva* je usmerjena na specifično populacijo, na ranljive skupine ali skupnosti, katerih člani bi lahko zaradi različnih dejavnikov tveganja začeli zlorabljati droge (npr. družine, kjer je zaznana zloraba drog, mlade ranljive skupine, brezdomci, učenci, dijaki). Z osredotočanjem intervencij na določene skupine se poveča možnost zadovoljevanja potreb teh skupin, kot tudi verjetnost, da bo zgodnja intervencija uspešna. *Indicirana preventiva* je usmerjena na posameznike, pri katerih je zaznano povečano tveganje za razvoj zasvojenosti v kasnejšem življenju (npr. duševne motnje, asocialno obnašanje, šolski neuspeh, zgodnji znaki uporabe drog). Namen tovrstne preventive je prepoznavanje in ciljna obravnava posameznikov s prej omenjenimi težavami, poudarek pa na posamezniku in individualni obravnavi. Za te pristope je zelo pomembna interdisciplinarnost, se pravi tesno sodelovanje med zdravstvenimi, šolskimi, socialnimi, mladinskimi službami. (Resolucija o nacionalnem programu na področju drog 2014-2020)

Tabela 1: Razvrstitev preventive in nekaj primerov intervencij

	Okoljske strategije	Univerzalna preventiva	Selektivna preventiva	Indicirana (indikativna) preventiva
Šola	Primeri: šolske politike, promocija zdravja in ugodne klime v šolskem prostoru	Primeri: intervencije za prvošolce in mlajše drugošolce ali druge ožje skupine šolarjev ali dijakov	Primeri: intervencije za učence u učnimi in socialnimi težavami ter »špricanje«	Primeri: intervencije za učence z motnjo hiperaktivnosti ali vedenjskimi motnjami
Skupnost	Primeri: tobačna in alkoholna politika in predpisi (davki, prepovedi, omejitve oglaševanja), norme skupnosti glede dovoljenih drog, kanabisa in asocialnega vedenja	Primeri: intervencije za mladostnike v smeri alternativnega preživljanja prostega časa, splošni izvenšolski mladinski program, športni in mladinski klubi, preventiva na delovnem mestu	Primeri: intervencije za osipnike, mlade prestopnike, žurerje, etnične skupine, mlade, ki eksperimentirajo z drogami	Primeri: nadaljevanje intervencije za pediatrične paciente z motnjo hiperaktivnosti, depresijo ali vedenjskimi motnjami
Družina	Primeri: vpliv vzgojnih stilov, ki so prevladujoči določeni družbi	Primeri: intervencije za družine na splošno	Primer: intervencije za rizične družine	Primeri: pomoč družinam z rizičnimi otroki

Vir: <http://www.preventivna-platforma.si/o-preventivi/>

Resolucija o nacionalnem programu na področju drog 2014-2020 omenja preventivo v lokalnem okolju, kjer je treba ustvarjati take življenjske razmere, ki bodo prebivalce usmerjale in jim omogočale razvijati življenjske sloge brez uporabe drog oz. čim manj tvegano uporabo drog, če se te že uporabljajo. Med drugim je treba zagotavljati možnosti za raznoliko preživljanje prostega časa otrok, mladostnikov in odraslih. Lokalni politiki, vzgojno-izobraževalne ustanove, druge ustanove ter nevladne organizacije morajo podpreti preventivne programe, država in lokalna skupnost pa morata podpirati razvijanje vrstniškega izobraževanja na področju drog ter različnih preventivnih dejavnosti mladinskih centrov, prostovoljnih organizacij, zavodov itd. na lokalni ravni. Preventivne dejavnosti v lokalni skupnosti usklajujejo lokalne akcijske skupine (LAS), delovanje teh pa na državni ravni usklajuje pristojno ministrstvo. Potrebno pa je tudi izobraževanje splošnih strokovnjakov, ki so v nenehnem stiku z uporabniki drog, o načelih zmanjševanja škode (svetovalne službe, CSD, zdravstveni domovi, policija). Za mlade pa je pomembna tudi preventiva v okoljih za preživljanje prostega časa. Pomembno vlogo v sodobnem življenju mladih ima nočno življenje, ki pa hkrati predstavlja enega od kritičnih vidikov preživljanja prostega časa. Poleg pozitivnih učinkov nočno življenje prinaša tudi zdravstvene in socialne probleme, kot so tvegano in škodljivo pitje alkohola, uporaba prepovedanih drog ter druge oblike tvegane vedenja. Ustvarjanje varnejšega in bolj zdravega okolja za nočno zabavo mladih je vse pomembnejša prednostna naloga številnih držav in lokalnih skupnosti po vsej Evropi in drugod.

2. Problem

Med izobraževanjem na Fakulteti za socialno delo sem želela spoznati čim več področij, na katerih deluje socialno delo. V prvem letniku me nobeno področje ni posebno pritegnilo, nato pa smo imeli v drugem letniku predmet Zasvojenosti, v tretjem letniku predmet Etnografija dovoljenih in nedovoljenih drog, v četrtem letniku pa predmet Politika na področju drog in zasvojenosti. Že konec drugega letnika sem vedela, da je to tisto področje, ki pritegne največ moje pozornosti in zanimanja. K temu področju so me pritegnili tudi filmi, ki sem jih pogledala na to temo, npr. *Trainspotting* (prvi in drugi del) in *Mi, otroci s postaje Zoo*. V tretjem in četrtem letniku sem zato poskušala strnjeno prakso opravljati v Psihiatrični bolnišnici Idrija, vendar mi to žal ni uspelo, saj niso imeli razpisanih mest za socialne delavce. Sem se pa na praksi kljub temu srečala s tem področjem, in sicer med opravljanjem prakse na CSD Ljubljana-Šiška, ko sem s socialno delavko šla v Center za zdravljenje odvisnosti od prepovedanih drog.

Sama sem se z dovoljenimi in nedovoljenimi drogami srečala tudi v zasebnem življenju. Vendar sem do izobraževanja na fakulteti poznala le delček tega področja, npr. imena nekaterih drog, kako se uživajo, kakšne učinke in posledice imajo.

K temi diplomske naloge me je spodbudila naloga pri predmetu Politike na področju drog in zasvojenosti, ko sva s sošolko za potrebe naloge opravili pogovor z zaposleno na področju družbenih dejavnosti na Občini Idrija. Na večino odgovorov nama ni znala odgovoriti oz. po njenih besedah ni imela podatkov. Občina naj bi se sicer na področju drog ukvarjala s preventivo, potreb uživalcev drog pa ne prepoznavajo in jim tako tudi ne sledijo.

Z diplomsko nalogo želim odgovoriti na naslednja raziskovalna vprašanja:

V₁: Kakšna je lokalna scena uživanja drog na območju Občine Idrija?

V₂: Kakšne so kariere uživalcev/uživalk drog?

V₃: Kakšne so socialne in zdravstvene posledice uživanja drog?

V₄: Katera tveganja zaznavajo in katera tvegana vedenja se pojavljajo pri uživanju drog?

V₅: Kako si predstavljajo svoje življenje kot uživalci/uživalke drog v prihodnosti?

3. Metodologija

3.1. Vrsta raziskave

Raziskava je kvalitativna, ker sem zbirala besedne opise, ki se nanašajo na raziskovalni pojav. Osnovno empirično gradivo raziskave so besedni opisi in pripovedi, ki sem jih pridobila na podlagi pogovorov z uporabniki drog. (Mesec et al. 2009: 85)

3.2. Raziskovalni instrumenti in viri podatkov

Intervjuje sem izvedla z neposrednim pogovorom iz oči v oči po vnaprej pripravljenem strukturiranem vprašalniku (standardizirani intervju) (Mesec et al. 2009: 205).

Merski instrument, ki sem ga uporabljala, je strukturiran vprašalnik. Vprašalnik je sestavljen iz 5 področij oz. tematik.

Vprašalnik se nahaja pod Prilogo 1.

3.3. Populacija in vzorčenje

Populacijo sestavljajo uživalci sintetičnih drog stari med 17 in 26 let – stvarna opredelitev. Krajevna opredelitev populacije je Občina Idrija, časovna pa marec, leto 2018.

Populacije uživalcev sintetičnih drog v občini ni mogoče oceniti, saj gre za skrito skupino. Vzorec sem tako sestavila na podlagi zbranih informacij o aktivnih uživalcih sintetičnih drog v skupini ljudi, ki sem jo poznala. Pri raziskovanju sem torej uporabila neslučajnostni vzorec – priročni vzorec, saj sem raziskavo izvedla v skupini ljudi, ki so mi najbolj dostopni. Velikost vzorca je 8 uživalcev sintetičnih drog.

3.4. Zbiranje podatkov

V raziskavi sem opravila standardizirane intervjuje z vprašanci (uživalci sintetičnih drog). Metoda, ki sem jo uporabila, je raziskovalno spraševanje. Intervjuji so bili enkratni,

individualni in ustni. Intervjuje sem z dovoljenjem vprašancev snemala in doma naredila transkripte pogovorov. Samo eden od osmih vprašancev v snemanje ni privolil. V tem primeru sem si odgovore sproti zapisovala. Intervjuji so anonimni, zraven so napisani le spol, starost in izobrazba vprašanca.

Vprašance sem konec februarja (nekateri že prej) kontaktirala in jih povabila k sodelovanju. Večino sem kontaktirala preko Facebooka, enega pa osebno. Z vsakim od njih sem se nekaj dni prej dogovorila za časovni termin. Zbiranje podatkov je potekalo marca in prvem tednu aprila, leta 2018.

3.5. Obdelava in analiza podatkov

Podatke sem obdelala s pomočjo kvalitativne analize oz. kodiranja. Zapisane intervjuje sem še enkrat pregledala in jih uredila. Vsakemu sem dodelila svojo črko (prvi intervju A, drugi B, tretji C itd.), zraven pa v oklepaju pripisala spol, starost in izobrazbo vprašanca.

Vsak intervju sem še enkrat prebrala, nato pa njegovo besedilo razčlenila na sestavne dele, da sem dobila enote kodiranja. Vsaki enoti kodiranja sem določila svojo oznako. Te sem zaradi večje preglednosti in lažjega kodiranja vnesla v tabelo.

V fazi odprtega kodiranja sem izjavam pripisovala pojme (brainstorming). Sorodne pojme sem nato združila v kategorije in jim pripisala še nadkategorije.

4. Rezultati

4.1. LOKALNA SCENA UŽIVANJA DROG

Uživanje drog

Po besedah sogovornikov je uživanje drog v Občini Idrija na splošno zelo poznano, sploh med mladimi (*V naši družbi je uživanje drog kar popularno. – A1. Poznam veliko ljudi, ki uživajo drogo, od starosti 15-40 let. – A2).*

Uživalci drog

Kot pravijo sogovorniki je uživalcev sintetičnih drog veliko. Delež je predvsem velik pri mladih (pri enem od uživalcev je 30-40 % ljudi, ki jih pozna, tudi samih uživalcev, pri enem pa celo vsi prijatelji uživajo sintetične droge). Največ jih je v starosti od sedemnajst do trideset let, najdejo pa se tudi mlajše in starejše izjeme (*Tukaj jih je kar veliko, sicer za te »tamale« tudi veš ne kdo vse, ampak pomoje jih je kar veliko. – C1).*

Poznavanje uživalcev

Poznavanje je odvisno od skrivanja, vpliva pa tudi majhnost kraja, zaradi česar se informacije hitreje širijo. Med temi informacijami so velikokrat tudi laži, govorice in izmišljotine (*Za nekatere se ve, za druge se samo govori. Veliko je pa tudi laži, izmišljotin. Za tiste, ki nočejo, da se ve, se ne izve. – B4).* Poznavanja je največ med mlajšimi generacijami.

Poznavanje uživalcev med seboj

Uživalci se med seboj dobro poznajo, nekateri so med seboj prijatelji, drugi se poznajo zaradi oskrbovanja (prodajanja/kupovanja) z drogami. Vsi uživalci naj bi se med seboj poznali, po besedah enega od sogovornikov, pa se naj ne bi poznali, saj niti dobro ne poznajo samih sebe.

Odnosi med uživalci

Odnosi med uživalci so po izjavah sogovornikov zelo različni, vendar običajni. Med večino so odnosi dobri, prijateljski in se skupaj družijo tudi v prostem času. So pa tudi odnosi, ki so na videz prijateljski, v resnici pa nezaupljivi, omejeni in zaprti (*Odnosi so prijateljski, - A6 vendar nezaupljivi, ker so taki da te radi nategnejo, pa tudi če samo za eno dolo. – A7).* V

odnosih med uživalci pride tudi do konfliktov. Vzrok je včasih tudi droga, večinoma pa so to spori na osebnem nivoju (*Odnosi so takšni kot med vsemi ljudmi, se dobro razumemo, kdaj pride do konflikta, potem se pa lahko nikoli več ne pogovarjaš ali pa zgladiš nesoglasja in si naprej prijatelj.* – F5).

Mnenje in stališče do drog

Trije sogovorniki menijo, da je treba pri uživanju drog imeti drogo pod nadzorom. Je pa uživanje drog posameznikova odločitev in pri tem je treba sprejeti tveganja (*Če je pripravljen sprejeti tveganje naj se ga zadane, če ne, pa naj se ga rajši ne.* – E9). Za uživanje drog je pomembno biti »človek za droge«. Eden od sogovornikov je svoje mnenje izrazil s primerjavo drog in alkohola. Meni, da je stanje, ki ti ga da droga, boljše od stanja, ki ti ga da alkohol, in da »imaš na drogah več pameti in vesti kot na alkoholu«. Temu mnenju sta bili podobni še dve mnenji in sicer, da uživanje drog ni dobro, vendar tudi veliko drugih stvari ni dobrih in da tudi alkohol ni zdrav, a je kljub temu še vedno dovoljen. Eden od sogovornikov zagovarja stališče, da bi morala biti droga dovoljena za rekreativne namene. V enem izmed pogovorov pa je bilo izraženo nasprotovanje do drog, ki bolj zasvojijo.

Droge, ki so na voljo

Sogovorniki so našli naslednje droge, ki so na voljo: konoplja, spid, ekstazi, MDMA (3,4-metilendioksimetamfetamin), metamfetamini, kokain, ketamin, halucinogene gobe, LSD (dietilamid lisergične kisline), opij, hašiš, psihiatrična pomirjevala, DMT (dimetiltriptamin) in GBL (gama-butirolakton) (*Odvisno od poznanstva, koliko ti poznaš. Jih je pa kar veliko, vse. Kar se mene tiče, bi lahko zrihtal vse, samo kakšnega heroína ne, pa tripov, ker mi niso.* – C8).

Razširjenost uživanja drog

Šest od osmih sogovornikov je mnenja, da se uživanje drog širi, dva pa menita, da krog uživanja ostaja približno enak. Kot razloge za širjenje uživanja drog navajajo lažjo dostopnost in neomejenost drog, vpliv posla in pomembnost profita, nižje cene, vedno več je kupcev med mlajšimi generacijami, odprtost in svobodna življenja novih generacij. (*Zaradi tega, ker so mulci oz. mladi stari 16, 17 let...bolj jih privlači, bolj jih zanima in potem vsak proba. In vsem je »bolano« in potem pove ostalim, da mu je bilo ful »zakon« in potem poskusijo še ostali, pa še dovolj dostopna je.* – D12). Kot razlog pa navajajo tudi Idrijo kot stičišče (*Pa Idrija je sploh neko stičišče ali kako naj rečem. Sem pridejo kupovat drogo iz Ljubljane, Tolmina, Nove Gorice.* – A13).

Priljubljene droge

Vsi, razen enega, so pod priljubljene droge uvrstili spid. Druga najbolj priljubljena droga je kokain, za njim pa ekstazi. Radi pa uživajo tudi ketamin in MDMA. Eden je pod priljubljeno drogo uvrstil DMT, dva pa tudi halucinogene gobe. *(Najraje, pač najpogostejši so bomboni, čeprav jih ne ravno najraje, so pa cenovno najbolj dostopni. Spid, MDMA, gobice. To je tudi fino, pa ketamin je tudi fin za zjutraj. Koka tudi, samo redkokdaj. – D13)*

Razlog za uživanje drog

Sogovorniki so kot razloge za uživanje drog navedli sprostitve, uživanje, fokus, vzdržljivost na žuru (partyju), boljše počutje, zabavo, sproščanje »finih« učinkov in produciranje glasbe *(Fajn deluje na te hormone, ki te zadovoljijo in te pač sproščajo kot alkohol, samo na drugačne načine. – D15)*. Eden od sogovornikov pa droge rad uživa zaradi zanimivih dogodivščin in dobrih stvari, ki so se mu zgodile med tem, ko je bil zadet.

Mešanje drog

Vsi sogovorniki nikoli ne uživajo samo ene droge, ampak jih mešajo. Najpogosteje mešajo spid še z eno ali dvema drugima drogama, npr. s kokainom, ekstazijem, ketaminom, MDMA. Mešajo največ tri droge naenkrat *(Seveda, komplet. - B21)*.

Droge, ki jih ne bi poskusili

Večina ne bi poskusila heroína in drog, ki so nevarne in škodljive že po prvi uporabi, ter tiste, pri katerih obstaja možnost, da uživalca hitreje zasvoji. Med droge, ki jih ne bi poskusili, pa so našteali še: opiate, sladoled (3mmc), LSD, krokodil, ketamin, metamfetamine in halucinogene droge.

Razlog za neuživanje

Zgoraj naštetih drog ne uživajo oz. jih ne bi poskusili zaradi same sestave drog *(In to zato, ker mi glava pravi, da mi jih ni treba poskusit, da je bolje, če jih ne. Ker je svinjarija. - B14)*, zaradi ljubezni do samega sebe, slabih izkušenj znancev, iskanja drugih učinkov, slabe psihe, slabih učinkov na delovanje človeka, zaradi možnosti hitrejše zasvojenosti in večje možnosti predoziranja, svoje starosti *(Za tripe sem pa še premlad. Pred 40 nimam želje biti invalid v glavi. – A20)*.

Način uživanja drog

Droge uživajo s kajenjem, snifanjem/vdihavanjem in oralnim zaužitjem. Eden od sogovornikov je povedal, da pri snifanju droga hitreje zadene, vendar te pri oralnem zaužitju bolj močno.

Priprava drog

Sogovorniki so povedali, da ti prvič nekdo pokaže, kako se drogo pravilno pripravi, in od začetka potrebuješ nekaj pomoči drugih, izkušenejših uživalcev. Danes pripravljajo drogo na podlagi preteklih izkušenj ali pa po občutku (*Iz izkušenj, ja večinoma so izkušnje. – D25. Prvič ti pa eden pokaže. – D26*). Drogo imajo zavito v aluminijasto folijo. Z vogalom kartice odmerijo količino droge in jo dajo na podlago, kjer jo s kartico podrobijo in narišejo črto/-e. Velikost črt je odvisna od droge.

Pripomočki pri uživanju drog

Vsi sogovorniki so našli kartico (npr. bančna, osebna izkaznica, vozniško dovoljenje) in *rorček* (slamica, surla) kot osnovna pripomočka pri uživanju drog. Kartice uporabljajo za drobljenje, in če ni drugega, tudi za podlago. Podlaga mora biti trda, zanjo pa uporabljajo poleg kartic tudi telefon. Običajno je *rorček* aluminijast, če ga nimajo, uporabijo tudi slamico ali pa si ga zvijejo iz bankovca. Eden od sogovornikov je kot pripomoček navedel tudi kapalko (za GBL). Ostali pripomočki so še rizle, *grinder* (pripomoček za drobljenje konoplje), aluminijasta folija za shranjevanje, zelo pomembna pa je tudi plastenka z vodo.

Drogiranje v ednini

Štirje od osmih sogovornikov se nikoli ne drogirajo sami (*Ne, ker ni smisla. – B28*). Razlogi, zakaj se ostali štirje drogirajo sami, so različni. Navedli so razmišljanje, razčiščevanje, lažje produciranje glasbe in dolgčas. Eden se sam samo v primeru, če gre sam na *žur* (party), nikoli pa med tednom ali podnevi. Eden se je samo enkrat s halucinogenimi drogami.

Razlikovanje med uživalci in neuživalci

Šest od osmih sogovornikov je mnenja, da se življenja uživalcev in neuživalcev razlikujejo, dva pa sta mnenja, da razlik ni. Uživalci drog naj bi živeli življenje brez stresa in živeli vsak dan, kot da je njihov zadnji, imeli naj bi večjo osebnostno rast in bili zadovoljni z malim. Imeli naj bi tudi širši pogled na svet in zmožnost gledanja z več zornih kotov ter bili bolj odprti kot neuživalci (*Razlikujejo se ne v slabšalnem pomenu, ampak droga ti da nek drug*

pogleda na svet, in tudi ko zadetost mine, ti tisti pogled na svet ostane in ima vpliv nate. To pomeni, da imaš dva pogleda na svet, tistega ko si trezen in še enega, ko nisi, ko si zadet. Zaradi tistih informacij, ki si jih takrat dobil in lahko na eno stvar gledaš z različnih zornih kotov. – D30). Uživanci drog imajo drugačne vikende kot neuživanci. Ob koncih tedna manj spijo. Eden od sogovornikov je povedal, da je pri njem vedno prisotno zavedanje, da v petek ne bo spal, in ima zato sobote zjutraj vedno proste. Drugačno pa je tudi preživljanje prostega časa. Neuživanci naj bi imeli bolj razčiščeno v glavi, več volje in energije. Po besedah enega od sogovornikov naj bi bili tudi srečnejši in produktivnejši. Če je uživanje drog pod nadzorom, ta ne vpliva na službo in uspeh v šoli ter s tem ne povzroča razlik v službi ali nivoju izobrazbe. Med uživalci ni razlik v zvrsteh glasbe, ki jo poslušajo. Se pa pojavljajo različna mnenja o tem, ali uživalci in neuživanci obiskujejo iste vrste žurov ali različne. Torej, ali uživalci obiskujejo samo žure z elektronsko glasbo ali tudi ostale, npr. vaše veselice, rock koncerte. In obratno, ali neuživanci obiskujejo vse druge vrste zabav, tistih z elektronsko glasbo pa ne.

Ljudje, ki najhitreje zapadejo v drogo

Po mnenju večine sogovornikov lahko vsak zapade v drogo, je pa odvisno od okoliščin in vrste drog.

Razlogi za prenehanje z uživanjem

Sogovorniki so kot razloge za prenehanje z uživanjem drog navedli vpliv na psihično zdravje, odvisnost, slabo počutje, paranoja, vpliv na srce, ledvice, nosečnost in če od uživanja ne bi bilo več koristi. Dva sta navedla, da za prenehanje nimata razloga, vsaj kratkoročnega ne.

Tehnike spuščanja

Tisti, ki so našli razloge, ki bi jih prepričali v prenehanje uživanja drog, bi to storili tako, da bi šli takoj *na nulo* (prekinili uživanje), eden pa bi se postopoma spuščal.

Prostori nabave drog

Droge kupujejo na domovih dilerjev, v lokalih, na žurih, na ulici od neznancev. Eden od sogovornikov je kraj nabave drog poimenoval »šotor«, ni pa povedal, kakšen prostor ali kraj je to, drugi pa je rekel, da kupuje »z domačega vrta«, kjer mu diler (prijatelj) priskrbi vse (*Nabavljam...kako naj rečem, iz domačega vrta, od kolega, s katerim se lahko vse zmeniva,*

mi lahko vse zrihta. – G35). Kupujejo od poznanih ljudi, s katerimi se dogovorijo za čas in kraj prodaje.

Prostori uživanja drog

Vsi sogovorniki uživajo drogo na žurih (v Swenaku – klub v Idriji izven centra, v Ljubljani, na Ptuj), nekateri tudi kasneje na »afterjih«. Ostali prostori, ki so jih še navedli, so avto, stanovanja, doma, na prostem, v lokalu, v službi, nikoli pa sredi Idrije. Dva sta navedla, da droge uživata kjerkoli oz. povsod.

Souživalci

Sogovorniki droge uživajo predvsem s svojimi prijatelji, znanci in obiskovalci žurov. Eden jih uživa tudi z neznanci.

Občutki ob uživanju drog

Kot občutke pri uživanju drog so navedli sproščenost, fokusiranost, evforičnost, pobitost, vpliv na čutila, izostreni čuti, zaznavanje navideznih sprememb v glasbi, povezovanje z glasbo, dogajanjem in drugimi osebami, občutek skupnega namena na plesišču, več energije, drug pogled na svet, komunikativnost, pozitivnost, veselje, delovanje na hormone, ki te zadovoljijo in sproščajo ter naval občutkov. Pri vsaki je drugačen občutek, ta pa je odvisen od stanja telesa in zavesti (*Lahko te prilepi na stol, pa boš pri zavesti, npr. keta. – B54*). Eden od uživalcev je povedal, da so občutki zelo malokrat slabi. To se dogaja samo na začetku zaradi nepoznavanja droge (*To se je dogajalo bolj na začetku, ko nisi vedel koliko vzet, pa je bilo kdaj malo preveč. – G41*). Se pa začetni občutki evforičnosti in blagodejnosti čez čas izgubijo.

Cene drog

- konoplja (trava, marihuana) 5 €/g,
- spid 10-15 €/g,
- ekstazi 5 €/g,
- kokain 80-120 €/g (odvisno od kakovosti),
- ketamin 50-60 €/g,
- LSD 10-15 €/1,
- DMT 20 €/odmerek,
- halucinogene droge 5 €/g,
- MDMA 40 €/g.

Težave pri nabavi

Večinoma pri nabavi ni težav, kadar pa so, je to slaba kakovost droge, ki naj bi bila posledica malomarnosti dilerjev. Droga je stara, zmešana s primesmi, dražja kot drugje ali pa je dobijo premalo. To ugotovijo šele, ko jo poskusijo, saj nima učinka ali pa je učinek drugačen kot pri kakovostni drogi.

Mesečni znesek, namenjen drogam

Zneski, ki jih sogovorniki na mesec namenijo drogam, so zelo različni. Najnižji znesek je 10 €, najvišji pa 200 €. Zneski, ki so jih navedli za nakup sintetičnih drog so 100 €, 40-50 €, 50 €, 10 €, 200 €, 120-150 €. Eden od sogovornikov ve samo koliko mesečno zapravi skupaj s konopljo – 150-200 €. Eden od sogovornikov ne želi vedeti mesečnega zneska. Vsem, ki na mesec zapravijo čez 100 € za sintetične droge, se to zdi preveč. Ostalim, ki mesečno porabijo do 50 €, se to zdi zmeren znesek.

Namembnost denarja namesto drog

Če ne bi kupovali drog, bi ta denar porabili za šport, bordanje, avto, glasbo in glasbeno opremo, druge življenjske dobrine, stvari za telefon, čevlje, oblačila, fitnes, cigarete, konopljo, eden od sogovornikov pa bi verjetno več privarčeval.

Prodajanje drog

Štirje od osmih sogovornikov droge prodaja samo svojim prijateljem, če res ne obstaja možnosti, da kupijo kje drugje (*Samo svojim prijateljem, če je ravno taka situacija, da potrebujejo, pa drugje ne dobijo. – E54*). Eden pomaga prijatelju pri prodaji ketamina in LSD. Trije imajo izkušnje s prodajo, eden pa nikoli še ni prodajal. Dva od teh, ki prodajata, od prodaje nimata dobička in tudi nimata zalog. Po mnenju enega od sogovornikov je pri prodaji varnost pomembnejša od dobička.

4.2. KARIERA UŽIVALCA

Prvi stik z drogo

Za šest od osmih sogovornikov je bila prva droga, s katero so prišli v stik, konoplja, in sicer konec 9. razreda ali pa prvega letnika srednje šole (*Začel sem itak s travo, prvi letnik. – C30*). Izjema je eden, ki je v stik s konopljo prišel že pri dvanajstih letih. Za ostala dva sogovornika

je bil prvi stik z drogo hkrati tudi prvi stik s sintetično drogo, in sicer s spidom pri osemnajstih letih in MDMA pri petnajstih letih.

Prvi stik s sintetično drogo

Za pet od osmih sogovornikov je bila prva sintetična droga, ki so jo poskusili, spid. V stik z njo so prišli v času srednje šole (*U bistvu sem vse to začel konzumirat šele v srednji šoli, po osnovni šoli. Prej pa niti čikov. – G28*). Dva sta v stik z njo prišla že pri petnajstih letih, in sicer z MDMA in ekstazijem.

Priložnost za uživanje drog

Priložnost za uživanje drog se je skoraj vsem ponudila enako, in sicer tako, da jim je drogo nekdo ponudil (prijatelj/-ica, sestrin prijatelj, starejši uživalci). Eden od sogovornikov je najprej kadil cigarete, nato pa je postopoma prešel tudi na konopljo. Moja edina ženska sogovornica pa je do priložnosti za uživanje drog prišla na »partyju«.

Uživanje drog

Eden od sogovornikov je povedal, da je najprej poskusil spid, potem pa postopoma še ostale. Poskusil je vse, ki si jih je želel, še vedno pa jih je veliko, ki jih ni poskusil. Drugi od sogovornikov je začel s spidom, nadaljeval pa z ekstazijem, nato kokainom, pri triindvajsetih letih pa je poskusil še MDMA in ketamin (*Pol kakšni cukri, šele potem koka, tri leta nazaj pa tudi mdma, keta. – C33*). Podobno zgodbo imajo tudi ostali sogovorniki, le da je eden od njih vmes poskusil še halucinogene droge, eden pa pri dvajsetih še LSD (*Trava je bila prva droga, ki sem jo poskusil, to je bilo konec devetega razreda, torej 15 let. – D37 Potem pa pri 16 letih februarja prvič spid. – D38 V juliju bombone, potem sem jedel večinoma sam spid pa bombone. – D39 Pol po dveh mesecih sem poskusil belo in pol sem še gobice – D40, po kakšnem letu pa še MDMA. Potem je bil pa nekaj časa samo ta rang droge, ki je lažje dostopen. – D41. Kakšne pol leta nazaj sem prvič poskusil ketamin. – D42 Prvič sem pri 15 letih poskusil MDMA – H22, čisto eksperimentalno, iz radovednosti. – H23 Potem sem pa naprej postopoma poskušal še s spidom, koko. – H24*).

Razlog za uživanje

Pet od osmih sogovornikov je drogo poskusilo zaradi zanimanja, kako določena droga zadene (*Potem pa počasi, ko smo hodili na te žure smo spid – C31 iz firbca – C32*). Drugi so bili radovedni, eden pa je drogo (spid) poskusil zaradi opitosti.

Pogostost uživanja drog

Pogostost uživanja drog je zelo različna, sogovorniki so navedli naslednje odgovore: odvisno od časa in pameti, lahko tudi samo enkrat na mesec; kontinuirano vsak vikend; enkrat tedensko; en- do trikrat mesečno, enkrat mesečno, na dva, tri dni. Eden od sogovornikov droge uživa vsak dan, pa naj bo to konoplja ali ena izmed sintetičnih drog. Na začetku uživanja jih je eden od sogovornikov užival na mesec in pol, potem pa na tri tedne. Nekateri droge uživajo samo, kadar so žuri v Swenaku ali pa kje drugje (*Odvisno od časa in moje pameti. – B47. Kdaj bolj občasno, kdaj je tudi en mesec nisem. – B48. Travo skoraj vsak dan. – B49. Večinoma na žurih, afterjih, kdaj tudi med šihom. – B50*). Eden od sogovornikov je povedal, da nima potrebe po drogiranju med tednom, in podobno meni tudi drugi, ki droge uživa samo, kadar ima čas, in jih na silo ne uživa (*Uživam pa vse kontinuirano, ampak samo za vikend, če je kakšen party, med tednom ne. – C35*).

Poskusi prenehanja uživanja drog

Trije so že poskušali prenehati z drogami, a brez uspeha (*Vedno sem si en določen čas vzel, ampak me je prej premamilo. Sem si npr. postavil čas en mesec, pa sem potem popustil en teden prej. – B75*). Trije še nikoli niso poskusili prenehati, eden od njih pa je z drogami že dvakrat prenehal za en mesec. Med njimi je tudi eden, ki ravno sedaj poskuša s prenehanjem.

Razlogi za prenehanje z uživanjem

Razlogi za prenehanje so bili zelo različni. Ni bilo več želje po drogi, pojavila se je želja po pavzi in pomisleki v glavi glede uživanja drog, prišlo je do pretiravanja z drogo, stranskih učinkov in ugotovitve, da to nikamor ne pelje.

Razlog za neuspeh

Razlogi za neuspeh so bili predvsem obiski žurov oz. »partyjev« in vpliv okolja ter družbe (*Definitivno zaradi okolja, družbe. – F58 Prijatelji niso prenehali. – F59*).

Tehnike spuščanja

Tisti sogovorniki, ki so se že odločili za poskus prenehanja, so to v večini primerov storili tako, da so se postopoma spuščali na nulo, dva pa sta šla takoj na nulo.

Blaženje krize

Sogovorniki, ki so poskusili prenehati z uživanjem drog, so si krizo blažili z rekreacijo, hrano oz. so se kako drugače zamotili. Eden od sogovornikov je izjavil, da ni imel telesne krize, ampak je bila ta kriza bolj v glavi.

4.3. SOCIALNE POSLEDICE UŽIVANJA DROG

Žrtev nasilja ali nesreče

Samo eden od osmih sogovornikov je bil žrtev nasilja ali nesreče. Udeležen je bil v prometni nesreči, voznik pa je bil na spidu, alkoholu in konoplji.

Kazensko kaznovan

Pet sogovornikov ni bilo kazensko kaznovanih, trije pa so bili.

Razlog za kazensko kaznovanje

Eden od sogovornikov je bil kaznovan zaradi vožnje pod vplivom psihoaktivnih substanc, dva pa zaradi posedovanja konoplje (*Kriminalisti so mi dobili travo. – E57 Na srečo sem dobil položnico in sem jo plačal. Ene 200 evrov je bilo, denar je šel pa v dobrodelne namene. – E58*).

Potek postopka

Sogovornika, ki je bil kaznovan zaradi vožnje pod vplivom psihoaktivnih substanc, je najprej ustavil policist (*Ustavili so me, bil je en poznan policaj, ki me je želel zajebati na vsak način, še sam sem bil in se me je lahko privoščil. - C56*). Sogovornik je bil v avtu sam, brez prič. Moral je opraviti alkoholni test, pregledali so mu avto, papirje, z lučko svetili v oči, na koncu pa opravili še test na droge (listki). Ta je bil pozitiven. Policist naj bi sam jemal predmete iz avta in bil zato v prekršku. Sogovorniku so odvzeli vozniško dovoljenje. Imel je tudi možnost, da se zagovarja na sodišču. Moral je plačati 1200 € in dve leti ima osemnajst kazenskih pik. Ostala dva sogovornika sta morala plačati položnico v višini 200 €, znesek pa je šel v dobrodelne namene.

Težave pri zaposlovanju

Noben od sogovornikov nima težav pri zaposlovanju, samo eden od sogovornikov enkrat zaradi pozitivnega THC testa ni dobil službe. Po mnenju enega od sogovornikov droga pri njem ne vpliva na delovno sposobnost.

Vedenje o uživanju drog

Samo pri enem od sogovornikov nihče od bližnjih ne ve za uživanje. Pri ostalih vedo starši ali pa bratje in sestre (*Imam mami, ostali me pa bolj ne zanimajo. - G53*). Pri večini, ne vedo za vse droge, vedo npr. samo za konopljo. Pri enem sogovorniku pa vsi bližnji vedo za vse droge. Sogovornica upa, da domači ne vedo.

Mnenje bližnjih

Samo pri enem od osmih sogovornikov je zaznati pozitivno mnenje glede uživanja drog (*Bratu je pa nekako vseeno, se tudi sam vedno bolj navdušuje nad tem. – A71*). Pri ostalih pa menijo, da to ni dobro, jim ni všeč, ne podpirajo ali pa ne težijo zaradi tega. Pri enem so domači na začetku sitnari, nato pa se sprijaznili, ker so videli, da še vedno normalno funkcionira.

Vpliv na bližnje

Eden od sogovornikov pravi, da uživanje drog nima vpliva na bližnje. Ostali pa pri svojih bližnjih opažajo zaskrbljenost, včasih tudi pretirano, stres in sitnost. Eden je pri svojih bližnjih opazil, da jih tudi zelo skrbi, kaj si glede uživanja drog mislijo drugi (*Bolj je pa to po teh vasicah, da jih skrbi, kaj si bodo drugi mislili. – C61*).

Prikrivanje uživanja drog

Uživanje drog prikrivajo tako, da pridejo ponoči domov, lažejo, skrivajo, zanikajo uživanje ali pa o drogah sploh ne govorijo. Kadar so zadeti, poskušajo imeti čim manj kontakta z bližnjimi in gredo raje čim prej spat. Trije so izjavili, da so lahko tudi čisto normalni in prikrivanje ni potrebno (*Tudi če sem na drogah, sem tak, kakršen sem običajno. V soboto zjutraj, ko sem prišel z žura, sem še tri ure sedel z mami v dnevni in se pogovarjal. – D73*). Enemu od sogovornikov uživanja ni potrebno skrivati, ker živi na svojem.

Težave z bližnjimi

Trije sogovorniki z bližnjimi nimajo težav, vsaj zaradi drog ne. Opažajo pa, da si vzamejo manj časa za družino in so se od nje malo odtujili. Dva sogovornika sta imela oz. imata težave s partnerko.

Izguba stikov s prijatelji, ki ne uživajo drog

Pet sogovornikov pravi, da prijateljev niso izgubili. Eden jih je izgubil, vendar ne zaradi drog. Pri enem obstaja možnost, da jih je, vendar ni na to še nikoli pomislil, spet drugi pa opaža, da se z njimi le manj druži (*Stikov s prijatelji nisem ravno izgubil, se pa z njimi manj družim. – D75*).

Novi prijatelji

Vsi so spoznali veliko novih prijateljev, vendar ne samo zaradi drog, ampak tudi glasbe.

Družabni stiki

Po mnenju vseh njihovi družabni stiki potekajo normalno, običajno, tako kot vsi stiki. Skupaj igrajo računalniške igre, gledajo televizijo, so športno aktivni na prostem. Razlika je le v tem, da vmes včasih kadijo konopljo in se pogovarjajo o drugačnih stvareh. Med njimi prihaja tudi do sporov, ki pa ne nastajajo zaradi drog. Razlika je tudi v tem, da druženje na žurih poteka drugače, kot pri neuživalcih, saj sogovorniki namesto alkohola na žurih uživajo droge.

Življenje brez drog

Štirje sogovorniki ne razmišljajo o tem, kakšno bi bilo njihovo življenje brez drog, enega pa celo ne zanima. Ostali menijo, da bi bilo življenje precej drugačno (*Če ne bi nikoli poskusil droge, bi se čisto drugače razvijal, tudi mišljenje bi imel drugačno, pogled na svet. – D79*). Več bi se ukvarjali s športom, manj bi se drogirali in manj hodili na žure. Eden od sogovornikov pravi, da bi bilo pametnejše in več bi razmišljal o prihodnosti, drugi pa pravi, da bi imel popolnoma drugačen razvoj, drugače bi razmišljal in gledal na svet. Po njegovem mnenju z drogami hitreje odrasteš.

4.4. ZDRAVSTVENE POSLEDICE UŽIVANJA DROG

Vpliv na zdravje

Večina jih meni, da droge na zdravju še niso pustile večjega vpliva, ampak da se to zna zgoditi pri prekomernem uživanju čez nekaj let. Zavedajo pa se slabega vpliva drog na telo. Eden od sogovornikov je povedal, da so droge na njegovo zdravje najbolj vplivale pri prvem uživanju, ko je celo zbolel. Imel je vročino in ničesar ni mogel pojesti. To se ni nikoli več ponovilo, se pa občasno pojavijo bolečine v ustih in mišicah (*Prvič, ko sem se ga, s spidom. Naslednji dan nisem mogel nič, še jesti ne, juhe ne. Bolan, vročina. – D86 Od takrat naprej pa nič, razen bolečine v ustih, mišicah. – D87*). Ostali so navedli še pekoč nos, kihanje, napade panike po uživanju ekstazija, poslabšanje vida na desnem očesu (*Pa zaradi spida sem slabo videla na desno oko, ker mi je verjetno pritisk dvignilo, in še vedno slabo vidim na to oko. Predvidevam, da tudi zato, ker sem vedno vlekla samo skozi desno nosnico. – G65*), slabšo fizično pripravljenost, slabši imunski sistem in odpornost. Bolj kot na zdravje droge vplivajo na njihovo počutje in razmišljanje (*Če govorim zase, sem takrat dobil neko drugo masko, nisem bil to jaz. Torej lahko rečem, da je vplivalo na moje psihično zdravje bolj kot na fizično. – H61*).

Počutje, ko droge popustijo

Ko droge popustijo, se jih večina ne počuti dobro. Navedli so zmedenost, utrujenost/izmozganost, fizično izčrpanost, »popartyjsko« depresijo, izžetost (*Skurjenost, popartyjska depresija od bombonov, ker ti toliko dopamina požre. – G65*). Najbolj so izmučeni po ketaminu. Sogovornica je povedala, da je naslednji dan ravno toliko zamorjena, kolikor je bila prejšnji dan evforična. Samo eden od sogovornikov se počuti »fenomenalno«. Pravijo, da je počutje odvisno tudi od količin droge in situacije, je pa posledice veliko lažje prenašati v družbi kot sam.

Neprijetne izkušnje uživanja drog

Dva od sogovornikov negativne izkušnje še nista doživela. Ostali pa so doživeli že napade panike, halucinacije, zamorjenost, zaskrbljenost, totalno izmučenost po štirih dneh brez spanja, prekomerno zgovornost in »bad feeling«. Dva sta neprijetne izkušnje doživela tudi pri uživanju konoplje. Pripovedovali pa so tudi o negativnih izkušnjah, ki so jih doživeli njihovi prijatelji oz. znanci in to so izguba zavesti, epileptični napad, slabost, vrtoglavica,

eden pa je šel namesto k frizerju na banko (*Imam enega kolega, P., se ga je z vsem možnim pa tripi, ob sebi pa pravih ljudi ni imel. Šel je na banko, da se bo šel ostrič. - C74*).

Overdoze

Samo eden od osmih sogovornikov je doživel »overdoze«. Ostali ga niso, trije pa vsaj poznajo nekoga, ki ga je doživel.

Vzrok za overdoze

Kot vzrok za overdoze je sogovornik naštel podtaknjen GHB (*V gorici, me je en »nafukau« da ima v pollitrski flaši žganje, tako rumeno, kot juice vodka, sem mislil da je. Sem mu rekel, naj mi da za foro za probat. Naredil sem tri požirke, pa še dobro, da sem naredil samo tri, ker če bi še naredil še enga ali pa več, bi bilo pomoje konec z menoj. Je imel pa ful močen GHB. – C75. Po petih minutah se mi je začelo tako vrteti, da sem pozabil kje sem, glava me je začela tako bolet, ful, pa vrtelo se mi je ful. – C76*). Tisti, ki so pripovedovali o drugih osebah, ki so doživele overdoze, pa kot vzroke navajajo mešanje drog, nenaspanost in dehidracijo.

4.5. TVEGANO VEDENJE

Zdravstvena tveganja

Kot zdravstvena tveganja, ki jih poznajo, so našeli zastoj srca, krvavitve iz nosu, gnile zobe, dehidracijo, omotičnost, otopelost, slabo prekrvavitev, možnost, da se pregreje telo, odpoved organov, možgansko kap, zatečene možgane, ekstazi in MDMA pri grizenju topita zobe, overdoze, kokain uničuje zobe, izmenjavanje vročine in hladu, mrzlico, vrtoglavico ter svoje življenje (*Pri kokainu vem, da ti lahko udari na zobe pa če ekstazi grizeš, ti topi zobe. – F75*).

Varovalni dejavniki

Med pripovedovanjem sem zaznala kar nekaj varovalnih dejavnikov. Na »partyje« si nosijo zobno pasto in zobno ščetko, nosijo topla oblačila, da se ne prehladijo (*Ampak, če se paziš, si dobro oblečen, se ne prehladiš. Recimo, če si na spidu, ful švicaš in potem si cel prepoten na kakšnem prepihu, mrazu. Saj tebe ne zebe, samo prehladiš se pa takrat lahko takoj. – B87*), droge kupujejo samo pri poznanih dilerjih, razmišljajo o svojem početju, poznajo svoje

meje, droge jemljejo v primernih odmerkih, znajo oceniti nevarnosti pri uživanju, zanašajo se na svoje občutke, nekateri se veliko rekreirajo. Pomemben varovalni dejavnik je družba, ki se ne drogira. Eden od sogovornikov pa je izpostavil, da je vedno več opozarjanja glede tveganj, bil pa je tudi priča overdozu, zaradi česar je še bolj previden pri uživanju drog.

Dejavniki tveganja

Pri odgovorih na vprašanje »Kateri ljudje najhitreje zapadejo v drogo?« sem zaznala tudi nekaj dejavnikov tveganja. To so zanikanje slabih učinkov drog, človekova šibkost, kupovanje drog od neznancev, lajšanje problemov z drogami, uživanje drog za zabavo, osamljenost, izgubljenost in pa če oseba ob sebi nima oseb, ki ji stojijo ob strani, ali pa nima prijateljev, ki ne uživajo drog (*Vsak lahko. – C28. Še hitreje pa tisti, ki doma nimajo tako, kot bi morali imeti, nimajo nobene družinske podpore, prijateljev. – C29 Po mojem mnenju v drogo najhitreje zapadejo tisti, ki imajo probleme, take in drugačne in si s tem lajšajo te probleme. Pa naj bodo to psihični ali kakšni drugačni problemi. – F28. Lahko pa zapadejo tudi taki, ki si drogo privoščijo samo kot zabavo, pa jim to uide izpod nadzora. – F29 Tisti, ki nimajo družbe, ki se ne drogira. Potem se pa še sami navadijo drogirat in potem downhill from there. – G24 Dokler je družba, je v redu, ker te to drži nazaj. – G25).*

Tveganja pri uživanju drog

Večino sogovornikov bi določena tveganja pri uživanju drog odvrnila od uživanja oz. jih prepričala, da z uživanjem prenehajo. Zaradi določenih tveganj eden od sogovornikov ne poskusi ketamina, drugi pa drog, od katerih hitreje postaneš odvisen ali pa se lahko hitreje predoziraš. Enega bi od uživanja drog odvrnilo samo tveganje, če bi ob poskušanju umrl na mestu. Sogovornica določenih drog ne bi poskusila, če bi slabo vplivalo na njeno psiho.

Razmišljanje o učinkih drog

Večina jih razmišlja o učinkih drog, vendar pri nekaterih pri tem tudi ostane (*Malo bolj pametno z mojega vidika. Isto kot reče mami, ne bi živel iz dneva v dan, bi malo gledal za naprej. – B74).* Nekateri se malo zamislijo, drugi si preberejo gradivo o vplivih in učinkih drog, enega od njih pa je razmišljanje celo pripeljalo do tega, da sedaj poskuša prenehati z uživanjem.

4.6. ŽELJE IN NAČRTI ZA PRIHODNOST

Uživalec v prihodnosti

Eden od sogovornikov se vidi kot dipl. inž. elektrotehnike s službo, na dobrem »partyju«, z dvema hišama in veliko zemlje. Večina ostalih se vidi nekje na svojem, v ljubeči zvezi, nekateri tudi z družino (*Upam da bom imel vsaj eno žensko, če ne že famijlo. – C84*). Dva sta izpostavila, da bi še vedno občasno obiskala kakšen »party«. Eden od njih pa bi rad v prihodnosti v tujini produciral glasbo.

Prenehanje z uživanjem drog

Trije od sogovornikov bi radi za vedno prenehali z uživanjem drog, eden je tudi trenutno v fazi prenehanja. Ostala dva bi z drogami prenehala čez čas. Eden z drogami ne želi prenehati, ostali pa bi samo radi zmanjšali uživanje drog oz. si jih privoščili samo občasno. Dva si ne želita prenehati uživati konoplje, eden od teh dveh pa ne želi prenehati tudi z uživanjem spida (*Ja, z vsemi razen s travo. Aja, pa s kofetom ne. – D99*).

Razlog za prenehanje uživanja drog

Razlogi, ki so jih navedli za prenehanje, so drugačno in bolj socialno življenje, skupno življenje, partnerka, skrb za zdravje, družina in pomembnejše stvari v življenju (*Še vseeno imaš en del življenja, ko se lahko temu posvetiš pa uživaš, ni pa zdaj celo življenje namenjeno temu, da se ga boš drogiral pa hodil po žurih. Je enkrat tisto, dovolj je, gremo naprej. – D100 Ko si mlad, to počneš, kot da ni ničesar drugega. Ko si pa malo starejši imaš pa še kaj drugega. – G78*). Z uživanjem pa bi prenehali tudi, če bi zaradi drog začeli imeti probleme ali bi se uživanja preprosto naveličali ali pa v uživanju ne bi več videli smisla. Sogovornik, ki sicer nima želje po prenehanju drog, bi prenehal z ekstaziji zaradi njihove raznolikosti (ekstaziji imajo različne pojavne oblike in učinke, ki se jih ne da v naprej predvideti zaradi nepoznavanja sestave droge).

Način zmanjšanja/prenehanja uživanja drog

Eden od sogovornikov pravi, da bi z drogami preprosto prenehal oz. bi se moral samo odločiti za prenehanje, ostali pa bi našli drugačne načine, in sicer opustitev oz. manj žurov, odpravljanje navade uživanja drog, distrakcija, planinarjenje, brisanje Facebooka, zmanjšanje uživanja drog čez vikende, zamenjava družbe oz. odtujitev od nje in vsega,

povezanega z drogo (*Manj bi hodil na partyje, facebook bi si zbrisal, da ne bi vedel za žure, ki bodo.* – D101).

Razlog za nadaljnje uživanje

Edini razlog za nadaljnje uživanje je dobro funkcioniranje na vseh področjih.

4.7. POMOČ UŽIVALCEM DROG

Pomoč pri zmanjšanju/prenehanju uživanja drog

Pri zmanjšanju ali prenehanju z uživanjem drog bi si jih polovica poskušala pomagati sama, ostali pa s pomočjo bližnjih, prijateljev in partnerjev, ki bi jih motivirali, ter tako da bi se zamotili s čim drugim. Samo eden meni, da pri prenehanju ne bi potreboval pomoči. Sogovornica pa pravi, da bi si kot zadnjo možnost poiskala tudi strokovno pomoč.

Službe in storitve, namenjene uživalcem drog

Skoraj vsi so navedli DrogArt in psihiatrično bolnišnico. Navedli pa so tudi komune, zavode (Višnja Gora), srečanja za samopomoč, laboratorije in druge zdravstvene ustanove, Ministrstvo za zdravje. Samo eden je navedel CSD.

Sogovorniki poznajo samo program DrogArt, programov ostalih služb in storitev ne poznajo. Ne vedo tudi, kako bi jim različne službe lahko pomagale.

5. Razprava in sklepi

Uživanje drog je v Občini Idrija dobro poznano. Uživalcev sintetičnih drog je po ocenah sogovornikov veliko, največ med mladimi, ki začenjajo vedno mlajši. V skupini uživalcev so tudi starejši. Starostni razpon uživalcev je med 16-30 let.

Poznavanje uživalcev je odvisno od skrivanja oz. prikrivanja uživanja drog. Na poznavanje vpliva majhnost kraja, kjer se informacije, a tudi laži in govorice, hitro širijo. Največ poznavanja je med mlajšimi generacijami, med katerimi je tudi največ uživalcev. V skupnosti uživalcev vsi vedo eden za drugega. Odnosi med njimi so različni, tako kot pri vseh ljudeh. So znanci, prijatelji, med njimi pride do sporov na osebnem nivoju, včasih pa je vzrok tudi droga.

Iz pogovorov je razvidno, da njihova mnenja in stališča do drog izvirajo iz njihovih izkušenj z uživanjem drog. Menijo, da ne more vsak človek uživati drog, saj moraš pred tem sprejeti tveganja, do katerih lahko pride. Je pa to posameznikova odločitev. Močno opazno je bilo iskanje pozitivnih učinkov drog v primerjavi z alkoholom. Stanje, ki ti ga da droga, naj bi bilo boljše od stanja, ki ti ga da alkohol. Zaznan je bil odpor do drog, ki človeka hitreje zasvojijo (predvsem heroin).

Uživanje drog se po mnenju sogovornikov širi, saj je, tako kot navaja tudi Flaker (2002a), do drog veliko lažje priti zaradi njihove neomejenosti in nižjih cen. Poleg tega pa je vedno več kupcev med mlajšimi generacijami, ki so po besedah Sande (2002), dediči družbe. To družbo pa lahko definiramo s termini potrošnje, izobilja in hitrosti informacij. V njen sta prosti čas in zabava prevladujoči vrednoti, saj sta v nasprotju z vrednotami družbe, ki so usmerjene v produkcijo in delo, namenjeni regeneraciji moči individualnih kvalit. (ibid.) Na razširjenost naj bi vplivala tudi posel in pomembnost profita dilerjev. Zaradi ekonomskih koristi, ki jih prinaša prodaja prepovedanih drog, se manjšajo tudi moralni zadržki pri prodaji. Kastelic in Mikulan (2004) navajata, da je razširjenost uživanja drog pri nas primerljiva s tovrstnim stanjem v nadpovprečno obremenjenih državah. Raste število mladih, ki eksperimentirajo in so odvisni od drog (ibid.). Idrija pa je po besedah sogovornikov tudi stičišče prodajanja drog, kamor po drogo prihajajo uživalci iz Tolmina, Nove Gorice in celo Ljubljane. V Občini Idrija je na voljo veliko drog. Najbolj razširjena je konoplja. Dobijo pa se tudi spid, ekstazi, MDMA, metamfetamini, kokain, ketamin, halucinogene gobe, LSD, opij, hašiš, psihiatrična pomirjevala, DMT in GBL. V skupini uživalcev, ki sem jo raziskala najraje uživajo spid, sledita mu kokain in ekstazi. Radi pa

uživajo tudi ketamin in MDMA. Podobne rezultate je prikazala tudi raziskava o uporabi stimulantov amfetaminskega tipa in značilnosti obiskovanja prireditev z elektronsko glasbo v letu 2005, na katerih je največ oseb že poskusilo ekstazi (75,3 %), amfetamin (71,4 %) in kokain (58,7 %) (Sande, 2006). Sogovorniki običajno, sploh na žurih oz. »partyjih«, droge mešajo med seboj oz. jih zaužijejo več naenkrat. Najpogosteje mešajo spid s kokainom, ekstazijem, ketaminom ali MDMA. V raziskovalni nalogi »Uporaba amfetamina, metamfetamina in drugih sintetičnih drog v Sloveniji«, v kateri so raziskovali tudi način uporabe drog pri obiskovalcih prireditev elektronske glasbe, so prišli do ugotovitve, da več kot tretjina obiskovalcev (37,4 %) večkrat meša različne prepovedane droge med seboj. Nekoliko manj (27,2 %) jih uživa samo eno drogo, 21 % pa droge večkrat meša z alkoholom. (Sande, 2002) Podatke iz moje raziskave o mešanju drog sem primerjala z rezultati raziskave Sande (2002). V obeh raziskavah uživalci amfetamine najpogosteje mešajo z ekstazijem. V moji raziskavi uživalci amfetamine mešajo tudi s ketaminom, kokainom in MDMA. Podatkov o mešanju amfetaminov s temi drogami v raziskavi Sande (2002) ni.

Vsi sogovorniki nikoli ne uživajo samo ene droge, ampak jih mešajo. Najpogosteje mešajo spid še z eno ali dvema drugima drogama, npr. s kokainom, ekstazijem, ketaminom, MDMA. Mešajo največ tri droge naenkrat (*Seveda, kompletek. - B21*).

Ugotovila sem, da ne uživajo vsi uživalci vseh drog. Kljub temu da imajo nekateri pozitivne izkušnje pri uživanju določenih drog, jih ostali ne bi poskusili, saj si postavijo mejo (droga, za katero menijo, da je bolj nevarna oz. jih lahko bolj zasvoji, je ne bodo uživali). Take droge so npr. ketamin, LSD in halucinogene droge (gobe). Kot droge, ki jih ne bi poskusili, so našli tudi heroin, opiate, sladoled (3mmc), ketamin in metamfetamine. Teh drog ne uživajo oz. jih ne bi poskusili zaradi same sestave drog, in kot se sami izrazijo, ljubezni do sebe, slabe psihe, slabih učinkov na delovanje človeka, možnosti hitrejše zasvojenosti in večje možnosti predoziranja. Nekatere so od uživanja odvrnile tudi slabe izkušnje znancev, spet drugi pri drogah iščejo druge učinke ali pa se jim zdi, da so za določene droge še premladi.

Droge uživajo s kajenjem, snifanjem in oralnim zaužitjem. Droge nihče ne uživa tako, da bi si jo injiciral. Osnovna pripomočka za pripravo in uživanje drog sta kartica in *rorček* (slamica, surla). Kartico uporabljajo za drobljenje in kot izhod v sili tudi kot podlago. Ta mora biti trdna in gladka. *Rorček* je običajno aluminijast. Če ni drugega, si ga zvijejo iz bankovca ali uporabijo slamico. Pri uživanju GBL potrebujejo kapalko. Ostali pripomočki pa so še rizle, *grinder*, aluminijasta folija za shranjevanje in plastenka z vodo. Od začetka,

sploh prvič, uživalci potrebujejo pomoč izkušenejših uživalcev. Ti jim pokažejo, kako se drogo pripravi in tudi kakšne količine so primerne. Kasneje drogo pripravljajo na podlagi preteklih izkušenj ali pa po občutku. Drogo imajo zavito v aluminijasto folijo. Z vogalom kartice odmerijo količino droge in jo dajo na podlago, kjer jo s kartico podrobijo in narišejo črto/-e.

Drogo kupujejo na različnih prostorih. To so lahko domovi dilerjev, lokali, žuri oz. »partyji«, pa tudi na ulici od znancev. Kot navaja Flaker (2002b) je drogo mogoče nabaviti tudi na zbirališčih uživalcev, v primeru Idrije je tako zbirališče Swenak, kjer se zelo pogosto odvijajo prireditve z elektronsko glasno oz. »partyji«. V manjših krajih so takšna zbirališča bolj odročna in skrita, a še vedno dovolj javna, da se da presoditi, ali je nekdo tam po naključju ali ne. (ibid.) Vedno pa kupujejo od poznanih ljudi, s katerimi se dogovorijo za čas in kraj prodaje. Pri nabavi običajno ni težav. Je pa že skoraj vsak bil v situaciji, ko je dobil drogo slabe kakovosti. Droga je bila stara, zmešana s primesmi, dražja kot drugje ali pa je je bilo premalo.

Od vseh sogovornikov sem dobila podatek o približno istih cenah drog. Za konopljo se cena giblje okoli 5 €/g, kokain 80-120 €/g, DMT 20 €/odmerek in halucinogene gobe 5 €/g. Cene sintetičnih drog pa so: spid 10-15 €/g, ekstazi 5 €/g, ketamin 50-60 €/g, LSD 10-15 €/g in MDMA 40 €/g. S prodajanjem drog imajo skoraj vsi izkušnje, nimajo pa od tega vsi dobička. Drogo prodajajo samo svojim prijateljem.

Najnižji znesek, ki ga mesečno namenijo sintetičnim drogam, je 10 €, najvišji pa 200 €. Če bi denar, ki ga namenijo sintetičnim drogam, vložili drugam, bi ga porabili za šport, avto, glasbo in glasbeno opremo, druge življenjske dobrine, oblačila in obutev, fitnes, cigarete ali pa bi nekaj več privarčevali.

Uživanje drog je tesno povezano z zabavo, sprostitevjo (»droga je za žur«). Prostor in čas uživanja drog pa sta vezana na čas pred žurom, npr. v avtu, pa tudi med žurom in po žuru (na »afterju«). Ostali prostori uživanja so stanovanja, na prostem, v lokalu in službi. Drog nikoli ne uživajo sredi Idrije. Uživajo pa jo predvsem s svojimi prijatelji, obiskovalci žurov ali pa sami.

Pri uživanju drog se poraja veliko različnih občutkov, zelo malokrat pa so ti slabi. Ti so se sogovornikom dogajali na začetku uživanja drog. Pri vsaki drogi je občutek drugačen, odvisen pa je od stanja telesa in zavesti. Ob uživanju občutijo evforičnost, sproščenost, pozitivnost, veselje, nekateri tudi pobitost. Zaradi vpliva na čutila pa imajo pod vplivom

drog tudi izostrene čute, zaradi česar zaznavajo navidezne spremembe v glasbi in se z njo povezujejo. Kot navaja Sande (2002) je »rejev kultura« v svojo evolucijo »posvojila« sintetična poživila, ki omogočajo celo noč trajajočo zabavo, ojačajo občutke pripadnosti in sreče. Droga »raztopi« zavedanje samega sebe, kar dopusti glasbi in gibom, da se zlijejo skupaj in ustvarijo poživljajoč občutek skupnega obreda.

Sogovorniki ocenjujejo, da se njihov slog življenja od neuživalcev razlikuje predvsem v načinu preživljanja vikenda. Uživalci ob koncih tedna manj spiyo. Pri njih je prisotno zavedanje, da bodo za vikend manj ali nič spali, temu prilagodijo tudi aktivnosti, ki sledijo v naslednjih dneh. Drugačno pa je tudi preživljanje prostega časa. Sicer izvajajo iste aktivnosti kot neuživalci, vendar ob izvajanju teh aktivnosti uživajo droge. Uživalci drog naj bi živeli vsak dan posebej, imeli naj bi večjo osebnostno rast in bili zadovoljni z malim. Imeli pa naj bi tudi širši pogled na svet in zmožnost gledanja z več zornih kotov ter bili bolj odprti. Sogovorniki za neuživalce menijo, da imajo bolj razčiščene stvari, več volje in energije. Bili pa naj bi tudi srečnejši in produktivnejši. Zdi se jim, da med njimi in neuživalci ni razlik v zvrsteh glasbe, ki jo poslušajo, in če je uživanje drog pod nadzorom, tudi ni razlik oz. vpliva na šolski uspeh, stopnjo izobrazbe in službo. Pojavljajo pa se različna mnenja o tem, ali so razlike v vrsti žurov, ki jih obiskujejo, ali teh razlik ni.

Za večino je bila prva droga, ki so jo poskusili, konoplja, in sicer na začetku srednje šole. Za dva je bil prvi stik z drogo hkrati tudi stik s sintetično drogo (spid in MDMA). Ostali so v stik s sintetično drogo prav tako prišli v času srednje šole. Za večino je bila prva sintetična droga, ki so jo poskusili, spid. Za ostale pa je bil to ekstazi ali MDMA.

Priložnost za uživanje se jim je ponudila s strani prijateljev ali starejših uživalcev, v največ primerih na »partyju«. Drogo so poskusili zaradi zanimanja in radovednosti, kako določena droga zadene. Kot navaja Flaker (2002a) so droge nekaj, o čemer se veliko govori, zato je razumljivo, da zbudijo radovednost in da si jo nekateri želijo tudi poskusiti.

Sodelujoči v raziskavi, so vsi začeli s konopljo. Nato pa so vsi nadaljevali s poskušanjem ostalih, tudi sintetičnih drog. Pri večini gre stopnjevanje uživanja drog podobno. Za konopljo so najprej poskusili spid ali ekstazi (*cukre*), nato kokain, nekateri pa tudi ketamin, MDMA in LSD. Uživanje drog je napredujoč proces, ki se začne z eksperimentiranjem in uživanjem droge zaradi druženja – socialna raba. Naslednji korak je uživanje drog z namenom, da bi vplivali na svoje počutje in vedenje. (Kastelic in Mikulan, 2004) Flaker (2002a) pa navaja, da je stopnjevanje uživanja drog povezano tudi z obilico prostega časa in nezaposlenostjo.

Droge uživajo zelo različno. Sintetičnih drog nihče ne uživa vsak dan. Pogostost uživanja je pogojena tudi s tem, kako pogosto uživalci obiskujejo »partyje«. Droge uživajo enkrat tedensko, enkrat do trikrat mesečno, eden pa celo na dva, tri dni. Izjema je konoplja, ki jo večina uživa vsak dan, saj se po besedah enega od sogovornikov, telo navadi na občutek sproščenosti, ki mu ga da konoplja. Konopljo torej uživajo zaradi sprostitve, sintetične droge pa zaradi zabave. Večina nima potrebe po uživanju sintetičnih drog med tednom. Lahko bi rekli, da droge uživajo rekreativno, kar pomeni, da droge uživajo občasno z namenom zabave in ob koncu delovnega tedna (Sande, 2006). Glede na dobljene rezultate bi rekla, da jih je večina v fazi instrumentalne rabe (cilj uživanja drog je zabava, dobro počutje in sproščeno vedenje) (Kastelic in Mikulan, 2004). Nekaj jih je tudi eksperimentatorjev, torej uživalcev, ki drogo poskusijo, vendar ne nadaljujejo, čeprav je možno oz. verjetno, da v določenih okoliščinah to spet storijo (Flaker, 1999).

Manj kot polovica jih je že poskušala prenehati z uživanjem drog, vendar brez uspeha. Eden je z uživanjem že dvakrat prenehal za en mesec, eden trenutno poskuša s prenehanjem, ostali pa s prenehanjem še nikoli niso poskusili. Za poskus prenehanja so se odločili sami zaradi pretiravanja z drogo, pomislekov, stranskih učinkov, ugotovitve, da to nikamor ne pelje, za uživanje ni bilo več želje ali pametne pavze. Večina se jih je postopoma spuščala na nulo, saj je kot navaja Flaker (2002a) lažje in vsaj na začetku manj dramatično, nekaj pa jih je na nulo šlo takoj. Krizo so si blažili z rekreacijo, hrano oz. neko drugo vrsto distrakcije. Ljudje se pri abstiniranju ali poskusih prenehanja srečujejo z raznimi ovirami. (ibid.) Največja ovira, da jim ni uspelo, je bil »party«, vendar tudi vpliv okolja in družbe.

Samo eden od osmih sogovornikov je bil žrtev nesreče, in sicer prometne nesreče. Voznik je bil pod vplivom psihoaktivnih substanc. Trije so bili kaznovani, eden zaradi vožnje pod vplivom psihoaktivnih substanc, druga dva pa zaradi posedovanja konoplje. Uživanje drog dokazano privede do zmanjšanja sposobnosti med vožnjo, podaljša se odzivni čas, moten pa je tudi sluh (Täschner, 2002). Prvemu je bilo odvzeto vozniško dovoljenje, plačati je moral 1200 € in dve leti ima osemnajst kazenskih pik. Druga dva sta morala plačati položnico, denar pa je šel v dobrodelne namene.

Pri zaposlovanju sicer nihče nima težav, zdaj imajo vsi službo. Enemu pa zaradi pozitivnega THC testa enkrat ni uspelo dobiti službe.

Spremembe v družini in poslabšanje odnosov znotraj družine dostikrat povezujejo s širjenjem uživanja prepovedanih drog in njihovih škodljivih posledic (Flaker, 2002a). Pri

skoraj vseh vsaj nek delež domačih/bližnjih (starši, bratje, sestre) ve za uživanje, ne ve pa za vse droge. Večina bližnjih o drogah nima dobrega mnenja in uživanja ne podpirajo, le v enem primeru je bližnji (brat) navdušen nad tem. Opažajo, da njihovo uživanje drog vpliva na bližnje. So zaskrbljeni, pod stresom in slabe volje. Razen dveh zaradi drog z bližnjimi nimajo težav, opažajo pa, da si za družino vzamejo manj časa in so se od nje odtujili. Uživanje drog je družini težko prikrivati, saj so stiki neposredni in pogosti, poleg tega se od članov pričakujeta odkritost in iskrenost (ibid.). Uživanje drog prikrivajo tako, da pridejo ponoči domov, lažejo, skrivajo, zanikajo uživanje ali pa o drogah sploh ne govorijo. Kadar so zadeti, poskušajo imeti čim manj kontakta z bližnjimi in gredo raje čim prej spat. Lahko pa so tudi čisto običajno obnašajo in prikrivanje ni potrebno.

Zaradi uživanja drog ni nihče izgubil prijateljev, so pa spoznali veliko novih, vendar predvsem zaradi glasbe in »partyjev«, ki jih obiskujejo.

Družabni stiki potekajo na običajen način, le da ob raznih skupnih aktivnostih zraven uživajo drogo, največkrat je to konoplja. Razlika je pri žurih, kjer ostali uživajo alkohol, užívalci pa droge.

Več kot polovice ne zanima, kakšno bi bilo življenje brez drog. Ostali menijo, da bi bilo zelo drugačno. Več bi se npr. ukvarjali s športom, manj bi se drogirali in hodili na žure. Imeli bi drugačen pogled na svet in posledično bi se tudi razvijali drugače.

Večina se zaveda slabega vpliva drog, vendar na njihovem zdravju še niso pustile večjega vpliva oz. naredile večje škode. Vplive na telo in počutje zaznavajo ob uživanju drog in potem, ko droge popustijo. Navajajo pekoč nos, napade panike, poslabšanje vida na desnem očesu, bolečine v ustih in mišicah, slabšo fizično pripravljenost, slabši imunski sistem in odpornost. Ko droge popustijo, se jih večina ne počuti dobro. Nekateri doživljajo »popartyjsko« depresijo, so utrujeni in fizično izčrpani. Pri uživanju drog doživljajo tudi neprijetne izkušnje. Od že prej omenjenih napadov panike doživljajo tudi halucinacije, so zamorjeni, zaskrbljeni, govor pa je bil tudi o izgubi zavesti, epileptičnih napadih, slabosti in vrtoglavici. Samo eden je doživel »overdoze« zaradi podtaknjenega GHB. Nekaj jih je bilo samo priča »overdozu«, razlogi pa so bili mešanje drog, nenaspanost in dehidracija. Razlogi pa so lahko tudi čista droga, neizkušenost in grabežljivost (Flaker, 2002b). »Overdoze« je nenaden in v marsičem nenavaden dogodek. Je opazen in neposreden, saj so posledice takojšnje in vidne; preobrnejo položaj in mu dajo povsem drugačen pomen. Kar naj bi bilo užitek ali vsaj sprostitiv, se sprevrže v dramo življenja in smrti. (ibid.)

Ko sem jih vprašala po tveganjih pri uživanju drog so mi našteli zastoj srca, krvavitve iz nosu, gnile zobe, dehidracijo, omotičnost, otopelost, slabo prekrvavitev, možnost, da se pregreje telo, odpoved organov, možgansko kap, zatečene možgane, določene droge uničujejo in topijo zobe, izmenjavanje vročine in hladu, mrzlico, vrtoglavico. Zanimivo se mi zdi, da mi je kot tveganje samo eden omenil »overdoze«, čeprav je nekatere ravno to, da so mu bili priča, odvrnilo od uživanja nekaterih drog. Določenih drog pa ne bi poskusili zaradi hitrejšega predoziranja oz. večje možnosti, da od droge postaneš odvisen.

O ozaveščenosti sogovornikov o nekaterih tveganjih pričajo nekatere taktike zmanjševanja tveganja. Na »partyje« nosijo zobne ščetke in pasto (preprečijo topljenje zob zaradi učinkov MDMA in ekstazija), kadar se veliko potijo, nosijo topla oblačila, droge kupujejo pri poznanih dilerjih, jih jemljejo v primernih odmerkih, razmišljajo o svojem početju, nekateri pa se tudi veliko rekreirajo. Pomemben varovalni dejavnik pa se mi zdijo prijatelji, ki se ne drogirajo, in opozarjanje glede tveganj na »partyjih«. Tveganja lahko zmanjšajo tudi tako, da drog ne uživajo sami, ampak skupaj in tako pazijo eden na drugega (Flaker, 2002b). Z določenimi dejanji pa tudi večajo možnosti za tveganja, zanikajo slabe učinke drog, kupujejo droge od neznancev in uživajo drogo za zabavo. Pomembna dejavnika tveganja se mi zdita tudi osamljenost, izgubljenost, in če je uživalec v življenju brez oseb, ki bi mu stale ob strani, oz. brez ljudi, ki ne uživajo drog.

Kot varovalni dejavnik bi lahko umestili tudi razmišljanje o učinkih drog ali obratno, kot dejavnik tveganja – da razmišljanja o učinkih drog ni.

V prihodnosti si želijo nekega skupnega življenja, ljubeče zveze, družine. Večina si želi prenehanje uživanja sintetičnih drog ali pa vsaj zmanjšati uživanje. Še vedno pa bi radi občasno obiskali kakšen »party«. Ocenjujejo, da bi z uživanjem prenehali, če bi si ustvarili neko skupno življenje, imeli partnerja, družino, zaradi skrbi za zdravje, želje po drugačnem in bolj socialnem življenju ter če bi droga začela preveč vplivati na njihovo življenje in bi zaradi nje imeli probleme. Z uživanjem bi prenehali tako, da bi opustili »partyje«, zmanjšali uživanje drog za vikend, poskušali odpraviti navado uživanja drog, se zamotili s čim drugim, npr. planinarjenjem. Zanimiv se mi je zdel način, da bi si zbrisali Facebook, da ne bi vedeli za »partyje«. Najtežja načina, ki sem ga pri sogovornikih zasledila, je zamenjava družbe in odtujitev od vsega, povezanega z drogo.

Pri zmanjšanju ali prenehanju z uživanjem drog bi si jih polovica poskušala pomagati sama, ostali pa bi si želeli pomoči oz. motivacije s strani bližnjih. Kot zadnjo možnost bi si poiskali

strokovno pomoč. Za mlade uživalce v eksperimentalni (vzrok za uživanje drog je radovednost) in socialni (uživanje drog v okoliščinah, v katerih se želijo zgledovati po skupini vrstnikov) fazi so najprimernejše oblike svetovanja, ki usmerjajo k bolj zdravemu življenju in ukrepanju v tveganih situacijah ter podajajo stvarne informacije o prednostih in posledicah uživanja drog. Za tiste v instrumentalni fazi (uživanje drog z določenim ciljem) pa je potrebna bolj intenzivna obravnava, še posebej, če so izpostavljeni močnim vplivom vrstnikov, ki uživajo drogo. (Kastelic in Mikulan, 2004) Na vprašanje o službah in storitvah, ki so namenjene uživalcem drog, so vsi navedli psihiatrično bolnišnico, saj jo imajo tudi v Idriji. Skoraj vsi pa so navedli DrogArt. Nekateri obiskujejo njeno spletno stran, ostali pa njene delavce srečujejo na dogodkih, na katerih delijo letake in pripomočke za varno uživanje drog. Omenili so tudi komune, zavode, srečanja za samopomoč, samo eden je imenoval CSD.

Kritična ocena metodologije

Pri svoji raziskavi se zavedam predvsem te omejitve, da pridobljenih rezultatov ne morem posplošiti na celotno populacijo, torej vse uživalce sintetičnih drog. Za točnejše rezultate bi morala v raziskavo vključiti večje število mladih uživalcev sintetičnih drog. Kljub temu se mi zdi, da je vsak od osmih sogovornikov z mano podelil pomembne informacije.

Iz pridobljenih rezultatov lahko navedem naslednje sklepe:

- Uživanje drog je v Občini Idrija spregledano področje. Iz raziskave dobimo le nek delen vpogled v sceno uživanja sintetičnih drog, hkrati pa raziskava nakaže širšo problematiko na področju drog. V nadaljevanju bi bilo potrebno bolj podrobno raziskati to področje, predvsem pa raziskovanje usmeriti v razvoj programov za uživalce drog.
- Uživanje sintetičnih drog je v Občini Idrija razširjeno in priljubljeno. Je v tesni povezavi s prireditvami z elektronsko glasbo, kjer uživalci sintetične droge tudi najpogosteje uživajo. Sintetične droge, ki so na voljo v Občini Idrija, so amfetamin (spid), ekstazi, ketamin, MDMA, LSD, GBL in metamfetamini. Najbolj priljubljena sintetična droga je spid, sledita mu kokain in ekstazi. Radi pa uživajo tudi ketamin in MDMA.
- Večina jih je kot razlog za začetek uživanja sintetičnih drog navedla radovednost in zanimanje. V stik s sintetično drogo so prišli v srednji šoli, večina na »partyju«. Za večino je bila prva sintetična droga, ki so jo poskusili, spid. Po prvem uživanju so vsi

sogovorniki z uživanjem nadaljevali in tudi stopnjevali uživanje drog. Spidu so dodali še uživanje kokaina, ekstazija, nekateri pa tudi ketamina in MDMA.

- Drogo uživajo predvsem rekreativno, torej občasno za konec tedna, za zabavo, ko obiščejo »party«. Sintetične droge uživajo zaradi užitka, iskanja želje po dobrem počutju, ugodja in bolj sproščenega vedenja.
- S prenehanjem uživanja drog jih je poskusila manj kot polovica. Razlog za neuspeh pa sta bila v večini primerov obisk »partyja« in vpliv družbe. Si jih pa večina v prihodnosti želi prenehati oz. vsaj zmanjšati uživanje.
- Več kot tretjina (trije) jih je že bila kaznovanih. Uživanje sintetičnih drog ima vpliv na odnose v družini in odnose z bližnjimi. So zaskrbljeni, pod stresom, slabe volje, uživalci pa opažajo, da so se od družinskih članov odtujili in zanje si vzamejo veliko manj časa. Kljub temu da bližnji vedo za uživanje, ga pred njimi skrivajo. S prijatelji, ki ne uživajo drog, stikov niso zgubili. So pa spoznali veliko novih prijateljev na prireditvah z elektronsko glasbo, kjer so se spoznali tudi zaradi drog.
- Vsi so že občutili vplive oz. zdravstvene posledice uživanja drog, večina pa je že doživela neprijetno izkušnjo zaradi uživanja ali pa ji bila vsaj priča. Poznajo tudi veliko tveganj, vendar vse to ni še nikogar (razen enega) spodbudilo, da bi z drogami prenehal. Počnejo veliko stvari, da tveganja zmanjšajo, obenem pa tudi stvari, s katerimi tveganja večajo. Drogo npr. kupuje pri poznanem dilerju (varovalni dejavnik), jo pa uživa sam, brez prisotnosti oseb, ki bi mu v primeru težav oz. zapletov lahko priskočile na pomoč (dejavnik tveganja).
- V prihodnosti si vsi želijo zmanjšati uživanje, nekaj pa bi jih tudi prenehalo.
- Skoraj vsi so kot službo ali storitev, ki je namenjena uživalcem drog navedli, DrogArt, ki jim je najbližja, in psihiatrično bolnišnico. Zelo malo pa jih je navedlo še kakšno drugo službo, storitev ali ustanovo.

6. Predlogi

Glede na rezultate predlagam naslednje:

- Ker so zaposleni na Občini Idrija slabo seznanjeni s problematiko na področju prepovedanih drog, bi jih bilo treba z njo seznaniti in predstaviti rezultate raziskave.
- Občina Idrija ali LAS naj priskrbi brošure, zloženke in druge preventivne materiale, ki bodo lahko dostopni na mestih, kjer je veliko mladih; na šolah, v zdravstvenem domu, centru za socialno delo, v njih pa naj mlade in mlade uživalce seznanijo z učinki in posledicami uživanja drog ter seznamom služb in ustanov, na katere se lahko obrnejo.
- Za mlade je potrebno prilagoditi svetovanje glede na kariero uživalca in glede na intenziteto uživanja. Glede na to, da v Občini Idrija nihče ne izvaja svetovanja ali drugih oblik pomoči za aktivne uživalce sintetičnih drog, bi bilo smiselno oblikovati nove programe, ki bi uporabnikom zagotavljale anonimnost, hkrati pa osebni stik v obliki terenskega dela in telefonskega ali spletnega svetovanja.
- V občini bi bil potreben natančen pregled preventivnih programov in vsebin, ki so na voljo mladim, staršem in šolskih delavcem, ter oceniti, ali te vsebine in metode dela odgovarjajo na potrebe uživalcev drog. Na podlagi teh informacij bi lahko načrtovali nove preventivne aktivnosti.
- Potrebno je spodbujati vrstniško svetovanje, solidarnost (uživalci drog si med seboj pomagajo pri pripravi pravilnega odmerka, uživanju drog, se pazijo med seboj, da jim kdo ne podtakne droge v pijačo, itd.). O pomenu vrstniškega svetovanja in solidarnosti ozaveščajo svetovalne delavke v šolah in socialne delavke na terenu.
- Prav tako bi bilo potrebno več opozarjanja o podtikanju drog in nevarnostih, ki so s podtikanjem drog povezane. Raziskati bi bilo treba, kaj se dogaja med uživalci prepovedanih drog, kdo so tisti, ki podtikajo, kakšni so njihovi motivi in na kakšen način bi se bilo potrebno v skupnosti odzvati na ta nedopustna ravnanja.
- Organizatorji prirediteljev z elektronsko glasbo naj poskušajo na svojih dogodkih večkrat zagotoviti prisotnost DrogArt terenske ekipe, ki osvešča mlade o manj tvegani zabavi in zmanjševanju škodljivih posledic uporabe plesnih drog, nudijo pa tudi zastoj Cedevito in sadje. Še posebej na prireditvah z elektronsko glasbo bi bilo potrebno več ozaveščanja o »overdozu«; o tem kako pride do njega, kako ga lahko preprečimo, kakšne so lahko posledice in kako v takem primeru ukrepati.

- Glede na to, da je v Idriji samo skupina za samopomoč, namenjena uživalcem alkohola, bi lahko ustanovili tudi skupino za samopomoč, ki bi bila namenjena uživalcem prepovedanih in s tem tudi sintetičnih drog.

7. Uporabljena literatura

KNJIŽNI VIRI

- Bah, B. (2012). Terensko delo z uporabniki prepovedanih drog. V I. Kvaternik (Ur.), *Zmanjševanje škode na področju prepovedanih drog* (str. 149-164). Koper: Zavod za zdravstveno varstvo Koper.
- Coleman, J.C. (1980). *The nature of Adolescence*. London; New York: Methuen.
- Coleman, J.C., & Hendry, J.C. (1990). *The nature of Adolescence*. London: Routledge.
- Čačinovič Vogrinčič, G. (2006). *Socialno delo z družino*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.
- Čopi, Ž. (2012). Celostna obravnava in krepitev moči uporabnikov drog. V I. Kvaternik (Ur.), *Zmanjševanje škode na področju prepovedanih drog* (str. 91-110). Koper: Zavod za zdravstveno varstvo.
- Dekleva, B. (1999). Rekreativna uporaba drog. *Socialno delo*, 38 (4-6), 281-286.
- EMCDDA – Evropski center za spremljanje drog in zasvojenosti z drogami (2006). *Letno poročilo 2005: stanje v zvezi s problemom drog v Evropi*. Luxembourg: Urad za uradne publikacije Evropskih skupnosti.
- European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction (2016). *ESPAD Report 2015 – Results from the European School Survey Project on Alcohol and Other Drugs*. Luxembourg: Publications Office of the European Union.
- Ferlan Istinič, M. (2012). Politika reševanja zasvojenosti na področju socialnega dela. V I. Kvaternik (Ur.), *Zmanjševanje škode na področju prepovedanih drog* (str. 47-59). Koper: Zavod za zdravstveno varstvo.
- Flaker, V. (1999). Družbena konstrukcija kariere uživalca drog. *Socialno delo* 38 (4-6), 211-241.
- Flaker, V. (2002a). *Živeti s heroinom, I.: Družbena konstrukcija uživalca v Sloveniji*. Ljubljana: Založba /*cf.
- Flaker, V. (2002b). *Živeti s heroinom, II.: K zmanjševanju škode*. Ljubljana: Založba /*cf.
- Fojan, D. (2005). Zmanjševanje škode na področju drog. *Socialna pedagogika* 9 (2), 177-192.

- Grebenc, V. (2003). *Zmanjševanje socialne škode povezane z uživanjem drog in iskanje odgovorov v skupnosti* (Magistrsko delo). Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- Hird, S., Khuri, E., Dusenbury, L. & Millman, R. (1997). Adolescents. V J. H. Lowinson, P. Ruiz, R. B. Millman in J. G. Langrod (Ur.), *Substance Abuse* (str. 775-785). Baltimore: Williams & Wilkins.
- Jonas, S. (1997). Public Health Approaches. V J.H. Lowinson, P. Ruiz, R.B. Millman in J.G. Langrod (Ur.), *Substance Abuse* (str. 775-785). Baltimore, Williams & Wilkins.
- Jarviner, M., & Room, R. (2007). *Youth Drinking Coulters: European Experience*. Hampshire and Burlington: Ashgate.
- Kastelic, A., & Mikulan, M. (1999). *Mladostnik in droga*. Ljubljana: Domus.
- Kastelic, A. & Mikulan, M. (2004). *Mladostnik in droga: priročnik za starše in učitelje*. Ljubljana: Prohealth.
- Kocmur, D. (2012a). Prepovedane droge in zmanjševanje škode – osnovna načela prakse in refleksije pojava. V I. Kvaternik (Ur.), *Zmanjševanje škode na področju prepovedanih drog* (str. 129-148). Koper: Zavod za zdravstveno varstvo Koper.
- Kocmur, D. (2012b). Terensko delo kot možnost hitrejšega odziva in širjenja dejavnosti na področju zmanjševanja škodljivih posledic drog. V. M. Sande (Ur.), *Opolnomočenje NVO: Informiranje, znanje in povezovanje* (str.73-93). Ljubljana: Združenje DrogArt.
- Kumpfer, K., Williams, K., & Baxley, G. (1997). *Drug Abuse Prevention for At-Risk Groups*. Rockville: NIDA.
- Kušević, V. (1987). *Zloupotreba droga*. Zagreb: Grafički zavod Hrvatske.
- Kvaternik, I. (2012). Predgovor. V I. Kvaternik (Ur.), *Zmanjševanje škode na področju prepovedanih drog* (str. 10-11). Koper: Zavod za zdravstveno varstvo.
- Kvaternik, I. (2016). Programi zmanjševanja škode zaradi uporabe droge in razdeljevanje igel ter brizg. V A. Drev (Ur.), *Stanje na področju prepovedanih drog v Sloveniji 2015* (str. 45-46). Ljubljana: Nacionalni inštitut za javno zdravje.
- Mesec, B. (2007). *Metodologija raziskovanja v socialnem delu II: Kvalitativne raziskave*. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Fakulteta za socialno delo (druga izdaja).
- Parker, H., Aldridge, J. & Measham, F. (1998). *Illegal Leisure: the normalization of adolescent recreative drug use*. London: Routledge.

- Pergamit, M., Huang, L. & Lane, J. (2001). *The Long Term Impact of Adolescent Risky Behaviors and Family Environment*. Chicago: NORC.
- Poljšak-Škraban, O. (2002). *Vloga staršev in interakcij v družinskem sistemu pri oblikovanju identitete študentk socialne pedagogike*. Ljubljana: Univerza v Ljubljani.
- Ramovš, J., Ramovš, K. (2007). *Pitje mladih: raziskava o pitju alkohola med mladimi v luči antropoloških spoznanj o omamah in zasvojenosti*. Ljubljana: Inštitut Antona Trstenjaka za gerontologijo in medgeneracijsko sožitje.
- Sande, M. (2002). *Na spidu: sintetične droge in obiskovanje prirediteljev elektronske glasbe*. Ljubljana: Združenje DrogArt.
- Sande, M. (2004). *Uporaba drog v družbi tveganj*. Ljubljana: Pedagoška Fakulteta.
- Sande, M. (2006). *Na spidu 2: stanje na področju sintetičnih drog in kokaina v Sloveniji*. Ljubljana: Združenje DrogArt.
- Senghersh, W. (1989). Putting out fire with water instead of gasoline: The necessity of a clear distinction between use, addiction and džankyzation. *Newsletter of The European Movement for the Normalization of Drug Policy*, 6. (March 1989), 13-16.
- Stergar, E. (1998). Metoda. V M. Tomori, S. Stikovič (Ur.), *Dejavniki tveganja pri slovenskih srednješolcih* (str. 11-15). Ljubljana: Psihiatrična klinika.
- Täschner, K. (2002). *Trde droge-mehke droge?*. Ptuj: In obs medicus.
- Tomori, M. (1998a). Tvegano vedenje v adolescenci. V M. Tomori, S. Stikovič (Ur.), *Dejavniki tveganja pri slovenskih srednješolcih* (str. 5-9). Ljubljana: Psihiatrična klinika.
- Tomori, M. (1998b). Rezultati in razprava. V M. Tomori, S. Stikovič (Ur.), *Dejavniki tveganja pri slovenskih srednješolcih* (str. 5-9). Ljubljana: Psihiatrična klinika.
- Tratnik, K. (1999). Metode na terenu. *Socialno delo*, 38 (4-6), 323-332.
- Ule, M., & Kuhar, M. (2002). Sodobna mladina – izziv sprememb. V V. Mihelj (Ur.), *Mladina 2000 – slovenska mladina na prehodu v tretje tisočletje*. Maribor: Aristej.

SPLETNI VIRI

- Calafat, A., Bohrn, C., Juan, M., Kokkevi, A., Maalste, N., Mendes, F., Palmer, A., Sherlock, K., Simon, J., Stocco, P., Sureda, M., Tossmann, P., Van de Wijngaart,

G. & Zavatti, P. (1998). Characteristics and social representation of ecstasy in Europe. Pridobljeno 18. 1. 2018 s

http://www.irefreea.eu/uploads/PDF/Calafat%20et%20al_1998_Charact%20social%20repr%20ecstasy.pdf.

- Calafat, A., Stocco, P., Mendes, F., Simon, J., Van de Wijngaart, G., Sureda, M., Palmer, A., Maalste, N. & Zavatti, P. (1999). *Night life in Europe and recreational drug use. Sonar 98*. Pridobljeno 18. 1. 2018 s
http://www.irefreea.eu/uploads/PDF/Calafat%20et%20al_1999_SONAR%2098.pdf.
- *Foundation for a drug-free world*. (b. d). Pridobljeno 18. 1. 2018 s
<http://www.drugfreeworld.org/drugfacts/synthetic.html>.
- Nacionalni program na področju prepovedanih drog 2013-2020. Pridobljeno dne 22. 1. 2018 s
<http://e-uprava.gov.si/.download/edemokracija/datotekaVsebina/141659?disposition=inline>
- Preventiva platforma. Pridobljeno 24. 1. 2018 s
<http://www.preventivna-platforma.si/o-preventivi/>.
- Resolucija o nacionalnem programu na področju drog 2014-2020 (ReNPPD14-20). Pridobljeno dne 22. 1. 2018 s
<http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=DRUG3915>.
- Šabić, A. (2016). *Življenjski stil mladih v družbi tveganja* (Doktorska disertacija). Pridobljeno 14. 1. 2018 s
<http://ediplome.fsd.si/search/show/1624>.
- Šinko, S. (2017). *Halucinogene snovi, hlapila, nove sintetične droge ter zdravila, ki vplivajo na psihofizične sposobnosti; opis znakov za prepoznavanje tveganj*. Pridobljeno 18. 1. 2018 s
http://www.osha.mddsz.gov.si/resources/files/Halucinogene_snovi_hlapila_nove_sinteticne_droge.pdf.

8. Priloge

Priloga 1: Vprašalnik

1. Lokalna scena uživanja drog

- 1.1. Koliko je uživanje drog poznano v tvoji skupnosti?
- 1.2. Ali ljudje poznajo uživalce?
- 1.3. Koliko se uživalci poznajo med seboj? Kakšni so odnosi med njimi?
- 1.4. Kakšno je tvoje mnenje in stališče do uživanja drog?
- 1.5. Katere droge so na voljo?
- 1.6. Misliš, da se uživanje drog širi ali oži? Zakaj?
- 1.7. Katere droge rad uživaš? Zakaj? Jih kdaj mešaš oz. uživaš več naenkrat?
- 1.8. Katerih drog ne bi nikoli poskusil? Zakaj?
- 1.9. Na kakšen način uživaš droge? Kako jih pripraviš? Kako veš kakšen odmerek si pripraviti? Se kdaj drogiraš sam? zakaj?
- 1.10. Misliš, da se značilnosti in življenjski stil uživalcev drog razlikujejo od tistih, ki drog ne uživajo? Kako se razlikuje? Kateri ljudje so tisti, ki po tvojem mnenju najhitreje zapadejo v drogo?
- 1.11. Na kratko opiši svojo kariero uživalca.
- 1.12. Na kakšnih prostorih nabavljaš in uživaš drogo? S kom?
- 1.13. Kako pogosto uživaš droge?
- 1.14. Bi lahko opisal občutke ob uživanju droge?
- 1.15. Po kakšni ceni so na voljo droge v tvoji skupnosti/pri tvojem dilerju? So te kdaj pri nabavi »nategnili«, si dobil slabo drogo?
- 1.16. Koliko denarja mesečno zapraviš za droge? Se ti zdi to neka zmerna/previsoka/prenizka cena?
- 1.17. Za kaj bi drugače porabil denar, ki ga sicer zapraviš za droge?
- 1.18. Kdaj tudi prodajaš drogo?

2. Ocena socialnih posledic

- 2.1. Si bil kdaj zaradi uživanja drog žrtev nasilja ali nesreče?
- 2.2. Si bil kdaj kazensko kaznovan? Razlog? Kako je potekal postopek?
- 2.3. Imaš zaradi uživanja drog težave pri zaposlovanju ali v službi/šoli? Težave s stanovanjem?

2.4. Sorodniki vejo, da uživaš droge? Kakšno je njihovo mnenje o tem? Kako na njih vpliva? Če ne, kako uživanje prikrivaš?

2.5. Imaš zaradi uživanja drog težave z bližnjimi? (npr. starši, partnerjem/ko) Si zaradi uživanja drog izgubil stike s tistimi prijatelji, ki drog ne uživajo? Si zaradi uživanja drog spoznal nove prijatelje?

2.6. Kakšni so družabni stiki, kako potekajo?

2.7. Si kdaj razmišljal, kakšno bi bilo tvoje življenje, če ne bi užival drog?

2.8. Si že kdaj poskusil s prenehanjem uživanja drog, pa ti ni uspelo? Zakaj si poskusil, razlogi? Zakaj misliš, da ti ni uspelo, ovire? Si šel takoj na nulo ali si se postopoma spuščal na nulo? Kako si si blažil krizo med spuščanjem oz. abstiniranjem?

3. Ocena zdravstvenih posledic

3.1. Je uživanje drog kdaj vplivalo na tvoje zdravje oz. počutje ali pustilo fizične poškodbe?

3.2. Kako se počutiš, ko droge popustijo?

3.3. Si kdaj doživel neprijetno izkušnjo uživanja drog oz. poznaš koga, ki jo je doživel?

3.4. Si že kdaj doživel overdoze oz. poznaš koga, ki ga je?

3.5. Kako misliš, da uživanje drog vpliva na tvoje zdravje?

3.6. Sploh razmišljaš o učinku drog na tvoje telo?

4. Tvegano vedenje pri uživanju drog in ocena tveganja

4.1. Poznaš in zaznaš tveganja pri uživanju drog?

4.2. Bi te določena tveganja pri uživanju prepričala, da jih ne bi poskusil oz. da bi prenehal z uživanjem?

5. Želje, načrti za prihodnost?

5.1. Kako vidiš sebe čez pet let?

5.2. Bi radi prenehali z uživanjem drog/le nekaterih/ne bi radi prenehali? Razlogi za/proti?

5.3. Kako bi lahko zmanjšal uživanje drog? Si to želiš? Kdo bi ti lahko pri tem pomagal?

5.4. Poznate kakšne službe ali storitve, ki so namenjene uživalcem drog?

Priloga 2: Zapisi intervjujev z uporabniki sintetičnih drog in določitev enot kodiranja

INTERVJU A (moški, 17 let, strojni tehnik)

Jerca: Koliko je uživanje drog poznano v tvoji skupnosti?

I: A1 V naši družbi je uživanje drog kar popularno. A2 Poznam veliko ljudi, ki uživajo drogo, od starosti 15-40 let.

Jerca: Ali ljudje poznajo uživalce?

I: A3 Samo med mlajšimi generacijami. A4 Starejši mlajših ne poznajo.

Jerca: Koliko se uživalci poznajo/poznate med seboj?

I: A5 Dobro, zato ker imamo določene kraje, kjer uživamo droge in se tam družimo, smo prijatelji.

Jerca: Kakšni so odnosi med njimi oz. vami?

I: A6 Odnosi so prijateljski, A7 vendar nezaupljivi, ker so taki da te radi nategnejo, pa tudi če samo za eno dolo.

Jerca: Kakšno je tvoje mnenje in stališče do uživanja drog?

I: A8 Vse je v redu, dokler imaš drogo pod nadzorom in ne droga tebe. A9 Moje stališče je, da bi droga morala biti dovoljena za rekreativne namene. ~~V nekaterih državah so droge legalizirane in je manj zlorabljanja drog. Odvisnikom, ki so že odvisni od treh drog država prisrbi drogo, zato da je ne kupujejo na črnem trgu. To je v redu.~~

Jerca: Katere droge so na voljo?

I: A10 Trava, amfetamini, kokain, ketamin, heroin, horsi, psihiatrična pomirjevala, lsd, gobe, ghb, mdma, kana, rufiji (včasih so ful podtikali v pire), haš, antidepresivi, opij, metamfetami (krek).

Jerca: Misliš, da se uživanje drog širi ali oži?

I: A11 Širi.

Jerca: Zakaj?

I: A12 Zaradi dostopnosti in neomejenosti drog. ~~Ker če država to omeji in obdavči ima droge pod nadzorom in ljudje tistim drogam bolj zaupajo.~~ A13 Pa Idrija je sploh neko stičišče ali kako naj rečem. Sem pridejo kupovat drogo iz Ljubljane, Tolmina, Nove Gorice.

Jerca: Katere droge rad uživaš?

I: A14 Spid pa trava. A15 Poskusil pa sem tudi že koko, ikse, haš, mdma, spidova vodica, gobe.

Jerca: Zakaj jih rad uživaš?

I: A16 Za sprostitutev, fokus.

Jerca: Jih kdaj mešaš oz. uživaš več naenkrat?

I: A17 Ooo seveda, ravno to soboto sem vse te naštete.

Jerca: Katerih drog ne bi nikoli poskusil?

I: A18 Kete, horsa, heroína, tripov.

Jerca: Zakaj ne?

I: A19 Zato ker so pretrde droge, nimajo nobenega dobrega učinka na psihično in fizično delovanje človeka. A20 Za tripe sem pa še premlad. Pred 40 nimam želje biti invalid v glavi.

Jerca: Na kakšen način uživaš droge?

I: A21 Kadim, snifam, jem.

Jerca: Kako jih pripraviš?

I: A22 Po občutku. A23 S sabo imam vedno kartice, aluminijast ročk, grinder, rizle.

Jerca: Kako veš kakšen odmerek si pripraviti?

I: A24 To vem iz prakse. A25 Od začetka so mi pripravljali drugi, ki se jih vprašal za pomoč, niso mi ponujali.

Jerca: Se kdaj drogiraš sam?

I: A26 Ja, velikokrat. A27 S travo, spidom, koko, cukri.

Jerca: Zakaj?

I: A28 Ker je »lipa«. Si lahko v glavi mal poštimaš, ker nimaš zunanjih motenj.

Jerca: Misliš, da se značilnosti in življenjski stil uživalcev drog razlikujejo od tistih, ki drog ne uživajo?

I: A29 Ja, se razlikuje, A30 zato, ker ljudje, ki uporabljajo droge, živijo vsak dan posebej, skoraj brez stresa, kar uničuje človeka.

Jerca: Kako pa se razlikuje?

I: A31 Pri ljudeh, ki uporabljajo drogo vsak dan, je večja osebna rast. A32 Z malim so zadovoljni, cenijo male stvari.

Jerca: Kateri ljudje so tisti, ki po tvojem mnenju najhitreje zapadejo v drogo?

I: A33 Šibki ljudje, ki ne stojijo za svojim mnenjem in se ne postavijo zase ter ne znajo prevzeti odgovornosti za svoja dejanja.

Jerca: Na kratko opiši svojo kariero uživalca.

I: A34 Konec devetega razreda sem prvič poskusil travo, ki mi jo je ponudil prijatelj, A35 konec drugega letnika pa sem prvič poskusil trdo drogo, zato ker sem slišal da je »lipa«. A36 Sam sem raziskal in našel dobre učinke na moje telo, na kar sem se tudi osredotočil. A37 Slabe učinke odmislim. A38 Droge uživam kontinuirano, vsak dan. A39 Z drogami bi prenehal, če bi mi zjebalo psiho, da ne bi mogel iti normalno čez dan, da bi čutil potrebo po tem, da bi jo moral vzeti brez razloga. A40 Prenehal bi pa tako, da bi postopoma zmanjševal, kar se pa že trudim.

Jerca: Na kakšnih prostorih nabavljaš in uživaš drogo?

I: A41 Drogo nabavljam v baru ali pri nekemu doma. Kdaj jo kupim tudi na žuru. A42 Uživam pa jo kjerkoli, kjer mi zapaše.

Jerca: S kom?

I: A43 Ni važno, samo da ga poznam.

Jerca: Kako pogosto uživaš droge?

I: A44 Vsak dan, čez cel dan. Največ dopoldne, tudi v šoli.

Jerca: Bi lahko opisal občutke ob uživanju droge?

I: A45 Sproščenost, čist brez stresa sem, A46 vendar fokusiram in sposoben dela.

Jerca: Po kakšni ceni so na voljo droge v tvoji skupnosti/pri tvojem dilerju?

I: A47 Trava 5e/g, spid 10e/g (mešan s kreatinom, sodo bikarbono), cukri 5e/1, koka (slaba je 80e/g, dobra pa 100-120e/g). ~~Za ostale pa ne vem, ker jih še nisem kupoval.~~

Jerca: So te kdaj pri nabavi »nategnili«, si dobil slabo drogo?

I: A48 Da, velikokrat, ker je $\frac{3}{4}$ dilerjev u kurcu. A49 Kdaj dobiš premalo, zmešano, ali dražja kot drugje, je stara.

Jerca: Koliko denarja mesečno zapraviš za droge?

I: A50 Ne vem, pa tudi nočem.

Jerca: Za kaj bi drugače porabil denar, ki ga sicer zapraviš za droge?

I: A51 Za bedarije. Na ebayu bi si naročal za telefon, čevlčke, cujne. ~~To je »dabe«, res.~~ Aja, pa fitnes. ~~To bi zih šel.~~

Jerca: Kdaj tudi prodajaš drogo?

I: A52 Samo prijateljem, če rabi. A53 Da bi pa imel doma velike zaloge drog, ki bi jih prodajal, to pa ne.

Jerca: Si bil kdaj zaradi uživanja drog žrtev nasilja ali nesreče?

I: A54 Ne.

Jerca: Si bil kdaj kazensko kaznovan?

I: A55 Ne.

Jerca: Imaš zaradi uživanja drog težave pri zaposlovanju ali v službi/šoli? Težave s stanovanjem?

I: A56 Ne, niti približno. Imam dobro službo in sem prav dober v šoli.

Jerca: Sorodniki vejo, da uživaš droge?

I: A57 Samo brat in sestra.

Jerca: Kakšno je njihovo mnenje o tem?

I: A58 Vejo samo za travo, noben nič ne teži, z bratom kdaj tudi skupaj kadiva.

Jerca: Kako na njih vpliva?

I: A59 Ne vpliva, sem diskreten.

Jerca: Kako pa uživanje prikrivaš?

I: A60 Če je treba, sem lahko čisto normalen, se mi ne vidi da sem zadet. Ko npr. pridem z žura, se lahko normalno usedem za mizo, da imamo skupaj družinsko kosilo. A61 Seveda grem potem samo še spat, vendar ne opazijo, da sem oz. sem bil zadet.

Jerca: Imaš zaradi uživanja drog težave z bližnjimi?

I: A62 S partnerjem sem imel, ampak ga nimam več in tudi ne mislim imeti v kratkem.

Jerca: Si zaradi uživanja drog izgubil stike s tistimi prijatelji, ki drog ne uživajo?

I: A63 Sej se ga vsi, tako de ne.

Jerca: Si zaradi uživanja drog spoznal nove prijatelje?

I: A64 Ja, veliko. Preveč.

Jerca: Kakšni so družabni stiki, kako potekajo?

I: A65 Normalno, ravno tako kot z vsemi drugimi.

Jerca: Si kdaj razmišljal, kakšno bi bilo tvoje življenje, če ne bi užival drog?

I: A66 Ne in me tudi ne zanima, zato ker bi pomoje samo ležal doma in igral igrice. ~~V bistvu so me droge malo spravile ven iz hiše. Sploh ta »druženje«, ki ga povezujejo z drogo, ne vem....žuri, nabavljanje.~~

Jerca: Si že kdaj poskusil s prenehanjem uživanja drog, pa ti ni uspelo?

I: A67 Ja, sem že. Pa mi ni uspelo. To je bilo ravno zdaj za vikend, ko je bilo preveč vsega. Sem si rekel, da s ponedeljkom bom pa res nehal, vsaj s cukri. Pa sem že dopoldne obupal.

Jerca: Zakaj si poskusil, razlogi?

I: A68 Ker nisem imel želje, da bi še užival.

Jerca: Zakaj misliš, da ti ni uspelo, ovire?

I: A69 To ni bil nek izziv. Nisem sploh razmišljal o tem ali mi bo uspelo ali ne.

Jerca: Si šel takoj na nulo ali si se postopoma spuščal na nulo?

I: A70 Če bi se res vrgel v to 100 procentno, bi se verjetno postopoma spuščal na nulo, da to ne bi bil tak šok za telo. ~~Samo verjetno bi potem obstajala verjetnost na bi na neki točki spet kar obstal za nekaj časa.~~

Jerca: Je uživanje drog kdaj vplivalo na tvoje zdravje oz. počutje ali pustilo fizične poškodbe?

I: A71 Ne, na zdravje ne. A72 Samo zmedenost naslednje jutro po pretiranem uživanju in utrujenost.

Jerca: Kako se počutiš, ko droge popustiš?

I: A73 Normalno nadaljujem dan naprej ali grem spat. Ni zdaj, da bi potreboval nekaj dni, da pridem k sebi.

Jerca: Si kdaj doživel neprijetno izkušnjo uživanja drog oz. poznaš koga, ki jo je doživel?

I: A74 Ja, enkrat sem bil ful napsihiran, siten, zaskrbljen, v paniki. ~~Odvisno od počutja prej in razloga zakaj si šel v to.~~

Jerca: Si že kdaj doživel overdoze oz. poznaš koga, ki ga je?

I: A75 Sam ga nisem, poznam pa enega, ki ga je. ~~Aveš, un B. So ga eni tamali dobili na placu, pol so pa klicali rešilce in so ga pelali. Pa še enega poznam, sam tistga je psihično zjebala droga, je bil nekaj časa na gričku, zdaj pa baje sam še travo kadi, se je ful poštimal tip.~~

Jerca: Kako misliš, da uživanje drog vpliva na tvoje zdravje?

I: A76 Pomoje slabo, vendar imam dober imunski sistem in zdravo jem, ter se veliko rekreiram.

Jerca: Sploh razmišljaš o učinku drog na tvoje telo?

I: A77 Ja, ker si lahko z njimi tudi pomagam.

Jerca: Poznaš in zaznaš tveganja pri uživanju drog?

I: A78 Da, zastoj srca, krvavitve iz nosu, gnili zobje, A79 si vedno nesem zobno ščetko pa pasto na parti. A80 Saj vidiš ful teh tveganj napisanih na kakšnih letakih na partyjih, sam se mi zdi, da ful težko pride do zastoja srca. ~~Sam sem se ga enkrat res ful zadel, pa različne droge pa še alkohol čez. Res sem bil slab, ampak še vedno nisem bil niti blizu zastoj srca.~~

Jerca: Bi te določena tveganja pri uživanju prepričala, da jih ne bi poskusil oz. da bi prenehal z uživanjem?

I: A81 Ja, ravno zaradi tega ne poskusim kete in drugih trših drog. A82 Ker sploh ne vidim nič pozitivnega v njih.

Jerca: Kako vidiš sebe čez pet let?

I: A83 Diplomiran inženir elektrotehnike, ki ima že službo. A84 Vidim se tudi na dobrem partiju, ravno tako kot zdaj. A85 Podedoval bom dve hiši in veliko zemlje. ~~Pa to se ne becam.~~

Jerca: Bi radi prenehali z uživanjem drog/le nekaterih/ne bi radi prenehali? Razlogi za/proti?

I: A86 Ne, edino s cukri bi rad nehal in tudi sem začasno že nehal. A87 Ker pri cukrih nikoli ne veš kako te bo zadelo. Pa milijon vrst jih je in lahko vsakih dobiš drugačnega.

Jerca: Kako bi lahko zmanjšal uživanje drog? Si to želiš?

I: A88 Si to ne želim. A89 Vsaj zaenkrat, ker se mi zdi, da dobro funkcioniram na vseh področjih.

Jerca: Kdo bi ti lahko pri tem pomagal, če bi se odločil?

I: A90 Sam in bližnji prijatelji, tako da bi me motivirali.

Jerca: Poznate kakšne službe ali storitve, ki so namenjene uživalcem drog?

I: A91 Da, drog art. Različne komune in zavodi. Višnja gora. PBI.

INTERVJU B (moški, 21 let)

Jerca: Koliko je uživanje drog poznano v tvoji skupnosti?

I: B1 Nadpovprečno. B2 Vse starosti, tudi osnovna šola.

Jerca: Ali ljudje poznajo uživalce?

I: B3 Za nekatere se ve, za druge se samo govori. B4 Veliko je pa tudi laži, izmišljotin. ~~Vse se sliši tukaj.~~

Jerca: Koliko se užívalci poznajo med seboj?

I: B5 Se, itak, saj se morajo. B6 Večina jih je v klapi skupaj, niso pa to eni in isti ljudje.

Jerca: Kakšni so odnosi med njimi?

I: B7 Eni so dobri, eni slabi, B8 velikokrat se zaključijo z zamero in ni več prijateljstva. ~~Ampak se mi zdi, da je tako pri vseh odnosih. Ljudje smo si različni in hitro pride do konfliktov.~~ B9 Sploh če so na drogah, ker ti lahko čisto obrne možgane.

Jerca: Kakšno je tvoje mnenje in stališče do uživanja drog?

I: B10 Pomoje moreš biti človek za to, da greš v to. ~~Malo je tudi družba, potem pa kolikor si človek za to.~~ B11 Zanimivo mi je kako določena droga vpliva nate, kako se počutiš, kakšno je potem tvoje stanje. B12 Vse kar sem hotel poskusiti sem poskusil. B13 Je pa ful stvari, ki jih nisem poskusil. B14 In to zato, ker mi glava pravi, da mi jih ni treba poskusiti, da je bolje, če jih ne. Ker je svinjarija.

Jerca: Katere droge so na voljo?

I: B15 Ekstazi, spid, mdma, koka, ketamin, gbl (čistilo, v telesu se spremeni v ghb), trava, tripi (lsd, acid), dmt (čango), heroin, haš, gobe.

Jerca: Misliš, da se uživanje drog širi ali oža?

I: B16 Širi.

Jerca: Zakaj?

I: B17 Ker imajo generacije različna življenja. B18 Včasih je bilo drugače, bolj striktno življenje. Bolj določeno, zdaj si pa sam izbereš kaj boš.

Jerca: Katere droge rad uživaš?

I: B19 Dmt, gobe, ketamin, spid, kokain.

Jerca: Zakaj?

I: B20 Ker so se mi dobre stvari zgodile, zanimive dogodivščine. ~~Saj je kdaj tudi slabo, samo nimaš kaj.~~

Jerca: Jih kdaj mešaš oz. uživaš več naenkrat?

I: B21 Seveda, kompletek.

Jerca: Katerih drog ne bi nikoli poskusil in zakaj?

I: B22 Heroin, ene opiate, sladoleda (3cp). B23 Zato, ker je svinjarija, pač še dodatno, se mi zdi. Lahko te bolj zasvoji.

Jerca: Na kakšen način uživaš droge?

I: B24 Vse, razen igle. Snifam, jem, kadim.

Jerca: Kako jih pripraviš?

I: B25 Tako kot je treba. Kapalka za gbl. Rorček za snifat, kartico in podlago za drobit. B26 Pa saj vse ponuja drogart na žurih, vse dobiš pri njih.

Jerca: Kako veš kakšen odmerek si pripraviti?

I: B27 Iz prejšnji izkušnji.

Jerca: Se kdaj drogiraš sam in zakaj?

I: B28 Ne, ker ni pointa.

Jerca: Misliš, da se značilnosti in življenjski stil užívalcev drog razlikujejo od tistih, ki drog ne uživajo?

I: B29 Se.

Jerca: Kako se razlikuje?

I: B30 Verjetno imajo bolj pošlittane stvari. ~~Odvisno je, nekateri uživajo droge in čisto zablužio, drugi ne. Se drogirajo celo življenje, živijo normalno in noben ne ve.~~

Jerca: Kateri ljudje so tisti, ki po tvojem mnenju najhitreje zapadejo v drogo?

I: B31 Vsak lahko. B32 Odvisno glede na okoliščine in drogo.

Jerca: Na kratko opiši svojo kariero uživalca.

I: B33 Prvi letnik srednje šole sem travo poskusil, B34 od takrat jo uživam kontinuirano, za sprostitve. ~~Pa se sošolcev reklo, če bi kadil.~~ B35 En prijatelj mi je najprej ponudil čik, potem sem pa rekel, da če sem že čik poskusil, bom pa naslednji teden še travo. B36 Škisova 2013, tam sem spid, B37 zato, ker sem bil preveč pijan, B38 ponudila prijateljica. B39 Potem po spidu, sem pa še vse ostalo poskusil, postopoma. B40 Ostale droge pa na žurih, pa tudi tako kdaj.

Jerca: Kako bi prenehal in kaj bi moral biti razlog oz. povod za prenehanje?

I: B41 Slabo počutje, paranoja. B42 Šel bi pa takoj na nulo. B43 Se moraš pa sam odločit za prenehanje, moraš biti karakter. ~~Imaš veliko ljudi. Eni so odvisni, pa če je bil karakter, se je tudi sam pozdravil, brez kakršnihkoli zdravil, samo z rožami pa svojo pametjo. Je pa tudi odvisen kakšen človek si. Vem, da še kmalu ne bom nehal z drogo, ne bom pa priznal oz. rekel, da sem odvisen. Lahko pa da sem. Tisti, ki prizna, da je odvisen, se gre zdraviti.~~

Jerca: Na kakšnih prostorih nabavljaš in uživaš drogo? In s kom?

I: B44 Nabavljam na domovih, v avtih, v lokalu. B45b Uživam povsod, kjer je. B46 S prijatelji, pa tudi s kom, ki ga spoznam na žuru.

Jerca: Kako pogosto uživaš droge?

I: B47 Odvisno od časa in moje pameti. B48 Kdaj bolj občasno, kdaj je tudi en mesec nisem. B49 Travo skoraj vsak dan. B50 Večinoma na žurih, afterjih, kdaj tudi med šihom.

Jerca: Bi lahko opisal občutke ob uživanju droge?

I: B51 Vsaka droga drugačen učinek, B52 ene so bolj evforične, te bolj razživijo, B53 druge pobijejo. B54 Stanje zavesti, telesa. Lahko te prilepi na stol, pa boš pri zavesti, npr. keta.

Jerca: Po kakšni ceni so na voljo droge v tvoji skupnosti/pri tvojem dilerju?

I: B55 Spid 10e/g, koka 80e/g (srednja kakovost), zelo dobro težko dobiš, je malo možnos, ketamin 50e-60e/g, cukri 5e/1, odvisno od količine, dober trip je 10-15e, dmt 20e/šus/odmerk, gobe 5e/g, trava 5e/g.

Jerca: So te kdaj pri nabavi »nategnili«, si dobil slabo drogo?

I: B56 Seveda, dobil sem slab spid, ni delal, zmešan s primesmi.

Jerca: Koliko denarja mesečno zapraviš za droge?

I: B57 Uf, udarec. 100e.

Jerca: Se ti zdi to neka zmerna/**previsoka**/prenizka cena?

I: B58 Preveč.

Jerca: Za kaj bi drugače porabil denar, ki ga sicer zapraviš za droge?

I: B59 Za šport, bordanje.

Jerca: Kdaj tudi prodajaš drogo?

I: B60 Tudi. Pomagam prodajat ketamin in tripe.

Jerca: Si bil kdaj zaradi uživanja drog žrtev nasilja ali nesreče?

I: B61 Bil v prometni nesreči, B62 voznik je bil na spidu, alkoholu in travi.

Jerca: Si bil kdaj kazensko kaznovan?

I: B63 Ne, nikoli.

Jerca: Imaš zaradi uživanja drog težave pri zaposlovanju ali v službi/šoli? Težave s stanovanjem?

I: B64 Ne.

Jerca: Sorodniki vejo, da uživaš droge?

I: B65 Eni ja, eni ne. Mami za travo ve. Me je vprašala tudi za ostalo, samo nisem nikoli priznal, razen za gobe.

Jerca: Kakšno je njihovo mnenje o tem?

I: B66 Da to ni dobro, kar si vsi starši mislijo.

Jerca: Kako na njih vpliva?

I: B67 Stresno, sikna je.

Jerca: Kako pa prikrivaš uživanje ostalih drog?

I: B68 Pridem ponoči domov, če sem čisto zadet. B69 Lahko pa sem normalen in sem zraven njih.

Jerca: Imaš zaradi uživanja drog težave z bližnjimi?

I: B70 Ne, težav nimam, samo malo manj si vzamem časa za njih.

Jerca: Si zaradi uživanja drog izgubil stike s tistimi prijatelji, ki drog ne uživajo oz. si zaradi uživanja drog spoznal nove prijatelje?

I: B71 Ja, veliko novih sem spoznal, B72 nisem pa izgubil starih prijateljev.

Jerca: Kakšni so družabni stiki, kako potekajo?

I: B73 Normalno.

Jerca: Si kdaj razmišljal, kakšno bi bilo tvoje življenje, če ne bi užival drog?

I: B74 Sem, drugačno. Malo bolj pametno z mojega vidika. Isto kot reče mami, ne bi živel iz dneva v dan, bi malo gledal za naprej.

Jerca: Si že kdaj poskusil s prenehanjem uživanja drog, pa ti ni uspelo?

I: B75 Vedno sem si en določen čas vzela, ampak me je prej premamilo. Sem si npr. postavil čas en mesec, pa sem potem popustil en teden prej.

Jerca: Zakaj si poskusil, razlogi?

I: B76 Zaradi različnih pomislekov v glavi, stranski učinki drog.

Jerca: Zakaj misliš, da ti ni uspelo, ovire?

I: B77 Šel sem na žur.

Jerca: Si šel takoj na nulo ali si se postopoma spuščal na nulo?

I: B78 Na 0.

Jerca: Kako si si blažil krizo med spuščanjem oz. abstiniranjem?

I: B79 Z rekreacijo in hrano.

Jerca: Je uživanje drog kdaj vplivalo na tvoje zdravje oz. počutje ali pustilo fizične poškodbe?

I: B80 Slabo je za telo, ampak je dober občutek.

Jerca: Kako se počutiš, ko droge popustijo?

I: B81 Odvisno katere. Pri enih si malo slabši, pri enim si izmozgan, pri enih si fizično slab. B82 Odvisno od količin.

Jerca: Si kdaj doživel neprijetno izkušnjo uživanja drog oz. poznaš koga, ki jo je doživel?

I: B83 Sem. Par jih je padlo skupaj, izgubilo zavest, epileptični napad.

Jerca: Si že kdaj doživel overdoze oz. poznaš koga, ki ga je?

I: B84 Poznam. B85 Z vsem se ga je, to pride z nenaspanostjo. Eno noč ne spiš, potem pa »usmajaš«, premalo spiš in te samo potegne skupaj.

Jerca: Kako misliš, da uživanje drog vpliva na tvoje zdravje?

I: B86 Slabo. Slabši imunski sistem, odpornost. B87 Ampak, če se paziš, si dobro oblečen, se ne prehladiš. Recimo, če si na spidu, ful švicaš in potem si cel prepoten na kakšnem prepihu, mrazu. Saj tebe ne zebe, samo prehladiš se pa takrat lahko takoj.

Jerca: Sploh razmišljaš o učinku drog na tvoje telo?

I: B88 Tudi. Pa tudi velikokrat sem jih občutil pa si rekel: pizda, kaj delaš?

Jerca: Poznaš in zaznaš tveganja pri uživanju drog?

I: B89 Ja. Tvegaš s svojim življenjem, poleg tega pa še dehidracija, omotičnost, otopelost, slaba prekrvavitev.

Jerca: Bi te določena tveganja pri uživanju prepričala, da jih ne bi poskusil oz. da bi prenehal z uživanjem?

I: B90 Bi. Saj so me. B91 Ker sem slišal, kaj ti določene droge naredijo. Sem malo premislil in si rekel, da toliko se imam pa še rad, da si tega ne bom počel.

Jerca: Kako vidiš sebe čez pet let?

I: B92 Zmanjšanje vsega. B93 Ne rečem pa, da ne bom šel nikoli več na žur. Kolikor vidim zdaj so eni tudi nad trideset stari, pa se ga še vedno.

Jerca: Bi radi prenehali z uživanjem drog/le nekaterih/ne bi radi prenehali? razlogi za/proti?

I: B94 Rad bi, ampak ne še zdaj, pol. Verjetno tudi bom nehal. B95 Razlog pa je drugačno življenje. Bolj socialno življenje.

Jerca: Kako bi lahko zmanjšal uživanje drog?

I: B96 Nehal bi z drogo.

Jerca: Si to želiš?

I: B97 Si, samo ne še zdaj.

Jerca: Kdo bi ti lahko pri tem pomagal?

I: B98 Noben, moji možgani, sam sebi. Malo premisliti.

Jerca: Poznate kakšne službe ali storitve, ki so namenjene uživalcem drog?

I: B99 Promotor (drog art), laboratoriji, psihiatrične bolnišnice, različna srečanja (samopomoč).

INTERVJU C (moški, 26 let, mehatronik operator)

Jerca: Koliko je uživanje drog poznano v tvoji skupnosti?

I: C1 Tukaj jih je kar veliko, sicer za te »tamale« tudi več ne kdo vse, ampak pomoje jih je kar veliko. C2 Uživanje drog je zelo dobro poznano.

Jerca: Ali ljudje poznajo uživalce?

I: C3 Tudi ja. Je majhen kraj, vasica in se res vse ve.

Jerca: Koliko se uživalci poznajo med seboj?

I: C4 ~~Odvisno od človeka.~~ Med seboj se dobro poznamo.

Jerca: Kakšni so odnosi med njimi?

I: C5 Tudi odnosi so v redu, C6 mislim, da nič drugače, kot odnos med dvema, ki se ne [drogirata].

Jerca: Kakšno je tvoje mnenje in stališče do uživanja drog?

I: C7 Moje mnenje je, no ne vem, da ni dobro. Kako bi zdaj to povedal. Ampak marsikatera stvar ni dobra, pač.

Jerca: Katere droge so na voljo?

I: C8 Odvisno od poznanstva, koliko ti poznaš. Jih je pa kar veliko, vse. Kar se mene tiče, bi lahko zrihtal vse, samo kakšnega heroína ne, pa tripov, ker mi niso. C9 Drugače pa dmt, koka, ketamin, ghb, trava, spid, amfetamini, mdma.

Jerca: Misliš, da se uživanje drog širi ali oža in zakaj?

I: C10 Pomoje širi. C11 Mislim, da sploh zaradi vpliva biznisa. C12 Ker ti »tamali« vedno bolj kupujejo. C13 Jaz osebno vem, da če bi prodajal, se mi ne bi šlo toliko za profit, ampak za varnost. Ne bi dal vsakemu. C14 Večini se gre pa za profit, saj veš, in prodajo vsakemu.

Jerca: Katere droge rad uživaš in zakaj?

I: C15 Spid, amfetamine. C16 Ker grem na žur pa da lahko zdržim.

Jerca: Jih kdaj mešaš oz. uživaš več naenkrat?

I: C17 Jih, tudi več naenkrat. Spid pa mdma.

Jerca: Katerih drog ne bi nikoli poskusil in zakaj?

I: C18 Heroin, trip. C19 Malo je to, ker poznam par primerov ko jim je šlo na slab, na primer A. Zato me tudi ne »potegne«.

Jerca: Na kakšen način uživaš droge?

I: C20 Če se že, se snifa pa je.

Jerca: Kako jih pripraviš?

I: C21 Uporabljam slamco za snifat, kartice za podrobit drogo pa za podlago.

Jerca: Kako veš kakšen odmerek si pripraviti?

I: C22 Imaš une strani, party info pa take in prebereš, če nisi siguren, da potem veš katera količina je taprava, da ne zapretiravaš. prebereš.

Jerca: Se kdaj drogiraš sam?

I: C23 Tut je bilo, če sem šel sam na žur. C24 Sredi belega dne, ali pa med tednom se ga pa nikoli ne bi šel sam.

Jerca: Misliš, da se značilnosti in življenjski stil uživalcev drog razlikujejo od tistih, ki drog ne uživajo?

I: C25 To je pa zdaj težko reči. Pomoje se ne, edin v starih letih, bomo pomoje mi [ki se drogiramo] malo bolj trpeli. C26 Pa tudi če se nekdo drogira, to ne pomeni, da bo imel slabšo službo, izobrazbo kot nekdo, ki se ne drogira. C27 Kar pa se tiče glasbe pa mislim, da ima vsak svoj okus. Imam tudi prijatelje in prijateljice, ki redno hodijo na partyje in poslušajo elektronsko glasbo, pa se ga na teh partyjih ne drogirajo.

Jerca: Kateri ljudje so tisti, ki po tvojem mnenju najhitreje zapadejo v drogo?

I: C28 Vsak lahko, C29 še hitreje pa tisti, ki doma nimajo tako, kot bi morali imeti, nimajo nobene družinske podpore, prijateljev.

Jerca: Na kratko opiši svojo kariero uživalca?

I: C30 Začel sem itak s travo, prvi letnik. C31 Potem pa počasi, ko smo hodili na te žure smo spid C32 iz firbca, C33 pol kakšni cukri, šele potem koka, tri leta nazaj pa tudi mdma, keta. C34 Vse pa zaradi firbca, kako te pa to zadane. C35 Uživam pa vse kontinuirano, ampak samo za vikend, če je kakšen party, med tednom ne. C36 Da me zadane je pa čisto odvisno od droge in kako vzameš. Zdaj če snifaš, se mi zdi, da je hitreje kot če poješ, te pa manj zadane, kot če ga poješ.

Jerca: Kako bi prenehal in kaj bi moral biti razlog oz. povod za prenehanje?

I: C37 Prvo kot prvo, ne bi hodu na žure, C38 če bi dobil partnerja, bi bilo tudi veliko lažje in če bi šla potem kam skupaj, npr. na kakšen party me sploh ne bi nekaj mikalo, da bi se drogiral. Sam tako, ko pa že greš na žur, si ga pa moreš malo popestriti. C39 Najprej bi zmanjševal, pol pa čist. C40 Tako kot sem enkrat že s travo, naprej po mal, potem pa nič. Sem ugotovil, da je vse to v glavi in da se da. Mogoče mi je bilo kakšen teden malo težje, sem bil malo bolj siten, potem pa gre.

Jerca: Na kakšnih prostorih nabavljaš in uživaš drogo?

I: C41 Kupujem v Idriji, od kakšnih poznanih kolegov, ker veš da je v redu. Dobimo se v barih, prideš do doma pa vzameš. C42 Uživam jo pa največ na žurih, partyjih u Lj, Ptuj, SW, koder je kaj.

Jerca: S kom?

I: C43 Prijatelji, nikoli z nepoznanimi. Tudi enemu, ki ga ne bi poznal, ne bi dal.

Jerca: Kako pogosto uživaš droge?

I: C44 Enkrat na teden recimo, če izključim travo, kadar je žur.

Jerca: Bi lahko opisal občutke ob uživanju droge?

I: C45 Hmm, ne vem kako bi to opisal, bom dal kar primer. Si npr. prišel trezen na musko, si bil čisto pri miru, samo gledal, potem ko si pa »plunu« tisti cukr ali pa mdma, pa vem da se muska nič ne spremeni v tistem času, ampak v glavi pa čisto drugače slišiš in ti začne kar dogajat.

Jerca: Po kakšni ceni so na voljo droge v tvoji skupnosti/pri tvojem dilerju?

I: C46 Spid 10,15e/g, (če je v redu) mdma 40e/g, koka 70e/g, dobra je okol 120e, ampak dobre tle ne moreš dobit, ker gre čez veliko rok in na koncu res dobiš samo sranje, keta 60e/g cukr 5e/l.

Jerca: So te kdaj pri nabavi »nategnili«, si dobil slabo drogo?

I: C47 Ne, ker se prej pozanimam, kakšna je, da ni kar nekaj. C48 Tudi če je ne bi bilo za dobit tukaj v Idriji, pa da bi šel sam na žur, je ne bi drugje iskal.

Jerca: Koliko denarja mesečno zapraviš za droge?

I: C49 150-200 skupaj s travo.

Jerca: Se ti zdi to neka zmerna/**previsoka**/prenizka cena?

I: C50 U bistvu mal preveč.

Jerca: Za kaj bi drugače porabil denar, ki ga sicer zapraviš za droge?

I: C51 Dokler sem sam, za šport, avto.

Jerca: Kdaj tudi prodajaš drogo?

I: C52 Sem včasih, zdaj ne več.

Jerca: Si bil kdaj zaradi uživanja drog žrtev nasilja ali nesreče?

I: C53 Ne, zaenkrat še ne.

Jerca: Si bil kdaj kazensko kaznovan?

I: C54 Ja.

Jerca: Razlog in kako je potekal postopek?

I: C55 Vpliv vožnje pod vplivom psihoaktivnih substanc. C56 Ustavili so me, bil je en poznan policaj, ki me je želel zajeat na vsak način, še sam sem bil in se me je lahko privoščil. Od začetka postopka je vedel, kako me bo, šlo je mimo postopka. Ker pa sem bil sam, tega nisem mogel dokazat. Najprej sem pihal, potem mi je cel avto obrnil, ker je mislil, da bo kaj dobil, potem mi je še z lučko v oči svetil, potem gledal še papirje, ko pa že ni imel nič drugega pa še tiste listke, kar mi je pa pokazalo. Je pa že tam šel mimo...on lahko reče odpri prtljažnik, samo mu moraš potem ti dajat stvari, on ne sme sam vzemat stvari iz avta. Vse kar prime in premakne je v prekršku, če nima papirja za to. Vzeli so mi vozniško, naredijo pa tudi tako z avtom, da če te vidijo z njim, ti ga zaplenijo. Kakšen mesec kasneje sem šel na sodišče, samo toliko, da sem povedal svojo zgodbo, če bi želel pritožiti, ampak sem se takoj na začetku pozanimal pri odvetnici, da tudi če bi se pritožil, ne bi dobil nič, ker sem bil sam. Plačat sem moral 1200e, pa 2 let maš 18 kazenskih. ~~Torej še leto in pol.~~

Jerca: Imaš zaradi uživanja drog težave pri zaposlovanju ali v službi/šoli? Težave s stanovanjem?

I: C57 Ne, nikoli.

Jerca: Sorodniki vejo, da uživaš droge?

I: C58 Ja, od none do tastarih, vsi pač, za vse droge. Od začetka so vedeli samo za travo.

Jerca: Kakšno je njihovo mnenje o tem?

I: C59 Od začetka so mi malo »drgn«, potem ko so pa videli, da še vedno funkcioniram normalno, so se malo sprijaznili s tem.

Jerca: Kako na njih vpliva?

I: C60 Mogoče če pride do kakšnega problema, kot takrat, ko so mi vzeli izpit, saj veš, ni jim vseeno. C61 Bolj je pa to po teh vasicah, da jih skrbi, kaj si bodo drugi mislili.

Jerca: Imaš zaradi uživanja drog težave z bližnjimi?

I: C62 Ne.

Jerca: Si zaradi uživanja drog izgubil stike s tistimi prijatelji, ki drog ne uživajo oz. si zaradi uživanja drog spoznal nove prijatelje?

I: C63 Tut ja, kot sem jih preko muske. C64 Izgubil jih pa nisem zaradi droge, prej zaradi česa drugega.

Jerca: Kakšni so družabni stiki, kako potekajo?

I: C65 Normalno.

Jerca: Si kdaj razmišljal, kakšno bi bilo tvoje življenje, če ne bi užival drog?

I: C66 Ja. Več bi se ukvarjal s športom, težko pa rečem ali bi bilo bolje ali slabše.

Jerca: Si že kdaj poskusil s prenehanjem uživanja drog, pa ti ni uspelo?

I: C67 Ne, nisem. C68 Lahko pa da do tega še pride, sploh potem, če bom spoznal kakšno žensko, ki se ga ne zadeva, da bi te malo motivirala pa ti pomagala, bi bilo dosti lažje. Meni bi prav prišlo, da bi imel žensko, ki bi mi malo »dristala« zaradi drog, da se gre potem še kam drugam, ne samo na te žure.

Jerca: Je uživanje drog kdaj vplivalo na tvoje zdravje oz. počutje ali pustilo fizične poškodbe?

I: C69 Pomoje ne. Edino trava, če pride kakšen refleks, da malo počasneje odreagiram.

Jerca: Kako se počutiš, ko droge popustijo?

I: C70 Skurjen, ketamin najbolj zjebe. C71 Ti povem, dam primer, kdaj ko sem šel na žur v petek, v nedeljo zvečer spat, pa sem se ga samo s spidom in cukri, sem bil v ponedeljek, torek slab. Kdaj sem šel pa samo v soboto ven, sem se ga s ketaminom, pa sem bil pol do srede bolj »gotov«, kot če sem se ga cel vikend s spidom pa cukri. C72 ~~Sej veš, ketamin je pomirjevalo in najbolj »močna« mi je bila enkrat u swenaku,~~ se usedem na kavč in sem dobil občutek da se ugrezam, pa ena slika je tut gor in ko sem jo gledal se mi je zdelo, da so se motivi kar prelival, ali pa A. ko sem ga gledal, dve glave sem videl, ko sem se pa dvignil, sta se pa združili v eno. C73 Malo me je zgrabila panika, tisto, kaj zdaj.

Jerca: Si kdaj doživel neprijetno izkušnjo uživanja drog oz. poznaš koga, ki jo je doživel?

I: C74 Imam enega kolega, P., se ga je z vsem možni pa tripi, ob sebi pa pravih ljudi ni imel. Šel je na banko, da se bo šel ostrižiti. ~~Potem so pa z banke klicali v PBI. Sicer, če bi bilo uvidevni, bi ga lahko na normalen način spravili ven, pomagali. Jaz ga poznam in vem, da bi tudi musko imel velik boljše, če takrat do tega ne bi prišlo. Zdaj je še slabše, gre 15. v lekarno, mu dajo za cel mesec zdravil in zdaj je čist v teh tabletih, da jih mora jemati. Pa že pred tem, ko si hodil za njim, je imel kar ene »fleše«, da si moral potem hoditi pred njim, da se ni počutil dobro.~~

Jerca: Si že kdaj doživel overdoze oz. poznaš koga, ki ga je?

I: C75 Sem, v gorici, me je en »nafukau« da ima v pollitrski flaši žganje, tako rumeno, kot juice vodka, sem mislil da je. Sem mu rekel, naj mi da za foro za probat. Naredil sem tri požirke, pa še dobro, da sem naredil samo tri, ker če bi še naredil še enga ali pa več, bi bilo pomoje konec z menoj. Je imel pa ful močen GHB. ~~To ne moreš verjet, jaz sem takrat šele potem videl, kako je to, da to delajo ženskam.~~ C76 Po petih minutah se mi je začelo tako vrteti, da sem pozabil kje sem, glava me je začela tako bolet, ful, pa vrtelo se mi je ful. ~~Potem ko sem razmišljal ane, kaj more to ženskam šele delat, glava boli, da se tudi zaveda ne in tip res lahko dela s tabo kar hoče.~~ Še dobro, da je bila zavravn »klapa«, da so takoj prinesli vodo, da je bil eden vedno zraven. Po ene dvajsetih minutah, pol ure, je bilo veliko bolje, me je pa glava bolela še dva dni. ~~Sej sem rekel tistemu tipu, da kakšno žganje pa ima, ker malo je potegnilo na žgano. Pa se mi je samo smejal in rekel, da je GHB. Takrat so celo dva Italijana peljali z rešilcem. V desetih minutah je prišel dvakrat.~~

Jerca: Kako misliš, da uživanje drog vpliva na tvoje zdravje?

I: C77 Dobro ni, zaenkrat pa še nisem občutil slabosti ali pa da bi se dosti bolj slabo počutil.

Jerca: Sploh razmišljaš o učinku drog na tvoje telo?

I: C78 Prav razmišljam ne, vidiš potem.

Jerca: Poznaš in zaznaš tveganja pri uživanju drog?

I: C79 Ja, poznam jih. C80 Že to, da vzameš kar od enega, ki ga ne poznaš. Nikoli ne veš kaj vse primeša, pa kaj ti da. ~~Sem pa pri eni ženski opazil te stranske učinke drog. Sem šel brat na drogart in je imela vse, kar tam piše. Groza.~~

Jerca: Bi te določena tveganja pri uživanju prepričala, da jih ne bi poskusil oz. da bi prenehal z uživanjem?

I: C81 Bi me ja. C82 Ker tudi, če se je zgodila kakšna ambasada gavioli, da so bili pol kakšni afterji in si videl tiste overdoze Italijanov, da si se prav malo zamislil. C83 Ena ženska, te ne bom nikoli pozabil, pa sem bil že jaz kar precej od ketamina »uflikan« pa se mi je malo vrtelo. Že na deset metrov sem videl, da nekaj ni v redu z njo, kar rukalo jo je, na vsake deset sekund je zgledalo, kot da bi rada bruhala, pa ni mogla. ~~Samo jaz ne bom nikoli razumel tega, ali je res narod tako neumen ali so vsi preveč »nabiti«.~~ Ljudje so stali zraven, nobene ni niti opazil, da je z njo kaj narobe. ~~In potem sem jaz... pa še Italijanka je bila, še govoriti ni mogla.~~ Sem sklepal, da če ni mogla bruhati, da nima slin, da rabi nekaj za pit. Stati tudi ni mogla. ~~To je bilo prav smešno, jaz tam zadet, pa še padla sva, ko sem ji pomagal iti do avta. In ko si pogledal okoli, ko sva padla, to so se vsi smejali, nihče ni bil toliko, da bi prišel in ponudil pomoč.~~ No, in pol prideva do avta, sem imel samo eno limonado, staro en dan, malo skisano. In sem najprej jaz naredil dva požirka, potem sem dal pa še nji. In takoj ko je popila, se ji je ene dvakrat še tako, dvignilo, potem tretjič je pa samo bruhala. In ko je, si še prav videl nerazdrobljen cukr. Pomoje je enega »plunla na šus«, pa kakšni močni so bili. Je počakala deset minut in si je mislila, da nič ne zadane, je pa vzela še enega in potem, ko se ji je prvi razgradil, jo je tisto čist zadelo. Še dobro, da se ji ta drugi ni, da ga je izbruhala. ~~Potem so pa čudežno prišli še tisti trije Italijani, ki so bilo z njo.~~

Jerca: Kako vidiš sebe čez pet let?

I: C84 Upam da bom imel vsaj eno žensko, če ne že familijo. C85 Šiht še vedno isti. C86 Mogoče kakšno skupno življenje, da bi prenehal z drogami, žuri. C87 Edino če bi bilo še res kaj dobrega, tako enkrat, dvakrat na leto.

Jerca: Bi radi prenehali z uživanjem drog/le nekaterih/ne bi radi prenehali? Razlogi za/proti?

I: C88 Bi, z vsemi. S časom. C89 Razlog bi bil predvsem kakšna partnerka, za katero bi se bilo vredno potruditi in prenehati z vsemi.

Jerca: Kako bi lahko zmanjšal uživanje drog?

I: C90 Manj hodil na žure, zamotil bi se s čim drugim. Npr. da bi šel v griče. Ampak sam je težko, kaj bom sam hodil v griče.

Jerca: Si to želiš?

I: C91 Ja.

Jerca: Kdo bi ti lahko pri tem pomagal?

I: C92 Partner.

Jerca: Poznate kakšne službe ali storitve, ki so namenjene uživalcem drog?

I: C93 DrogArt, PBI.

INTERVJU D (moški, 20 let, zdravstveni tehnik)

Jerca: Koliko je uživanje drog poznano v tvoji skupnosti?

I: D1 Droge uživa približno 30-40% ljudi, ki jih poznam, D2 stari pa približno tam od 17 do povprečno 29 let, so pa tudi kakšni starejši.

Jerca: Ali ljudje poznajo uživalce?

I: D3 Ja, v Idriji se ve. D4 Večinoma se ve no, samo tisti, ki pač ni treba, da vejo, običajno ne zvejo.

Jerca: Koliko se uživalci poznajo med seboj in kakšni so odnosi med njimi?

I: D5 Dobro. Večinoma. V naših koncih se med seboj kar dobro. D6 Odnosi so pa taki kot ponavadi, v vsakem življenju. Med nekaterimi so ful dobri, med nekaterimi ne, isto sranje.

Jerca: Kakšno je tvoje mnenje in stališče do uživanja drog?

I: D7 Menim, da je boljše kot alkohol. Pač, to govorim zase, na svojem primeru. D8 Tudi stanje, ki ti ga da droga, večinoma plesnih drog, je veliko boljše stanju, ki ti ga da alkohol. D9 Imaš bolj tisto vest, pa pamet kot na alkoholu.

Jerca: Katere droge so na voljo?

I: D10 Trava, spid, bomboni, MDMA, meta, koka, amfetamini, ketamin, gobice, lsd.

Jerca: Misliš, da se uživanje drog širi ali oža? Zakaj?

I: D11 Širi. D12 Zaradi tega, ker so mulci oz. mladi stari 16, 17 let...bolj jih privlači, bolj jih zanima in potem vsak proba. In vsem je »bolano« in potem pove ostalim, da mu je bilo ful »zakon« in potem poskusijo še ostali, pa še dovolj dostopna je.

Jerca: Katere droge rad uživaš in zakaj?

I: D13 Najraje, pač najpogostejši so bomboni, čeprav jih ne ravno najraje, so pa cenovno najbolj dostopni. Spid, MDMA, gobice. To je tudi fino, pa ketamin je tudi fin za zjutraj. Koka tudi, samo redkokdaj. D14 Fajn mi je, ker mi sprošča fine učinke, D15 fajn deluje na te hormone, ki te zadovoljijo in te pač sproščajo kot alkohol, samo na drugačne načine, D16 ful bolj se povežeš z glasbo in dogajanjem okoli sebe, D17 ful si bolj pozoren na določene dražljaje kot je svetloba, zvok. D18 Tu je men zlo fajn, pač edinstven občutek.

Jerca: Jih kdaj mešaš oz. uživaš več naenkrat?

I: D19 Nikoli še niti samo ene.

Jerca: Katerih drog ne bi nikoli poskusil in zakaj?

I: D20 Mete, tete mete, krokodila, heroína. Čeprav tukaj vprašanje. D21 Zaradi tega, ker učinek, ki ti ga ta droga da, ga ne iščem pri uporabi. Iščem druge učinke.

Jerca: Na kakšen način uživaš droge?

I: D22 Oralno, z vdihavanjem, snifanjem.

Jerca: Kako jih pripraviš?

I: D23 Flašo vode, kartice, telefon oz. fajn je da imaš kaj drugega za podlago, surla (rorček). D24 Drogo imam zavito v folijo, odvijem, z vogalom kartice odmerim količino droge in jo dam na podlago, kjer jo s kartico zdrobim in narišem črte, kako velike odvisno od droge.

Jerca: Kako veš kakšen odmerek si pripraviti?

I: D25 Iz izkušenj, ja večinoma so izkušnje. D26 Prvič ti pa eden pokaže.

Jerca: Se kdaj drogiraš sam?

I: D27Ne. D28 Edin zagobiral sem se ga sam ene tri tedne nazaj.

Jerca: Misliš, da se značilnosti in življenjski stil uživalcev drog razlikujejo od tistih, ki drog ne uživajo? Kako?

I: D29 Ja. D30 Razlikujejo se ne v slabšalnem pomenu, ampak droga ti da nek drug pogleda na svet, in tudi ko zadetost mine, ti tisti pogled na svet ostane in ima vpliv nate. To pomeni, da imaš dva pogleda na svet, tistega ko si trezen in še enega, ko nisi, ko si zadet. Zaradi tistih informacij, ki si jih takrat dobil in lahko na eno stvar gledaš z različnih zornih kotov. D31 Tak, bolj odprt si. D32 Če imaš drogo pod nadzorom in ne droga tebe, ni težav, ne vpliva na recimo službo, šolo, odnose. D33 Če se ga pa brez razloga in med tednom, potem pa začne vplivat. D34 Se pa razlikuje tudi po tem, da tisti, ki uživajo drogo ob koncih tedna manj spijo, D35 kar se pa žurov tiče, pa mislim, da ni razlik, sam bi tudi trezen šel na elektroniko, samo brez droge pa sploh ne bi začel imeti rad te glasbe toliko, da bi jo lahko trezen poslušal.

Jerca: Kateri ljudje so tisti, ki po tvojem mnenju najhitreje zapadejo v drogo?

I:D36 Vsi.

Jerca: Na kratko opiši svojo kariero uživalca?

I: D37 Trava je bila prva droga, ki sem jo poskusil, to je bilo konec devetega razreda, torej 15 let, D38 potem pa pri 16 letih februarja prvič spid. D39 V juliju bombone, potem sem jedel večinoma sam spid pa bombone, D40 pol po dveh mesecih sem poskusil belo in pol sem še gobice, D41 po kakšnem letu pa še MDMA. Potem je bil pa nekaj časa samo ta rang droge, ki je lažje dostopen. D42 Kakšne pol leta nazaj sem prvič poskusil ketamin. ~~Tudi fina zadeva.~~ D43 Vse sem pa poskusil iz firičnosti. D44 Pač, že takrat ko sem prišel takrat do sw, so se ga, ampak sem se jim zdel premlad, da bi poskusil, potem sem pa srečal dva kolega in ju vprašal, če lahko še jaz poskusim. D45 Sam sem iskal, nihče me ni silil. D46 Drogo uživam kontinuirano, nisem z nobeno prekinil, D47 sem pa na začetku užival na mesec in pol, potem na tri tedne in tudi zdaj večinoma na tri tedne, D48 sem pa vmes že nehal dvakrat po mesec z vsem, razen trave.

Jerca: Kako bi prenehal in kaj bi moral biti razlog oz. povod za prenehanje?

I: D49 Razlog, da bi z drogami nehal kratkoročno, ga ni, ker je fino. D50 Bi pa verjetno nehal zaradi vpliva na srce, ledvice oz. zaradi zdravja samega. D51 Bi šel takoj na nulo, s prve.

Jerca: Na kakšnih prostorih nabavljaš in uživaš drogo?

I: D52 Nabavljam v »šotoru«, D53 uživam jo pa večinoma v klubih oz. avtu pred klubom.

Jerca: S kom?

I: D54 S prijatelji, sem pa tudi že z neznanci.

Jerca: Kako pogosto uživaš droge?

I: D55 Odvisno, kadar grem na žur. D56 Lahko na en teden, lahko tudi na tri.

Jerca: Bi lahko opisal občutke ob uživanju droge?

I: D57 Evforija, dejansko najbolj je evforija in D58 povezanost z drugimi. D59 Sam gasa, imaš skupen namen tam na »floru«, vsi pridejo in uživajo.

Jerca: Po kakšni ceni so na voljo droge v tvoji skupnosti/pri tvojem dilerju?

I: D60 Bombon 5/1, spid 10e/g, mdma 40e/g, koka 80e/g, ketamin 60e/g.

Jerca: So te kdaj pri nabavi »nategnili«, si dobil slabo drogo?

I: D61 Ne, bolj ne.

Jerca: Koliko denarja mesečno zapraviš za droge?

I: D62 40, 50e.

Jerca: Se ti zdi to neka zmerna/*previsoka*/prenizka cena?

I: D63 Zmerno.

Jerca: Za kaj bi drugače porabil denar, ki ga sicer zapraviš za droge?

I: D64 Za faflat. DrugEGA itak ne rabim. Pač, ne rabim. Kar si rabim kupit, si kupim. Tisto kar imam pa tako za zagonit, ga pa zagonim za travo ali pač, nevem.

Jerca: Kdaj tudi prodajaš drogo?

I: D65 Ne.

Jerca: Si bil kdaj zaradi uživanja drog žrtev nasilja ali nesreče?

I: D66 Ne.

Jerca: Si bil kdaj kazensko kaznovan?

I: D67 Ne.

Jerca: Imaš zaradi uživanja drog težave pri zaposlovanju ali v službi/šoli? Težave s stanovanjem?

I: D68 Ne.

Jerca: Sorodniki vejo, da uživaš droge?

I: D69 Brat in sestra.

Jerca: Kakšno je njihovo mnenje o tem?

I: D70 Sestra ima slabe misli glede tega, ni ravno navdušena, D71 bratu je pa nekako vseeno, se tudi sam vedno bolj navdušuje nad tem.

Jerca: Kako pa ostalim prikrivaš uživanje?

I: D72 Ne govorimo o tem, D73 tudi če sem na drogah, sem tak kakršnem sem običajno, v soboto zjutraj, ko sem prišel z žura, sem še tri ure sedel z mami u dnevni in se pogovarjal.

Jerca: Imaš zaradi uživanja drog težave z bližnjimi?

I: D74 Ne, zaradi drog ne.

Jerca: Si zaradi uživanja drog izgubil stike s tistimi prijatelji, ki drog ne uživajo oz. si zaradi uživanja drog spoznal nove prijatelje?

I: D75 Stikov s prijatelji nisem ravno izgubil, se pa z njimi manj družim. (s tistimi, ki drog ne uživajo) D76 Spoznal pa sem veliko novih prijateljev, pa ne samo zaradi drog, tudi zaradi glasbe.

Jerca: Kakšni so družabni stiki, kako potekajo?

I: D77 Fino, normalno. Govoriš kot z vsemi, samo mogoče kakšne druge teme.

Jerca: Si kdaj razmišljal, kakšno bi bilo tvoje življenje, če ne bi užival drog?

I: D78 Ja, sem ja. Dejansko bi bilo čisto drugačne, pomoje bi bilo čisto drugačno. D79 Če ne bi nikoli poskusil droge, bi se čisto drugače razvijal, tudi mišljenje bi imel drugačno, pogled na svet. D80 Malo hitreje odrasteš, če se ga začneš drogirat. V glavi, če ne drugega.

Jerca: Si že kdaj poskusil s prenehanjem uživanja drog, pa ti ni uspelo?

I: D81 Ja, ene dvakrat za en mesec, samo potem sem se ga zanalašč nazaj.

Jerca: Zakaj si poskusil, razlogi?

I: D82 Tako, pametna pavza.

Jerca: Zakaj misliš, da ti ni uspelo, ovire?

I: D83 Sem šel na žur.

Jerca: Si šel takoj na nulo ali si se postopoma spuščal na nulo?

I: D84 Na nulo.

Jerca: Kako si si blažil krizo med spuščanjem oz. abstiniranjem?

I: D85 Ni bilo telesne krize, samo v glavi, tisto oooo, kva se ga bi, daj gremo.

Jerca: Je uživanje drog kdaj vplivalo na tvoje zdravje oz. počutje ali pustilo fizične poškodbe?

I: D86 Prvič, ko sem se ga, s spidom. Naslednji dan nisem mogel nič, še jesti ne, juhe ne. Bolan, vročina. D87 Od takrat naprej pa nič, razen bolečine v ustih, mišicah.

Jerca: Kako se počutiš, ko droge popustijo?

I: D88 Fenomenalno. Ko se enkrat navadiš prenesti, da greš z žura na after, pa preneseš to pozitivno in dobro voljo, je vedno fenomenalno, še bolje kot prej. ~~Zato se na splošno afterji znani, da so boljši kot žuri sami.~~

Jerca: Si kdaj doživel neprijetno izkušnjo uživanja drog oz. poznaš koga, ki jo je doživel?

I: D89 Ja, pač neprijetno ne, vedno sem se imel fino. D90 Poznam pa koga ja. Z GHB, zbudil se je na klopici sredi tivolija, slečen do gležnjev.

Jerca: Si že kdaj doživel overdoze oz. poznaš koga, ki ga je?

I: D91 Ja, poznam.

Jerca: Kako misliš, da uživanje drog vpliva na tvoje zdravje?

I: D92 Negativno. Vem, da so negativno vplivi, ampak jih ne občutim.

Jerca: Sploh razmišljaš o učinku drog na tvoje telo?

I: D93 Ja, itak da razmišljam. Saj občutiš.

Jerca: Poznaš in zaznaš tveganja pri uživanju drog?

I: D94 Poznam jih, zaznam tudi. Ko ti rata kar naenkrat vroče, pol te zebe, pa spet vroče. Mrzlica, vrtoglavica. Ko samo malo premakneš glavo, pa se ti že vrti. Eno jutro, kamorkoli sem glavo obrnil, se mi je vrtelo. Ampak je bilo hudo.

Jerca: Bi te določena tveganja pri uživanju prepričala, da jih ne bi poskusil oz. da bi prenehal z uživanjem?

~~I: Ja ne vem, zgleda da me niso.~~ D95 Ne bi pa poskusil drog, ki si jih injiciraš, ker od njih postaneš odvisen. Edino ta tveganje me najbolj odbija.

Jerca: Kako vidiš sebe čez pet let?

I: D96 Recimo, da bom bil že na svojem, upam. Ma ja, itak da bom. D97 Pa verjetno se ga ne bom več flikal, manj bom hodil na žure, tako enkrat na dva meseca. D98 Drogiral se ga bom pa samo enkrat na pol leta, odvisno od dogovora z boljšo polovico.

Jerca: Bi radi prenehali z uživanjem drog/le nekaterih/ne bi radi prenehali?

I: D99 Ja, z vsemi razen s travo. Aja, pa s kofetom ne.

Jerca: Razlogi za/proti?

I: D100 Še vseeno imaš en del življenja, ko se lahko temu posvetiš pa uživaš, ni pa zdaj celo življenje namenjeno temu, da se ga boš drogiral pa hodil po žurih. Je enkrat tisto, dovolj je, gremo naprej.

Jerca: Kako bi lahko zmanjšal uživanje drog?

I: D101 Manj bi hodil na partyje, facebook bi si zbrisal, da ne bi vedel za žure, ki bodo.

Jerca: Si to želiš? kdo bi ti lahko pri tem pomagal?

I:D102 Ne bi sam, če bi pa hotel pa bi.

Jerca: Poznate kakšne službe ali storitve, ki so namenjene uživalcem drog?

I:D103 Drogart, psihiatrične bolnišnice.

INTERVJU E (moški, 24 let, strojni tehnik)

Jerca: Koliko je uživanje drog poznano v tvoji skupnosti?

I: E1 Med mladimi je uživanje kar poznano. E2 Govorim za 20 do 30 let. Pod 20 se jih tudi nekaj najde, sicer ne toliko, ampak še vedno preveč.

Jerca: Ali ljudje poznajo uživalce?

I:E3 Ja, seveda. Vsi uživalci imajo/imamo tudi osebno življenje v katerem imamo krog ljudi s katerimi se družimo in ti vejo za uživanje, veliko pa jih je tudi samih uživalcev.

Jerca: Koliko se uživalci poznajo med seboj? Kakšni so odnosi med njimi?

I: E4 Uživalci so običajno prijatelji in se med seboj kar dobro poznajo, saj se veliko družijo, ~~vsaj v mojem primeru~~. E5 Vsi imamo v redu odnos drug z drugim. E6 Skupaj gremo na kavo, se družimo tudi v popoldanskem času in počnemo iste stvari, kot jih počnejo ljudje, ki ne uživajo drog. Ob vikendih gremo na vsake toliko časa skupaj na kakšen parti. E7 Zaradi drog običajno ni konfliktov med nami.

Jerca: Kakšno je tvoje mnenje in stališče do uživanja drog?

I: E8 Jah, mislim, da ima vsak pravico da zaužije kar sam hoče. E9 Če je pripravljen sprejeti tveganje naj se ga zadane, če ne, pa naj se ga rajši ne. E10 Nisem pa za trde droge, ki vodijo v hujše zasvojenosti. E11 Vem, da nedovoljene droge niso zdrave, pa vendar tudi alkohol ni, pa je dovoljen.

Jerca: Katere droge so na voljo?

I: E12 spid, MDMA, cukri, koka (kokain),trava, občasno gobe, LSD, ketamin.

Jerca: Misliš, da se uživanje drog širi ali oža? Zakaj?

I: E13 Mislim, da ostaja enak. E14 Starejši nehajo uživati droge, mlajši začenjajo. ~~Začaran krog~~. E15 Se mi pa zdi, da vedno mlajši začenjajo.

Jerca: Katere droge rad uživaš in zakaj?

I: Kadim travo, ker me sprosti in vidim boljše v stvareh. E16 Spid vzamem, da sem lahko dlje pokonci (da me dvigne). Ekstazi, ketamin, gobe pa vzamem res zelo poredko. E17 Vzamem pa jih zato, ker ti naredijo fin občutek, ne znam opisat, ~~bi morala poskusit enkrat, da bi razumela~~.

Jerca: Jih kdaj mešaš oz. uživaš več naenkrat?

I: E18 Občasno ob vikendih zmešam spid in travo. E19 Na partijih pa spid, ketamin.

Jerca: Katerih drog ne bi nikoli poskusil in zakaj?

I: E20 Heroina in metampfetamina. E21 Ker imajo preveliko zasvojljivost in hitro se lahko predoziraš. Niso varne in mi sploh ne pride na misel, da bi jih poskusil.

Jerca: Na kakšen način uživaš droge?

I: E22 S kajenjem, snifanjem ali pa tako, da drogo pojem, npr. cukre

Jerca: Kako jih pripraviš?

I: E23 Pripravim jih po občutku oz. vem iz izkušenj. E24 Za pripravo pa potrebujem kartice za drobljenje, neko trdno podlago, v skrajni sili je to lahko tudi telefon, rorček za snifanje, v skrajni sili si ga naredim iz bankovca.

Jerca: Kako veš kakšen odmerek si pripraviti?

I: E25 Izkušnje, čez čas ugotoviš katera doza je prava, E26 na začetku pa ti pomagajo izkušenejši uživalci.

Jerca: Se kdaj drogiraš sam?

I: E27 Ne, nikoli.

Jerca: Misliš, da se značilnosti in življenjski stil uživalcev drog razlikujejo od tistih, ki drog ne uživajo?

I: E28 Mislim, da se ne. Obstajajo posamezniki, ki imajo spremenjen družabni krog zaradi tega, npr. da imajo samo take prijatelje, ki uživajo drogo. Se pa ne razlikuje glede na zaposlitev, ki jo imajo ali pa izobrazbo. Največji menedžerji uživajo koko, pa imajo dobro izobrazbo in službo.

Jerca: Kateri ljudje so tisti, ki po tvojem mnenju najhitreje zapadejo v drogo?

I: E29 Vsak lahko.

Jerca: Na kratko opiši svojo kariero uživalca?

I: E30 Pri šestnajstih letih sem prvič s prijatelji kadil konopljo. E31 Pobude ni bilo, sam sem iz zanimanja poskusil. ~~Od takrat uživam travo, ampak je ne smatram za drogo oziroma jo uvrščam na isto stopnjo kot cigarete. Trava me zadane takoj. Nehati mislim, ko se bom odločil.~~ E32 Na prav tak parti sem šel prvič kakšnih 8 let nazaj, tam sem se ga prvič zadel s spidom in E33 trajalo je kakšnih 15min, da me je zadelo. E34 Ketamin sem poskusil, ker me je zanimal učinek. E35 Bil je zanimiv, po njem sem imel mehke noge, malo izgubil ravnotežje. E36 LSD sem prvič poskusil 6 let nazaj in mislim, da bi moral to vsak probat. E37 Svet gledaš z druge perspektive, imaš izostrene čute, ful zanimivo, tako, za kdaj.

Jerca: Na kakšnih prostorih nabavljaš in uživaš drogo? S kom?

I: E38 Po navadi v stanovanjih E39 s prijatelji, saj je najbolj varno. E40 Pa tudi zunaj, vendar na takih mestih, kjer ne gre veliko ljudi mimo. In seveda na partijih. E41 Kupujem pri takih, ki vem da bodo imeli in potem se zmenimo za srečanje. E42 Vsakič si prijatelji med seboj prodamo, če kdo ne dobi nikjer drugje.

Jerca: Kako pogosto uživaš droge?

I: ~~Različno. Travo vsak dan, kdaj se zgodi, da je kakšen dan ne. Ob delavnikih jo samo po službi.~~ E43 Ob vikendih travo, če grem na parti še spid, ketamin, cukre zelo malokrat.

Jerca: Bi lahko opisal občutke ob uživanju droge?

I: E44 Ne znam razložiti, ker je toliko enih občutkov naenkrat. E45 Bolj imaš izostrene čute, E46 počutiš se bolj povezanega z drugimi, E47 imaš več energije.

Jerca: Po kakšni ceni so na voljo droge v tvoji skupnosti/pri tvojem dilerju?

I: E48 Spid 15e/g, ketamin 50e/g, cukr 5e/1.

Jerca: So te kdaj pri nabavi »nategnili«, si dobil slabo drogo?

I: E49 So me ja, dobil sem slab spid, je imel primesi.

Jerca: Koliko denarja mesečno zapraviš za droge?

I: E50 Za travo okoli 100e, za ostalo pa okoli 50.

Jerca: Se ti zdi to neka zmerna/previsoka/prenizka cena?

I: E51 Bi rekel da zmerna. ~~Imam prijatelje, ki zapravijo ogromno več, celo nad svojimi finančnimi zmožnostmi in so pri dilerjih kar zadolženi. Vse pa je lahko dražje in vse ceneje, odvisno kje v Sloveniji kupuješ.~~

Jerca: Za kaj bi drugače porabil denar, ki ga sicer zapraviš za droge?

I: E52 Verjetno za kakšne druge bedarije v štacunah ali E53 bi pa malo več privarčeval. ~~Kljub temu še vedno nekaj privarčujem.~~

Jerca: Kdaj tudi prodajaš drogo?

I: E54 Samo svojim prijateljem, če je ravno taka situacija, da potrebujejo, pa drugje ne dobijo.

Jerca: Si bil kdaj zaradi uživanja drog žrtev nasilja ali nesreče?

I: E55 Ne, nikoli. ~~Se mi pa zdi, da je veliko več pretefov zaradi alkohola, kakor zaradi prepovedanih drog. Jaz ravno zaradi tega ne pijem velik alkohola, ker mi slabo naredi. Zato samo kakšno pivo, dva mogoče na žuru. Če ne začnem delat traparije. Če sem pa na travi pa temu, sem pa sproščen pa nič me ne moti.~~

Jerca: Si bil kdaj kazensko kaznovan?

I: E56 Da, na žalost.

Jerca: Razlog? Kako je potekal postopek?

I: E57 Kriminalisti so mi dobili travo. E58 Na srečo sem dobil položnico in sem jo plačal. Ene 200 evrov je bilo, denar je šel pa v dobrotelne namene. ~~Sem še nekaj dobrega naredil zraven.~~

Jerca: Imaš zaradi uživanja drog težave pri zaposlovanju ali v službi/šoli? Težave s stanovanjem?

I: E59 Ne, ker med službo ne uživam drog. E60 Tudi drugače mislim, da droge na meni niso pustile za enkrat nobenih posledic, ki bi vplivale na mojo delovno sposobnost. ~~Spet pa trava ni neka huda droga, ki bi puščala velik učinek na moje življenje.~~

Jerca: Sorodniki vejo, da uživaš droge? Kakšno je njihovo mnenje o tem?

I: E61 Mati in sestra vesta, da kadim travo in E62 jima ni pretirano všeč. E63 Za druge droge pa ne vejo. ~~Pa upam, da tako tudi ostane, drugače bi mami celo paniko zagnala pa me že kam poslala. Po možnost »na griček«.~~ (PB Idrija)

Jerca: Kako na njih vpliva?

I: E64 Pretirano ju skrbi zame.

Jerca: Kako pa prikrivaš uživanje ostalih drog?

I: E65 Zanikam če me vpraša po drugih drogah. E66 Skrivati mi jih ni treba, ker živim na svojem.

Jerca: Imaš zaradi uživanja drog težave z bližnjimi?

I: E67 S punco, ker sama ne uživa drog in bi rada videla, da tudi sam malo preneham.

Jerca: Si zaradi uživanja drog izgubil stike s prijatelji, ki drog ne uživajo oz. si zaradi drog spoznal nove prijatelje?

I: E68 Izgubil jih nisem, ker smo se s prijatelji nekako skupaj vrgli v to. E69 Spoznal sem jih pa veliko.

Jerca: Kakšni so družabni stiki, kako potekajo?

I: E70 Kot sem že prej rekel, normalni saj se mam radi, ane. E71 Ni nobenih problemov. E72 Stvari počnemo kot vsi ostali, le da zraven še kakšnega pokadimo. Trenutno živim v stanovanju s prijateljem in običajno pride popoldne kakšnem prijatelj na obisk. Včasih gremo ven, malo igramo igrice na xboxu ali računalniku, gledamo TV itd. ~~Pač, običajno ane?~~

Jerca: Si kdaj razmišljal, kakšno bi bilo tvoje življenje, če ne bi užival drog?

I: E73 Ne, niti ne, saj živim normalno življenje. E74 Verjetno bi se pa manj zadeval, če bi manj hodil na žure, pa s tem mislim na vse žure, ne samo take kjer vrtijo elektronsko glasbo. ~~Ljudje se itak dandanes zadevajo povsod, pa naj bo to rock koncert, festival ali pa elektronski žur.~~

Jerca: Si že kdaj poskusil s prenehanjem uživanja drog, pa ti ni uspelo?

I: E75 Nisem poskusil, E76 ker še nisem čutil potrebe po tem in E77 ker po mojem mnenju normalno funkcioniram.

Jerca: Je uživanje drog kdaj vplivalo na tvoje zdravje oz. počutje ali pustilo fizične poškodbe?

I: E78 Da bi vplivalo na zdravje, še nisem čutil vpliva, razen telesnih simptomov zadetosti. E79 Počutje pa seveda, saj so psihoaktivne snovi kot kofein in druge reči. E80 Zna se pa poznati pri preveliki zlorabi čez nekaj let. E81 Ampak se mi zdi, da poznam svoje meje E82 in bi znal oceniti, kdaj bi uživanje drog postalo nevarno zame.

Jerca: Kako se počutiš, ko droge popustijo?

I: E83 Po speedu sem dosti izmučen, saj ni najbolje za telo. E84 Še slabše je po ketaminu, kjer rabiš kar nekaj dni, da si popolnoma opomoreš.

Jerca: Si kdaj doživel neprijetno izkušnjo uživanja drog oz. poznaš koga, ki jo je doživel?

I: E85 Ne, na srečo ne.

Jerca: Si že kdaj doživel overdoze oz. poznaš koga, ki ga je?

I: E86 Tudi ne.

Jerca: Kako misliš, da uživanje drog vpliva na tvoje zdravje?

I: E87 Kakšnih večjih vplivov še nisem zaznal, ker drog ne jemljem tako pogosto, E88 zraven se pa še dovolj rekreiram.

Jerca: Sploh razmišljaš o učinku drog na tvoje telo?

I: E89 Ja, seveda. E90 Se zamislim, samo mislim, da ne zaužijem dovolj, da bi mi škodovalo oziroma trenutno še ni bilo problemov.

Jerca: Poznaš in zaznaš tveganja pri uživanju drog?

I: E91 Ja, vsaka droga ima tveganje. E92 Ampak vzamem v primernih odmerkih in ne pretiravam, tako da ne večam tveganja.

Jerca: Bi te določena tveganja pri uživanju prepričala, da jih ne bi poskusil oz. da bi prenehal z uživanjem?

I: E93 Če bi bilo tveganje, da bi na mestu umrl, potem ne bi poskusil oziroma E94 če so nevarne in škodujejo telesu že po eni uporabi E95 in se lahko v redu zasvojiš.

Jerca: Kako vidiš sebe čez pet let?

I: E96 S službo, punco, živeti normalno, tako kot danes. E97 Kar se pa tiče drog, pa ne morem reči. Upam, da bom prenehal z vsemi drogami, razen s travo.

Jerca: Bi radi prenehali z uživanjem drog/le nekaterih/ne bi radi prenehali?

I: E98 Ko se bom odločil, bom prenehal z speedom, cukri in ketaminom. ~~Travo bom verjetno redno kadil dokler ne bo kakšnega večjega razloga.~~

Jerca: Razlogi za/proti?

I: E99 Skrb za zdravje, družina.

Jerca: Kako bi lahko zmanjšal uživanje drog? Si to želiš? Kdo bi ti lahko pri tem pomagal?

I: E100 Lahko bi zmanjšal uživanje čez vikende, saj samo takrat uživam ostale droge, ~~poleg trave, pa se to ne vsak vikend.~~ E101 Pomagati upam da mi nebi bilo treba, saj trenutno čutim, da bi lahko sam prenehal, če bi želel.

Jerca: Poznate kakšne službe ali storitve, ki so namenjene uživalcem drog?

I: E102 DrogArt, PBI.

INTERVJU F (ženska, 24 let, vzgojiteljica)

Jerca: Koliko je uživanje drog poznano v tvoji skupnosti?

I: F1 V moji starosti jih je procentualno zelo veliko, poskusil je pa že skoraj vsak drogo.

Jerca: Ali ljudje poznajo uživalce?

I: F2 Jih poznajo ja, ne poznajo pa vseh, saj eni kar dobro skrivajo. F3 Je pa veliko govoric med starejšimi, predvsem med najstarejšimi, recimo babicami.

Jerca: Koliko se uživalci poznajo med seboj?

I: F4 Zelo dobro, zato ker se tudi oskrbujejo s temi stvarmi, torej drogami pa tudi skupaj hodijo na take žure, kjer to skupaj počnejo.

Jerca: Kakšni so odnosi med njimi?

I: F5 Odnosi so takšni kot med vsemi ljudmi, se dobro razumemo, kdaj pride do konflikta, potem se pa lahko nikoli več ne pogovarjaš ali pa zgladiš nesoglasja in si naprej prijatelj.

Jerca: Kakšno je tvoje mnenje in stališče do uživanja drog?

I: F6 Dokler imaš pošlihtane stvari, kar v življenju moraš imeti pošlihtan, ni to nič spornega.

Jerca: Katere droge so na voljo?

I: F7 Spid, kokain, ekstazi, trava, tripi.

Jerca: Misliš, da se uživanje drog širi ali oža? Zakaj?

I: F8 Definitivno širi. F9 Dostopnost do drog je vedno lažja pa tudi cenejša.

Jerca: Katere droge rada uživaš in zakaj?

I: F10 Spid, kokain, ekstazi. F11 Uživam pa za zabavo. F12 Da na žurih bolj uživam, se bolj sprostim in F13 sem lahko dlje pokonci.

Jerca: Jih kdaj mešaš oz. uživaš več naenkrat?

I: F14 Mhm. Vse prej naštete, torej spid, koka in ekstazi.

Jerca: Katerih drog ne bi nikoli poskusila in zakaj?

I: F15 Halucinogene droge in heroina. F16 Ker imam slabo psiho, mi verjetno ne bi naredilo dobro. F17 Heroina pa zato, ker si ga ne bi mogla vbrizgavat v žilo F18 in ker si od njega zelo hitro odvisen.

Jerca: Na kakšen način uživaš droge?

I: F19 Snifam ali pa pojem.

Jerca: Kako jih pripraviš? Kako veš kakšen odmerek si pripraviti?

I: F20 Rabiš kartice, slamico. F21 Iz izkušenj, kdaj mi ga pa pripravijo drugi.

Jerca: Se kdaj drogiraš sama?

I: F22 Ne, nikoli. F23 Ne vidim smisla, da bi se ga drogirala sama F24 pa tudi nimam potrebe po tem, da bi se ga med tednom ali pa kar tako malo.

Jerca: Misliš, da se značilnosti in življenjski stil uživalcev drog razlikujejo od tistih, ki drog ne uživajo?

I: F25 Ja, se razlikuje.

Jerca: Kako se razlikuje?

I: F26 Mislim, da se razlikuje že po tem, na kakšne žure hodijo. Nekdo, ki hodi na vaške veselice, ne bo šel nikoli na party z elektronsko glasbo. F27 Ljudje, ki se ga drogirajo, so bolj odprti, brez ovir.

Jerca: Kateri ljudje so tisti, ki po tvojem mnenju najhitreje zapadejo v drogo?

I: F28 Po mojem mnenju v drogo najhitreje zapadejo tisti, ki imajo probleme, take in drugačne in si s tem lajšajo te probleme. Pa naj bodo to psihični ali kakšni drugačni problemi. F29 Lahko pa zapadejo tudi taki, ki si drogo privoščijo samo kot zabavo, pa jim to uide izpod nadzora.

Jerca: Na kratko opiši svojo kariero uživalca.

I: F30 Stara sem bila pomojem 18 let, šla sem na žur v klub in tam poskusila spid, F31 ki mi ga je ponudil prijatelj. F32 Poskusila sem pa zato, ker me je zanimalo. F33 Potem sem pa sčasoma poskusila tudi ekstazi in kokain.

Jerca: Kako bi prenehala in kaj bi moral biti razlog oz. povod za prenehanje?

I: F34 Prenehala bi, če bi mi začelo škodovat, na kakršen koli način F35 ali pa da bi zanosila.

Jerca: Na kakšnih prostorih nabavljaš in uživaš drogo? S kom?

I: F36 Ponavadi na zabavah. F37 S prijatelji in znanci.

Jerca: Kako pogosto uživaš droge?

I: F38 Povprečno enkrat mesečno.

Jerca: Bi lahko opisala občutke ob uživanju droge?

I: F39 Sproščenost, bolj si komunikativen, vesel, pozitiven.

Jerca: Po kakšni ceni so na voljo droge v tvoji skupnosti/pri tvojem dilerju?

I: F40 Poceni, spid 10e/g, koka 80e/g.

Jerca: So te kdaj pri nabavi »nategnili«, si dobil slabo drogo?

I: F41 Ja, pekel me je nos, ful sem kihala. F42 Ne vem pa kaj je bilo primešano noter ~~in verjetno tudi bolje, da ne vem.~~

Jerca: Koliko denarja mesečno zapraviš za droge?

I: F43 10e.

Jerca: Se ti zdi to neka zmerna/**previsoka**/prenizka cena?

I: F44 Zmerna, lahko bi tudi več.

Jerca: Za kaj bi drugače porabila denar, ki ga sicer zapraviš za droge?

I: F45 Za čike.

Jerca: Kdaj tudi prodajaš drogo?

I: F46 Tudi sem že prodajala.

Jerca: Si bila kdaj zaradi uživanja drog žrtev nasilja ali nesreče?

I: F47 Ne.

Jerca: Si bila kdaj kazensko kaznovana?

I: F48 Ne.

Jerca: Imaš zaradi uživanja drog težave pri zaposlovanju ali v službi/šoli? Težave s stanovanjem?

I: F49 Ne.

Jerca: Sorodniki vejo, da uživaš droge?

I: F50 Upam, da ne. Čeprav nisem prepričana.

Jerca: Kako uživanje prikrivaš?

I: F51 Z laganjem in skrivanjem.

Jerca: Imaš zaradi uživanja drog težave z bližnjimi?

I: F52 Ne.

Jerca: Si zaradi uživanja drog izgubil stike s tistimi prijatelji, ki drog ne uživajo? Si zaradi uživanja drog spoznal nove prijatelje?

I: F53 Definitivno. Zgubiš in dobiš.

Jerca: Kakšni so družabni stiki, kako potekajo?

I: F54 Normalno, kot vsi stiki.

Jerca: Si kdaj razmišljala, kakšno bi bilo tvoje življenje, če ne bi uživala drog?

I: F55 Ne, u bistvu ne.

Jerca: Si že kdaj poskusila s prenehanjem uživanja drog, pa ti ni uspelo?

I: F56 Ja, sem poskusila.

Jerca: Zakaj si poskusila, razlogi?

I: F57 Zato, ker je bilo veliko pretiravanja z drogo.

Jerca: Zakaj misliš, da ti ni uspelo, ovire?

I: F58 Definitivno zaradi okolja, družbe. F59 Prijatelji niso prenehali.

Jerca: Si šla takoj na nulo ali si se postopoma spuščala na nulo?

I: F60 Postopoma.

Jerca: Kako si si blažila krizo med spuščanjem oz. abstiniranjem?

I: F61 Sama sebi največja pomoč.

Jerca: Je uživanje drog kdaj vplivalo na tvoje zdravje oz. počutje ali pustilo fizične poškodbe?

I: F62 Na počutje itak vplivalo. F63 Imela sem napade panike, kadar sem se ga ful z ekstazijem. F64 Si pa ravno toliko kot si v pozitivno evforičen potem še nekaj dni ravno toliko v negativno. F65 Pa zaradi spida sem slabo videla na desno oko, ker mi je verjetno pritisk dvignilo in še vedno slabo vidim na to oko. Predvidevam da tudi zato, ker sem vedno vlekla samo skozi desno nosnico.

Jerca: Kako se počutiš, ko droge popustijo?

I: F66 Bedno, ni fajn. Še bolj si utrujen oz. zjeban kot prej.

Jerca: Si kdaj doživela neprijetno izkušnjo uživanja drog oz. poznaš koga, ki jo je doživel?

I: F67 Samo od trave, F68 drugače pa tudi od do. Npr. ko se ga po treh, štirih dneh brez spanja zadrogiraš in samo obležiš F69 ali pa da je človek pretirano zgovoren in je že malo nadležen.

Jerca: Si že kdaj doživela overdoze oz. poznaš koga, ki ga je?

I: F70 Ne.

Jerca: Kako misliš, da uživanje drog vpliva na tvoje zdravje?

I: F71 Seveda da slabo, F72 sem pa tudi fizično slabše pripravljena za športne dejavnosti.

Jerca: Sploh razmišljaš o učinku drog na tvoje telo?

I: F73 Ja, to je pa tudi to.

Jerca: Poznaš in zaznaš tveganja pri uživanju drog?

I: F74 Lahko dobiš slabo robo in potem ne veš kakšne so lahko posledice. F75 Pri kokainu vem, da ti lahko udari na zobe pa če ekstazi grizeš, ti topi zobe.

Jerca: Bi te določena tveganja pri uživanju prepričala, da jih ne bi poskusila oz. da bi prenehala z uživanjem?

I: F76 Ja, bi me. To recimo, da se s kakšno drogo lahko hitro predoziraš ali pa te hitro zasvoji. F77 Pa tiste, ki bi slabo vplivalo na mojo psiho.

Jerca: Kako vidiš sebe čez pet let?

I: F78 Rada bi že sama živela, imela eno službo, v katero bom rada hodila, družine verjetno ne, bi pa vsaj enega resnega partnerja.

Jerca: Bi rada prenehala z uživanjem drog/le nekaterih/ne bi radi prenehali? Razlogi za/proti?

I: F79 Načeloma bi rada prenehala, F80 verjetno si bom pa kadarkoli v prihodnosti, če bo priložnost, še privoščila. F81 Pa saj se naveličaš čez čas.

Jerca: Kako bi lahko zmanjšala uživanje drog?

I: F82 Moraš se sam odločit, F83 vendar bi moral potem verjetno zamenjat vse ljudi, s katerimi se družiš, popolnoma zamenjati družbo, ki jo imaš.

Jerca: Kdo bi ti lahko pri tem pomagal?

I: F84 Sam sebi, če si pa res ne moreš, F85 pa kakšno strokovno pomoč

Jerca: Poznate kakšne službe ali storitve, ki so namenjene uživalcem drog?

I: F86 Drogart, psihiatrične bolnišnice, komune.

INTERVJU G (moški, 25 let, gimnazijski maturant)

Jerca: Koliko je uživanje drog poznano v tvoji skupnosti?

I: G1 Zelo poznano, na splošno itak, saj smo v Idriji.

Jerca: Ali ljudje poznajo uživalce?

I: G2 Ja, ene ja, ene ne. Odvisno koliko se skrivaš.

Jerca: Koliko se uživalci poznajo med seboj?

I: G3 Med seboj se večinoma vsi poznamo, vemo eden za drugega.

Jerca: Kakšni so odnosi med njimi?

I: G4 Odvisno, med večino so pozitivni odnosi, G5 so pa tudi spori, vendar na osebnem nivoju, ne zaradi drog.

Jerca: Kakšno je tvoje mnenje in stališče do uživanja drog?

I: G6 Kakor komu paše. Tistemu, ki paše naj, tistemu, ki ne, pa naj ne. Vsak sam pri sebi ve.

Jerca: Katere droge so na voljo?

I: G7 MDMA, ekstazi, kokain, spid, ketamin, ghb.

Jerca: Misliš, da se uživanje drog širi ali oži?

I: G8 Širi.

Jerca: Zakaj?

I: G9 Dostopnost je dosti večja, pa pač generacije se menjajo. G10 Vedno bolj so odprte do tega.

Jerca: Katere droge rad uživaš in zakaj?

I: G11 Kokain, spid in bombone, ekstazi. G12 Rad jih pa uživam zaradi produciranja glasbe, da se mi da biti pokonci, pa da mi »trže v glavo«, ~~si tak malo bolj čuden pa gre dosti lažje.~~

Jerca: Jih kdaj mešaš oz. uživaš več naenkrat?

I: G13 Ja, seveda. Kokain, spid, ekstazi, bombone.

Jerca: Katerih drog ne bi nikoli poskusil in zakaj?

I: G14 Heroin definitivno ne, G15 ker to se mi zdi že mal prehudo, ni taka droga, ki bi meni sedla. ~~Ne bi se mi dalo biti nekje čisto »mutav«, da bi bruhal po sebi, siek.~~

Jerca: Na kakšen način uživaš droge?

I: G16 Snifam in pojem.

Jerca: Kako jih pripraviš?

I: G17 Rabiš kartico, kakšno ravno, gladko podlago, rorčk, za pojest pa samo malo vode.

Jerca: Kako veš kakšen odmerek si pripraviti?

I: G18 To so pa izkušnje.

Jerca: Se kdaj drogiraš sam?

I: G19 Tudi.

Jerca: Zakaj?

I: G20 Zaradi glasbe.

Jerca: Misliš, da se značilnosti in življenjski stil uživalcev drog razlikujejo od tistih, ki drog ne uživajo?

I: G21 Ja, seveda da se.

Jerca: Kako se razlikuje?

I: G22 Že samo vikend je čisto drugačen. Jaz se pripravim čisto drugače kot nekdo, ki ne uživa. Jaz vem, da v petek zvečer ne bom spal. G23 Zato si za soboto zjutraj ne rihnam ničesar za počet, ker vem, da ne bom ravno najbolj sposoben in ne hodim v griče, hodim kam drugam.

Jerca: Kateri ljudje so tisti, ki po tvojem mnenju najhitreje zapadejo v drogo?

I: G24 Tisti, ki nimajo družbe, ki se ne drogira. Potem se pa še sami navadijo drogirat in potem downhill from there. G25 Dokler je družba, je v redu, ker te to drži nazaj.

Jerca: Na kratko opiši svojo kariero uživalca.

I: G26 Travo sem poskusil pri dvanajstih letih, en kolega od sestre mi je ponudil, mi pa takrat še ni potegnilo, mi ni pasalo. G27 U bistvu sem vse to začel konzumirat šele v srednji šoli, po osnovni šoli. Prej pa niti čikov. G28 S sintetiko sem pa začel tam pri petnajstih letih. G29 Prva droga je bil ekstazi. G30 Ponudili so mi starejši uživalci. G31 Razlog je pa zanimanje. G32 Teh drog ne uživam kontinuirano, čisto odvisno. Jih tudi ne bi mogel uživati kontinuirano.

Jerca: Kako bi prenehal in kaj bi moral biti razlog oz. povod za prenehanje?

I: G33 Da bi prenehal, bi moral imeti dober razlog. G34 Dvomim, da bi se sploh spustil v to, ker ni tako redno, imaš službo, ni tako grozno.

Jerca: Na kakšnih prostorih nabavljaš in uživaš drogo?

I: G35 Nabavljam...kako naj rečem, iz domačega vrta, od kolega, s katerim se lahko vse zmeniva, mi lahko vse zrihta. G36 Uživam pa odvisno. Lahko je doma, v nekih privatnih krogih, nikoli sredi Idrije, pa tudi na žurih.

Jerca: S kom?

I: G37 Z družbo in sam.

Jerca: Kako pogosto uživaš droge?

I: G38 Ene trikrat mesečno.

Jerca: Bi lahko opisal občutke ob uživanju droge?

I: G39 Pozitivni. G40 Se zgodi, da so kdaj tudi slabi, vendar redko. G41 To se je dogajalo bolj na začetku, ko nisi vedel koliko vzeti, pa je bilo kdaj malo preveč.

Jerca: Po kakšni ceni so na voljo droge v tvoji skupnosti/pri tvojem dilerju?

I: G42 Spid 10e/g, kokain 80e/g, ketamin 60e/g, cukri 5e/1, tripi 10e/1.

Jerca: So te kdaj pri nabavi »nategnili«, si dobil slabo drogo?

I: G43 Niti ne, ubistvu.

Jerca: Koliko denarja mesečno zapraviš za droge?

I: G44 200e

Jerca: Se ti zdi to neka zmerna/previsoka/prenizka cena?

I: G45 Previsoka, itak.

Jerca: Za kaj bi drugače porabil denar, ki ga sicer zapraviš za droge?

I: G46 Saj to, ker ne vem zakaj bi. Verjetno za glasbo, za opremo.

Jerca: Kdaj tudi prodajaš drogo?

I: G47 Ja, vendar samo zrihtam kolegom, da bi pa imel od tega dobiček pa ne.

Jerca: Si bil kdaj zaradi uživanja drog žrtev nasilja ali nesreče?

I: G48 Ne.

Jerca: Si bil kdaj kazensko kaznovan?

I: G49 Ja, enkrat.

Jerca: Razlog?

I: G50 Zaradi trave.

Jerca: Kako je potekal postopek?

I: G51 Prekršek je, bil sem polnoleten, kar pomeni, da dobiš domov položnico in jo plačaš.

Jerca: Imaš zaradi uživanja drog težave pri zaposlovanju ali v službi/šoli? Težave s stanovanjem?

I: G52 Samo enkrat sem imel težavo v službi, ker so me dali na test za THC in potem nisem dobil službe.

Jerca: Sorodniki vejo, da uživaš droge?

I: G53 Ja, do neke meje. Ne vejo za vse. Imam mami, ostali me pa bolj ne zanimajo.

Jerca: Kakšno je njihovo mnenje o tem?

I: G54 Ravno za ni, proti pa tudi ne. Dovolj sem star.

Jerca: Kako uživanje prikrivaš?

I: G55 Takrat ko sem zadet oz. ko jih uživam se probam oddaljiti, da se ne bi preveč družil z njo.

Jerca: Imaš zaradi uživanja drog težave z bližnjimi? (npr. starši, partnerjem/ko)

I: G56 Ne.

Jerca: Si zaradi uživanja drog izgubil stike s tistimi prijatelji, ki drog ne uživajo?

I: G57 To pa zna biti, nikoli nisem še pomislil na to.

Jerca: Si zaradi uživanja drog spoznal nove prijatelje?

I: G58 Tudi, seveda.

Jerca: Kakšni so družabni stiki, kako potekajo?

I: G59 Normalno, G60 samo kadar so kakšni žuri se dobimo in se lotimo. Mogoče se ga že malo prej doma, zaradi dobre volje. Tako kot vsi, samo da namesto alkohola droge.

Jerca: Si kdaj razmišljal, kakšno bi bilo tvoje življenje, če ne bi užival drog?

I: G61 Ne.

Jerca: Si že kdaj poskusil s prenehanjem uživanja drog, pa ti ni uspelo?

I: G62 Ne. G63 Pri meni je tako, da če nimam časa za uživanje, ne uživam. Nekaj na silo ne bom užival.

Jerca: Je uživanje drog kdaj vplivalo na tvoje zdravje oz. počutje ali pustilo fizične poškodbe?

I: G64 Dolgotrajne ne, kratkotrajne pa, seveda. G65 Skurjenost, popartyjska depresija od bombonov, ker ti toliko dopamina požre.

Jerca: Kako se počutiš, ko droge popustijo?

I: G66 Odvisno od situacije. G67 Zdaj če si sam doma, nekaj zelo pozitivno ne more biti, če si pa nekje v družbi, je pa dosti lažje. Nikoli pa ni fino.

Jerca: Si kdaj doživel neprijetno izkušnjo uživanja drog oz. poznaš koga, ki jo je doživel?

I: G68 Ja, enega prijatelja je malo »pobralo«. V SW-ju pridem na wc in odprem wc, pa je en prijatelj ležal tam, bil je čisto bel v glavo.

Jerca: Si že kdaj doživel overdoze oz. poznaš koga, ki ga je?

I: G69 Ne.

Jerca: Kako misliš, da uživanje drog vpliva na tvoje zdravje?

I: G70 Za moje pojme ne kaj veliko, vsaj za moje pojme, ker jih ne jemljem toliko. Jih ne redno, da bi se mi še poznalo.

Jerca: Sploh razmišljaš o učinku drog na tvoje telo?

I: G71 Ja, razmišljam ja. Moraš si malo prebrati, npr. zakaj se prekomerno potiš itd.

Jerca: Poznaš in zaznaš tveganja pri uživanju drog?

I: G72 Ja, lahko se ti zgodi, da se pregreješ in G73 ti začnejo odpovedovat organi. ~~To se mi je enkrat skoraj naredilo.~~ G74 Lahko doživiš možgansko kap, ti možgani zatečejo. G75 Ekstazi in mdma ti topita zobe, če ju grizeš, ker je kislina tako močna. ~~Moraš vedeti, kaj daješ vase.~~

Jerca: Bi te določena tveganja pri uživanju prepričala, da jih ne bi poskusil oz. da bi prenehal z uživanjem?

I: G76 Ja. Vendar so tudi v lekarni tablete lahko slabše kot te droge, pa ljudje tudi s tem ne prenehajo.

Jerca: Kako vidiš sebe čez pet let?

I: G77 Verjetno bom še vedno užival droge, vendar bi pa vse zmanjšal. G78 Ko si mlad, to počneš, kot da ni ničesar drugega. Ko si pa malo starejši imaš pa še kaj drugega. G79 Glede ostalega pa ne vem. Rad bi šel kam ven, delat glasbo.

Jerca: Bi radi prenehali z uživanjem drog/le nekaterih/ne bi radi prenehali?

I: G80 Ma ne, ne bi. Ker nimam problemov zaradi tega. Jih ne uživam tako pogosto. G81 Če bi pa videl, da so zaradi tega problemi, potem pa bi.

Jerca: Kako bi lahko zmanjšal uživanje drog?

I: G82 Ga ne bi, ker že sedaj ni neke prekomerne porabe.

Jerca: Poznate kakšne službe ali storitve, ki so namenjene uživalcem drog?

I: G83 Drog art, ministrstvo za zdravje, psihiatrične bolnišnice.

INTERVJU H (moški, 23 let, krovec)

Jerca: Koliko je uživanje drog poznano v tvoji skupnosti?

I: H1 Med prijatelji vsi.

Jerca: Ali ljudje poznajo uživalce?

I: H2 Za ene se ve, za druge se ne. Odvisno koliko skrivaš.

Jerca: Koliko se uživalci poznajo med seboj?

I: H3 Realno, še sami sebe ne, kaj šele drug drugega.

Jerca: Kakšni so odnosi med njimi?

I: H4 Omejeni, zaprti.

Jerca: Kakšno je tvoje mnenje in stališče do uživanja drog?

I: H5 Vse do ene mere. Dokler je pod nadzorom in v mejah normale, je ok.

Jerca: Katere droge so na voljo?

I: H6 Spid, kokain, ketamin, ekstazi, MDMA, dmt, opij.

Jerca: Misliš, da se uživanje drog širi ali oži?

I: H7 Enakomerno niha.

Jerca: Zakaj?

I: H8 Nekateri z drogami prenehajo, drugi začenjajo.

Jerca: Katere droge rad uživaš in zakaj?

I: H9 Kokain. H10 Ker mi sede, bolje počutim.

Jerca: Jih kdaj mešaš oz. uživaš več naenkrat?

I: H11 Ja, kokain, spid in alkohol.

Jerca: Katerih drog ne bi nikoli poskusil in zakaj?

I: H12 Halucinogenih drog, H13 ker nimam potrebe po tem.

Jerca: Na kakšen način uživaš droge?

I: H14 Kadil, snifal in oralno.

Jerca: Kako jih pripraviš?

I: H15 Potrebujem kartice za drobljenje in risanje, neko gladko in ravno podlago za risanje, rorček za snifanje in aluminijasto folijo za shranjevanje.

Jerca: Kako veš kakšen odmerek si pripraviti?

I: H16 Iz izkušenj.

Jerca: Se kdaj drogiraš sam?

I: H17 Ja.

Jerca: Zakaj?

I: H18 Ker imam preveč časa in zaradi dolgčasa.

Jerca: Misliš, da se značilnosti in življenjski stil uživalcev drog razlikujejo od tistih, ki drog ne uživajo?

I: H19 Ja, se razlikuje.

Jerca: Kako se razlikuje?

I: H20 Kot prvo imajo ljudje, ki se ne drogirajo več volje, več energije, več naredijo, so bolj produktivni, srečnejši.

Jerca: Kateri ljudje so tisti, ki po tvojem mnenju najhitreje zapadejo v drogo?

I: H21 Tisti, ki se počutijo samega in izgubljenega.

Jerca: Na kratko opiši svojo kariero uživalca.

I: H22 Prvič sem pri 15 letih poskusil MDMA, H23 čisto eksperimentalno, iz radovednosti. H24 Potem sem pa naprej postopoma poskušal še s spidom, koko.

Jerca: Kako bi prenehal in kaj bi moral biti razlog oz. povod za prenehanje?

I: H25 Prenehal bi tako, da bi se odtujil od družbe. H26 Razlog bi pa moral biti ta, da bi videl, da od tega nimam nobene koristi več.

Jerca: Na kakšnih prostorih nabavljaš in uživaš drogo?

I: H27 Nabavljam na ulici od znancev. H28 Uživam pa doma, v lokalih, diskotekah, na prostem.

Jerca: S kom?

I: H29 S prijatelji, pa tudi sam.

Jerca: Kako pogosto uživaš droge?

I: H30 Na dva, tri dni.

Jerca: Bi lahko opisal občutke ob uživanju droge?

I: H31 Od začetka evforični, blagodejni, H32 potem pa se je to razgubilo.

Jerca: Po kakšni ceni so na voljo droge v tvoji skupnosti/pri tvojem dilerju?

I: H33 Spid 10e/g, kokain 80e/g, ketamin 60e/g, cukri 5e/1.

Jerca: So te kdaj pri nabavi »nategnili«, si dobil slabo drogo?

I: H34 Ja. Vedel sem pa tako, ker je bil učinek drugačen, kot ko sem dobil dobro robo.

Jerca: Koliko denarja mesečno zapraviš za droge?

I: H35 Največ 120-150e.

Jerca: Se ti zdi to neka zmerna/previsoka/prenizka cena?

I: H36 Preveč.

Jerca: Za kaj bi drugače porabil denar, ki ga sicer zapraviš za droge?

I: H37 Za druge življenjske dobrine.

Jerca: Kdaj tudi prodajaš drogo?

I: H38 Tudi.

Jerca: Si bil kdaj zaradi uživanja drog žrtev nasilja ali nesreče?

I: H39 Ne.

Jerca: Si bil kdaj kazensko kaznovan?

I: H40 Ne.

Jerca: Imaš zaradi uživanja drog težave pri zaposlovanju ali v službi/šoli? Težave s stanovanjem?

I: H41 Ne.

Jerca: Sorodniki vejo, da uživaš droge?

I: H42 Ne.

Jerca: Kako uživanje prikrivaš?

I: H43 Enostavno se obnašam normalno, sem tak kot sem, se sploh ne opazi. H44 Pa tudi ne govorim o tem, da se ga drogiram.

Jerca: Imaš zaradi uživanja drog težave z bližnjimi?

I: H45 Malo sem se odtujil, težav pa nisem imel.

Jerca: Si zaradi uživanja drog izgubil stike s tistimi prijatelji, ki drog ne uživajo? Si zaradi uživanja drog spoznal nove prijatelje?

I: H46 Izgubil jih nisem, H47 sem jih pa spoznal kar nekaj.

Jerca: Kakšni so družabni stiki, kako potekajo?

I: H48 Običajno, tako kot z vsemi. H49 Mogoče je razlika le v tem, da na žurih ne uživamo večjih količin alkohola in namesto tega uživamo droge, ter da smo na partyjih dlje kot ostali, ki drog ne uživajo. H50 Pride pa ravno tako do sporov, ki pa niso zaradi drog.

Jerca: Si kdaj razmišljal, kakšno bi bilo tvoje življenje, če ne bi užival drog?

I: H51 Ne.

Jerca: Si že kdaj poskusil s prenehanjem uživanja drog, pa ti ni uspelo? Zakaj si poskusil, razlogi?

I: H52 Sem ja, ravno sedaj poskušam s prenehanjem, H53 ker sem videl, da to nikamor ne pelje.

Jerca: Si šel takoj na nulo ali si se postopoma spuščal na nulo? Kako si si blažil krizo med spuščanjem oz. abstiniranjem?

I: H54 Postopoma. H55 Krizo sem si pa blažil tako, da sem se rekreiral in drugače zamotil.

Jerca: Je uživanje drog kdaj vplivalo na tvoje zdravje oz. počutje ali pustilo fizične poškodbe?

I: H56 Na počutje. Ostalo se pa s časom regenerira.

Jerca: Kako se počutiš, ko droge popustijo?

I: H57 Izzeto, utrujen, brez morale.

Jerca: Si kdaj doživel neprijetno izkušnjo uživanja drog oz. poznaš koga, ki jo je doživel?

I: H58 Ja, zame je že tisti »bad feeling« neprijetna izkušnja. Ko ti zamori.

Jerca: Si že kdaj doživel overdoze oz. poznaš koga, ki ga je?

I: H59 Ne.

Jerca: Kako misliš, da uživanje drog vpliva na tvoje zdravje?

I: H60 Edino na razmišljanje je vplivalo, da sem bolj trezno razmišljal. H61 Če govorim zase, sem takrat dobil neko drugo masko, nisem bil to jaz. Torej lahko rečem, da je vplivalo na moje psihično zdravje bolj kot na fizično.

Jerca: Sploh razmišljaš o učinku drog na tvoje telo?

I: H62 Seveda, zato pa sedaj poskušam prenehati.

Jerca: Poznaš in zaznaš tveganja pri uživanju drog?

I: H63 Poznam, recimo overdoze, posledice na zobeh, organih.

Jerca: Bi te določena tveganja pri uživanju prepričala, da jih ne bi poskusil oz. da bi prenehal z uživanjem?

I: H64 Ne, ker sem do sedaj vse delal po občutku, in če mi ni pasalo, pač nisem.

Jerca: Kako vidiš sebe čez pet let?

I: H65 Kar se tiče drog, upam da mi zdaj uspe s prenehanjem in bom takrat še vedno na tej poti. H66 Bi se pa rad videl tudi v nekem toku ljubezni, ker mi je to zelo pomembno.

Jerca: Bi radi prenehali z uživanjem drog/le nekaterih/ne bi radi prenehali? Razlogi za/proti?

I: H67 Seveda, trenutno delam na tem, H68 ker ne vidim več smisla v tem.

Jerca: Kako bi lahko zmanjšal uživanje drog? Si to želiš? Kdo bi ti lahko pri tem pomagal?

I: H69 Odtujitev od družbe, od vsega tega povezanega z drogo, H70 zamotiti se moraš z nečim drugim. H71 Pomagaš si pa lahko že sam, vsaj jaz si trenutno.

Jerca: Poznate kakšne službe ali storitve, ki so namenjene uživalcem drog?

I: H72 Psihiatrična bolnišnica, socialna, druge zdravstvene ustanove.

Priloga 3: Odprto kodiranje

INTERVJU A

ŠT. IZJAVE	IZJAVA	POJEM	KATEGORIJA	NADKATEGORIJA
A1	V naši družbi je uživanje drog kar popularno.	Popularno	Uživanje drog	Lokalna scena uživanja drog
A2	Poznam veliko ljudi, ki uživajo drogo, od starosti 15-40 let.	Starost 15-40	Uživalci drog	Lokalna scena uživanja drog
A3	Samo med mlajšimi generacijami.	Med mlajšimi generacijami	Poznavanje uživalcev	Lokalna scena uživanja drog
A4	Starejši mlajših ne poznajo.	Starejši ne poznajo	Poznavanje uživalcev	Lokalna scena uživanja drog
A5	Dobro, zato ker imamo določene kraje, kjer uživamo droge in se tam družimo, smo prijatelji.	Dobro	Poznavanje uživalcev med seboj	Lokalna scena uživanja drog
A6	Odnosi so prijateljski,	Prijateljski	Odnosi med uživalci	Lokalna scena uživanja drog
A7	vendar nezaupljivi, ker so taki da te radi nategnejo, pa tudi če samo za eno dolo.	Nezaupljivi	Odnosi med uživalci	Lokalna scena uživanja drog
A8	Vse je v redu, dokler imaš drogo pod nadzorom in ne droga tebe.	Nadzor nad uživanjem	Mnenje ali stališče o drogah	Lokalna scena uživanja drog
A9	Moje stališče je, da bi droga morala biti dovoljena za rekreativne namene.	Droga za rekreativne namene	Mnenje ali stališče o drogah	Lokalna scena uživanja drog
A10	Trava, amfetamini,	marihuana, amfetamini,	Droge, ki si na voljo	Lokalna scena uživanja drog

	kokain, ketamin, heroin, horsi, psihiatrična pomirjevala, lsd, gobe, ghb, mdma, kana, rufiji (včasih so ful podtikali v pire), haš, antidepresivi, opij, metamfetami (krek).	kokain, ketamin, herion, horsi, psihiatrična pomirjevala, lsd, gobe, ghb, MDMA, kana, haš, opij, metamfetamini		
A11	Širi.	Širi	Razširjenost uživanja drog	Lokalna scena uživanja drog
A12	Zaradi dostopnosti in neomejenosti drog.	Dostopnost in neomejenost drog	Razširjenost uživanja drog	Lokalna scena uživanja drog
A13	Pa Idrija je sploh neko stičišče ali kako naj rečem. Sem pridejo kupovat drogo iz Ljubljane, Tolmina, Nove Gorice.	Stičišče	Razširjenost uživanja drog	Lokalna scena uživanja drog
A14	Spid pa trava.	Spid in marihuana	Priljubljene droge	Lokalna scena uživanja drog
A15	Poskusil pa sem tudi že koko, ikse, haš, mdma, spidova vodica, gobe.	Kokain, ekstazi, hašiš, MDMA, spidova vodica, gobe.	Uživanje drog	Lokalna scena uživanja drog
A16	Za sprostitvev, fokus.	Sprostitvev, fokus	Razlog za uživanje drog	Lokalna scena uživanja drog
A17	Ooo seveda, ravno to soboto sem vse te naštete.	Mešanje kokaina, ekstazija, MDMA.	Mešanje drog	Lokalna scena uživanja drog
A18	Kete, horsa, heroína, tripov.	Ketamin, hors, herion, LSD	Droge, ki jih ne bi poskusili	Lokalna scena uživanja drog
A19	Zato ker so pretrde droge, nimajo nobenega dobrega učinka na psihično in fizično delovanje človeka.	Brez dobrih učinkov na delovanje človeka	Razlog za neuživanje	Lokalna scena uživanja drog
A20	Za tripe sem pa še premlad. Pred 40 nimam želje biti invalid v glavi.	Premlad za LSD	Razlog za neuživanje	Lokalna scena uživanja drog

A21	Kadim, snifam, jem.	Kajenje, snifanje, oralno zaužitje	Način uživanja drog	Lokalna scena uživanja drog
A22	Po občutku.	Po občutku	Priprava drog	Lokalna scena uživanja drog
A23	S sabo imam vedno kartice, aluminijast rorček, grinder, rizle.	Kartice, aluminijast rorček, grinder, rizle	Pripomočki pri uživanju drog	Lokalna scena uživanja drog
A24	To vem iz prakse.	Praksa	Priprava drog	Lokalna scena uživanja drog
A25	Od začetka so mi pripravljali drugi, ki se jih vprašal za pomoč, niso mi ponujali.	Od začetka pomoč drugih uživalcev	Priprava drog	Lokalna scena uživanja drog
A26	Ja, velikokrat.	Velikokrat	Drogiranje v ednini	Lokalna scena uživanja drog
A27	S travo, spidom, koko, cukri.	Marihuana, spid, kokain, ekstazi	Drogiranje v ednini	Lokalna scena uživanja drog
A28	Ker je »lipa«. Si lahko v glavi mal poštimaš, ker nimaš zunanjih motenj.	Za razmišljanje, razčiščevanje	Drogiranje v ednini	Lokalna scena uživanja drog
A29	Ja, se razlikuje,	Se razlikuje	Razlikovanje med uživalci in neuživalci	Lokalna scena uživanja drog
A30	zato, ker ljudje, ki uporabljajo droge, živijo vsak dan posebej, skoraj brez stresa, kar uničuje človeka.	Življenje brez stresa, vsak dan kot da bi bil zadnji	Razlikovanje med uživalci in neuživalci	Lokalna scena uživanja drog
A31	Pri ljudeh, ki uporabljajo drogo vsak dan, je večja osebna rast.	Večja osebna rast	Razlikovanje med uživalci in neuživalci	Lokalna scena uživanja drog
A32	Z malim so zadovoljni, cenijo male stvari.	Zadovoljstvo z malim	Razlikovanje med uživalci in neuživalci	Lokalna scena uživanja drog
A33	Šibki ljudje, ki ne stojijo za svojim mnenjem in se ne postavijo zase ter ne znajo prevzeti odgovornosti za svoja dejanja.	Človekova šibkost	Dejavniki tveganja	Tvegano vedenje

A34	Konec devetega razreda sem prvič poskusil travo, ki mi jo je ponudil prijatelj,	Marihuana konec 9. razreda	Prvi stik z drogo	Kariera uživalca
A35	konec drugega letnika pa sem prvič poskusil trdo drogo,	Trda droga konec 2. letnika	Prvi stik s sintetično drogo	Kariera uživalca
A36	zato ker sem slišal da je »lipa«.	Zanimanje	Razlog za uživanje	Kariera uživalca
A37	Slabe učinke odmislim.	Zanikanje slabih učinkov	Dejavniki tveganja	Tvegano vedenje
A38	Droge uživam kontinuirano, vsak dan.	Vsak dan	Pogostost uživanja drog	Kariera uživalca
A39	Z drogami bi prenehal, če bi mi zjebalo psiho, da ne bi mogel iti normalno čez dan, da bi čutil potrebo po tem, da bi jo moral vzeti brez razloga.	Vpliv na psihično zdravje, odvisnost	Razlogi za prenehanje z uživanjem	Lokalna scena uživanja drog
A40	Prenehal bi pa tako, da bi postopoma zmanjševal, kar se pa že trudim.	Zmanjševanje v teku	Tehnike spuščanja	Kariera uživalca
A41	Drogo nabavljam v baru ali pri nekomu doma. Kdaj jo kupim tudi na žuru.	Bar, na domu, na žuru	Prostori nabave drog	Lokalna scena uživanja drog
A42	Uživam pa jo kjerkoli, kjer mi zapaše.	Kjerkoli	Prostori uživanja drog	Lokalna scena uživanja drog
A43	Ni važno, samo da ga poznam.	Znanci	Souživalci	Lokalna scena uživanja drog
A44	Vsak dan, čez cel dan. Največ dopoldne, tudi v šoli.	Vsak dan	Pogostost uživanja drog	Lokalna scena uživanja drog
A45	Sproščenost, čist brez stresa sem,	Sproščenost, brez stresa	Občutki ob uživanju drog	Lokalna scena uživanja drog
A46	vendar fokusiram in sposoben dela.	Fokusiranost, zmožnost dela	Občutki ob uživanju drog	Lokalna scena uživanja drog
A47	Trava 5€/g, spid 10€/g (mešan s kreatinom,	Marihuana 5€/g, spid 10€/g, ekstazi 5€/g, kokain	Cene drog	Lokalna scena uživanja drog

	sodo bikarbono), cukri 5e/1, koka (slaba je 80e/g, dobra pa 100-120e/g).	80-120€/g (odvisno od kakovosti)		
A48	Da, velikokrat, ker je ¾ dilerjev u kurcu.	Velikokrat, zaradi malomarnosti dilerjev	Težave pri nabavi	Lokalna scena uživanja drog
A49	Kdaj dobiš premalo, zmešano, ali dražja kot drugje, je stara.	Premalo, zmešano, stara, dražja kot drugje	Težave pri nabavi	Lokalna scena uživanja drog
A50	Ne vem, pa tudi nočem.	Noče vedeti	Mesečni znesek namenjen drogam	Lokalna scena uživanja drog
A51	Za bedarije. Na ebayu bi si naročal za telefon, čevlčke, cunjne. Aja, pa fitnes.	Neumnosti, stvari za telefon, čevlje, oblačila, fitnes.	Namembnost denarja namesto drog	Lokalna scena uživanja drog
A52	Samo prijateljem, če rabi.	Prijateljem	Prodajanje drog	Lokalna scena uživanja drog
A53	Da bi pa imel doma velike zaloge drog, ki bi jih prodajal, to pa ne.	Brez velikih zalog	Prodajanje drog	Lokalna scena uživanja drog
A54	Ne.	Ne	Žrtev nasilja ali nesreče	Socialne posledice uživanja drog
A55	Ne.	Ne	Kazensko kaznovan	Socialne posledice uživanja drog
A56	Ne, niti približno. Imam dobro službo in sem prav dober v šoli.	Ne	Težave pri zaposlovanju, v službi/šoli, s stanovanjem	Socialne posledice uživanja drog
A57	Samo brat in sestra.	Brat in sestra	Vedenje o uživanju drog	Socialne posledice uživanja drog
A58	Vejo samo za travo, noben nič ne teži, z bratom kdaj tudi skupaj kadiva.	Nič teženja	Mnenje bližnjih	Socialne posledice uživanja drog
A59	Ne vpliva, sem diskreten.	Ne vpliva	Vpliv na bližnje	Socialne posledice uživanja drog
A60	Če je treba, sem lahko čisto normalen, se mi ne vidi da sem zadet. Ko npr. pridem z žura, se lahko normalno	Lahko normalen	Prikrivanje uživanja drog	Socialne posledice uživanja drog

	usedem za mizo, da imamo skupaj družinsko kosilo.			
A61	Seveda grem potem samo še spat, vendar ne opazijo, da sem oz. sem bil zadet.	Spanje	Prikrivanje uživanja drog	Socialne posledice uživanja drog
A62	S partnerjem sem imel, ampak ga nimam več in tudi ne mislim imeti v kratkem.	Težave s partnerjem	Težave z bližnjimi	Socialne posledice uživanja drog
A63	Sej se ga vsi, tako de ne.	Ne	Izguba stikov s prijatelji, ki ne uživajo drog	Socialne posledice uživanja drog
A64	Ja, veliko. Preveč.	Ja	Novi prijatelji	Socialne posledice uživanja drog
A65	Normalno, ravno tako kot z vsemi drugimi.	Normalno	Družabni stiki	Socialne posledice uživanja drog
A66	Ne in me tudi ne zanima, zato ker bi pomoje samo ležal doma in igral igrice.	Ni zanimanja	Življenje brez drog	Socialne posledice uživanja drog
A67	Ja, sem že. Pa mi ni uspelo. To je bilo ravno zdaj za vikend, ko je bilo preveč vsega. Sem si rekel, da s ponedeljkom bom pa res nehal, vsaj s cukri. Pa sem že dopoldne obupal.	Poskus brez uspeha	Poskusi prenehanja uživanja drog	Kariera uživalca
A68	Ker nisem imel želje, da bi še užival.	Ni želje	Razlogi za prenehanje	Kariera uživalca
A69	To ni bil nek izziv. Nisem sploh razmišljal o tem ali mi bo uspelo ali ne.	Ni izziv	Razlogi za prenehanje	Kariera uživalca
A70	Če bi se res vrgel v to 100 procentno, bi se verjetno	Spuščanje na nulo	Tehnike spuščanja	Kariera uživalca

	postopoma spuščal na nullo, da to ne bi bil tak šok za telo.			
A71	Ne, na zdravje ne.	Ni vpliva	Vpliv na zdravje	Zdravstvene posledice
A72	Samo zmedenost naslednje jutro po pretiranem uživanju in utrujenost.	Zmedenost, utrujenost	Vpliv na zdravje	Zdravstvene posledice
A73	Normalno nadaljujem dan naprej ali grem spat. Ni zdaj, da bi potreboval nekaj dni, da pridem k sebi.	Normalno nadaljevanje dneva ali spanje	Počutje, ko droge popustijo	Zdravstvene posledice
A74	Ja, enkrat sem bil ful napsihiran, siten, zaskrbljen, v paniki.	Vpliv na psihično zdravje, slaba volja, zaskrbljenost, panika	Neprijetne izkušnje uživanja drog	Zdravstvene posledice
A75	Sam ga nisem, poznam pa enega, ki ga je.	Sam ne, pozna pa	Overdoze	Zdravstvene posledice
A76	Pomoje slabo, vendar imam dober imunski sistem in zdravo jem, ter se veliko rekreiram.	Slabo	Vpliv na zdravje	Zdravstvene posledice
A77	Ja, ker si lahko z njimi tudi pomagam.	Pomoč	Razmišljanje o učinkih drog	Tvegano vedenje
A78	Da, zastoj srca, krvavitve iz nosu, gnili zobje	Zastoj srca, krvavitve iz nosu, gnili zobje	Zdravstvena tveganja	Tvegano vedenje
A79	si vedno nesem zobno ščetko pa pasto na parti.	Zobna ščetka in pasta na partyju	Varovalni dejavniki	Tvegano vedenje
A80	Saj vidiš ful teh tveganj napisanih na kakšnih letakih na partyjih, sam se mi zdi, da ful težko pride do zastoja srca.	Opozarjanje glede tveganj	Varovalni dejavniki	Tvegano vedenje
A81	Ja, ravno zaradi tega ne poskusim kete	Zaradi tveganj ne poskusi ketamina	Tveganja pri uživanju drog	Tvegano vedenje

	in drugih trših drog.			
A82	Ker sploh ne vidim nič pozitivnega v njih.	Nič pozitivnega	Tveganja pri uživanju drog	Tvegano vedenje
A83	Diplomiran inženir elektrotehnike, ki ima že službo.	Dipl. inž. Elektrotehnike s službo	Uživalec v prihodnosti	Želje in načrti za prihodnost
A84	Vidim se tudi na dobrem partiju, ravno tako kot zdaj.	Dober party	Uživalec v prihodnosti	Želje in načrti za prihodnost
A85	Podedoval bom dve hiši in veliko zemlje.	Dve hiši, veliko zemlje	Uživalec v prihodnosti	Želje in načrti za prihodnost
A86	Ne, edino s cukri bi rad nehal in tudi sem začasno že nehal.	Z ekstazijem	Prenehanje uživanja drog	Želje in načrti za prihodnost
A87	Ker pri cukrih nikoli ne veš kako te bo zadelo. Pa milijon vrst jih je in lahko vsakih dobiš drugačnega.	Velika raznolikost ekstazijev	Razlog za prenehanje	Želje in načrti za prihodnost
A88	Si to ne želim.	Ni želje	Prenehanje uživanja drog	Želje in načrti za prihodnost
A89	Vsaj zaenkrat, ker se mi zdi, da dobro funkcioniram na vseh področjih	Dobro funkcioniranje na vseh področjih	Razlog za nadaljnje uživanje	Želje in načrti za prihodnost
A90	Sam in bližnji prijatelji, tako da bi me motivirali.	Samopomoč in pomoč bližnjih, prijateljev z motivacijo	Pomoč pri zmanjšanju/prenehanju	Pomoč uživalcem drog
A91	Da, drog art. Različne komune in zavodi. Višnja gora. PBI.	Drogart, komune, zavodi. Višnja gora, Psihiatrična bolnišnica Idrija.	Službe in storitve namenjene uživalcem drog	Pomoč uživalcem drog

INTERVJU B

ŠT. IZVAJE	IZJAVA	POJEM	KATEGORIJA	NADKATEGORIJA
B1	Nadpovprečno.	Nadpovprečno	Uživanje drog	Lokalna scena uživanja drog

B2	Vse starosti, tudi osnovna šola.	Vse starosti, tudi OŠ	Uživalci drog	Lokalna scena uživanja drog
B3	Za nekatere se ve, za druge se samo govori.	Delno poznavanje	Poznavanje uživalcev	Lokalna scena uživanja drog
B4	Veliko je pa tudi laži, izmišljotin.	Laži, govorice	Poznavanje uživalcev	Lokalna scena uživanja drog
B5	Se, itak, saj se morajo.	Se poznajo	Poznavanje uživalcev med seboj	Lokalna scena uživanja drog
B6	Večina jih je v klapi skupaj, niso pa to eni in isti ljudje.	Druženje med seboj	Odnosi med uživalci	Lokalna scena uživanja drog
B7	Eni so dobri, eni slabi,	Raznolikost odnosov	Odnosi med uživalci	Lokalna scena uživanja drog
B8	velikokrat se zaključijo z zamero in ni več prijateljstva.	Prenehanje prijateljstva	Odnosi med uživalci	Lokalna scena uživanja drog
B9	Sploh če so na drogah, ker ti lahko čisto obrne možgane.	Droga – vzrok za prepir	Odnosi med uživalci	Lokalna scena uživanja drog
B10	Pomoje moreš biti človek za to, da greš v to.	Človek za droge	Mnenje ali stališče o drogah	Lokalna scena uživanja drog
B11	Zanimivo mi je kako določena droga vpliva nate, kako se počutiš, kakšno je potem tvoje stanje.	Zanimiv vpliv drog na počutje človeka	Mnenje ali stališče o drogah	Lokalna scena uživanja drog
B12	Vse kar sem hotel poskusiti sem poskusil.	Vse, ki si jih je želel	Uživanje drog	Kariera uživalca
B13	Je pa ful stvari, ki jih nisem poskusil.	Veliko neposkušenih drog	Uživanje drog	Kariera uživalca
B14	In to zato, ker mi glava pravi, da mi jih ni treba poskusit, da je bolje, če jih ne. Ker je svinjarija.	Nekatere droge so svinjarija	Razlog za neuživanje	Lokalna scena uživanja drog
B15	Ekstazi, spid, mdma, koka, ketamin, gbl (čistilo, v telesu se spremeni v ghb), trava, tripi (lsd, acid), dmt (čango), heroin, haš, gobe.	Ekstazi, spid, MDMA, kokain, ketamin, gbl, marihuana, LSD, dmt, heroin, hašiš, gobe.	Droge, ki so na voljo	Lokalna scena uživanja drog

B16	Širi.	Širi	Razširjenost uživanja drog	Lokalna scena uživanja drog
B17	Ker imajo generacije različna življenja.	Različna življenja generacij	Razširjenost uživanja drog	Lokalna scena uživanja drog
B18	Včasih je bilo drugače, bolj striktno življenje. Bolj določeno, zdaj si pa sam izbereš kaj boš.	Včasih bolj določeno, danes svobodno	Razširjenost uživanja drog	Lokalna scena uživanja drog
B19	Dmt, gobe, ketamin, spid, kokain.	Dmt, gobe, ketamin, spid, kokain	Priljubljene droge	Lokalna scena uživanja drog
B20	Ker so se mi dobre stvari zgodile, zanimive dogodivščine.	Zanimive dogodivščine, dobre stvari	Razlog za uživanje drog	Lokalna scena uživanja drog
B21	Seveda, kompletek.	Seveda	Mešanje drog	Lokalna scena uživanja drog
B22	Heroin, ene opiate, sladoleda (3mmc).	Heroin, opiat, sladoled (3mmc)	Droge, ki jih ne bi poskusil	Lokalna scena uživanja drog
B23	Zato, ker je svinjarija, pač še dodatno, se mi zdi. Lahko te bolj zasvoji.	Svinjarija, večja zasvojljivost	Razlog za neuživanje	Lokalna scena uživanja drog
B24	Vse, razen igle. Snifam, jem, kadim.	Vdihavanje, kajenje, oralno uživanje	Način uživanja drog	Lokalna scena uživanja drog
B25	Tako kot je treba. Kapalka za gbl. Rorček za snifat, kartico in podlago za drobit.	Kapalka za gbl, rorček za vdihavanje, kartice in podlaga za drobljenje	Pripomočki pri uživanju drog	Lokalna scena uživanja drog
B26	Pa saj vse ponuja drogart na žurih, vse dobiš pri njih.	Drogartovi pripomočki	Pripomočki pri uživanju drog	Lokalna scena uživanja drog
B27	Iz prejšnji izkušnji.	Prejšnje izkušnje	Priprava drog	Lokalna scena uživanja drog
B28	Ne, ker ni pointa.	Ne, ker ni smisla	Drogiranje v ednini	Lokalna scena uživanja drog
B29	Se.	Se razlikuje	Razlikovanje med uživalci in neuživalci	Lokalna scena uživanja drog
B30	Verjetno imajo bolj pošlihtane stvari.	Neuživalci bolj razčiščeno v glavi	Razlikovanje med uživalci in neuživalci	Lokalna scena uživanja drog
B31	Vsak lahko.	Vsak	Ljudje, ki najhitreje zapadejo v drogo	Lokalna scena uživanja drog

B32	Odkvisno glede na okoliščine in drogo.	Okoliščine in vrsta droge	Ljudje, ki najhitreje zapadejo v drogo	Lokalna scena uživanja drog
B33	Prvi letnik srednje šole sem travo poskusil,	1.letnik srednje šole marihuana	Prvi stik z drogo	Kariera uživalca
B34	od takrat jo uživam kontinuirano.	Kontinuirano uživanje marihuane	Pogostost uživanja drog	Kariera uživalca
B35	En prijatelj mi je najprej ponudil čik, potem sem pa rekel, da če sem že čik poskusil, bom pa naslednji teden še travo.	Najprej cigareti, nato marihuana	Priložnost za uživanje drog	Kariera uživalca
B36	Škisova 2013, tam sem spid,	Spid pri 18. letih	Prvi stik s sintetično drogo	Kariera uživalca
B37	zato, ker sem bil preveč pijan,	Pijanost	Razlog za uživanje	Kariera uživalca
B38	ponudila prijateljica.	Ponudila prijateljica	Priložnost za uživanje drog	Kariera uživalca
B39	Potem po spidu, sem pa še vse ostalo poskusil, postopoma.	Najprej spid, potem še ostale	Uživanje drog	Kariera uživalca
B40	Ostale droge pa na žurih, pa tudi tako kdaj.	Na žurih	Prostori uživanja drog	Lokalna scena uživanja drog
B41	Slabo počutje, paranoja.	Slabo počutje, paranoja	Razlogi za prenehanje z uživanjem	Lokalna scena uživanja drog
B42	Šel bi pa takoj na nulo.	Na nulo.	Tehnike spuščanja	Lokalna scena uživanja drog
B43	Se moraš pa sam odločit za prenehanje, moraš biti karakter.	Samoodločitev	Načini zmanjšanja/ prenehanja uživanja drog	Načrti in želje za prihodnost
B44	Nabavljam na domovih, v avtih, v lokalu.	Domovi, avti, lokal	Prostori nabave drog	Lokalna scena uživanja drog
B45	Uživam povsod, kjer je.	Povsod	Prostori uživanja drog	Lokalna scena uživanja drog
B46	S prijatelji, pa tudi s kom, ki ga spoznam na žuru.	Prijatelji, obiskovalci žurov	Souživalci	Lokalna scena uživanja drog
B47	Odkvisno od časa in moje pameti.	Odkvisno od časa in pameti	Pogostost uživanja drog	Kariera uživalca
B48	Kdaj bolj občasno, kdaj je tudi en mesec nisem.	Občasno, tudi samo 1x na mesec	Pogostost uživanja drog	Kariera uživalca

B49	Travo skoraj vsak dan.	Marihuana vsak dan	Pogostost uživanja drog	Kariera uživalca
B50	Večinoma na žurih, afterjih, kdaj tudi med šihom.	Na žurih, afterjih, med službo	Prostori uživanja drog	Lokalna scena uživanja drog
B51	Vsaka droga drugačen učinek,	Vsaka droga drugačen učinek	Občutki ob uživanju drog	Lokalna scena uživanja drog
B52	ene so bolj evforične, te bolj razživijo,	Evforičnost	Občutki ob uživanju drog	Lokalna scena uživanja drog
B53	druge pobijejo.	Pobitost	Občutki ob uživanju drog	Lokalna scena uživanja drog
B54	Stanje zavesti, telesa. Lahko te prilepi na stol, pa boš pri zavesti, npr. keta.	Odvisno od stanja telesa in zavesti	Občutki ob uživanju drog	Lokalna scena uživanja drog
B55	Spid 10e/g, koka 80e/g (srednja kakovost), zelo dobro težko dobiš, je malo možnosi, ketamin 50e-60e/g, cukri 5e/1, odvisno od količine, dober trip je 10-15e, dmt 20e/šus/odmerk, gobe 5e/g, trava 5e/g.	Spid 10€/g, kokain 80€/g, ketamin 50€/g, ekstazi 5€/g, LSD 10-15€/1, dmt 20€/odmerek, gobe 5€/g, marihuana 5€/g	Cene drog	Lokalna scena uživanja drog
B56	Seveda, dobil sem slab spid, ni delal, zmešan s primesmi.	Slab spid, ni deloval, zmešan s primesmi	Težave pri nabavi	Lokalna scena uživanja drog
B57	Uf, udarec. 100e.	100€	Mesečni znesek namenjen drogam	Lokalna scena uživanja drog
B58	Preveč.	Preveč	Mesečni znesek namenjen drogam	Lokalna scena uživanja drog
B59	Za šport, bordanje.	Šport, bordanje	Namembnost denarja namesto drog	Lokalna scena uživanja drog
B60	Tudi. Pomagam prodajat ketamin in tripe.	Pomoč pri prodaji ketamina in LSD	Prodajanje drog	Lokalna scena uživanja drog
B61	Bil v prometni nesreči,	Prometna nesreča	Žrtev nasilja ali nesreče	Socialne posledice uživanja drog
B62	voznik je bil na spidu, alkoholu in travi.	Voznik na spidu, alkoholu in marihuani	Žrtev nasilja ali nesreče	Socialne posledice uživanja drog

B63	Ne, nikoli.	Ne	Kazensko kaznovan	Socialne posledice uživanja drog
B64	Ne.	Ne	Težave pri zaposlovanju, v službi/šoli, s stanovanjem	Socialne posledice uživanja drog
B65	Eni ja, eni ne. Mami za travo ve. Me je vprašala tudi za ostalo, samo nisem nikoli priznal, razen za gobe.	Nekateri in mami za marihuano	Vedenje o uživanju drog	Socialne posledice uživanja drog
B66	Da to ni dobro, kar si vsi starši mislijo.	Ni dobro	Mnenje bližnjih	Socialne posledice uživanja drog
B67	Stresno, sikna je.	Stres, sitnost	Vpliv na bližnje	Socialne posledice uživanja drog
B68	Pridem ponoči domov, če sem čisto zadet.	Ponoči domov	Prikrivanje uživanja drog	Socialne posledice uživanja drog
B69	Lahko pa sem normalen in sem zraven njih.	Lahko normalen	Prikrivanje uživanja drog	Socialne posledice uživanja drog
B70	Ne, težav nimam, samo malo manj si vzamem časa za njih.	Manj časa za družino	Težave z bližnjimi	Socialne posledice uživanja drog
B71	Ja, veliko novih sem spoznal,	Novi prijatelji	Novi prijatelji	Socialne posledice uživanja drog
B72	nisem pa izgubil starih prijateljev.	Ni izgub starih	Izguba stikov s prijatelji	Socialne posledice uživanja drog
B73	Normalno.	Normalno	Družabni stiki	Socialne posledice uživanja drog
B74	Sem, drugačno. Malo bolj pametno z mojega vidika. Isto kot reče mami, ne bi živel iz dneva v dan, bi malo gledal za naprej.	Drugačno, bolj pametno, razmišljanje o prihodnosti	Življenje brez drog	Socialne posledice uživanja drog
B75	Vedno sem si en določen čas vzela, ampak me je prej premamilo. Sem si npr. postavil čas en mesec, pa sem potem popustil en teden prej.	Poskus brez uspeha	Poskusi prenehanja uživanja drog	Kariera uživalca
B76	Zaradi različnih pomislekov v glavi, stranski učinki drog.	Pomisleki v glavi, stranski učinki drog	Razlogi za prenehanje	Kariera uživalca

B77	Šel sem na žur.	Žur	Razlog za neuspeh	Kariera uživalca
B78	Na 0.	Na 0	Tehnike spuščanja	Kariera uživalca
B79	Z rekreacijo in hrano.	Rekreacija in hrana	Blaženje krize	Kariera uživalca
B80	Slabo je za telo, ampak je dober občutek.	Slabo za telo vs. dober občutek	Vpliv na zdravje	Zdravstvene posledice
B81	Odvisno katere. Pr enih si malo slabši, pri enim si izmozgan, pri enim si fizično slab.	Izmozganost, fizična izčrpanost	Počutje, ko droge popustijo	Zdravstvene posledice
B82	Odvisno od količin.	Odvisnost od količin	Počutje, ko droge popustijo	Zdravstvene posledice
B83	Sem. Par jih je padlo skupaj, izgubilo zavest, epileptični napad.	Izguba zavesti, epileptični napad	Neprijetne izkušnje uživanja drog	Zdravstvene posledice
B84	Poznam.	Sam ne, pozna pa.	Overdoze	Zdravstvene posledice
B85	Z vsem se ga je, to pride z nenaspanostjo. Eno noč ne spiš, potem pa »usmajaš«, premalo spiješ in te samo potegne skupaj.	Mešanje drog, nenaspanost in dehidracija.	Vzrok za overdoze	Zdravstvene posledice
B86	Slabo. Slabši imunski sistem, odpornost.	Slabši imunski sistem, odpornost	Vpliv na zdravje	Zdravstvene posledice
B87	Ampak, če se paziš, si dobro oblečen, se ne prehladiš. Recimo, če si na spidu, ful švicaš in potem si cel prepoten na kakšnem prepihu, mrazu. Saj tebe ne zebe, samo prehladiš se pa takrat lahko takoj.	Topla oblačila proti prehladu	Varovalni dejavniki	Tvegano vedenje
B88	Tudi. Pa tudi velikokrat sem jih občutil pa si rekel: pizda, kaj delaš?	Razmišljanje o svojem početju	Varovalni dejavniki	Tvegano vedenje
B89	Ja. Tvegaš s svojim življenjem, poleg tega pa še	Svoje življenje, dehidracija, omotičnost,	Zdravstvena tveganja	Tvegano vedenje

	dehidracija, omotičnost, otopelost, slaba prekrvavitev.	otopelost, slaba prekrvavitev		
B90	Bi. Saj so me.	Določena tveganja odvrnila od uživanja	Tveganja pri uživanju drog	Tvegano vedenje
B91	Ker sem slišal, kaj ti določene droge naredijo. Sem malo premislil in si rekel, da toliko se imam pa še rad, da si tega ne bom počel.	Ljubezen do samega sebe	Razlog za neuživanje	Lokalna scena uživanja drog
B92	Zmanjšanje vsega.	Zmanjšanje vsega	Uživalec v prihodnosti	Želje in načrti za prihodnost
B93	Ne rečem pa, da ne bom šel nikoli več na žur. Kolikor vidim zdaj so eni tudi nad trideset stari, pa se ga še vedno.	Občasen žur	Uživalec v prihodnosti	Želje in načrti za prihodnost
B94	Rad bi, ampak ne še zdaj, pol. Verjetno tudi bom nehal.	Prenehanje z drogami čez čas	Prenehanje uživanja drog	Želje in načrti za prihodnost
B95	Razlog pa je drugačno življenje. Bolj socialno življenje.	Drugačno, bolj socialno življenje	Razlog za prenehanje	Želje in načrti za prihodnost
B96	Nehal bi z drogo.	Prenehanje z drogo	Načini zmanjšanja/prenehanja uživanja drog	Želje in načrti za prihodnost
B97	Si, samo ne še zdaj.	Je želja, čez čas	Prenehanje uživanja drog	Želje in načrti za prihodnost
B98	Noben, moji možgani, sam sebi. Malo premisliti.	Samopomoč	Pomoč pri zmanjšanju/prenehanju	Pomoč uživalcem drog
B99	Promotor (drog art), laboratoriji, psihiatrične bolnišnice, različna srečanja (samopomoč).	Drogart, laboratoriji, psihiatrične bolnišnice, srečanja (samopomoč)	Službe in storitve namenjene uživalcem drog	Pomoč uživalcem drog

INTERVJU C

ŠT. IZJAVE	IZJAVA	POJEM	KATEGORIJA	NADKATEGORIJA
------------	--------	-------	------------	---------------

C1	Tukaj jih je kar veliko, sicer za te »tamale« tudi veš ne kdo vse, ampak pomoje jih je kar veliko.	Veliko uživalcev	Uživalci drog	Lokalna scena uživanja drog
C2	Uživanje drog je zelo dobro poznano.	Dobro poznano	Uživanje drog	Lokalna scena uživanja drog
C3	Tudi ja. Je majhen kraj, vasica in se res vse ve.	Zaradi majhnosti kraja	Poznavanje uživalcev	Lokalna scena uživanja drog
C4	Med seboj se dobro poznamo.	Dobro	Poznavanje uživalcev med seboj	Lokalna scena uživanja drog
C5	Tudi odnosi so v redu,	V redu	Odnosi med uživalci	Lokalna scena uživanja drog
C6	mislim, da nič drugače, kot odnos med dvema, ki se ne.	Običajni	Odnosi med uživalci	Lokalna scena uživanja drog
C7	Moje mnenje je, no ne vem, da ni dobro. Kako bi zdaj to povedal. Ampak marsikatera stvar ni dobra, pač.	Uživanje drog ni dobro, vendar veliko stvari ni dobrih	Mnenje ali stališče o drogah	Lokalna scena uživanja drog
C8	Odvisno od poznanstva, koliko ti poznaš. Jih je pa kar veliko, vse. Kar se mene tiče, bi lahko zrihtal vse, samo kakšnega heroína ne, pa tripov, ker mi niso.	Odvisno od poznanstva	Droge, ki so na voljo	Lokalna scena uživanja drog
C9	Drugače pa dmt, koka, ketamin, ghb, trava, spid, amfetamini, mdma.	Dmt, kokain, ketamin, ghb, marihuana, spid, amfetamini, MDMA	Droge, ki so na voljo	Lokalna scena uživanja drog
C10	Pomoje širi.	Širi	Razširjenost uživanja drog	Lokalna scena uživanja drog
C11	Mislim, da sploh zaradi vpliva biznisa.	Vpliv posla	Razširjenost uživanja drog	Lokalna scena uživanja drog

C12	Ker ti »tamali« vedno bolj kupujejo.	Vedno več kupcev med mlajšimi	Razširjenost uživanja drog	Lokalna scena uživanja drog
C13	Jaz osebno vem, da če bi prodajal, se mi ne bi šlo toliko za profit, ampak za varnost. Ne bi dal vsakemu.	Varnost pomembnejša od profita	Prodajanje drog	Lokalna scena uživanja drog
C14	Večini se gre pa za profit, saj veš, in prodajo vsakemu.	Pomembnost profita	Razširjenost uživanja drog	Lokalna scena uživanja drog
C15	Spid, amfetamine.	Spid, amfetamini	Priljubljene droge	Lokalna scena uživanja drog
C16	Ker grem na žur pa da lahko zdržim.	Vzdržljivost na žuru	Razlog za uživanje drog	Lokalna scena uživanja drog
C17	Jih, tudi več naenkrat. Spid pa mdma.	Spid, MDMA	Mešanje drog	Lokalna scena uživanja drog
C18	Heroin, trip.	Heroin, LSD	Droge, ki jih ne bi poskusil	Lokalna scena uživanja drog
C19	Malo je to, ker poznam par primerov ko jim je šlo na slab, na primer A. Zato me tudi ne »potegne«.	Slabe izkušnje znancev	Razlog za neuživanje	Lokalna scena uživanja drog
C20	Če se že, se snifa pa je.	Snifanje, oralno zaužitje	Način uživanja drog	Lokalna scena uživanja drog
C21	Uporabljam slamco za snifat, kartice za podrobit drogo pa za podlago.	Slamica za snifanje, kartice za drobljenje in podlago	Pripomočki pri uživanju drog	Lokalna scena uživanja drog
C22	Imaš une strani, party info pa take in prebereš, če nisi siguren, da potem veš katera količina je taprava, da ne zapretiravaš. prebereš.	Spletne strani, npr. party info	Pripomočki pri uživanju drog	Lokalna scena uživanja drog
C23	Tut je bilo, če sem šel sam na žur.	Sam na žuru	Drogiranje v ednini	Lokalna scena uživanja drog
C24	Sredi belega dne, ali pa med tednom se ga	Ne med tednom in podnevi	Drogiranje v ednini	Lokalna scena uživanja drog

	pa nikoli ne bi šel sam.			
C25	To je pa zdaj težko reči. Pomoje se ne, edin v starih letih, bomo pomoje mi [ki se drogiramo] malo bolj trpeli.	Ni, razen v starosti	Razlikovanje med življenji uživalcev in neuživalcev	Lokalna scena uživanja drog
C26	Pa tudi če se nekdo drogira, to ne pomeni, da bo imel slabšo službo, izobrazbo kot nekdo, ki se ne drogira.	Droga ne vpliva nujno na službo, nivo izobrazbe	Razlikovanje med življenji uživalcev in neuživalcev	Lokalna scena uživanja drog
C27	Kar pa se tiče glasbe pa mislim, da ima vsak svoj okus. Imam tudi prijatelje in prijateljice, ki redno hodijo na partyje in poslušajo elektronsko glasbo, pa se ga na teh partyjih ne drogirajo.	Ni razlik pri zvrsteh glasbe, ki jo poslušajo	Razlikovanje med življenji uživalcev in neuživalcev	Lokalna scena uživanja drog
C28	Vsak lahko	Vsak	Ljudje, ki najhitreje zapadejo v drogo	Lokalna scena uživanja drog
C29	še hitreje pa tisti, ki doma nimajo tako, kot bi morali imeti, nimajo nobene družinske podpore, prijateljev.	Oseba nima oseb, ki bi ji stale ob strani	Dejavniki tveganja	Tvegano vedenje
C30	Začel sem itak s travo, prvi letnik.	1.letnik srednje šole konoplja	Prvi stik z drogo	Kariera uživalca
C31	Potem pa počasi, ko smo hodili na te žure smo spid	Srednja šola spid	Prvi stik s sintetično drogo	Kariera uživalca
C32	iz firbca	Radovednost	Razlog za uživanje	Kariera uživalca
C33	pol kakšni cukri, šele potem koka, tri leta nazaj pa	Najprej ekstazi, potem kokain, pri 23.	Uživanje drog	Kariera uživalca

	tudi mdma, keta.	letih MDMA, ketamin		
C34	Vse pa zaradi firbca, kako te pa to zadane.	Zanimanje o tem kako zadane	Razlog za uživanje	Kariera uživalca
C35	Uživam pa vse kontinuirano, ampak samo za vikend, če je kakšen party, med tednom ne.	Kontinuirano vsak vikend	Pogostost uživanja drog	Kariera uživalca
C36	Da me zadane je pa čisto odvisno od droge in kako vzameš. Zdaj če snifaš, se mi zdi, da je hitreje kot če poješ, te pa manj zadane, kot če ga poješ.	Pri snifanju bolj zadane, vendar te pri oralnem zaužitju bolj	Način uživanja drog	Lokalna scena uživanja drog
C37	Prvo kot prvo, ne bi hodu na žure,	Opustitev žurov	Načini zmanjšanja/prenehanja uživanja drog	Načrti in želje za prihodnost
C38	če bi dobil partnerja, bi bilo tudi veliko lažje in če bi šla potem kam skupaj, npr. na kakšen party me sploh ne bi nekaj mikalo, da bi se drogiral. Sam tako, ko pa že greš na žur, si ga pa moreš malo popestriti.	Pomoč partnerja	Načini zmanjšanja/prenehanja uživanja drog	Načrti in želje za prihodnost
C39	Najprej bi zmanjševal, pol pa čist.	Postopoma zmanjševanje do nule	Tehnike spuščanja	Lokalna scena uživanja drog
C40	Tako kot sem enkrat že s travo, naprej po mal, potem pa nič. Sem ugotovil, da je vse to v glavi in da se da. Mogoče mi je bilo kakšen teden malo težje, sem bil malo bolj	Odpravljanje navade uživanja drog (vse v glavi)	Načini zmanjšanja/prenehanja uživanja drog	Želje in načrti za prihodnost

	siten, potem pa gre.			
C41	Kupujem v Idriji, od kakšnih poznanih kolegov, ker veš da je v redu. Dobimo se v barih, prideš do doma pa vzameš.	V Idriji, od kolegov, v barih, na domovih	Prostori nabave drog	Lokalna scena uživanja drog
C42	Uživam jo pa največ na žurih, partyjih u Lj, Ptuj, SW, koder je kaj.	Na žurih v Swenaku, v Ljubljani, na Ptuju, kjer je.	Prostori uživanja drog	Lokalna scena uživanja drog
C43	Prijatelji, nikoli z nepoznanimi. Tudi enemu, ki ga ne bi poznal, ne bi dal.	Samo s prijatelji	Souživalci	Lokalna scena uživanja drog
C44	Enkrat na teden recimo, če izključim travo, kadar je žur.	Enkrat tedensko	Pogostost uživanja drog	Kariera uživalca
C45	Hmm, ne vem kako bi to opisal, bom dal kar primer. Si npr. prišel trezen na musko, si bil čisto pri miru, samo gledal, potem ko si pa »plunu« tisti cukr ali pa mdma, pa vem da se muska nič ne spremeni v tistem času, ampak v glavi pa čisto drugače slišiš in ti začne kar dogajat.	Vpliv na čutila, zaznavanje navideznih sprememb v glasbi	Občutki ob uživanju drog	Lokalna scena uživanja drog
C46	Spid 10,15€/g, (če je vredeu) mdma 40€/g, koka 70€/g, dobra je okol 120€, ampak dobre tle ne moreš dobit,	Spid 10-15€/g, MDMA 40€/g, kokain 70€/g, dober kokain 120€ (nedosegljiv), ketamin	Cene drog	Lokalna scena uživanja drog

	ker gre čez veliko rok in na koncu res dobiš samo sranje, keta 60€/g cukr 5€/l.	60€/g, ekstazi 5€/l		
C47	Ne, ker se prej pozanimam, kakšna je, da ni kar nekaj.	Ni težav	Težave pri nabavi	Lokalna scena uživanja drog
C48	Tudi če je ne bi bilo za dobit tukaj v Idriji, pa da bi šel sam na žur, je ne bi drugje iskal.	Kupovanje samo pri poznanih	Varovalni dejavnik	Tvegano vedenje
C49	150-200 skupaj s travo.	150-200€ skupaj z marihuano	Mesečni znesek namenjen drogam	Lokalna scena uživanja drog
C50	U bistvu mal preveč.	Malo preveč	Mesečni znesek namenjen drogam	Lokalna scena uživanja drog
C51	Dokler sem sam, za šport, avto.	Za šport, avto	Namembnost denarja namesto drog	Lokalna scena uživanja drog
C52	Sem včasih, zdaj ne več.	Ne več	Prodajanje drog	Lokalna scena uživanja drog
C53	Ne, zaenkrat še ne.	Ne	Žrtev nasilja ali nesreče	Socialne posledice uživanja drog
C54	Ja.	Bil kazensko kaznovan	Kazensko kaznovan	Socialne posledice uživanja drog
C55	Vpliv vožnje pod vplivom psihoaktivnih substanc.	Vpliv vožnje pod vplivom psihoaktivnih substanc.	Razlog za kazensko kaznovanje	Socialne posledice uživanja drog
C56	Ustavili so me, bil je en poznan policaj, ki me je želel zajebati na vsak način, še sam sem bil in se me je lahko privoščil. Od začetka postopka je vedel, kako me bo, šlo je mimo postopka. Ker pa sem bil sam, tega nisem mogel dokazati. Najprej sem pihal, potem mi je cel avto obrnil, ker je	Ustavil poznan policaj, ki ga je želel zafrkniti na vsak način. C. je bil sam, brez prič. Pihanje, pregled avta, pregled oči, papirjev, test na droge (listki), ki je bil pozitiven. Policaj sam jemal predmete z avta (prekršek). Odvzem vozniške, zagovarjanje	Potek postopka	Socialne posledice uživanja drog

	mislim, da bo kaj dobil, potem mi je še z lučko v oči svetil, potem gledal še papirje, ko pa že ni imel nič drugega pa še tiste listke, kar mi je pa pokazalo. Je pa že tam šel mimo...on lahko reče odpri prtljajnik, samo mu moraš potem ti dajat stvari, on ne sme sam vzemat stvari iz avta. Vse kar prime in premakne je v prekršku, če nima papirja za to. Vzeli so mi vozniško, naredijo pa tudi tako z avtom, da če te vidijo z njim, ti ga zaplenijo. Kakšen mesec kasneje sem šel na sodišče, samo toliko, da sem povedal svojo zgodbo, če bi želel pritožiti, ampak sem se takoj na začetku pozanimal pri odvetnici, da tudi če bi se pritožil, ne bi dobil nič, ker sem bil sam. Plačati sem moral 1200€, pa 2 leti 18 kazenskih.	na sodišču, plačilo 1200€, dve leti 18 kazenskih pik		
C57	Ne, nikoli.	Ne	Težave pri zaposlovanju, v službi/šoli, s stanovanjem	Socialne posledice uživanja drog

C58	Ja, od none do tastarih, vsi pač, za vse droge. Od začetka so vedeli samo za travo.	Vsi najbližji za vse droge	Vedenje o uživanju drog	Socialne posledice uživanja drog
C59	Od začetka so mi malo »drgn«, potem ko so pa videli, da še vedno funkcioniram normalno, so se malo sprijaznili s tem.	Najprej sitnarjenje, nato sprijaznjenje zaradi normalnega funkcioniranja	Mnenje bližnjih	Socialne posledice uživanja drog
C60	Mogoče če pride do kakšnega problema, kot takrat, ko so mi vzeli izpit, saj veš, ni jim vseeno.	Zaskrbljenost	Vpliv na bližnje	Socialne posledice uživanja drog
C61	Bolj je pa to po teh vasicah, da jih skrbi, kaj si bodo drugi mislili.	Skrb glede mnenja drugih	Vpliv na bližnje	Socialne posledice uživanja drog
C62	Ne.	Ne	Težave z bližnjimi	Socialne posledice uživanja drog
C63	Tut ja, kot sem jih preko muske.	Ja in preko glasbe	Novi prijatelji	Socialne posledice uživanja drog
C64	Izgubil jih pa nisem zaradi droge, prej zaradi česa drugega.	Ne zaradi droge	Izguba stikov s prijatelji	Socialne posledice uživanja drog
C65	Normalno.	Normalno	Družabni stiki	Socialne posledice uživanja drog
C66	Ja. Več bi se ukvarjal s športom, težko pa rečem ali bi bilo bolje ali slabše.	Več ukvarjanja s športom	Življenje brez drog	Socialne posledice uživanja drog
C67	Ne, nisem.	Ni poskusa	Poskusi prenehanja uživanja drog	Kariera uživalca
C68	Lahko pa da do tega še pride, sploh potem, če bom spoznal kakšno žensko, ki se ga ne zadeva, da bi te malo	Partnerka, ki bi ga motivirala	Pomoč pri zmanjšanju/prenehanju	Pomoč uživalcem drog

	motivirala pa ti pomagala, bi bilo dosti lažje. Meni bi prav prišlo, da bi imel žensko, ki bi mi malo »dristala« zaradi drog, da se gre potem še kam drugam, ne samo na te žure.			
C69	Pomoje ne. Edino trava, če pride kakšen refleks, da malo počasneje odreagiram.	Počasnejše reakcije pri marihuani	Neprijetne izkušnje uživanja drog	Zdravstvene posledice
C70	Skurjen, ketamin najbolj zjebe.	Izmučenost, najbolj po ketaminu	Počutje, ko droge popustijo	Zdravstvene posledice
C71	Ti povem, dam primer, kdaj ko sem šel na žur v petek, v nedeljo zvečer spat, pa sem se ga samo s spidom in cukri, sem bil v ponedeljek, torek slab. Kdaj sem šel pa samo v soboto ven, sem se ga s ketaminom, pa sem bil pol do srede bolj »gotov«, kot če sem se ga cel vikend s spidom pa cukri.	Po dveh dneh žuranja s spidom in cukri manj izmučen kot po enem dnevu s ketaminom	Počutje, ko droge popustijo	Zdravstvene posledice
C72	se usedem na kavč in sem dobil občutek da se ugrezam, pa ena slika je tut gor in ko sem jo gledal se mi je zdelo, da so se motivi kar prelival, ali pa A. ko sem ga gledal, dve glave sem	Halucinacije	Neprijetne izkušnje uživanja drog	Zdravstvene posledice

	videl, ko sem se pa dvignil, sta se pa združili v eno.			
C73	Malo me je zagrabila panika, tisto, kaj zdaj.	Panika	Neprijetne izkušnje uživanja drog	Zdravstvene posledice
C74	Imam enega kolega, P., se ga je z vsem možni pa tripi, ob sebi pa pravih ljudi ni imel. Šel je na banko, da se bo šel ostrižiti.	Prijatelj z mešanjem drog šel namesto h frizerju na banko	Neprijetne izkušnje uživanja drog	Zdravstvene posledice
C75	Sem, v gorici, me je en »nafukau« da ima v pollitrski flaši žganje, tako rumeno, kot juice vodka, sem mislil da je. Sem mu rekel, naj mi da za foro za probat. Naredil sem tri požirke, pa še dobro, da sem naredil samo tri, ker če bi še naredil še enga ali pa več, bi bilo pomoje konec z menoj.	Ga je doživel	Overdoze	Zdravstvene posledice
C76	Je imel pa ful močen GHB.	Močan GHB	Vzrok za overdoze	Zdravstvene posledice
C77	Po petih minutah se mi je začelo tako vrteti, da sem pozabil kje sem, glava me je začela tako bolet, ful, pa vrtelo se mi je ful. Še dobro, da je bila zravn »klapa«, da so takoj prinesli vodo, da je bil eden vedno zraven. Po ene dvajsetih minutah, pol ure, je bilo	Vrtoglavica v petih minutah, glavobol še naslednjih nekaj dni	Overdoze	Zdravstvene posledice

	veliko bolje, me je pa glava bolela še dva dni.			
C78	Dobro ni, zaenkrat pa še nisem občutil slabosti ali pa da bi se dosti bolj slabo počutil.	Zavedanje da ni dobro, vendar še ne vpliva dovolj	Vpliv na zdravje	Zdravstvene posledice
C79	Prav razmišljam ne, vidiš potem.	Ni razmišljanja	Razmišljanje o učinkih drog	Tvegano vedenje
C80	Ja, poznam jih.	Jih pozna	Tveganja pri uživanju drog	Tvegano vedenje
C81	Že to, da vzameš kar od enega, ki ga ne poznaš. Nikoli ne veš kaj vse primeša, pa kaj ti da.	Droga od neznancev	Tveganja pri uživanju drog	Tvegano vedenje
C82	Bi me ja.	Določena tveganja odvrnila od uživanja	Tveganja pri uživanju drog	Tvegano vedenje
C83	Ker tudi, če se je zgodila kakšna ambasada gavioli, da so bili pol kakšni afterji in si videl tiste overdoze Italijanov, da si se prav malo zamislil.	Priča overdozu	Varovalni dejavniki	Tvegano vedenje
C84	Upam da bom imel vsaj eno žensko, če ne že famijijo.	Partnerka, družina	Uživalec v prihodnosti	Želje in načrti za prihodnost
C85	Šiht še vedno isti.	Ista služba	Uživalec v prihodnosti	Želje in načrti za prihodnost
C86	Mogoče kakšno skupno življenje, da bi prenehal z drogami, žuri.	Skupno življenje	Razlog za prenehanje	Želje in načrti za prihodnost
C87	Edino če bi bilo še res kaj dobrega, tako enkrat, dvakrat na leto.	Do 2x letno na dober žur	Uživalec v prihodnosti	Želje in načrti za prihodnost
C88	Bi, z vsemi. S časom.	Prenehanje z drogami čez čas	Prenehanje uživanja drog	Želje in načrti za prihodnost
C89	Razlog bi bil predvsem	Partnerka	Razlog za prenehanje	Želje in načrti za prihodnost

	kakšna partnerka, za katero bi se bilo vredno potruditi in prenehati z vsem.			
C90	Manj hodil na žure, zamotil bi se s čim drugim. Npr. da bi šel v griče. Ampak sam je težko, kaj bom sam hodil v griče.	Manj žurov, distrakcija, planinarjenje	Načini zmanjšanja/prenehanja uživanja drog	Želje in načrti za prihodnost
C91	Ja.	Si želi	Prenehanje uživanja drog	Želje in načrti za prihodnost
C92	Partner.	Pomoč partnerja	Pomoč pri zmanjšanju/prenehanju	Pomoč uživalcem drog
C93	DrogArt, PBI.	DrogArt, PBI	Službe in storitve namenjene uživalcem drog	Pomoč uživalcem drog

INTERVJU D

ŠT. IZJAVE	IZJAVA	POJEM	KATEGORIJA	NADKATEGORIJA
D1	Droge uživa približno 30-40% ljudi, ki jih poznam,	30-40% poznanih ljudi	Uživalci drog	Lokalna scena uživanja drog
D2	stari pa približno tam od 17 do povprečno 29 let, so pa tudi kakšni starejši.	Starost 17-29 let, tudi kakšna starejša izjema	Uživalci drog	Lokalna scena uživanja drog
D3	Ja, v Idriji se ve.	Poznajo uživalce	Poznavanje uživalcev	Lokalna scena uživanja drog
D4	Večinoma se ve no, samo tisti, ki pač ni treba, da vejo, običajno ne zvejo.	Za tiste, ki nočejo da se ve, se ne izve.	Poznavanje uživalcev	Lokalna scena uživanja drog
D5	Dobro. Večinoma. V naših koncih se med seboj kar dobro.	Dobro.	Poznavanje uživalcev med seboj	Lokalna scena uživanja drog
D6	Odnosi so pa taki kot ponavadi, v vsakem življenju. Med nekaterimi so	Običajni odnosi, dobri in slabi	Odnosi med uživalci	Lokalna scena uživanja drog

	ful dobri, med nekaterimi ne, isto sranje.			
D7	Menim, da je boljše kot alkohol. Pač, to govorim zase, na svojem primeru.	Boljše kot alkohol	Mnenje ali stališče o drogah	Lokalna scena uživanja drog
D8	Tudi stanje, ki ti ga da droga, večinoma plesnih drog, je veliko boljše stanju, ki ti ga da alkohol.	Stanje, ki ti ga da droga, boljše od stanja, ki ti ga da alkohol	Mnenje ali stališče o drogah	Lokalna scena uživanja drog
D9	Imaš bolj tisto vest, pa pamet kot na alkoholu.	Na drogah več pameti in vesti kot na alkoholu	Mnenje ali stališče o drogah	Lokalna scena uživanja drog
D10	Trava, spid, bomboni, MDMA, meta, koka, amfetamini, ketamin, gobice, lsd.	Konoplja, spid, ekstazi, MDMA, metamfetamini, kokain, amfetamini, ketamin, gobe, LSD	Droge, ki so na voljo	Lokalna scena uživanja drog
D11	Širi.	Širi	Razširjenost uživanja drog	Lokalna scena uživanja drog
D12	Zaradi tega, ker so mulci oz. mladi stari 16, 17 let...bolj jih privlači, bolj jih zanima in potem vsak proba. In vsem je »bolano« in potem pove ostalim, da mu je bilo ful »zakon« in potem poskusijo še ostali, pa še dovolj dostopna je.	Bolj razširjeno med mlajšimi generacijami	Razširjenost uživanja drog	Lokalna scena uživanja drog
D13	Najraje, pač najpogostejši so bomboni, čeprav jih ne ravno najraje, so pa cenovno najbolj dostopni. Spid, MDMA, gobice. To je tudi fino, pa ketamin je tudi fin za zjutraj.	Ekstazi, spid, MDMA, ketamin, kokain	Priljubljene droge	Lokalna scena uživanja drog

	Koka tudi, samo redkokdaj.			
D14	Fajn mi je, ker mi sprošča fine učinke,	Sproščanje finih učinkov	Razlog za uživanje	Lokalna scena uživanja drog
D15	fajn deluje na te hormone, ki te zadovoljijo in te pač sproščajo kot alkohol, samo na drugačne načine,	Delovanje na hormone, ki te zadovoljijo in sproščajo	Občutki ob uživanju drog Razlog za uživanje drog	Lokalna scena uživanja drog
D16	ful bolj se povežeš z glasbo in dogajanjem okoli sebe,	Povezovanje z glasbo in dogajanjem	Občutki ob uživanju drog	Lokalna scena uživanja drog
D17	ful si bolj pozoren na določene dražljaje kot je svetloba, zvok.	Pozornost na določene dražljaje kot so svetloba, zvok	Občutki ob uživanju drog	Lokalna scena uživanja drog
D18	Tu je men zlo fajn, pač edinstven občutek.	Edinstven občutek	Razlog za uživanje	Lokalna scena uživanja drog
D19	Nikoli še niti samo ene.	Nikoli samo ene	Mešanje drog	Lokalna scena uživanja drog
D20	Mete, tete mete, krokodila, heroína. Čeprav tukaj vprašanje.	Metamfetaminov krokodila, heroína.	Droge, ki jih ne bi poskusil	Lokalna scena uživanja drog
D21	Zaradi tega, ker učinek, ki ti ga ta droga da, ga ne iščem pri uporabi. Iščem druge učinke.	Iskanje drugih učinkov	Razlog za neuživanje	Lokalna scena uživanja drog
D22	Oralno, z vdihavanjem, snifanjem.	Snifanje, oralno zaužitje	Način uživanja drog	Lokalna scena uživanja drog
D23	Flašo vode, kartice, telefon oz. fajn je da imaš kaj drugega za podlago, surla (rorček).	Plastenka vode, kartice, telefon oz. kaj drugega za podlago, rorček (surla).	Pripomočki pri uživanju drog	Lokalna scena uživanja drog
D24	Drogo imam zavito v folijo, odvijem, z vogalom kartice odmerim količino droge in jo dam na	Droga je zavita v folijo, z vogalom kartice se odmeri količino droge in se jo da na podlago, kjer se jo s kartico podrobi in nariše	Priprava drog	Lokalna scena uživanja drog

	podlago, kjer jo s kartico zdrobim in narišem črte, kako velike odvisno od droge.	črte. Velikost črt odvisna od droge.		
D25	Iz izkušenj, ja večinoma so izkušnje.	Izkušnje	Priprava drog	Lokalna scena uživanja drog
D26	Prvič ti pa eden pokaže.	Prvič nekdo pokaže	Priprava drog	Lokalna scena uživanja drog
D27	Ne.	Ne	Drogiranje v ednini	Lokalna scena uživanja drog
D28	Edin zagobiral sem se ga sam ene tri tedne nazaj.	Samo enkrat z gobami	Drogiranje v ednini	Lokalna scena uživanja drog
D29	Ja.	Se razlikuje	Razlikovanje med življenji uživalcev in neuživalcev	Lokalna scena uživanja drog
D30	Razlikujejo se ne v slabšalnem pomenu, ampak droga ti da nek drug pogleda na svet, in tudi ko zadetost mine, ti tisti pogled na svet ostane in ima vpliv nate. To pomeni, da imaš dva pogleda na svet, tistega ko si trezen in še enega, ko nisi, ko si zadet. Zaradi tistih informacij, ki si jih takrat dobil in lahko na eno stvar gledaš z različnih zornih kotov.	Uživalci imajo širši pogled na svet, gledanje z več zornih kotov	Razlikovanje med življenji uživalcev in neuživalcev	Lokalna scena uživanja drog
D31	Tak, bolj odprti si.	Uživalci bolj odprti	Razlikovanje med življenji uživalcev in neuživalcev	Lokalna scena uživanja drog
D32	Če imaš drogo pod nadzorom in ne droga tebe, ni težav, ne vpliva na	Ni vpliva na službo, šolo odnose, če je uživanje pod nadzorom	Razlikovanje med življenji uživalcev in neuživalcev	Lokalna scena uživanja drog

	recimo službo, šolo, odnose.			
D33	Če se ga pa brez razloga in med tednom, potem pa začne vplivat.	Vpliva, če uživanje ni pod nadzorom	Razlikovanje med življenji uživalcev in neuživalcev	Lokalna scena uživanja drog
D34	Se pa razlikuje tudi po tem, da tisti, ki uživajo drogo ob koncih tedna manj spijo,	Uživalci ob koncih tedna manj spijo	Razlikovanje med življenji uživalcev in neuživalcev	Lokalna scena uživanja drog
D35	kar se pa žurov tiče, pa mislim, da ni razlik, sam bi tudi trezen šel na elektroniko, samo brez droge pa sploh ne bi začel imeti rad te glasbe toliko, da bi jo lahko trezen poslušal.	Ni razlik pri vrsti žurov, ki jih obiskujejo	Razlikovanje med življenji uživalcev in neuživalcev	Lokalna scena uživanja drog
D36	Vsi.	Vsak	Ljudje, ki najhitreje zapadejo v drogo	Lokalna scena uživanja drog
D37	Trava je bila prva droga, ki sem jo poskusil, to je bilo konec devetega razreda, torej 15 let,	Konec 9.razreda konoplja (15let)	Prvi stik z drogo	Kariera uživalca
D38	potem pa pri 16 letih februarja prvič spid.	Pri 16-ih letih spid	Prvi stik s sintetično drogo	Kariera uživalca
D39	V juliju bombone, potem sem jedel večinoma sam spid pa bombone,	Spid in ekstazi štiri mesece kasneje	Uživanje drog	Kariera uživalca
D40	pol po dveh mesecih sem poskusil belo in pol sem še gobice,	Kokain in gobe čez dva meseca	Uživanje drog	Kariera uživalca
D41	po kakšnem letu pa še MDMA. Potem je bil pa nekaj časa samo ta rang droge, ki je lažje dostopen.	Čez dobro leto MDMA	Uživanje drog	Kariera uživalca

D42	Kakšne pol leta nazaj sem prvič poskusil ketamin.	Pol leta nazaj prvič ketamin	Uživanje drog	Kariera uživalca
D43	Vse sem pa poskusil iz fribčnosti.	Radovednost	Razlog za uživanje	Kariera uživalca
D44	Pač, že takrat ko sem prišel takrat do sw, so se ga, ampak sem se jim zdel premlad, da bi poskusil, potem sem pa srečal dva kolega in ju vprašal, če lahko še jaz poskusim.	Žur v swenaku	Priložnost za uživanje drog	Kariera uživalca
D45	Sam sem iskal, nihče me ni silil.	Zanimanje	Razlog za uživanje	Kariera uživalca
D46	Drogo uživam kontinuirano, nisem z nobeno prekinil,	Kontinuirano	Pogostost uživanja drog	Kariera uživalca
D47	sem pa na začetku užival na mesec in pol, potem na tri tedne in tudi zdaj večinoma na tri tedne,	Na začetku na mesec in pol, potem na tri tedne	Pogostost uživanja drog	Kariera uživalca
D48	sem pa vmes že nehal dvakrat po mesec z vsem, razen trave.	Dvakrat prenehanje z drogami	Poskusi prenehanja uživanja drog	Kariera uživalca
D49	Razlog, da bi z drogami nehal kratkoročno, ga ni, ker je fino.	Kratkoročno ga ni	Razlogi za prenehanje	Lokalna scena uživanja drog
D50	Bi pa verjetno nehal zaradi vpliva na srce, ledvice oz. zaradi zdravja samega.	Vpliv na srce, ledvice oz. zaradi zdravja samega	Razlogi za prenehanje	Lokalna scena uživanja drog
D51	Bi šel takoj na nulo, s prve.	Na nulo	Tehnike spuščanja	Lokalna scena uživanja drog
D52	Nabavljam v »šotoru«,	»šotor«	Prostori nabave drog	Lokalna scena uživanja drog
D53	uživam jo pa večinoma v klubih oz. avtu pred klubom.	Klubi, avto pred klubom	Prostori uživanja drog	Lokalna scena uživanja drog
D54	S prijatelji, sem pa tudi že z neznanci.	Prijatelji in neznanci	Souživalci	Lokalna scena uživanja drog

D55	Odvisno, kadar grem na žur.	Na žurih	Pogostost uživanja drog	Kariera uživalca
D56	Lahko na en teden, lahko tudi na tri.	1-3x mesečno	Pogostost uživanja drog	Kariera uživalca
D57	Evforija, dejansko najbolj je evforija in	Evforija	Občutki ob uživanju drog	Lokalna scena uživanja drog
D58	povezanost z drugimi.	Povezanost z drugimi	Občutki ob uživanju drog	Lokalna scena uživanja drog
D59	Sam gasa, imaš skupen namen tam na »floru«, vsi pridejo in uživajo.	Skupen namen na plesišču	Občutki ob uživanju drog	Lokalna scena uživanja drog
D60	Bombon 5€/1, spid 10€/g, mdma 40€/g, koka 80€/g, ketamin 60€/g.	Ekstazi 5€/1, spid 10€/g, MDMA 40€/g, kokain 80€/g, ketamin 60€/g	Cene drog	Lokalna scena uživanja drog
D61	Ne, bolj ne.	Ne	Težave pri nabavi	Lokalna scena uživanja drog
D62	40, 50€.	40-50€	Mesečni znesek namenjen drogam	Lokalna scena uživanja drog
D63	Zmerno.	Zmerno	Mesečni znesek namenjen drogam	Lokalna scena uživanja drog
D64	Za faflat. Drugega itak ne rabim. Pač, ne rabim. Kar si rabim kupit, si kupim. Tisto kar imam pa tako za zagonit, ga pa zagonim za travo ali pač, nevem.	Za konopljo	Namembnost denarja namesto drog	Lokalna scena uživanja drog
D65	Ne.	Ne	Prodajanje drog	Lokalna scena uživanja drog
D66	Ne.	Ne	Žrtev nasilja ali nesreče	Socialne posledice uživanja drog
D67	Ne.	Ne	Kazensko kaznovan	Socialne posledice uživanja drog
D68	Ne.	Ne	Težave pri zaposlovanju, v službi/šoli, s stanovanjem	Socialne posledice uživanja drog
D69	Brat in sestra.	Brat in sestra	Vedenje o uživanju drog	Socialne posledice uživanja drog
D70	Sestra ima slabe misli glede tega, ni ravno navdušena,	Sestra ne podpira	Mnenje bližnjih	Socialne posledice uživanja drog
D71	bratu je pa nekako vseeno,	Brat se vedno bolj navdušuje	Mnenje bližnjih	Socialne posledice uživanja drog

	se tudi sam vedno bolj navdušuje nad tem.			
D72	Ne govorimo o tem,	Ni govora o drogah	Prikrivanje uživanja drog	Socialne posledice uživanja drog
D73	tudi če sem na drogah, sem tak kakršnem sem običajno, v soboto zjutraj, ko sem prišel z žura, sem še tri ure sedel z mami u dnevni in se pogovarjal.	Lahko normalen, prikrivanje ni potrebno	Prikrivanje uživanja drog	Socialne posledice uživanja drog
D74	Ne, zaradi drog ne.	Ne zaradi drog	Težave z bližnjimi	Socialne posledice uživanja drog
D75	Stikov s prijatelji nisem ravno izgubil, se pa z njimi manj družim. (s tistimi, ki drog ne uživajo)	Manj druženja z njimi	Izguba stikov s prijatelji	Socialne posledice uživanja drog
D76	Spoznal pa sem veliko novih prijateljev, pa ne samo zaradi drog, tudi zaradi glasbe.	Veliko novih prijateljev, tudi zaradi glasbe	Novi prijatelji	Socialne posledice uživanja drog
D77	Fino, normalno. Govoriš kot z vsemi, samo mogoče kakšne druge teme.	Normalno, mogoče druge teme	Družabni stiki	Socialne posledice uživanja drog
D78	Ja, sem ja. Dejansko bi bilo čisto drugačne, pomoje bi bilo čisto drugačno.	Čisto drugačno	Življenje brez drog	Socialne posledice uživanja drog
D79	Če ne bi nikoli poskusil droge, bi se čisto drugače razvijal, tudi mišljenje bi imel drugačno, pogled na svet.	Drugačen razvoj, drugačno mišljenje, drugačen pogled na svet	Življenje brez drog	Socialne posledice uživanja drog
D80	Malo hitreje odrasteš, če se ga začneš drogirat. V glavi, če ne drugega.	Z drogami hitreje odrasteš	Življenje brez drog	Socialne posledice uživanja drog

D81	Ja, ene dvakrat za en mesec, samo potem sem se ga zanalasč nazaj.	2x za en mesec	Poskusi prenehanja uživanja drog	Kariera uživalca
D82	Tako, pametna pavza.	Pametna pavza	Razlogi za prenehanje	Kariera uživalca
D83	Sem šel na žur.	Žur	Razlog za neuspeh	Kariera uživalca
D84	Na nulo.	Na nulo	Tehnike spuščanja	Kariera uživalca
D85	Ni bilo telesne krize, samo v glavi, tisto oooo, kva se ga bi, daj gremo.	Ni telesne krize, bolj v glavi	Blaženje krize	Kariera uživalca
D86	Prvič, ko sem se ga, s spidom. Naslednji dan nisem mogel nič, še jesti ne, juhe ne. Bolan, vročina.	Pri prvem uživanju zbolel (vročina, odpor do hrane)	Vpliv na zdravje	Zdravstvene posledice
D87	Od takrat naprej pa nič, razen bolečine v ustih, mišicah.	Bolečine v ustih, mišicah	Vpliv na zdravje	Zdravstvene posledice
D88	Fenomenalno. Ko se enkrat navadiš prenesti, da greš z žura na after, pa preneseš to pozitivno in dobro voljo, je vedno fenomenalno, še bolje kot prej.	Fenomenalno	Počutje, ko droge popustijo	Zdravstvene posledice
D89	Ja, pač neprijetno ne, vedno sem se imel fino.	Je ni doživel	Neprijetne izkušnje uživanja drog	Zdravstvene posledice
D90	Poznam pa koga ja. Z GHB, zbudil se je na klopici sredi tivolija, slečen do gležnjev.	Pozna nekoga z neprijetno izkušnjo uživanja GHB	Neprijetne izkušnje uživanja drog	Zdravstvene posledice
D91	Ja, poznam.	Pozna nekoga, sam ni doživel	Overdoze	Zdravstvene posledice
D92	Negativno. Vem, da so negativno vplivi, ampak jih ne občutim.	Negativno, ampak ne občuti	Vpliv na zdravje	Zdravstvene posledice

D93	Ja, itak da razmišljam. Saj občutiš.	Razmišlja in tudi občuti	Razmišljanje o učinkih drog	Tvegano vedenje
D94	Poznam jih, zaznam tudi. Ko ti rata kar naenkrat vroče, pol te zebe, pa spet vroče. Mrzlica, vrtoglavica. Ko samo malo premakneš glavo, pa se ti že vrti. Eno jutro, kamorkoli sem glavo obrnil, se mi je vrtelo. Ampak je bilo hudo.	Izmenjavanje vročine in hladu, mrzlica, vrtoglavica	Zdravstvena tveganja	Tvegano vedenje
D95	Ne bi pa poskusil drog, ki si jih injiciraš, ker od njih postaneš odvisen. Edino ta tveganje me najbolj odbija.	Droge, od katerih hitreje postaneš odvisen	Tveganja pri uživanju drog	Tvegano vedenje
D96	Recimo, da bom bil že na svojem, upam. Ma ja, itak da bom.	Na svojem	Uživalec v prihodnosti	Želje in načrti za prihodnost
D97	Pa verjetno se ga ne bom več flikal, manj bom hodil na žure, tako enkrat na dva meseca.	Manj drogiranja, žuranja	Uživalec v prihodnosti	Želje in načrti za prihodnost
D98	Drogiral se ga bom pa samo enkrat na pol leta, odvisno od dogovora z boljšo polovico.	Drogiranje 1x na pol leta oz. po dogovoru s partnerko	Prenehanje z drogami	Želje in načrti za prihodnost
D99	Ja, z vsemi razen s travo. Aja, pa s kofetom ne.	Prenehanje z vsemi drogami, razen konoplji in spidom	Prenehanje z drogami	Želje in načrti za prihodnost
D100	Še vseeno imaš en del življenja, ko se lahko temu posvetiš pa uživaš, ni pa zdaj celo življenje	Druge obveznosti v življenju	Razlog za prenehanje	Želje in načrti za prihodnost

	namenjeno temu, da se ga boš drogiral pa hodil po žurih. Je enkrat tisto, dovolj je, gremo naprej.			
D101	Manj bi hodil na partyje, facebook bi si zbrisal, da ne bi vedel za žure, ki bodo.	Manj obiskovanja partyjev, brisanje Facebooka	Načini zmanjšanja/prenehanja uživanja drog	Želje in načrti za prihodnost
D102	Ne bi sam, če bi pa hotel pa bi.	Sam ali s pomočjo	Pomoč pri zmanjšanju/prenehanju	Pomoč uživalcem drog
D103	Drogart, psihiatrične bolnišnice.	DrogArt, psihiatrične bolnišnice	Službe in storitve namenjene uživalcem drog	Pomoč uživalcem drog

INTERVJU E

ŠT. IZJAVE	IZJAVA	POJEM	KATEGORIJA	NADKATEGORIJA
E1	Med mladimi je uživanje kar poznano.	Med mladimi dobro poznano	Uživanje drog	Lokalna scena uživanja drog
E2	Govorim za 20 do 30 let. Pod 20 se jih tudi nekaj najde, sicer ne toliko, ampak še vedno preveč.	Starost 20-30 let, tudi mlajši	Uživalci drog	Lokalna scena uživanja drog
E3	Ja, seveda. Vsi uživalci imajo/imamo tudi osebno življenje v katerem imamo krog ljudi s katerimi se družimo in ti vejo za uživanje, veliko pa jih je tudi samih uživalcev.	Jih poznajo	Poznavanje uživalcev	Lokalna scena uživanja drog
E4	Uživalci so običajno prijatelji in se med seboj kar dobro poznajo, saj se veliko družijo.	Dobro poznajo, prijatelji med seboj	Poznavanje uživalcev med seboj	Lokalna scena uživanja drog
E5	Vsi imamo v redu odnos drug z drugim.	Dobri odnosi	Odnosi med uživalci	Lokalna scena uživanja drog

E6	Skupaj gremo na kavo, se družimo tudi v popoldanskem času in počnemo iste stvari, kot jih počnejo ljudje, ki ne uživajo drog. Ob vikendih gremo na vsake toliko časa skupaj na kakšen parti.	Skupno druženje v prostem času	Odnosi med uživalci	Lokalna scena uživanja drog
E7	Zaradi drog običajno ni konfliktov med nami.	Zaradi drog običajno ni konfliktov	Odnosi med uživalci	Lokalna scena uživanja drog
E8	Jah, mislim, da ima vsak pravico da zaužije kar sam hoče.	Vsak odloča zase	Mnenje ali stališče o drogah	Lokalna scena uživanja drog
E9	Če je pripravljen sprejeti tveganje naj se ga zadane, če ne, pa naj se ga rajši ne.	Potrebno sprejeti tveganje	Mnenje ali stališče o drogah	Lokalna scena uživanja drog
E10	Nisem pa za trde droge, ki vodijo v hujše zasvojenosti.	Nasprotovanje drogam, ki bolj zasvojijo	Mnenje ali stališče o drogah	Lokalna scena uživanja drog
E11	Vem, da nedovoljene droge niso zdrave, pa vendar tudi alkohol ni, pa je dovoljen.	Tudi alkohol ni zdrav, pa je dovoljen	Mnenje ali stališče o drogah	Lokalna scena uživanja drog
E12	spid, MDMA, cukri, koka (kokain),trava, občasno gobe, LSD, ketamin.	Spid, MDMA, ekstazi, kokain, konoplja, gobe, LSD, ketamin	Droge, ki so na voljo	Lokalna scena uživanja drog
E13	Mislim, da ostaja enak.	Enak	Razširjenost uživanja drog	Lokalna scena uživanja drog
E14	Starejši nehajo uživati droge, mlajši začenjajo.	Menjanje uživalcev	Razširjenost uživanja drog	Lokalna scena uživanja drog
E15	Se mi pa zdi, da vedno mlajši začenjajo.	Vedno mlajši uživalci	Razširjenost uživanja drog	Lokalna scena uživanja drog
E16	Spid vzamem, da sem lahko dlje pokonci (da me dvigne). Ekstazi, ketamin, gobe pa vzamem res zelo poredko.	Spid, ekstazi, ketamin, gobe	Priljubljene droge	Lokalna scena uživanja drog
E17	Vzamem pa jih zato, ker ti naredijo fin	Fin občutek	Razlog za uživanje	Lokalna scena uživanja drog

	občutek, ne znam opisat.			
E18	Občasno ob vikendih zmešam spid in travo.	Spid in konoplja za vikende	Mešanje drog	Lokalna scena uživanja drog
E19	Na partijih pa spid, ketamin.	Na partyjih spid in ketamin	Mešanje drog	Lokalna scena uživanja drog
E20	Heroina in metamfetamina.	Heroin in metamfetamina	Droge, ki jih ne bi poskusil	Lokalna scena uživanja drog
E21	Ker imajo preveliko zasvojljivost in hitro se lahko predoziraš. Niso varne in mi sploh ne pride na misel, da bi jih poskusil.	Večja zasvojljivost in večja možnost predoziranja	Razlog za neuživanje	Lokalna scena uživanja drog
E22	S kajenjem, snifanjem ali pa tako, da drogo pojem, npr. cukre	Kajenje, snifanje, oralno zaužitje	Način uživanja drog	Lokalna scena uživanja drog
E23	Pripravim jih po občutku oz. vem iz izkušenj.	Po občutku, izkušnje	Priprava drog	Lokalna scena uživanja drog
E24	Za pripravo pa potrebujem kartice za drobljenje, neko trdno podlago, v skrajni sili je to lahko tudi telefon, rorček za snifanje, v skrajni sili si ga naredim iz bankovca.	Kartice za drobljenje, trda podlaga (lahko tudi telefon), rorček za snifanje (tudi iz bankovca)	Pripomočki pri uživanju drog	Lokalna scena uživanja drog
E25	Izkušnje, čez čas ugotoviš katera doza je prava,	Izkušnje	Priprava drog	Lokalna scena uživanja drog
E26	na začetku pa ti pomagajo izkušenejši uživalci.	Na začetku pomoč izkušenejših uživalcev	Priprava drog	Lokalna scena uživanja drog
E27	Ne, nikoli.	Ne	Drogiranje v ednini	Lokalna scena uživanja drog
E28	Mislim, da se ne. Obstajajo posamezniki, ki imajo spremenjen družabni krog zaradi tega, npr. da imajo samo take prijatelje, ki uživajo drogo. Se pa ne razlikuje glede	Ni razlikovanja	Razlikovanje med življenji uživalcev in neuživalcev	Lokalna scena uživanja drog

	na zaposlitev, ki jo imajo ali pa izobrazbo. Največji menedžerji uživajo koko, pa imajo dobro izobrazbo in službo.			
E29	Vsak lahko.	Vsak	Ljudje, ki najhitreje zapadejo v drogo	Lokalna scena uživanja drog
E30 Prvi stik z drogo	Pri šestnajstih letih sem prvič s prijatelji kadil konopljo.	Pri 16-ih letih konoplja	Prvi stik z drogo	Kariera uživalca
E31	Pobude ni bilo, sam sem iz zanimanja poskusil.	Zanimanje	Razlog za uživanje	Kariera uživalca
E32	Na prav tak parti sem šel prvič kakšnih 8 let nazaj,	Party	Priložnost za uživanje drog	Kariera uživalca
E33	tam sem se ga prvič zadel s spidom in	Spid	Prvi stik s sintetično drogo	Kariera uživalca
E34	trajalo je kakšnih 15min, da me je zadelo.	15 min, da je zadelo	Uživanje drog	Kariera uživalca
E35	Ketamin sem poskusil, ker me je zanimal učinek.	Ketamin zaradi zanimanja	Razlog za uživanje	Kariera uživalca
E36	Bil je zanimiv, po njem sem imel mehke noge, malo izgubil ravnotežje.	Po ketaminu mehke noge, izguba ravnotežja	Občutki ob uživanju drog	Lokalna scena uživanja drog
E37	LSD sem prvič poskusil 6 let nazaj in mislim, da bi moral to vsak probat.	LSD pri 20-ih	Uživanje drog	Kariera uživalca
E38	Svet gledaš z druge perspektive, imaš izostrene čute, ful zanimivo, tako, za kdaj.	Drug pogled na svet, izostreni čuti	Občutki ob uživanju drog	Lokalna scena uživanja drog
E39	Po navadi v stanovanjih	V stanovanjih	Prostori uživanja drog	Lokalna scena uživanja drog
E40	s prijatelji, saj je najbolj varno.	S prijatelji	Souživalci	Lokalna scena uživanja drog

E41	Pa tudi zunaj, vendar na takih mestih, kjer ne gre veliko ljudi mimo. In seveda na partijih.	Zunaj na manj obljudenih mestih, partyji	Prostori uživanja drog	Lokalna scena uživanja drog
E42	Kupujem pri takih, ki vem da bodo imeli in potem se zmenimo za srečanje.	Pri poznanih, dogovor za čas in kraj prodaje	Prostori nabave drog	Lokalna scena uživanja drog
E43	Vsakič si prijatelji med seboj prodamo, če kdo ne dobi nikjer drugje.	Prodajanje med prijatelji	Prodajanje drog	Lokalna scena uživanja drog
E44	Ob vikendih travo, če grem na parti še spid, ketamin, cukre zelo malokrat.	Za vikende	Pogostost uživanja drog	Lokalna scena uživanja drog
E45	Ne znam razložiti, ker je toliko enih občutkov naenkrat.	Naval občutkov	Občutki ob uživanju drog	Lokalna scena uživanja drog
E46	Bolj imaš izostrene čute,	Izostreni čuti,	Občutki ob uživanju drog	Lokalna scena uživanja drog
E47	počutiš se bolj povezanega z drugimi,	povezanost z drugimi	Občutki ob uživanju drog	Lokalna scena uživanja drog
E48	imaš več energije.	Več energije	Občutki ob uživanju drog	Lokalna scena uživanja drog
E49	Spid 15e/g, ketamin 50e/g, cukr 5e/1.	Spid 15€/g, ketamin 50€/g, ekstazi 5€/1	Cene drog	Lokalna scena uživanja drog
E50	So me ja, dobil sem slab spid, je imel primesi.	Spid s primesmi	Težave pri nabavi	Lokalna scena uživanja drog
E51	Za travo okoli 100e, za ostalo pa okoli 50.	50€	Mesečni znesek namenjen drogam	Lokalna scena uživanja drog
E52	Bi rekel da zmerna.	Zmerna	Mesečni znesek namenjen drogam	Lokalna scena uživanja drog
E53	Verjetno za kakšne druge bedarije v štacunah ali	Bedarije	Namembnost denarja namesto drog	Lokalna scena uživanja drog
E54	bi pa malo več privarčeval.	Varčevanje	Namembnost denarja namesto drog	Lokalna scena uživanja drog
E55	Samo svojim prijateljem, če je ravno taka situacija, da potrebujejo, pa drugje ne dobijo.	Prodajanje samo svojim prijateljem	Prodajanje drog	Lokalna scena uživanja drog

E56	Ne, nikoli.	Ne	Žrtev nasilja ali nesreče	Socialne posledice uživanja drog
E57	Da, na žalost.	Da	Kazensko kaznovan	Socialne posledice uživanja drog
E58	Kriminalisti so mi dobili travo.	Kriminalisti zasegli konopljo	Razlog za kazensko kaznovanje	Socialne posledice uživanja drog
E59	Na srečo sem dobil položnico in sem jo plačal. Ene 200 evrov je bilo, denar je šel pa v dobrodelne namene.	Plačilo 200€ po položnici za dobrodelne namene	Potek postopka	Socialne posledice uživanja drog
E60	Ne, ker med službo ne uživam drog.	Ne	Težave pri zaposlovanju, v službi/šoli, s stanovanjem	Socialne posledice uživanja drog
E61	Tudi drugače mislim, da droge na meni niso pustile za enkrat nobenih posledic, ki bi vplivale na mojo delovno sposobnost.	Ni vpliva na delovno sposobnost	Težave pri zaposlovanju, v službi/šoli, s stanovanjem	Socialne posledice uživanja drog
E62	Mati in sestra vesta, da kadim travo in	Mati in sestra vesta samo za konopljo	Vedenje o uživanju drog	Socialne posledice uživanja drog
E63	jima ni pretirano všeč.	Ni pretirano všeč	Mnenje bližnjih	Socialne posledice uživanja drog
E64	Za druge droge pa ne vejo.	Za ostale droge ne vesta	Vedenje o uživanju drog	Socialne posledice uživanja drog
E65	Pretirano ju skrbi zame.	Pretirana skrb	Vpliv na bližnje	Socialne posledice uživanja drog
E66	Zanikam če me vpraša po drugih drogah.	Zanikanje uživanja	Prikrivanje uživanja drog	Socialne posledice uživanja drog
E67	Skrivati mi jih ni treba, ker živim na svojem.	Ni potrebe po skrivanju zaradi življenja na svojem	Prikrivanje uživanja drog	Socialne posledice uživanja drog
E68	S punco, ker sama ne uživa drog in bi rada videla, da tudi sam malo preneham.	S punco zaradi njene želje po zmanjšanju uživanja	Težave z bližnjimi	Socialne posledice uživanja drog
E69	Izgubil jih nisem, ker smo se s prijatelji nekako skupaj vrgli v to.	Ni izgub	Izguba stikov s prijatelji	Socialne posledice uživanja drog
E70	Spoznal sem jih pa veliko.	Veliko novih	Novi prijatelji	Socialne posledice uživanja drog
E71	Kot sem že prej rekel, normalni	Normalni	Družabni stiki	Socialne posledice uživanja drog

	saj se mamoradi, ane.			
E72	Ni nobenihproblemov.	Ni problemov	Družabni stiki	Socialne poslediceuživanja drog
E73	Stvari počnemo kot vsi ostali, le da zraven še kakšnega pokadimo. Trenutno živim v stanovanju s prijateljem in običajno pride popoldne kakšnem prijatelj na obisk. Včasih gremo ven, malo igramo igrice na xboxu ali računalniku, gledamo TV itd.	Igranje igrice, gledanje TV-ja, aktivnosti zunaj. Zraven kajenje konoplje	Družabni stiki	Socialne poslediceuživanja drog
E74	Ne, niti ne, saj živim normalno življenje.	Ni razmišljanja	Življenje brez drog	Socialne poslediceuživanja drog
E75	Verjetno bi se pa manj zadeval, če bi manj hodil na žure, pa s tem mislim na vse žure, ne samo take kjer vrtijo elektronsko glasbo.	Manj drogiranja, če bi manj hodil na žure	Življenje brez drog	Socialne poslediceuživanja drog
E76	Nisem poskusil, ker še nisem čutil potrebe po tem in ker po mojem mnenju normalno funkcioniram.	Ni bilo poskusa, ker ni potrebe in normalno funkcionira	Poskusi prenehanja uživanja drog	Kariera uživalca
E77	Da bi vplivalo na zdravje, še nisem čutil vpliva, razen telesnih simptomov zadetosti.	Ni vpliva na zdravje, samo telesni simptomi zadetosti	Vpliv na zdravje	Zdravstvene posledice
E78	Počutje pa seveda, saj so psihoaktivne snovi kot kofein in druge reči.	Vpliv na počutje	Vpliv na zdravje	Zdravstvene posledice
E79	Zna se pa poznati pri preveliki zlorabi čez nekaj let.	Vpliv na zdravje pri prekomernem uživanju čez nekaj let	Vpliv na zdravje	Zdravstvene posledice
E80	Ampak se mi zdi, da poznam svoje meje	Poznavanje svojih meja	Varovalni dejavniki	Tvegano vedenje

E81	in bi znal ocenit, kdaj bi uživanje drog postalo nevarno zame.	Zmožnost oceniti nevarnost pri uživanju	Varovalni dejavniki	Tvegano vedenje
E82	Po spidu sem dosti izmučen, saj ni najbolje za telo.	Izmučenost po spidu	Počutje, ko droge popustijo	Zdravstvene posledice
E83	Še slabše je po ketaminu, kjer rabiš kar nekaj dni, da si popolnoma opomoreš.	Pri ketaminu nekaj dni za regeneracijo	Počutje, ko droge popustijo	Zdravstvene posledice
E84	Ne, na srečo ne.	Ne	Neprijetne izkušnje uživanja drog	Zdravstvene posledice
E85	Tudi ne.	Ne	Overdoze	Zdravstvene posledice
E86	Kakšnih večjih vplivov še nisem zaznal, ker drog ne jemljem tako pogosto,	Ni večjih vplivov	Vpliv na zdravje	Zdravstvene posledice
E87	zraven se pa še dovolj rekreiram.	Rekreacija	Varovalni dejavniki	Tvegano vedenje
E88	Ja, seveda. Se zamislim, samo mislim, da ne zaužijem dovolj, da bi mi škodovalo oziroma trenutno še ni bilo problemov.	Razmišlja in se zamisli	Razmišljanje o učinkih drog	Tvegano vedenje
E89	Ja, vsaka droga ima tveganje. Ampak vzamem v primernih odmerkih in ne pretiravam, tako da ne večam tveganja.	Jemanje drog v primernih odmerkih	Varovalni dejavniki	Tvegano vedenje
E90	Če bi bilo tveganje, da bi na mestu umrl, potem ne bi poskusil oziroma	Smrt na mestu	Tveganja pri uživanju drog	Tvegano vedenje
E91	če so nevarne in škodujejo telesu že po eni uporabi	Nevarne in škodljive že po eni uporabi	Droge, ki jih ne bi poskusil	Lokalna scena uživanja drog
E92	in se lahko v redu zasvojiš.	Velika možnost zasvojenosti	Droge, ki jih ne bi poskusil	Lokalna scena uživanja drog
E93	S službo, punco, živeti normalno, tako kot danes.	Služba, punca, normalno življenje	Prenehanje z uživanjem drog	Želje in načrti za prihodnost
E94	Kar se pa tiče drog, pa ne morem reči.	Prenehanje s spidom, ekstazijem in	Droge, s katerimi bi prenehal	Želje in načrti za prihodnost

	Upam, da bom prenehal z vsemi drogami, razen s travo. Ko se bom odločil, bom prenehal z speedom, cukri in ketaminom.	ketaminom, ne pa s konopljo		
E95	Skrb za zdravje, družina.	Skrb za zdravje, družina	Razlog za prenehanje	Želje in načrti za prihodnost
E96	Lahko bi zmanjšal uživanje čez vikende, saj samo takrat uživam ostale droge.	Zmanjšanje uživanja čez vikende	Načini zmanjšanja/prenehanja uživanja drog	Želje in načrti za prihodnost
E97	Pomagati upam da mi nebi bilo treba, saj trenutno čutim, da bi lahko sam prenehal, če bi želel.	Ne bi potreboval pomoči za prenehanje	Pomoč pri zmanjšanju/prenehanju	Pomoč uživalcem drog
E98	DrogArt, PBI.	DrogArt, PBI	Službe in storitve namenjene uživalcem drog	Pomoč uživalcem drog

INTERVJU F

ŠT. IZJAVE	IZJAVA	POJEM	KATEGORIJA	NADKATEGORIJA
F1	V moji starosti jih je procentualno zelo veliko,	V starosti okoli 24 let procentualno zelo veliko	Uživalci drog	Lokalna scena uživanja drog
F2	Jih poznajo ja, ne poznajo pa vseh, saj eni kar dobro skrivajo.	Ne poznajo vseh	Poznavanje uživalcev	Lokalna scena uživanja drog
F3	Je pa veliko govoric med starejšimi, predvsem med najstarejšimi, recimo babicami.	Veliko govoric, predvsem med starejšimi	Poznavanje uživalcev	Lokalna scena uživanja drog
F4	Zelo dobro, zato ker se tudi oskrbujejo s temi stvarmi, torej drogami pa tudi skupaj hodijo na take žure, kjer to skupaj počnejo.	Zelo dobro zaradi oskrbovanja z drogami	Poznavanje uživalcev med seboj	Lokalna scena uživanja drog

F5	Odnosi so takšni kot med vsemi ljudmi, se dobro razumemo, kdaj pride do konflikta, potem se pa lahko nikoli več ne pogovarjaš ali pa zgladiš nesoglasja in si naprej prijatelj.	Običajni odnosi; dober odnos, pride tudi do konfliktov	Odnosi med uživalci	Lokalna scena uživanja drog
F6	Dokler imaš pošlihtane stvari, kar v življenju moraš imeti pošlihtan, ni to nič spornega.	Uživanje drog ob urejenem življenju	Mnenje ali stališče o drogah	Lokalna scena uživanja drog
F7	Spid, kokain, ekstazi, trava, tripi.	Spid, kokain, ekstazi, konolja, LSD	Droge, ki so na voljo	Lokalna scena uživanja drog
F8	Definitivno širi.	Širi	Razširjenost uživanja drog	Lokalna scena uživanja drog
F9	Dostopnost do drog je vedno lažja pa tudi cenejša.	Lažja dostopnost, nižje cene	Razširjenost uživanja drog	Lokalna scena uživanja drog
F10	Spid, kokain, ekstazi.	Spid, kokain, ekstazi	Priljubljene droge	Lokalna scena uživanja drog
F11	Uživam pa za zabavo	Zabava	Razlog za uživanje	Lokalna scena uživanja drog
F12	Da na žurih bolj uživam, se bolj sprostim in	Uživanje, sproščenost	Razlog za uživanje	Lokalna scena uživanja drog
F13	sem lahko dlje pokonci.	Dlje pokonci	Razlog za uživanje	Lokalna scena uživanja drog
F14	Mhm. Vse prej naštete, torej spid, koka in ekstazi.	Spid, kokain, ekstazi	Mešanje drog	Lokalna scena uživanja drog
F15	Halucinogene droge in heroina.	Halucinogene droge, heroin	Droge, ki jih ne bi poskusil	Lokalna scena uživanja drog
F16	Ker imam slabo psiho, mi verjetno ne bi naredilo dobro.	Slaba psiha	Razlog za neuživanje	Lokalna scena uživanja drog
F17	Heroina pa zato, ker si ga ne bi mogla vbrizgavat v žilo	Odpor do vbrizgavanja heroina	Razlog za neuživanje	Lokalna scena uživanja drog
F18	in ker si od njega zelo hitro odvisen.	Heroina zaradi večje zasvojljivosti	Razlog za neuživanje	Lokalna scena uživanja drog
F19	Snifam ali pa pojem.	Snifanje in oralno zaužitje	Način uživanja drog	Lokalna scena uživanja drog

F20	Rabiš kartice, slamico.	Kartice in slamica	Pripomočki pri uživanju drog	Lokalna scena uživanja drog
F21	Iz izkušenj, kdaj mi ga pa pripravijo drugi.	Izkušnje, pripravijo drugi	Priprava drog	Lokalna scena uživanja drog
F22	Ne, nikoli.	Ne	Drogiranje v ednini	Lokalna scena uživanja drog
F23	Ne vidim smisla, da bi se ga drogirala sama	Ni smisla	Drogiranje v ednini	Lokalna scena uživanja drog
F24	pa tudi nimam potrebe po tem, da bi se ga med tednom ali pa kar tako malo.	Ni potrebe po drogiranju med tednom	Pogostost uživanja	Kariera uživalca
F25	Ja, se razlikuje.	Se razlikuje	Razlikovanje med življenji uživalcev in neuživalcev	Lokalna scena uživanja drog
F26	Mislim, da se razlikuje že po tem, na kakšne žure hodijo. Nekdo, ki hodi na vaške veselice, ne bo šel nikoli na party z elektronsko glasbo.	Žuri	Razlikovanje med življenji uživalcev in neuživalcev	Lokalna scena uživanja drog
F27	Ljudje, ki se ga drogirajo, so bolj odprti, brez ovir.	Uživalci drog bolj odprti	Razlikovanje med življenji uživalcev in neuživalcev	Lokalna scena uživanja drog
F28	Po mojem mnenju v drogo najhitreje zapadejo tisti, ki imajo probleme, take in drugačne in si s tem lajšajo te probleme. Pa naj bodo to psihični ali kakšni drugačni problemi.	Lajšanje problemov z drogami	Dejavniki tveganja	Tvegano vedenje
F29	Lahko pa zapadejo tudi taki, ki si drogo privoščijo samo kot zabavo, pa jim to uide izpod nadzora.	Droga za zabavo	Dejavniki tveganja	Lokalna scena uživanja drog
F30	Stara sem bila pomojem 18 let, šla sem na žur v klub in	Spid pri 18-ih	Prvi stik z drogo	Kariera uživalca

	tam poskusila spid,		Prvi stik s sintetično drogo	
F31	ki mi ga je ponudil prijatelj.	Ponudba prijatelja	Priložnost za uživanje drog	Kariera uživalca
F32	Poskusila sem pa zato, ker me je zanimalo.	Zanimanje	Razlog za uživanje	Kariera uživalca
F33	Potem sem pa sčasoma poskusila tudi ekstazi in kokain.	Sčasoma tudi ekstazi in kokain	Uživanje drog	Kariera uživalca
F34	Prenehala bi, če bi mi začelo škodovat, na kakršen koli način	Če bi droge škodovala	Razlog za prenehanje	Lokalna scena uživanja drog
F35	ali pa da bi zanosila.	Nosečnost	Razlog za prenehanje	Lokalna scena uživanja drog
F36	Ponavadi na zabavah.	Zabave	Prostori uživanja drog Prostori nabave drog	Lokalna scena uživanja drog
F37	S prijatelji in znanci.	Prijatelji in znanci	Souživalci	Lokalna scena uživanja drog
F38	Povprečno enkrat mesečno.	1x mesečno	Pogostost uživanja drog	Lokalna scena uživanja drog
F39	Sproščenost, bolj si komunikativen, vesel, pozitiven.	Sproščenost, komunikativnost, pozitivnost, veselje	Občutki ob uživanju drog	Lokalna scena uživanja drog
F40	Poceni, spid 10€/g, koka 80€/g.	Poceni, spid 10€/g, kokain 80€/g	Cene drog	Lokalna scena uživanja drog
F41	Ja, pekel me je nos, ful sem kihala.	Pekoč nos, kihanje	Vpliv na zdravje	Zdravstvene posledice
F42	Ne vem pa kaj je bilo primešano noter.	Primesi	Težave pri nabavi	Lokalna scena uživanja drog
F43	10€.	10€	Mesečni znesek namenjen drogam	Lokalna scena uživanja drog
F44	Zmerna, lahko bi tudi več.	Zmerna	Mesečni znesek namenjen drogam	Lokalna scena uživanja drog
F45	Za čike.	Za cigarete	Namembnost denarja namesto drog	Lokalna scena uživanja drog
F46	Tudi sem že prodajala.	Je že	Prodajanje drog	Lokalna scena uživanja drog
F47	Ne.	Ne	Žrtev nasilja ali nesreče	Socialne posledice uživanja drog

F48	Ne.	Ne	Kazensko kaznovan	Socialne posledice uživanja drog
F49	Ne.	Ne	Težave pri zaposlovanju, v službi/šoli, s stanovanjem	Socialne posledice uživanja drog
F50	Upam, da ne. Čeprav nisem prepričana.	Upanje da domači ne vejo	Vedenje o uživanju drog	Socialne posledice uživanja drog
F51	Z laganjem in skrivanjem.	Laganje in skrivanje	Prikrivanje uživanja drog	Socialne posledice uživanja drog
F52	Ne.	Jih ni	Težave z bližnjimi	Socialne posledice uživanja drog
F53	Definitivno. Zgubiš in dobiš.	Izgube in novi prijatelji	Izguba stikov s prijatelji, ki ne uživajo drog Novi prijatelji	Socialne posledice uživanja drog
F54	Normalno, kot vsi stiki.	Normalno	Družabni stiki	Socialne posledice uživanja drog
F55	Ne, u bistvu ne.	Ni razmišljanja	Življenje brez drog	Socialne posledice uživanja drog
F56	Ja, sem poskusila.	Poskus brez uspeha	Poskusi prenehanja uživanja drog	Kariera uživalca
F57	Zato, ker je bilo veliko pretiravanja z drogo.	Pretiravanje z drogo	Razlog za prenehanje	Kariera uživalca
F58	Definitivno zaradi okolja, družbe.	Okolje, družba	Razlog za neuspeh	Kariera uživalca
F59	Prijatelji niso prenehali.	Prijatelji niso prenehali z uživanjem	Razlog za neuspeh	Kariera uživalca
F60	Postopoma.	Postopoma	Tehnike spuščanja	Kariera uživalca
F61	Sama sebi največja pomoč.	Samopomoč	Blaženje krize	Kariera uživalca
F62	Na počutje itak vplivalo.	Vpliv na počutje	Vpliv na zdravje	Zdravstvene posledice
F63	Imela sem napade panike, kadar sem se ga ful z ekstazijem.	Napadi panike po uživanju ekstazija	Vpliv na zdravje	Zdravstvene posledice
F64	Si pa ravno toliko kot si v pozitivno evforičen potem še nekaj dni ravno toliko v negativno.	Evforičnost vs. zamorjenost	Vpliv na zdravje	Zdravstvene posledice
F65	Pa zaradi spida sem slabo videla na desno oko, ker mi je verjetno pritisk dvignilo in še	Poslabšanje vida na desnem očesu	Vpliv na zdravje	Zdravstvene posledice

	vedno slabo vidim na to oko. Predvidevam da tudi zato, ker sem vedno vlekla samo skozi desno nosnico.			
F66	Bedno, ni fajn. Še bolj si utrujen oz. zjeban kot prej.	Bedno, utrujenost	Počutje, ko droge popustijo	Zdravstvene posledice
F67	Samo od trave,	Od konoplje	Neprijetne izkušnje uživanja drog	Zdravstvene posledice
F68	drugače pa tudi od do. Npr. ko se ga po treh, štirih dneh brez spanja zadrogiraš in samo obležiš	Totalna izmučenost po štirih dneh brez spanja	Neprijetne izkušnje uživanja drog	Zdravstvene posledice
F69	ali pa da je človek pretirano zgovoren in je že malo nadležen.	Prekomerna zgovornost	Neprijetne izkušnje uživanja drog	Zdravstvene posledice
F70	Ne.	Ni doživela	Overdoze	Zdravstvene posledice
F71	Seveda da slabo,	Slabo	Vpliv na zdravje	Zdravstvene posledice
F72	sem pa tudi fizično slabše pripravljena za športne dejavnosti.	Slabša fizična pripravljenost	Vpliv na zdravje	Zdravstvene posledice
F73	Ja, to je pa tudi to.	Ostane pri razmišljanju	Razmišljanje o učinkih drog	Tvegano vedenje
F74	Lahko dobiš slabo robo in potem ne veš kakšne so lahko posledice.	Slaba roba	Tveganja pri uživanju drog	Tvegano vedenje
F75	Pri kokainu vem, da ti lahko udari na zobe pa če ekstazi grizeš, ti topi zobe.	Kokain uničuje zobe, ekstazi topi zobe	Zdravstvena tveganja	Tvegano vedenje
F76	Ja, bi me. To recimo, da se s kakšno drogo lahko hitro predoziraš ali pa te hitro zasvoji.	Možnost predoziranja, večja zasvojljivost	Tveganja pri uživanju drog	Tvegano vedenje

F77	Pa tiste, ki bi slabo vplivalo na mojo psiho.	Slab vpliv na psiho	Tveganja pri uživanju drog	Tvegano vedenje
F78	Rada bi že sama živela, imela eno službo, v katero bom rada hodila, družine verjetno ne, bi pa vsaj enega resnega partnerja.	Življenje na svojem, služba v katero bi rada hodila, resen partner, družina pod vprašajem	Uživalec v prihodnosti	Želje in načrti za prihodnost
F79	Načeloma bi rada prenehala,	Rada prenehala	Prenehanje z drogami	Želje in načrti za prihodnost
F80	verjetno si bom pa kadarkoli v prihodnosti, če bo priložnost, še privoščila.	Ob priložnostih še privoščila	Prenehanje z drogami	Želje in načrti za prihodnost
F81	Pa saj se naveličaš čez čas.	Naveličanje	Razlog za prenehanje	Želje in načrti za prihodnost
F82	Moraš se sam odločit,	Samoodločitev	Načini zmanjšanja/prenehanja uživanja drog	Želje in načrti za prihodnost
F83	vendar bi moral potem verjetno zamenjat vse ljudi, s katerimi se družiš, popolnoma zamenjati družbo, ki jo imaš.	Zamenjava družbe	Načini zmanjšanja/prenehanja uživanja drog	Želje in načrti za prihodnost
F84	Sam sebi, če si pa res ne moreš,	Samopomoč	Pomoč pri zmanjšanju/prenehanju	Pomoč uživalcem drog
F85	pa kakšno strokovno pomoč.	Strokovna pomoč kot zadnja možnost	Pomoč pri zmanjšanju/prenehanju	Pomoč uživalcem drog
F86	Drogart, psihiatrične bolnišnice, komune.	DrogArt, psihiatrične bolnišnice, komune	Službe in storitve namenjene uživalcem drog	Pomoč uživalcem drog

INTERVJU G

ŠT. IZJAVE	IZJAVA	POJEM	KATEGORIJA	NADKATEGORIJA
G1	Zelo poznano, na splošno itak, saj smo v Idriji.	Na splošno zelo poznano	Uživanje drog	Lokalna scena uživanja drog
G2	Ja, ene ja, ene ne. Odvisno koliko se skrivaš.	Poznavanje odvisno od skrivanja	Poznavanje uživalcev	Lokalna scena uživanja drog

G3	Med seboj se večinoma vsi poznamo, vemo eden za drugega.	Večinoma vsi uživalci poznajo med seboj	Poznavanje uživalcev med seboj	Lokalna scena uživanja drog
G4	Odvisno, med večino so pozitivni odnosi,	Med večino pozitivni odnosi	Odnosi med uživalci	Lokalna scena uživanja drog
G5	so pa tudi spori, vendar na osebnem nivoju, ne zaradi drog.	Spori na osebnem nivoju	Odnosi med uživalci	Lokalna scena uživanja drog
G6	Kakor komu paše. Tistemu, ki paše naj, tistemu, ki ne, pa naj ne. Vsak sam pri sebi ve.	Uživanje je posameznikova odločitev	Mnenje ali stališče o drogah	Lokalna scena uživanja drog
G7	MDMA, ekstazi, kokain, spid, ketamin, ghb.	MDMA, ekstazi, kokain, spid, ketamin, ghb	Droge, ki so na voljo	Lokalna scena uživanja drog
G8	Širi.	Širi	Razširjenost uživanja drog	Lokalna scena uživanja drog
G9	Dostopnost je dosti večja, pa pač generacije se menjajo.	Večja dostopnost, menjavanje generacij	Razširjenost uživanja drog	Lokalna scena uživanja drog
G10	Vedno bolj so odprte do tega.	Odprtost novih generacij	Razširjenost uživanja drog	Lokalna scena uživanja drog
G11	Kokain, spid in bombone, ekstazi.	Kokain, spid, ekstazi	Priljubljene droge	Lokalna scena uživanja drog
G12	Rad jih pa uživam zaradi produciranja glasbe, da se mi da biti pokonci, pa da mi »trže v glavo«.	Produciranje glasbe, ni zaspanosti	Razlog za uživanje	Lokalna scena uživanja drog
G13	Ja, seveda. Kokain, spid, ekstazi, bombone.	Kokain, spid, ekstazi	Mešanje drog	Lokalna scena uživanja drog
G14	Heroin definitivno ne,	Heroin	Droge, ki jih ne bi poskusil	Lokalna scena uživanja drog
G15	ker to se mi zdi že mal prehudo, ni taka droga, ki bi meni sedla.	Prehuda droga, mu ne prija	Razlog za neuživanje	Lokalna scena uživanja drog
G16	Snifam in pojem.	Snifanje in oralno zaužitje	Način uživanja drog	Lokalna scena uživanja drog
G17	Rabiš kartico, kakšno ravno, gladko podlago, rorček, za pojest pa samo malo vode.	Kartica, ravna gladka podlaga, rorček, malo vode	Pripomočki pri uživanju drog	Lokalna scena uživanja drog
G18	To so pa izkušnje.	Izkušnje	Priprava drog	Lokalna scena uživanja drog
G19	Tudi.	Ja	Drogiranje v ednini	Lokalna scena uživanja drog
G20	Zaradi glasbe.	Zaradi glasbe	Drogiranje v ednini	Lokalna scena uživanja drog

G21	Ja, seveda da se.	Se razlikuje	Razlikovanje med življenji uživalcev in neuživalcev	Lokalna scena uživanja drog
G22	Že samo vikend je čisto drugačen. Jaz se pripravim čisto drugače kot nekdo, ki ne uživa. Jaz vem, da v petek zvečer ne bom spal.	Drugačni vikendi, zavedanje, da v petek ne bo spal	Razlikovanje med življenji uživalcev in neuživalcev	Lokalna scena uživanja drog
G23	Zato si za soboto zjutraj ne rihtam ničesar za počet, ker vem, da ne bom ravno najbolj sposoben in ne hodim v griče, hodim kam drugam.	Sobote zjutraj vedno prost, drugačno preživljanje prostega časa	Razlikovanje med življenji uživalcev in neuživalcev	Lokalna scena uživanja drog
G24	Tisti, ki nimajo družbe, ki se ne drogira. Potem se pa še sami navadijo drogirati in potem downhill from there.	Brez prijateljev neuživalcev	Dejavniki tveganja	Tvegano vedenje
G25	Dokler je družba, je v redu, ker te to drži nazaj.	Družba, ki se ne drogira	Varovalni dejavniki	Tvegano vedenje
G26	Travo sem poskusil pri dvanajstih letih,	Konoplja pri 12-ih letih	Prvi stik z drogo	Kariera uživalca
G27	en kolega od sestre mi je ponudil, mi pa takrat še ni potegnilo, mi ni pasalo.	Ponudil sestrin prijatelj	Priložnost za uživanje drog	Kariera uživalca
G28	U bistvu sem vse to začel konzumirati šele v srednji šoli, po osnovni šoli. Prej pa niti čikov.	Do srednje šole niti cigaretov	Uživanje drog	Kariera uživalca
G29	S sintetiko sem pa začel tam pri petnajstih letih. Prva droga je bil ekstazi.	Pri 15-ih letih ekstazi	Prvi stik s sintetično drogo	Kariera uživalca
G30	Ponudili so mi starejši uživalci.	Ponudba starejših uživalcev	Priložnost za uživanje drog	Kariera uživalca
G31	Razlog je pa zanimanje.	Zanimanje	Razlog za uživanje	Kariera uživalca
G32	Teh drog ne uživam kontinuirano, čisto odvisno. Jih	Odkvisno, ni kontinuirano	Pogostost uživanja drog	Kariera uživalca

	tudi ne bi mogel uživati kontinuirano.			
G33	Da bi prenehal, bi moral imeti dober razlog.	Moral bi biti dober razlog	Razlog za prenehanje	Lokalna scena uživanja drog
G34	Dvomim, da bi se sploh spustil v to, ker ni tako redno, imaš službo, ni tako grozno.	Ni razloga	Razlog za prenehanje	Lokalna scena uživanja drog
G35	Nabavljam...kako naj rečem, iz domačega vrta, od kolega, s katerim se lahko vse zmeniva, mi lahko vse zrihta.	»z domačega vrta«, prijatelj priskrbi vse	Prostori nabave drog	Lokalna scena uživanja drog
G36	Uživam pa odvisno. Lahko je doma, v nekih privatnih krogih, nikoli sredi Idrije, pa tudi na žurih.	Doma, v privatnih krogih, na žurih, nikoli sredi Idrije	Prostori uživanja drog	Lokalna scena uživanja drog
G37	Z družbo in sam.	Družba in sam	Souživalci	Lokalna scena uživanja drog
G38	Ene trikrat mesečno.	3x mesečno	Pogostost uživanja drog	Kariera uživalca
G39	Pozitivni.	Pozitivni	Občutki ob uživanju drog	Lokalna scena uživanja drog
G40	Se zgodi, da so kdaj tudi slabi, vendar redko.	Zelo malokrat slabi	Občutki ob uživanju drog	Lokalna scena uživanja drog
G41	To se je dogajalo bolj na začetku, ko nisi vedel koliko vzeti, pa je bilo kdaj malo preveč.	Na začetku slabi zaradi nepoznavanja	Občutki ob uživanju drog	Lokalna scena uživanja drog
G42	Spid 10€/g, kokain 80€/g, ketamin 60€/g, cukri 5€/1, tripi 10€/1.	Spid 10€/g, kokain 80€/g, ketamin 60€/g, ekstazi 5€/1, LSD 10€/1	Cene drog	Lokalna scena uživanja drog
G43	Niti ne, ubistvu.	Jih ni	Težave pri nabavi	Lokalna scena uživanja drog
G44	200€	200€	Mesečni znesek namenjen drogam	Lokalna scena uživanja drog
G45	Previsoka, itak.	Previsok	Mesečni znesek namenjen drogam	Lokalna scena uživanja drog
G46	Saj to, ker ne vem zakaj bi. Verjetno za glasbo, za opremo.	Za glasbo in glasbeno opremo	Namembnost denarja namesto drog	Lokalna scena uživanja drog
G47	Ja, vendar samo zrihtam kolegom, da bi pa imel od	Samo kolegom, brez dobička	Prodajanje drog	Lokalna scena uživanja drog

	tega dobiček pa ne.			
G48	Ne.	Ne	Žrtev nasilja ali nesreče	Socialne posledice uživanja drog
G49	Ja, enkrat.	Enkrat	Kazensko kaznovan	Socialne posledice uživanja drog
G50	Zaradi trave.	Konoplja	Razlog za kazensko kaznovanje	Socialne posledice uživanja drog
G51	Prekršek je, bil sem polnoleten, kar pomeni, da dobiš domov položnico in jo plačaš.	Prekršek, domov dobil položnico, katero sem plačal	Potek postopka	Socialne posledice uživanja drog
G52	Samo enkrat sem imel težavo v službi, ker so me dali na test za THC in potem nisem dobil službe.	THC test bil pozitiven, ni dobil službe	Težave pri zaposlovanju, v službi/šoli, s stanovanjem	Socialne posledice uživanja drog
G53	Ja, do neke meje. Ne vejo za vse. Imam mami, ostali me pa bolj ne zanimajo.	Vejo do neke meje, važno samo kaj ve mami	Vedenje o uživanju drog	Socialne posledice uživanja drog
G54	Ravno za ni, proti pa tudi ne. Dovolj sem star.	Ni za, ne proti	Mnenje bližnjih	Socialne posledice uživanja drog
G55	Takrat ko sem zadet oz. ko jih uživam se probam oddaljiti, da se ne bi preveč družil z njo.	Kadar zadet čim manj kontakta	Prikrivanje uživanja drog	Socialne posledice uživanja drog
G56	Ne.	Jih ni	Težave z bližnjimi	Socialne posledice uživanja drog
G57	To pa zna biti, nikoli nisem še pomislil na to.	Obstaja možnost	Izguba stikov s prijatelji, ki ne uživajo drog	Socialne posledice uživanja drog
G58	Tudi, seveda.	Seveda	Novi prijatelji	Socialne posledice uživanja drog
G59	Normalno,	Normalno	Družabni stiki	Socialne posledice uživanja drog
G60	samo kadar so kakšni žuri se dobimo in se lotimo. Mogoče se ga že malo prej doma, zaradi dobre volje. Tako kot vsi, samo da namesto alkohola droge.	Drugačni na žurih, namesto alkohola droge	Družabni stiki	Socialne posledice uživanja drog
G61	Ne.	Ni razmišljanja	Življenje brez drog	Socialne posledice uživanja drog

G62	Ne.	Ni poskusa	Poskusi prenehanja uživanja drog	Kariera uživalca
G63	Pri meni je tako, da če nimam časa za uživanje, ne uživam. Nekaj na silo ne bom užival.	Kadar je čas, ni uživanja na silo	Pogostost uživanja	Kariera uživalca
G64	Dolgotrajne ne, kratkotrajne pa, seveda.	Kratkotrajne posledice	Vpliv na zdravje	Zdravstvene posledice
G65	Skurjenost, popartyjska depresija od bombonov, ker ti toliko dopamina požre.	Izmučenost, popartyjska depresija od ekstazija zaradi pomanjkanja dopamina	Počutje, ko droge popustijo	Zdravstvene posledice
G66	Odvisno od situacije.	Odvisno od situacije	Počutje, ko droge popustijo	Zdravstvene posledice
G67	Zdaj če si sam doma, nekaj zelo pozitivno ne more biti, če si pa nekje v družbi, je pa dosti lažje. Nikoli pa ni fino.	Nikoli fino, vendar lažje v družbi, kot sam doma	Počutje, ko droge popustijo	Zdravstvene posledice
G68	Ja, enega prijatelja je malo »pobralo«. V SW-ju pridem na wc in odprem wc, pa je en prijatelj ležal tam, bil je čisto bel v glavo.	Prijatelj doživel slabost, vrtoglavico	Neprijetne izkušnje uživanja drog	Zdravstvene posledice
G69	Ne.	Ga ni doživel in nikogar ne pozna	Overdoze	Zdravstvene posledice
G70	Za moje pojme ne kaj veliko, vsaj za moje pojme, ker jih ne jemljem toliko. Jih ne redno, da bi se mi še poznalo.	Premalo uživanja, da bi imelo vpliv	Vpliv na zdravje	Zdravstvene posledice
G71	Ja, razmišljam ja. Moraš si malo prebrati, npr. zakaj se prekomerno potiš itd.	Razmišljanje in branje v vplivih in učinkih drog	Razmišljanje o učinkih drog	Tvegano vedenje
G72	Ja, lahko se ti zgodi, da se pregreješ in	Telo se pregreje	Zdravstvena tveganja	Tvegano vedenje
G73	ti začnejo odpovedovat organi.	Odpoved organov	Zdravstvena tveganja	Tvegano vedenje
G74	Lahko doživiš možgansko kap, ti možgani zatečejo.	Možganska kap, zatečeni možgani	Zdravstvena tveganja	Tvegano vedenje

G75	Ekstazi in mdma ti topita zobe, če ju grizeš, ker je kislina tako močna.	Ekstazi in MDMA pri grizenju topita zobe	Zdravstvena tveganja	Tvegano vedenje
G76	Ja. Vendar so tudi v lekarni tablete lahko slabše kot te droge, pa ljudje tudi s tem ne prenehajo.	Določena tveganja prepričala v neuživanje	Tveganja pri uživanju drog	Tvegano vedenje
G77	Verjetno bom še vedno užival droge, vendar bi pa vse zmanjšal.	Zmanjšanje uživanja, ne pa prenehanje	Prenehanje z drogami	Želje in načrti za prihodnost
G78	Ko si mlad, to počneš, kot da ni ničesar drugega. Ko si pa malo starejši imaš pa še kaj drugega.	Pomembnejše stvari v življenju	Razlog za prenehanje	Želje in načrti za prihodnost
G79	Glede ostalega pa ne vem. Rad bi šel kam ven, delat glasbo.	Produciranje glasbe v tujini	Uživalec v prihodnosti	Želje in načrti za prihodnost
G80	Ma ne, ne bi. Ker nimam problemov zaradi tega. Jih ne uživam tako pogosto.	Ni želje po prenehanju	Prenehanje z drogami	Želje in načrti za prihodnost
G81	Če bi pa videl, da so zaradi tega problemi, potem pa bi.	Problemi zaradi drog	Prenehanje z drogami	Želje in načrti za prihodnost
G82	Ga ne bi, ker že sedaj ni neke prekomerne porabe.	Zaenkrat še ni želje	Načini zmanjšanja/prenehanja uživanja drog	Želje in načrti za prihodnost
G83	DrogArt, ministrstvo za zdravje, psihiatrične bolnišnice.	DrogArt, Ministrstvo za zdravje, psihiatrične bolnišnice	Službe in storitve namenjene uživalcem drog	Pomoč uživalcem drog

INTERVJU H

ŠT. IZJAVE	IZJAVA	POJEM	KATEGORIJA	NADKATEGORIJA
H1	Med prijatelji vsi.	Vsi prijatelji	Uživalci drog	Lokalna scena uživanja drog
H2	Za ene se ve, za druge se ne. Odvisno koliko skrivaš.	Poznavanje odvisno od skrivanja	Poznavanje uživalcev	Lokalna scena uživanja drog
H3	Realno, še sami sebe ne, kaj šele drug drugega.	Niti sebe, niti drugih	Poznavanje uživalcev med seboj	Lokalna scena uživanja drog

H4	Omejeni, zaprti.	Omejeni, zaprti	Odnosi med uživalci	Lokalna scena uživanja drog
H5	Vse do ene mere. Dokler je pod nadzorom in v mejah normale, je ok.	V redu dokler je uživanje pod nadzorom	Mnenje ali stališče o drogah	Lokalna scena uživanja drog
H6	Spid, kokain, ketamin, ekstazi, MDMA, dmt, opij.	Spid, kokain, ketamin, ekstazi, MDMA, dmt, opij	Droge, ki so na voljo	Lokalna scena uživanja drog
H7	Enakomerno niha.	Enakomerno niha	Razširjenost uživanja drog	Lokalna scena uživanja drog
H8	Nekateri z drogami prenehajo, drugi začenjajo.	Menjavanje uživalcev	Razširjenost uživanja drog	Lokalna scena uživanja drog
H9	Kokain.	Kokain	Priljubljene droge	Lokalna scena uživanja drog
H10	Ker mi sede, bolje počutim.	Boljše počutje	Razlog za uživanje	Lokalna scena uživanja drog
H11	Ja, kokain, spid in alkohol.	Kokain, spid, alkohol	Mešanje drog	Lokalna scena uživanja drog
H12	Halucinogenih drog.	Halucinogene droge	Droge, ki jih ne bi poskusil	Lokalna scena uživanja drog
H13	ker nimam potrebe po tem.	Ni potrebe	Razlog za neuživanje	Lokalna scena uživanja drog
H14	Kadil, snifal in oralno.	Kajenje, snifanje in oralno zaužitje	Način uživanja drog	Lokalna scena uživanja drog
H15	Potrebujem kartice za drobljenje in risanje, neko gladko in ravno podlago za risanje, rorček za snifanje in aluminijasto folijo za shranjevanje.	Kartice za drobljenje in risanje, gladka in ravna podlaga za risanje, rorček za snifanje in aluminijasta folija za shranjevanje	Pripomočki pri uživanju drog	Lokalna scena uživanja drog
H16	Iz izkušenj.	Iz izkušenj	Priprava drog	Lokalna scena uživanja drog
H17	Ja.	Ja	Drogiranje v ednini	Lokalna scena uživanja drog
H18	Ker imam preveč časa in zaradi dolgčasa.	Zaradi preveč časa in dolgčasa	Drogiranje v ednini	Lokalna scena uživanja drog
H19	Ja, se razlikuje.	Se razlikuje	Razlikovanje med življenji uživalcev in neuživalcev	Lokalna scena uživanja drog
H20	Kot prvo imajo ljudje, ki se ne drogirajo več volje, več energije, več naredijo, so bolj	Osebe, ki ne uživajo drog imajo več volje, energije, so	Razlikovanje med življenji uživalcev in neuživalcev	Lokalna scena uživanja drog

	produktivni, srečnejši.	srečnejši in produktivnejši		
H21	Tisti, ki se počutijo samega in izgubljenega.	Osamljenost, izgubljenost	Dejavniki tveganja	Tvegano vedenje
H22	Prvič sem pri 15 letih poskusil MDMA,	Pri 15-ih letih MDMA	Prvi stik z drogo Prvi stik s sintetično drogo	Kariera uživalca
H23	čisto eksperimentalno, iz radovednosti.	Radovednost	Razlog za uživanje	Kariera uživalca
H24	Potem sem pa naprej postopoma poskušal še s spidom, koko.	Spid, kokain	Uživanje drog	Kariera uživalca
H25	Prenehal bi tako, da bi se odtujil od družbe.	Odtujitev od družbe	Načini zmanjšanja/prenehanja uživanja drog	Lokalna scena uživanja drog
H26	Razlog bi pa moral biti ta, da bi videl, da od tega nimam nobene koristi več.	Ni več koristi pri uživanju	Razlog za prenehanje	Lokalna scena uživanja drog
H27	Nabavljam na ulici od znancev.	Na ulici od znancev	Prostori nabave drog	Lokalna scena uživanja drog
H28	Uživam pa doma, v lokalih, diskotekah, na prostem.	Doma, lokali, diskoteke, na prostem	Prostori uživanja drog	Lokalna scena uživanja drog
H29	S prijatelji, pa tudi sam.	Prijatelji ali sam	Souživalci	Lokalna scena uživanja drog
H30	Na dva, tri dni.	Na dva, tri dni	Pogostost uživanja drog	Kariera uživalca
H31	Od začetka evforični, blagodejni,	Na začetku evforični, blagodejni	Občutki ob uživanju drog	Lokalna scena uživanja drog
H32	potem pa se je to razgubilo.	Čez čas se občutki razgubijo	Občutki ob uživanju drog	Lokalna scena uživanja drog
H33	Spid 10€/g, kokain 80€/g, ketamin 60€/g, cukri 5€/1.	Spid 10€/g, kokain 80€/g, ketamin 60€/g, ekstazi 5€/1	Cene drog	Lokalna scena uživanja drog
H34	Ja. Vedel sem pa tako, ker je bil učinek drugačen, kot ko sem dobil dobro robo.	Ja, slaba roka (drugačen učinek kot pri dobri)	Težave pri nabavi	Lokalna scena uživanja drog
H35	Največ 120-150€.	Največ 120-150€	Mesečni znesek namenjen drogam	Lokalna scena uživanja drog

H36	Preveč.	Preveč	Mesečni znesek namenjen drogam	Lokalna scena uživanja drog
H37	Za druge življenjske dobrine.	Za druge življenjske dobrin	Namembnost denarja namesto drog	Lokalna scena uživanja drog
H38	Tudi.	Tudi	Prodajanje drog	Lokalna scena uživanja drog
H39	Ne.	Ne	Žrtev nasilja ali nesreče	Socialne posledice uživanja drog
H40	Ne.	Ne	Kazensko kaznovan	Socialne posledice uživanja drog
H41	Ne.	Ne	Težave pri zaposlovanju, v službi/šoli, s stanovanjem	Socialne posledice uživanja drog
H42	Ne.	Ne vejo	Vedenje o uživanju drog	Socialne posledice uživanja drog
H43	Enostavno se obnašam normalno, sem tak kot sem, se sploh ne opazi.	Normalno obnašanje	Prikrivanje uživanja drog	Socialne posledice uživanja drog
H44	Pa tudi ne govorim o tem, da se ga drogiram.	Ni govora o drogah	Prikrivanje uživanja drog	Socialne posledice uživanja drog
H45	Malo sem se odtujil, težav pa nisem imel.	Odtujitev	Težave z bližnjimi	Socialne posledice uživanja drog
H46	Izgubil jih nisem,	Ni izgub	Izguba stikov s prijatelji, ki ne uživajo drog	Socialne posledice uživanja drog
H47	sem jih pa spoznal kar nekaj.	Kar nekaj	Novi prijatelji	Socialne posledice uživanja drog
H48	Običajno, tako kot z vsemi.	Običajno	Družabni stiki	Socialne posledice uživanja drog
H49	Mogoče je razlika le v tem, da na žurih ne uživamo večjih količin alkohola in namesto tega uživamo droge, ter da smo na partyjih dlje kot ostali, ki drog ne uživajo.	Uživalci na žurih namesto alkohola uživajo droge, na partyjih so dlje kot neuživalci	Razlikovanje med življenji uživalcev in neuživalcev	Lokalna scena uživanja drog
H50	Pride pa ravno tako do sporov, ki pa niso zaradi drog.	Tudi spori, ki pa niso zaradi drog	Družabni stiki	Socialne posledice uživanja drog
H51	Ne.	Ni razmišljanja	Življenje brez drog	Socialne posledice uživanja drog
H52	Sem ja, ravno sedaj poskušam s prenehanjem,	Poskus prenehanja v teku	Poskusi prenehanja uživanja drog	Kariera uživalca

H53	ker sem videl, da to nikamor ne pelje.	Nikamor ne pelje	Razlog za prenehanje	Kariera uživalca
H54	Postopoma.	Postopoma	Tehnike spuščanja	Lokalna scena uživanja drog
H55	Krizo sem si pa blažil tako, da sem se rekreiral in drugače zamotil.	Rekreacija in distrakcija	Blaženje krize	Kariera uživalca
H56	Na počutje. Ostalo se pa s časom regenerira.	Vpliv na počutje	Vpliv na zdravje	Zdravstvene posledice
H57	Izžeto, utrujen, brez morale.	Izžetost, utrujenost, brez morale	Počutje, ko droge popustijo	Zdravstvene posledice
H58	Ja, zame je že tisti »bad feeling« neprijetna izkušnja. Ko ti zamori.	»bad feeling«, zamorjenost	Neprijetne izkušnje uživanja drog	Zdravstvene posledice
H59	Ne.	Ga ni doživel, tudi ne pozna nikogar	Overdoze	Zdravstvene posledice
H60	Edino na razmišljanje je vplivalo, da sem bolj trezno razmišljal.	Vpliv na razmišljanje (bolj trezno)	Vpliv na zdravje	Zdravstvene posledice
H61	Če govorim zase, sem takrat dobil neko drugo masko, nisem bil to jaz. Torej lahko rečem, da je vplivalo na moje psihično zdravje bolj kot na fizično.	Vpliv na psihično zdravje	Vpliv na zdravje	Zdravstvene posledice
H62	Seveda, zato pa sedaj poskušam prenehati.	Razmišlja in zato poskuša prenehati	Razmišljanje o učinkih drog	Tvegano vedenje
H63	Poznam, recimo overdoze, posledice na zobeh, organih.	Overdoze, posledice na zobeh, organih	Zdravstvena tveganja	Tvegano vedenje
H64	Ne, ker sem do sedaj vse delal po občutku, in če mi ni pasalo, pač nisem.	Zanašanje na občutke	Varovalni dejavniki	Tvegano vedenje
H65	Kar se tiče drog, upam da mi zdaj uspe s prenehanjem in bom takrat še vedno na tej poti.	Želja po prenehanju in nato abstiniranju	Prenehanje z drogami	Želje in načrti za prihodnost

H66	Bi se pa rad videl tudi v nekem toku ljubezni, ker mi je to zelo pomembno.	V ljubeči zvezi	Uživalec v prihodnosti	Želje in načrti za prihodnost
H67	Seveda, trenutno delam na tem,	Trenutno v fazi prenehanja	Prenehanje z drogami	Želje in načrti za prihodnost
H68	ker ne vidim več smisla v tem.	Ne vidi več smisla	Razlog za prenehanje	Želje in načrti za prihodnost
H69	Odtujitev od družbe, od vsega tega povezanega z drogo,	Odtujitev od družbe in vsega povezanega z drogo	Načini zmanjšanja/prenehanja uživanja drog	Želje in načrti za prihodnost
H70	zamotiti se moraš z nečim drugim.	Distrakcija	Pomoč pri zmanjšanju/prenehanju	Pomoč uživalcem drog
H71	Pomagaš si pa lahko že sam, vsaj jaz si trenutno.	Samopomoč	Pomoč pri zmanjšanju/prenehanju	Pomoč uživalcem drog
H72	Psihiatrična bolnišnica, socialna, druge zdravstvene ustanove.	Psihiatrična bolnišnica, CSD, zdravstvene ustanove	Službe in storitve namenjene uživalcem drog	Pomoč uživalcem drog

Priloga 4: Osno kodiranje

LOKALNA SCENA UŽIVANJA DROG

- Uživanje drog
 - Popularno A1
 - Nadpovprečno B1
 - Dobro poznano C2
 - Med mladimi dobro poznano E1
 - V starosti okoli 24 let procentualno zelo veliko F1
 - Na splošno zelo poznano G1
- Uživalci drog
 - Starost 15-40 A2
 - Vse starosti, tudi OŠ B2
 - Veliko uživalcev C1
 - 30-40% poznanih ljudi D1
 - Starost 17-29 let, tudi kakšna starejša izjema D2
 - Starost 20-30 let, tudi mlajši E2
 - Vsi prijatelji H1
- Poznavanje uživalcev
 - Med mlajšimi generacijami A3
 - Starejši ne poznajo A4
 - Delno poznavanje B3
 - Laži, govorice B4
 - Zaradi majhnosti kraja C3
 - Poznajo uživalce D3, E3
 - Za tiste, ki nočejo da se ve, se ne izve D4

- Ne poznajo vseh F2
- Veliko govoric, predvsem med starejšimi F3
- Poznavanje odvisno od skrivanja G2, H2
- Poznavanje uživalcev med seboj
 - Dobro A5, C4, D5
 - Se poznajo B5
 - Dobro poznajo, prijatelji med seboj E4
 - Zelo dobro zaradi oskrbovanja z drogami F4
 - Večinoma vsi uživalci poznajo med seboj G3
 - Niti sebe, niti drugih H4
- Odnosi med uživalci
 - Prijateljski A6
 - Nezaupljivi A7
 - Druženje med seboj B6
 - Raznolikost odnosov B7
 - Prenehanje prijateljstva B8
 - Droga – vzrok za prepir B9
 - V redu C5
 - Običajni C6
 - Običajni odnosi, dobri in slabi D6
 - Dobri odnosi E5
 - Skupno druženje v prostem času E6
 - Zaradi drog običajno ni konfliktov E7
 - Običajni odnosi; dober odnos, pride tudi do konfliktov F5
 - Med večino pozitivni odnosi G4
 - Spori na osebnem nivoju G5
 - Omejeni, zaprti H4
- Mnenje ali stališče do drog
 - Droga za rekreativne namene A9
 - Nadzor nad uživanjem A8
 - Človek za droge B10
 - Zanimiv vpliv drog na počutje človeka B11
 - Uživanje drog ni dobro, vendar veliko stvari ni dobrih C7
 - Boljše kot alkohol D7
 - Stanje, ki ti ga da droga, boljše od stanja, ki ti ga da alkohol D8
 - Na drogah več pameti in vesti kot na alkoholu D9
 - Vsak odloča zase E8
 - Potrebno sprejeti tveganje E9
 - Nasprotovanje drogam, ki bolj zasvojijo E10
 - Tudi alkohol ni zdrav, pa je dovoljen E11
 - Uživanje drog ob urejenem življenju F6
 - Uživanje je posameznikova odločitev G6
 - V redu dokler je uživanje pod nadzorom H5
- Droge, ki so na voljo
 - konoplja, amfetamini, kokain, ketamin, heroin, psihiatrična pomirjevala, LSD, gobe, ghb, MDMA, kana, haš, opij, metamfetamini A10
 - Ekstazi, spid, MDMA, kokain, ketamin, gbl, konoplja, LSD, dmt, heroin, hašiš, gobe B15
 - Odvisno od poznanstva C8
 - Dmt, kokain, ketamin, ghb, konoplja, spid, amfetamini, MDMA C9
 - Konoplja, spid, ekstazi, MDMA, metamfetamini, kokain, amfetamini, ketamin, gobe, LSD D10
 - Spid, MDMA, ekstazi, kokain, konoplja, gobe, LSD, ketamin E12
 - Spid, kokain, ekstazi, konoplja, LSD F7
 - MDMA, ekstazi, kokain, spid, ketamin, ghb G7
 - Spid, kokain, ketamin, ekstazi, MDMA, dmt, opij H6

- Razširjenost uživanja drog
 - Širi A11, B16, C10, D11, F8, G8
 - Enak E13
 - Enakomerno niha H7
 - Dostopnost in neomejenost drog A12
 - Stičišče A13
 - Različna življenja generacij B17
 - Včasih bolj določeno, danes svobodno B18
 - Vpliv posla C11
 - Vedno več kupcev med mlajšimi C12
 - Pomembnost profita C14
 - Bolj razširjeno med mlajšimi generacijami D12
 - Menjanje uživalcev E14
 - Vedno mlajši uživalci E15
 - Lažja dostopnost, nižje cene F9
 - Večja dostopnost, menjavanje generacij G9
 - Odprtost novih generacij G10
 - Menjavanje uživalcev H8
- Priljubljene droge
 - Spid in konoplja A14
 - Dmt, gobe, ketamin, spid, kokain B19
 - Spid, amfetamini C15
 - Ekstazi, spid, MDMA, ketamin, kokain D13
 - Spid, ekstazi, ketamin, gobe E16
 - Spid, kokain, ekstazi F10
 - Kokain, spid, ekstazi G11
 - Kokain H9
- Razlog za uživanje drog
 - Sprostitev, fokus A16
 - Zanimive dogodivščine, dobre stvari B20
 - Vzdržljivost na žuru C16, F13
 - Sproščanje finih učinkov D14
 - Delovanje na hormone, ki te zadovoljijo in sproščajo D15
 - Edinstven občutek D18
 - Fin občutek E17
 - Zabava F11
 - Uživanje, sproščenost F12
 - Produciranje glasbe, ni zasanosti G12
 - Boljše počutje H10
- Mešanje drog
 - Mešanje kokaina, ekstazija, MDMA. A17
 - Seveda B21
 - Spid, MDMA C17
 - Nikoli samo ene D19
 - Spid in konoplja za vikende E18
 - Na partyjih spid in ketamin E20
 - Spid, kokain, ekstazi F14
 - Kokain, spid, ekstazi G13
 - Kokain, spid, alkohol H11
- Droge, ki jih ne bi poskusili
 - Ketamin, herion, LSD A18
 - Heroin, opiat, sladoled (3mmc) B22
 - Heroin, LSD C18
 - Metamfetaminov krokodila, heroína D20
 - Heroin in metamfetamina E20

- Nevarne in škodljive že po eni uporabi E91
- Velika možnost zasvojenosti E92
- Halucinogene droge, heroin F15
- Heroin G14
- Halucinogene droge H12
- Razlog za neuživanje
 - Brez dobrih učinkov na delovanje človeka A19
 - Premlad za LSD A20
 - Nekatere droge so svinjarija B14
 - Svinjarija, večja zasvojljivost B23
 - Ljubezen do samega sebe B91
 - Slabe izkušnje znancev C19
 - Iskanje drugih učinkov D21
 - Večja zasvojljivost in večja možnost predoziranja E21
 - Slaba psiha F16
 - Odpor do vbrizgavanja heroina F17
 - Heroina zaradi večje zasvojljivosti F18
 - Prehuda droga, mu ne prija G15
 - Ni potrebe H13
- Način uživanja drog
 - Kajenje, snifanje, oralno zaužitje A21, B24, E22, H14
 - Snifanje, oralno zaužitje C20, D22, F19, G16
 - Pri snifanju hitreje zadane, vendar te pri oralnem zaužitju bolj C36
- Priprava drog
 - Po občutku A22
 - Praksa A24
 - Od začetka pomoč drugih uživalcev A25, E26
 - Prejšnje izkušnje B27, D25, E25, G18, H16
 - Droga je zavita v folijo, z vogalom kartice se odmeri količino droge in se jo da na podlago, kjer se jo s kartico podrobi in nariše črte. Velikost črt odvisna od droge D24
 - Prvič nekdo pokaže D26
 - Po občutku, izkušnje E23
 - Izkušnje, pripravijo drugi F21
- Pripomočki pri uživanju drog
 - Kartice, aluminijast rorček, grinder, rizle A23
 - Kapalka za gbl, rorček za vdihavanje, kartice in podlaga za drobljenje A25
 - Drogartovi pripomočki B26
 - Slamica za snifanje, kartice za drobljenje in podlago C21
 - Spletne strani, npr. party info C22
 - Platenka vode, kartice, telefon oz. kaj drugega za podlago, rorček (surla) D23
 - Kartice za drobljenje, trda podlaga (lahko tudi telefon), rorček za snifanje (tudi iz bankovca) E24
 - Kartice in slamica F20
 - Kartica, ravna gladka podlaga, rorček, malo vode
 - Kartice za drobljenje in risanje, gladka in ravna podlaga za risanje, rorček za snifanje in aluminijasta folija za shranjevanje H15
- Drogiranje v ednini
 - Velikokrat A26
 - Marihuana, spid, kokain, ekstazi A27
 - Za razmišljanje, razčiščevanje A28
 - Ne, ker ni smisla B28, F23
 - Sam na žuru C23
 - Ne med tednom in podnevi C24
 - Ne D27, E27, F22
 - Samo enkrat z gobami D28

- Ja G19, H17
- Zaradi glasbe G20
- Zaradi preveč časa in dolgčasa H18
- Razlikovanje med uživalci in neuživalci
 - Se razlikuje A29, B29, D29, F25, G21, H19
 - Ni razlikovanja E28
 - Življenje brez stresa, vsak dan kot da bi bil zadnji A30
 - Večja osebnostna rast A31
 - Zadovoljstvo z malim A32
 - Neuživalci bolj razčiščeno v glavi B30
 - Ni, razen v starosti C25
 - Droga ne vpliva nujno na razlike v službi, nivo izobrazbe C26
 - Ni razlik pri zvrsteh glasbe, ki jo poslušajo C27
 - Uživalci imajo širši pogled na svet, gledanje z več zornih kotov D30
 - Uživalci bolj odprti D31, F27
 - Ni vpliva na službo, šolo odnose, če je uživanje pod nadzorom D32
 - Vpliva, če uživanje ni pod nadzorom D33
 - Uživalci ob koncih tedna manj spijo D34
 - Ni razlik pri vrsti žurov, ki jih obiskujejo D35
 - Žuri F26
 - Drugačni vikendi, zavedanje, da v petek ne bo spal G22
 - Sobote zjutraj vedno prost, drugačno preživljanje prostega časa G23
 - Osebe, ki ne uživajo drog imajo več volje, energije, so srečnejši in produktivnejši H20
 - Uživalci na žurih namesto alkohola uživajo droge, na partyjih so dlje kot neuživalci H49
- Ljudje, ki najhitreje zapadejo v drogo
 - Vsak B31, C28, D36, E29
 - Okoliščine in vrsta droge B32
- Razlogi za prenehanje z uživanjem
 - Vpliv na psihično zdravje, odvisnost A39
 - Slabo počutje, paranoja B41
 - Kratkoročno ga ni D49
 - Vpliv na srce, ledvice oz. zaradi zdravja samega D50
 - Če bi droge škodovala F34
 - Nosečnost F35
 - Moral bi biti dober razlog G33
 - Ni razloga G34
 - Ni več koristi pri uživanju H26
- Tehnike spuščanja
 - Na nulo B42, D51
 - Postopoma zmanjševanje do nule C39
- Prostori nabave drog
 - Bar, na domu, na žuru A41
 - Domovi, avti, lokal B44
 - V Idriji, od kolegov, v barih, na domovih C41
 - »šotor« D52
 - Pri poznanih, dogovor za čas in kraj prodaje E42
 - Zabave F36
 - »z domačega vrta«, prijatelj priskrbi vse G35
 - Na ulici od znancev H27
- Prostori uživanja drog
 - Kjerkoli A42
 - Na žurih B40, F36
 - Povsod B45
 - Na žurih, afterjih, med službo B50
 - Na žurih v Swenaku, v Ljubljani, na Ptujju, kjer je C42

- Klubi, avto pred klubom D53
- V stanovanjih E39
- Zunaj na manj obljudenih mestih, partyji E41
- Doma, v privatnih krogih, na žurih, nikoli sredi Idrije G36
- Doma, lokali, diskoteke, na prostem H28
- Souživalci
 - Znanci A43
 - Prijatelji, obiskovalci žurov B46
 - Samo s prijatelji C43, E40
 - Prijatelji in neznanci D54
 - Prijatelji in znanci F37
 - Družba in sam G37, H29
- Občutki ob uživanju drog
 - Sproščenost, brez stresa A45
 - Fokusiranost, zmožnost dela A46
 - Vsaka droga drugačen učinek B51
 - Evforičnost B52, D57
 - Pobitost B53
 - Odvisno od stanja telesa in zavesti B54
 - Vpliv na čutila, zaznavanje navideznih sprememb v glasbi C45
 - Delovanje na hormone, ki te zadovoljijo in sproščajo D15
 - Povezovanje z glasbo in dogajanjem D16
 - Pozornost na določene dražljaje kot so svetloba, zvok D17
 - Povezanost z drugimi D58, E47
 - Skupen namen na plesišču D59
 - Po ketaminu mehke noge, izguba ravnotežja E36
 - Drug pogled na svet, izostreni čuti E38
 - Naval občutkov E45
 - Izostreni čuti E46
 - Več energije E48
 - Sproščenost, komunikativnost, pozitivnost, veselje F39
 - Pozitivni G39
 - Zelo malokrat slabi G40
 - Na začetku slabi zaradi nepoznavanja G41
 - Na začetku evforični, blagodejni H31
 - Čez čas se občutki razgubijo H32
- Cene drog
 - Marihuana 5€/g, spid 10€/g, ekstazi 5€/g, kokain 80-120€/g (odvisno od kakovosti) A47
 - Spid 10€/g, kokain 80€/g, ketamin 50€/g, ekstazi 5€/g, LSD 10-15€/1, dmt 20€/odmerek, gobe 5€/g, konoplja 5€/g B55
 - Spid 10-15€/g, MDMA 40€/g, kokain 70€/g, dober kokain 120€ (nedosegljiv), ketamin 60€/g, ekstazi 5€/1 C46
 - Ekstazi 5€/1, spid 10€/g, MDMA 40€/g, kokain 80€/g, ketamin 60€/g D60
 - Spid 15€/g, ketamin 50€/g, ekstazi 5€/1 E50
 - Poceni, spid 10€/g, kokain 80€/g F40
 - Spid 10€/g, kokain 80€/g, ketamin 60€/g, ekstazi 5€/1, LSD 10€/1 G42
 - Spid 10€/g, kokain 80€/g, ketamin 60€/g, ekstazi 5€/1 H33
- Težave pri nabavi
 - Malomarnost dilerjev A48
 - Premalo, zmešano, stara, dražja kot drugje A49
 - Slab spid, ni deloval, zmešan s primesmi B56
 - Ni težav C47, D61, G43
 - Primesi F43
 - Ja, slaba roka (drugačen učinek kot pri dobri) H34
- Mesečni znesek namenjen drogam

- Noče vedeti A50
- 100€ B57
- Preveč B58, H36
- 150-200€ skupaj s konopljo C49
- Malo preveč C50
- 40-50€ D62
- Zmerno D63, E52
- 50€ E51
- 10€ F43
- Zmerna F44
- 200€ G44
- Previsok G45
- Največ 120-150€ H35
- Namembnost denarja namesto drog
 - Neumnosti, stvari za telefon, čevlje, oblačila, fitnes A51
 - Šport, bordanje B59
 - Za šport, avto C51
 - Za konopljo D64
 - Bedarije E53
 - Varčevanje E54
 - Za cigarete F45
 - Za glasbo in glasbeno opremo G46
 - Za druge življenjske dobrin H37
- Prodajanje drog
 - Prijateljem A52, E43, E55
 - Brez velikih zalog A53
 - Pomoč pri prodaji ketamina in LSD B60
 - Varnost pomembnejša od profita C13
 - Ne več C52
 - Ne D65
 - Je že F46
 - Samo kolegom, brez dobička G47
 - Tudi H38

KARIERA UŽIVALCA

- Prvi stik z drogo
 - Konoplja konec 9. razreda A34, D37
 - 1.letnik srednje šole konoplja B33, C30
 - Pri 16-ih letih konoplja E30
 - Spid pri 18-ih F30
 - Konoplja pri 12-ih letih G25
 - Pri 15-ih letih MDMA H22
- Prvi stik s sintetično drogo
 - Konec 2. letnika A35
 - Spid pri 18. letih B36
 - Srednja šola spid C31
 - Pri 16-ih letih spid D38
 - Spid
 - Spid pri 18-ih F30
 - Pri 15-ih letih ekstazi G29
 - Pri 15-ih letih MDMA H22
- Priložnost za uživanje drog
 - Najprej cigareti, nato konoplja B35
 - Ponudila prijateljica B38

- Party E32
- Ponudba prijatelja F31
- Ponudil sestrin prijatelj G27
- Ponudba starejših uživalcev G30
- Uživanje drog
 - Najprej spid, potem še ostale B39
 - Najprej ekstazi, potem kokain, pri 23. letih MDMA, ketamin C33
 - Vse, ki si jih je želel B12
 - Veliko neposkušenih drog B13
 - Spid in ekstazi štiri mesece kasneje D39
 - Kokain in gobe čez dva meseca D40
 - Čez dobro leto MDMA D41
 - Pol leta nazaj prvič ketamin D42
 - 15 min, da je zadelo E34
 - LSD pri 20-ih E37
 - Sčasoma tudi ekstazi in kokain F33
 - Do srednje šole niti cigaretov G28
 - Spid, kokain H24
- Razlog za uživanje
 - Zanimanje A37, D45, E31, F32, G31
 - Pijanost B37
 - Radovednost C32, D43, H23
 - Zanimanje o tem kako zadane C34
 - Ketamin zaradi zanimanja E35
- Pogostost uživanja drog
 - Vsak dan A38
 - Čez cel dan A44
 - Kontinuirano uživanje konoplje B34
 - Odvisno od časa in pameti B47
 - Občasno, tudi samo 1x na mesec B48
 - Konoplja vsak dan B49
 - Kontinuirano vsak vikend C35, E44
 - Enkrat tedensko C44
 - Žur v swenaku D44
 - Kontinuirano D46
 - Na začetku na mesec in pol, potem na tri tedne D47
 - Na žurih D55
 - 1-3x mesečno D56
 - Ni potrebe po drogiranju med tednom F24
 - 1x mesečno F38
 - Odvisno, ni kontinuirano G32
 - 3x mesečno G38
 - Kadar je čas, ni uživanja na silo G63
 - Na dva, tri dni H30
- Poskusi prenehanja uživanja drog
 - Poskus brez uspeha A67, B75, F56
 - Ni poskusa C67, E76, G62
 - Dvakrat prenehanje z drogami D48
 - 2x za en mesec D81
 - Poskus prenehanja v teku H52
- Razlogi za prenehanje z uživanjem
 - Ni bilo več želje A68
 - Ni izziv A69
 - Pomisleki v glavi, stranski učinki drog B76
 - Pametna pavza D82

- Pretiravanje z drogo F57
- Nikamor ne pelje H53
- Razlog na neuspeh
 - Žur B77, D83
 - Okolje, družba F58
 - Prijatelji niso prenehali z uživanjem F59
- Tehnike spuščanja
 - Spuščanje na nulo A70
 - Zmanjševanje v teku A40
 - Na 0 B78, D84
 - Postopoma F60, H54
- Blaženje krize
 - Rekreativna in hrana B79
 - Ni telesne krize, bolj v glavi D85
 - Samopomoč F61
 - Rekreativna in distrakcija H55

SOCIALNE POSLEDICE UŽIVANJA DROG

- Žrtve nasilja ali nesreče
 - Ne A54, C53, D66, E56, F47, G48, H39
 - Prometna nesreča B61
 - Voznik na spidu, alkoholu in konoplji B62
- Kazensko kaznovan
 - Ne A55, B63, D67, F48, H39
 - Bil kazensko kaznovan C54, E57, G49
- Razlog za kazensko kaznovanje
 - Vpliv vožnje pod vplivom psihoaktivnih substanc C55
 - Kriminalisti zasegli konopljo E58
 - Konoplja G50
- Potek postopka
 - Ustavil poznan policaj, ki ga je želel zafrkniti na vsak način. C. je bil sam, brez prič. Pihanje, pregled avta, pregled oči, papirjev, test na droge (listki), ki je bil pozitiven. Policaj sam jemal predmete z avta (prekršek). Odvzem vozniške, zagovarjanje na sodišču, plačilo 1200€, dve leti 18 kazenskih pik C56
 - Plačilo 200€ po položnici za dobrodelne namene E59, G51
- Težave pri zaposlovanju, v šoli/slужbi, s stanovanjem
 - Ne A56, B64, C57, D68, E60, F49, H41
 - Ni vpliva na delovno sposobnost E61
 - THC test bil pozitiven, ni dobil službe G52
- Vedenje o uživanju drog
 - Brat in sestra A57, D69
 - Nekateri in mami za konopljo B65
 - Vsi najbližji za vse droge C58
 - Mati in sestra vesta samo za konopljo E62
 - Za ostale droge ne vesta E62
 - Upanje da domači ne vejo F50
 - Vejo do neke meje, važno samo kaj ve mami G53
 - Ne vejo H42
- Mnenje bližnjih
 - Nič teženja A58
 - Ni dobro B66
 - Najprej sitnarjenje, nato sprijaznjenje zaradi normalnega funkcioniranja C59
 - Sestra ne podpira D70
 - Brat se vedno bolj navdušuje D71

- Ni pretirano všeč E63
- Ni za, ne proti G54
- Vpliv na bližnje
 - Ne vpliva A59
 - Stres, sitnost B67
 - Zaskrbljenost C60
 - Skrb glede mnenja drugih C61
 - Pretirana skrb E65
- Prikrivanje uživanja drog
 - Lahko normalen A60, B69
 - Spanje A61
 - Ponoči domov B68
 - Ni govora o drogah D72, H44
 - Lahko normalen, prikrivanje ni potrebno D73
 - Zanihanje uživanja E66
 - Ni potrebe po skrivanju zaradi življenja na svojem E67
 - Laganje in skrivanje F51
 - Kadar zadet čim manj kontakta G55
- Težave z bližnjimi
 - Težave s partnerjem A62
 - Manj časa za družino B70
 - Ne C62, F52, G56
 - Ne zaradi drog D74
 - S punco zaradi njene želje po zmanjšanju uživanja E68
 - Odtujitev H45
- Izguba stikov s prijatelji, ki ne uživajo drog
 - Ne A63, B72, E69, F53, H46
 - Ne zaradi droge C64
 - Manj druženja z njimi D75
 - Obstaja možnost G57
- Novi prijatelji
 - Ja A64, E70, F53, G58, H47
 - Novi prijatelji B71
 - Ja in preko glasbe C63
 - Veliko novih prijateljev, tudi zaradi glasbe D76
- Družabni stiki
 - Normalno A65, B73, C65, E71, F54, G59
 - Normalno, mogoče druge teme D77
 - Igranje igrice, gledanje TV-ja, aktivnosti zunaj. Zraven kajenje konoplje E73
 - Drugačni na žurih, namesto alkohola droge G60
 - Običajno H48
 - Tudi spori, ki pa niso zaradi drog H50
- Življenje brez drog
 - Ni zanimanja A66
 - Drugačno, bolj pametno, razmišljanje o prihodnosti B74
 - Več ukvarjanja s športom C66
 - Čisto drugačno D78
 - Drugačen razvoj, drugačno mišljenje, drugačen pogled na svet D79
 - Z drogami hitreje odrasteš D80
 - Ni razmišljanja E74, F55, G61, H51
 - Manj drogiranja, če bi manj hodil na žure E75

ZDRAVSTVENE POSLEDICE

- Vpliv na zdravje
 - Ni vpliva A71

- Ni večjih vplivov E85
- Ni vpliva na zdravje, samo telesni simptomi zadetosti E77
- Vpliv na počutje E78, F62, H56
- Vpliv na zdravje pri prekomernem uživanju čez nekaj let E79
- Slabo A76, F71
- Slabo za telo vs. dober občutek B80
- Slabši imunski sistem, odpornost B86
- Zavedanje da ni dobro, vendar še ne vpliva dovolj C78
- Pri prvem uživanju zbolel (vročina, odpor do hrane) D86
- Bolečine v ustih, mišicah D87
- Negativno, ampak ne občuti D92
- Pekoč nos, kihanje F41
- Napadi panike po uživanju ekstazija F63
- Poslabšanje vida na desnem očesu F65
- Slabša fizična pripravljenost F72
- Kratkotrajne posledice G64
- Premalo uživanja, da bi imelo vpliv G70
- Vpliv na razmišljanje (bolj trezno) H60
- Vpliv na psihično zdravje H61
- Počutje, ko droge popustijo
 - Zmedenost, utrujenost A72
 - Normalno nadaljevanje dneva ali spanje A73
 - Izmozganost, fizična izčrpanost B81
 - Odvisnost od količin B82
 - Izmučenost, najbolj po ketaminu C70
 - Po dveh dneh žuranja s spidom in cukri manj izmučen kot po enem dnevu s ketaminom C71
 - Fenomenalno D88
 - Izmučenost po spidu E82
 - Pri ketaminu nekaj dni za regeneracijo E83
 - Evforičnost vs. zamorjenost F64
 - Bedno, utrujenost F66
 - Izmučenost, popartyjska depresija od ekstazija zaradi pomanjkanja dopamina G65
 - Odvisno od situacije G66
 - Nikoli fino, vendar lažje v družbi, kot sam doma G67
 - Izžetost, utrujenost, brez morale H57
- Neprijetne izkušnje uživanja drog
 - Vpliv na psihično zdravje, slaba volja, zaskrbljenost, panika A74
 - Izguba zavesti, epileptični napad B83
 - Počasnejše reakcije pri konoplji C69
 - Halucinacije C72
 - Panika C73
 - Prijatelj z mešanjem drog šel namesto h frizerju na banko C74
 - Je ni doživel D89, E84
 - Pozna nekoga z neprijetno izkušnjo uživanja GHB D90
 - Od konoplje F67
 - Totalna izmučenost po štirih dneh brez spanja F68
 - Prekomerna zgovornost F69
 - Prijatelj doživel slabost, vrtoglavico G68
 - »bad feeling«, zamorjenost H58
- Overdoze
 - Sam ne, pozna pa A75, B84, D91
 - Ga je doživel C75
 - Vrtoglavica v petih minutah, glavobol še naslednjih nekaj dni C77
 - Ne E85, F70, G69, H59

- Vzrok za overdoze
 - Mešanje drog, nenaspanost in dehidracija B85
 - Podtaknjen GHB

TVEGANO VEDENJE

- Zdravstvena tveganja
 - Zastoj srca, krvavitve iz nosu, gnili zobje A78
 - Svoje življenje, dehidracija, omotičnost, otopelost, slaba prekrvavitev B89
 - Telo se pregreje G72
 - Odpoved organov G73
 - Možganska kap, zatečeni možgani G74
 - Ekstazi in MDMA pri grizenju topita zobe G75
 - Overdoze, posledice na zobeh, organih H63
 - Kokain uničuje zobe, ekstazi topi zobe F75
 - Izmenjavanje vročine in hladu, mrzlica, vrtoglavica D94
- Varovalni dejavniki
 - Zobna ščetka in pasta na partyju A79
 - Opozarjanje glede tveganj A80
 - Topla oblačila proti prehladu B87
 - Razmišljanje o svojem početju B88
 - Kupovanje samo pri poznanih C48
 - Priča overdozu C83
 - Poznavanje svojih meja E80
 - Zmožnost oceniti nevarnost pri uživanju E81
 - Rekreativna E87
 - Jemanje droge v primernih odmerkih E89
 - Družba, ki se ne drogira G25
 - Zanašanje na občutke H64
- Dejavniki tveganja
 - Človekova šibkost A33
 - Zanikanje slabih učinkov A37
 - Oseba nima oseb, ki bi ji stale ob strani C29
 - Droga od neznancev C81
 - Lajšanje problemov z drogami F28
 - Droga za zabavo F29
 - Brez prijateljev neuživalcev G24
 - Osamljenost, izgubljenost H21
- Tveganja pri uživanju drog
 - Zaradi tveganj ne poskusi ketamina A81
 - Nič pozitivnega A82
 - Določena tveganja odvrnila od uživanja B90, C82, G76
 - Jih pozna C80
 - Droge, od katerih hitreje postaneš odvisen D95
 - Smrt na mestu E90
 - Slaba roba F74
 - Možnost predoziranja, večja zasvojljivost F76
 - Slab vpliv na psiho F77
- Razmišljanje o učinkih drog
 - Pomoč A77
 - Ni razmišljanja C79
 - Razmišlja in tudi občuti D93
 - Razmišlja in se zamisli E88
 - Ostane pri razmišljanju F73
 - Razmišljanje in branje v vplivih in učinkih drog G71
 - Razmišlja in zato poskuša prenehati H62

ŽELJE IN NAČRTI ZA PRIHODNOST

- Uživalec v prihodnosti
 - Dipl. inž. elektrotehnike s službo A83
 - Dober party A84
 - Dve hiši, veliko zemlje A85
 - Občasen žur B93
 - Partnerka, družina C84
 - Ista služba C85
 - Do 2x letno na dober žur C87
 - Na svojem D96
 - Manj drogiranja, žuranja D97
 - Služba, punca, normalno življenje E93
 - Življenje na svojem, služba v katero bi rada hodila, resen partner, družina pod vprašajem F78
 - Produciranje glasbe v tujini G79
 - V ljubeči zvezi H66
- Prenehanje z uživanjem drog
 - Z ekstazijem A86
 - Ni želje A88
 - Zmanjšanje vsega B92
 - Prenehanje z drogami čez čas B94, C88
 - Je želja, čez čas B97
 - Si želi C91
 - Drogiranje 1x na pol leta oz. po dogovoru s partnerko D98
 - Prenehanje z vsemi drogami, razen konopljo in spidom D99
 - Prenehanje s spidom, ekstazijem in ketaminom, ne pa s konopljo E94
 - Rada prenehala F79
 - Ob priložnostih še privoščila F80
 - Zmanjšanje uživanja, ne pa prenehanje G77
 - Ni želje po prenehanju G80
 - Želja po prenehanju in nato abstiniranju H65
 - Trenutno v fazi prenehanja H67
- Razlog za prenehanje
 - Velika raznolikost ekstazijev A87
 - Drugačno, bolj socialno življenje B95
 - Skupno življenje C86
 - Partnerka C89
 - Druge obveznosti v življenju D100
 - Skrb za zdravje, družina E95
 - Naveličanje F81
 - Pomembnejše stvari v življenju G78
 - Problemi zaradi drog G81
 - Ne vidi več smisla H68
- Način zmanjšanja/prenehanja uživanja drog
 - Prenehanje z drogo B96
 - Samoodločitev B43
 - Opustitev žurov C37
 - Pomoč partnerja C38

- Odpravljanje navade uživanja drog (vse v glavi) C40
- Manj žurov, distrakcija, planinarjenje C90
- Manj obiskovanja partyjev, brisanje Facebooka D101
- Zmanjšanje uživanja čez vikende E96
- Zamenjava družbe F83
- Zaenkrat še ni želje G82
- Odtujitev od družbe H25
- Odtujitev od družbe in vsega povezanega z drogo H69
- Razlog za nadaljnje uživanje
 - Dobro funkcioniranje na vseh področjih A89

POMOČ UŽIVALCEM DROG

- Pomoč pri zmanjšanju/prenehanju
 - Samopomoč in pomoč bližnjih, prijateljev z motivacijo A90
 - Samopomoč B98, F84, H71
 - Partnerka, ki bi ga motivirala C68
 - Pomoč partnerja C92
 - Sam ali s pomočjo D102
 - Ne bi potreboval pomoči za prenehanje E97
 - Strokovna pomoč kot zadnja možnost F85
 - Distrakcija H70
- Službe in storitve namenjene uživalcem drog
 - Drogart, komune, zavodi. Višnja gora, Psihiatrična bolnišnica Idrija A91
 - Drogart, laboratoriji, psihiatrične bolnišnice, srečanja (samopomoč) B99
 - DrogArt, PBI C93, E98
 - DrogArt, psihiatrične bolnišnice D103
 - DrogArt, psihiatrične bolnišnice, komune F86
 - Psihiatrična bolnišnica, CSD, zdravstvene ustanove H72
 - DrogArt, Ministrstvo za zdravje, psihiatrične bolnišnice G83